

ΒΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΤΕΛΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Δεκέμβριος 2013

Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΤΕΛΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Δεκέμβριος 2013

Συνεργαζόμενοι Φορείς

Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Center for the Advancement of Research and Development in Educational Technology

Επιστημονικός Υπεύθυνος

Στέλιος Στυλιανού, PhD

Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Προτεινόμενη Αναφορά:

Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου. 2013. Βία και Εγκληματικότητα στο Τηλεοπτικό Πεδίο της Κύπρου και ο Ρόλος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου. Μη Δημοσιευμένη Αναφορά. Στέλιος Στυλιανού, Επιστημονικός Υπεύθυνος. Λευκωσία.

Preferred Citation:

Cyprus Radio-Television Authority. 2013. Violence and Crime in the Cypriot Television Landscape and the Role of the Cyprus Radio-Television Authority. Unpublished Report. Stelios Stylianou, Principal Investigator. Nicosia.

Copyright © 2013 Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου

Λεωφόρος Αθαλάσσας 42

2012 Λευκωσία, Κύπρος

Τηλ. 22 512468, Φαξ 22 512 473

crtauthority@crt.a.org.cy

www.crt.a.org.cy

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ	8
BRIEF SUMMARY	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΟΠΟΙΗΣΗ	16
2.1. Εισαγωγή	16
2.2. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	16
2.2.1. Κύπρος	16
2.2.2. Επικράτηση και Είδη στο Τηλεοπτικό Περιεχόμενο	17
2.2.3. Οι Επιδράσεις της Βίας	19
2.2.4. Στοιχεία Περιεχομένου που Παίζουν Ρόλο στην Επίδραση	24
2.3. Ορισμοί Βασικών Εννοιών	27
2.3.1. Είδος Εκπομπής	27
2.3.2. Βία	28
2.3.3. Εγκληματικότητα	36
2.3.4. Ρατσισμός	37
2.3.5. Φανατισμός	39
2.4. Αναφορές	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	43
3.1. Στρωματοποίηση κατά Ζώνη	43
3.2. Στρωματοποίηση κατά Κανάλι	45
3.2.1. Ιστορική Διάρκεια	45
3.2.2. Προσβασιμότητα	45
3.2.3. Ανομοιογένεια	46
3.3. Τελική Στρωματοποίηση	46
3.4. Επιλογή Προγραμμάτων	47
3.4.1. Επιλογή Ωριαίων Μονάδων	48
3.4.2. Επιλογή Προγράμματος	49
3.5. Διαφημίσεις Προσεχών Προγραμμάτων (Τρέιλερ)	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	50
4.1. Εισαγωγή	50
4.1.1. Δειγματοληψία	50
4.1.2. Μέτρηση	51
4.1.3. Οργάνωση Περιεχομένου	51
4.1.4. Όργανο Μέτρησης	53
4.1.5. Μεθοδολογία Ανάλυσης	54
4.2. Είδος Περιεχομένου	54
4.2.1. Προγράμματα	54
4.2.2. Σκηνές	58
4.3. Μορφολογία Περιεχομένου – Βία	61
4.3.1. E1 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Πλάνα Βίας	61
4.3.2. E6 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Αναφορές Βίας	77
4.3.3. E11 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Πλάνα Βίας	78
4.3.4. E16 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Αναφορές Βίας	87
4.4. Μορφολογία Περιεχομένου – Εγκληματικότητα	97
4.4.1. E2 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Πλάνα Εγκληματικότητας	97

4.4.2. E7 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Αναφορές Εγκληματικότητας	98
4.4.3. E12 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Πλάνα Εγκληματικότητας	99
4.4.4. E17 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Αναφορές Εγκληματικότητας	99
4.5. <i>Μορφολογία Περιεχομένου – Ρατσισμός</i>	100
4.6. <i>Μορφολογία Περιεχομένου – Φανατισμός</i>	101
4.6.1. E14 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Πλάνα Φανατισμού	101
4.7. <i>Μορφολογία Περιεχομένου – Φυσικές Καταστροφές και Ατυχήματα</i>	103
4.7.1. E5 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Πλάνα Φυσικών Καταστροφών ή Ατυχημάτων	103
4.7.2. E10 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Αναφορές Φυσικών Καταστροφών ή Ατυχημάτων	104
4.7.3. E15 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Πλάνα Φυσικών Καταστροφών ή Ατυχημάτων	104
4.7.4. E20 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Αναφορές Φυσικών Καταστροφών ή Ατυχημάτων	105
4.8. <i>Περιεχόμενο κατά Μέρα της Εβδομάδας</i>	106
4.8.1. Βία	106
4.8.2. Εγκληματικότητα	107
4.8.3. Φυσικές Καταστροφές και Ατυχήματα	108
4.8.4. Σύνοψη	109
4.9. <i>Περιεχόμενο κατά Ωριαία Ζώνη</i>	109
4.9.1. Βία	110
4.9.2. Εγκληματικότητα	111
4.9.3. Φυσικές Καταστροφές και Ατυχήματα	113
4.9.4. Σύνοψη	115
4.10. <i>Περιεχόμενο κατά Είδος Προγράμματος</i>	115
4.10.1. Βία	115
4.10.2. Εγκληματικότητα	118
4.10.3. Φυσικές Καταστροφές και Ατυχήματα	120
4.10.4. Σύνοψη	122
4.11. <i>Περιεχόμενο κατά Τηλεοπτικό Κανάλι</i>	123
4.11.1. Βία	123
4.11.2. Εγκληματικότητα	125
4.11.3. Φυσικές Καταστροφές και Ατυχήματα	128
4.11.4. Σύνοψη	130
4.12. <i>Προβολή Τρέιλερ</i>	130
4.12.1. Γενικά	131
4.12.2. Ανάλυση Πλάνων Βίας κατά Ωριαία Ζώνη	133
4.12.3. Ανάλυση Πλάνων Βίας κατά Κανάλι	135

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ 137

5.1. <i>Μεθοδολογία και Συμμετέχοντες</i>	137
5.1.1. Ατομικές και Ομαδικές Συνεντεύξεις	137
5.1.2. Όργανο Μέτρησης	139
5.1.3. Σχέδιο Παρουσίασης	139
5.2. <i>Το Τηλεοπτικό Περιεχόμενο</i>	140
5.2.1. Βία	140
5.2.2. Εγκληματικότητα	143
5.2.3. Ρατσισμός	144
5.2.4. Φανατισμός	146
5.3. <i>Ορισμένα Διαγνωστικά Στοιχεία</i>	147
5.3.1. Ζήτηση και Ανταγωνισμός	148
5.3.2. Το Κριτήριο Τηλεθέαση	149
5.3.3. Χαμηλή Ποιότητα	150
5.3.4. Αντιγραφή	151
5.3.5. Η Τηλεόραση – Καθρέφτης	151
5.3.6. Ανεπαρκής Δημοσιογραφία	153

5.3.7. Η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης ως Εξουσία	153
5.4. Ο Ρόλος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου	155
5.4.1. Στελέχωση	155
5.4.2. Στρατηγικός Σχεδιασμός	156
5.4.3. Ενημερωτικός – Συμβουλευτικός – Εκπαιδευτικός Ρόλος	157
5.4.4. Αξιολόγηση των Καναλιών με Βάση Ποιοτικούς Δείκτες	163
5.4.5. Συνομολόγηση Κώδικα Καλής Πρακτικής μεταξύ των Καναλιών	165
5.4.6. Κατασταλτικός Ρόλος	166
5.4.7. Αμεροληψία	171
5.4.8. Συνεργασία με Άλλους Φορείς	171
5.4.9. Δημιουργία Παρατηρητηρίου Τηλεόρασης	172
5.5. Σύνοψη Εισηγήσεων	173
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗΣ	176
6.1. Εισαγωγή	176
6.1.1. Δειγματοληψία	176
6.1.2. Χορήγηση	177
6.1.3. Μεθοδολογία Ανάλυσης	177
6.2. Περιγραφική Ανάλυση	177
6.2.1. Δημογραφικά Στοιχεία	177
6.2.2. Παρακολούθηση Προγραμμάτων Κυπριακής Τηλεόρασης	179
6.2.3. Απόψεις Σχετικά με το Περιεχόμενο των Προγραμμάτων	182
6.2.4. Αντιλήψεις και Απόψεις για την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου	184
6.2.5. Απόψεις για την Κυπριακή Τηλεόραση και την Κυπριακή Κοινωνία	188
6.2.6. Άλλες Συμπεριφορές	190
6.2.7. Έκθεση Παιδιών στη Νυκτερινή Ζώνη	191
6.3. Συσχετίσεις μεταξύ Μεταβλητών Κύριου Ενδιαφέροντος	192
6.3.1. Συσχετίσεις μεταξύ Απόψεων για το Τηλεοπτικό Περιεχόμενο και Άλλων Μεταβλητών	193
6.3.2. Συσχετίσεις μεταξύ Απόψεων για το Ρόλο της ΑΡΚ και Άλλων Μεταβλητών	197
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΣΥΝΟΨΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ	202
7.1. Εισαγωγή – Μεθοδολογία	202
7.2. Τηλεοπτικό Περιεχόμενο	202
7.3. Περιεχόμενο κατά Μέρα, Ώρα, Είδος και Τηλεοπτικό Κανάλι	206
7.4. Προβολή Τρέιλερ	208
7.5. Κατανάλωση Τηλεοπτικού Θεάματος	208
7.6. Αντιλήψεις για το Τηλεοπτικό Περιεχόμενο	208
7.7. Αντιλήψεις και Απόψεις για το Ρόλο της ΑΡΚ	209
7.8. Εισηγήσεις	210

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ερευνητικό πρόγραμμα "Βία και Εγκληματικότητα στο Τηλεοπτικό Πεδίο της Κύπρου και ο Ρόλος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου" σχεδιάστηκε και διεκπεραιώθηκε με συνεργαζόμενους φορείς το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου και το ερευνητικό κέντρο CARDET για λογαριασμό της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (ΑΡΚ). Μετά από μελέτη τοπικής και διεθνούς βιβλιογραφίας, κατασκευάστηκε όργανο ποσοτικής μέτρησης το οποίο εφαρμόστηκε για την καταγραφή περιεχομένου δείγματος 1000 τηλεοπτικών προγραμμάτων συνολικής διάρκειας 1255.92 ωρών και μέσης διάρκειας 75.36 λεπτών, τα οποία μεταδόθηκαν από το Σεπτέμβριο του 2010 μέχρι και τον Ιούνιο του 2011, επιλεγμένων με στρωματοποιημένη τυχαία δειγματοληψία με στόχο την περιγραφική ανάλυση του περιεχομένου της κυπριακής τηλεόρασης σε σχέση με στοιχεία βίας, μη βίαιης εγκληματικότητας, ρατσισμού, φανατισμού και φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων. Ταυτόχρονα, έγινε καταγραφή και μελέτη του περιεχομένου 771 τρέιλερ. Παράλληλα πραγματοποιήθηκαν τρεις σειρές ατομικών συνεντεύξεων βάθους με άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις και τρεις ομάδες εστίασης (μία με άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις και δύο με άτομα από το γενικό πληθυσμό) με κύριο σκοπό τη μελέτη του ρόλου της ΑΡΚ καθώς και τη βελτίωση του οργάνου ποσοτικής μέτρησης. Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκε τηλεφωνική επισκόπηση αναλογικά στρωματοποιημένου τυχαίου δείγματος 1000 ατόμων από το γενικό πληθυσμό ενηλίκων με σκοπό την καταγραφή αντιλήψεων και απόψεων σχετικά με το τηλεοπτικό περιεχόμενο και το ρόλο της ΑΡΚ. Για τους σκοπούς της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου 1000 προγραμμάτων, το τηλεοπτικό περιεχόμενο εννοιοποιήθηκε σε 20 κατηγορίες οι οποίες προκύπτουν από τη διασταύρωση των δύο ειδών προγράμματος (μυθοπλαστικό, πραγματικό), των δύο ειδών περιεχομένου σκηνής (πλάνα, αναφορές) και των πέντε αντικειμένων ενδιαφέροντος της έρευνας (βία, μη βίαιη εγκληματικότητα, ρατσισμός, φανατισμός και φυσικές καταστροφές – ατυχήματα). Από τα 1000 προγράμματα που έτυχαν μελέτης (384 μυθοπλαστικού και 616 πραγματικού περιεχομένου), 612 περιείχαν τουλάχιστον μία σκηνή που εμπίπτει στις κατηγορίες καταγραφής. Συνολικά καταγράφηκαν 4283 σκηνές, ανάμεσα στις οποίες 3140 περιείχαν στοιχεία βίας, 870 στοιχεία εγκληματικότητας, 36 στοιχεία ρατσισμού, 140 στοιχεία φανατισμού και 907 στοιχεία φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων (810 σκηνές περιείχαν στοιχεία που εμπίπτουν σε περισσότερες από μία κατηγορίες). Η πυκνότητα προβολής (σκηνές ανά ώρα) είναι για τη βία 2.50, για την εγκληματικότητα 0.69, για το ρατσισμό 0.03, για το φανατισμό 0.11 και για τις φυσικές καταστροφές και ατυχήματα 0.72. Οι μέρες της εβδομάδας με τη μεγαλύτερη πυκνότητα προβολής βίας είναι η Δευτέρα, η Πέμπτη και η Κυριακή ενώ η προβολή εγκληματικότητας είναι περισσότερο συγκεντρωμένη στις πρώτες τέσσερις μέρες της εβδομάδας και οι σκηνές με καταστροφές και ατυχήματα στις πρώτες δύο μέρες της εβδομάδας. Περισσότερη βία προβάλλεται από τις 2200 μέχρι τις πρώτες μεταμεσονύκτιες ώρες κατά τις οποίες η προβολή βίας φτάνει σε μέγιστη πυκνότητα. Τοπικές επικρατούσες τιμές εμφανίζονται στις ζώνες 0700-0800, 1300-1400 και 2000-2100, οι οποίες συμπίπτουν με την έναρξη ειδησεογραφικών εκπομπών στα περισσότερα κανάλια. Η εικόνα αυτή ισχύει περίπου και για τη μη βίαιη εγκληματικότητα και για τις φυσικές καταστροφές και τα

ατυχήματα. Σχετικά με το είδος προγράμματος, το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει σημαντικά ψηλότερη πυκνότητα προβολής βίας σε σχέση με το πραγματικό, με μέσες τιμές πυκνότητας 5.16 και 1.18 σκηνές ανά ώρα αντίστοιχα. Σε σχέση με το πραγματικό, το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει επίσης σημαντικά ψηλότερη πυκνότητα προβολής εγκληματικότητας, με μέσες τιμές πυκνότητας 1.00 και 0.46 σκηνές ανά ώρα αντίστοιχα. Το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει ελαφρώς ψηλότερη πυκνότητα προβολής καταστροφών και ατυχημάτων σε σχέση με το πραγματικό, με μέσες τιμές 0.78 και 0.66 σκηνές ανά ώρα αντίστοιχα. Η ανάλυση κατά τηλεοπτικό κανάλι έδειξε ότι το συνδρομητικό κανάλι LTV έχει τη ψηλότερη πυκνότητα προβολής βίας, με 4.59 σκηνές ανά ώρα. Ανάμεσα στα μη συνδρομητικά κανάλια, στην πρώτη θέση βρίσκεται το κανάλι ANT1, ενώ σε ελάχιστη συχνότητα φαίνεται να προβάλλει βίαιο περιεχόμενο το κανάλι PLUS. Το συνδρομητικό κανάλι LTV και το μη συνδρομητικό κανάλι ANT1 έχουν τη ψηλότερη πυκνότητα προβολής μη βίαιης εγκληματικότητας. Τα υπόλοιπα μη συνδρομητικά κανάλια προβάλλουν περίπου την ίδια ποσότητα εγκληματικότητας ενώ το συνδρομητικό κανάλι ALPHA προβάλλει τη λιγότερη. Το κανάλι PIK 2 παρουσιάζει τη ψηλότερη συχνότητα προβολής φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων, ακολουθούμενο από τα κανάλια PIK 1, ANT1 και LTV. Ανάμεσα στα προβαλλόμενα τρέιλερ, κυρίαρχη παρουσία έχουν οι σκηνές με πλάνα βίας και ανάμεσα σε αυτές, πιο συχνή παρουσία έχουν οι σκηνές με πλάνα έντονης βίας. Τρέιλερ με βίαιο περιεχόμενο προβάλλονται σε όλο το εικοσιτετράωρο, με την πυκνότητα προβολής να είναι γενικά ψηλότερη κατά τις ώρες της ημέρας μέχρι νωρίς το βράδυ. Η τάση για προβολή τρέιλερ με πλάνα βίας είναι εντονότερη στα κανάλια MEGA, ANT1 και PLUS. Σχετικά με την κατανάλωση του τηλεοπτικού προϊόντος, με βάση την τηλεφωνική επισκόπηση, εκτιμάται ότι οι ενήλικες Κύπριοι παρακολουθούν κυπριακή τηλεόραση κατά μέσο όρο 18.44 ώρες την εβδομάδα με διάμεση τιμή τις 15 ώρες. Τα δελτία ειδήσεων είναι με μεγάλη διαφορά από τα υπόλοιπα προγράμματα το πιο δημοφιλές είδος εκπομπής (σχεδόν 3 στα 4 άτομα που παρακολουθούν τηλεόραση παρακολουθούν δελτία ειδήσεων καθημερινά). Ένα στα τρία παιδιά κάτω των 12 παρακολουθούν καθημερινά ή μερικές φορές τη βδομάδα τηλεόραση μετά τις 2100 τις καθημερινές ή τις 2200 τα Σαββατοκύριακα. Ο βαθμός στον οποίο θεωρείται "απαράδεκτο" το τηλεοπτικό περιεχόμενο είναι πιο ψηλός για την προβολή ανθρώπινου πόνου ή αγωνίας, πολιτικού φανατισμού, αθλητικού φανατισμού, εγκληματικών ενεργειών και νεανικής παραβατικότητας. Για αυτά τα στοιχεία, περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες έχουν την άποψη ότι ο βαθμός προβολής είναι πιο ψηλός από όσο θεωρούν αποδεκτό. Κατηγορίες περιεχομένου που συγκεντρώνουν πιο ψηλά ποσοστά "αποδοχής" είναι η φυσική και η ψυχική βία: 48.8% και 43.5% του πληθυσμού αντίστοιχα πιστεύει ότι η προβολή τέτοιων στοιχείων γίνεται σε βαθμό που θεωρεί αποδεκτό ή και λιγότερο. Τα αποτελέσματα αυτά, στο βαθμό που μπορούν να αντιπαραβληθούν με τα αποτελέσματα της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου, δείχνουν ότι η ευαισθησία του κυπριακού τηλεοπτικού κοινού δεν ακολουθεί τη συχνότητα παρουσίας των διάφορων στοιχείων που διερευνήθηκαν. Στο σύνολο των ερωτηθέντων στην τηλεφωνική έρευνα, η πλειοψηφία (57.6%) απάντησε ότι δε γνωρίζει κάτι για την APK. Ανάμεσα σε όσους γνωρίζουν κάτι για τη APK, ποσοστό μεταξύ 60-70%, πιστεύει ότι η APK ενεργεί με τους διάφορους τρόπους που παρατέθηκαν στο ερωτηματολόγιο (αδειοδοτεί τηλεοπτικά κανάλια, καθορίζει την οικογενειακή ζώνη, προσπαθεί να περιορίσει την προβολή βίας, εγκληματικότητας, ρατσισμού και φανατισμού, διερευνά ακατάλληλο τηλεοπτικό περιεχόμενο και επιβάλλει κυρώσεις σε τηλεοπτικά κανάλια), ενώ μόνο ένας στους πέντε πιστεύει ότι η APK επιμορφώνει τους δημοσιογράφους. Ποσοστό πάνω από 70% συμφωνεί ότι η APK θα πρέπει να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση των δημοσιογράφων και του κοινού, καθώς και στην επιβολή κυρώσεων, να δημοσιοποιεί τις τιμωρίες που επιβάλλει, να ενθαρρύνει το κοινό να καταγγέλλει σκηνές βίας στην οικογενειακή ζώνη, να υποχρεώνει τα

κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στη βία, το ρατσισμό και το φανατισμό, να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια σε σχέση με την προβολή βίας και με βάση δείκτες ποιότητας και να ενθαρρύνει το ποιοτικό τηλεοπτικό περιεχόμενο με θεσμούς όπως τα βραβεία ποιότητας. Περίπου ένας στους τέσσερις ερωτηθέντες συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα ότι οι τηλεθεατές θα ήταν καλύτερα να έβλεπαν λιγότερη κυπριακή τηλεόραση, με το αντίστοιχο ποσοστό για την παρακολούθηση τηλεόρασης γενικά να είναι γύρω στο 65%. Η άποψη ότι τα κανάλια εξυπηρετούν το κοινό καλό φαίνεται να μην υιοθετείται από το μισό περίπου πληθυσμό. Αντίθετα η συντριπτική πλειοψηφία πιστεύει ότι τα κανάλια εξυπηρετούν πρωτίστως το πολιτικό κατεστημένο και τα οικονομικά τους συμφέροντα (γύρω στο 75% και 85% αντίστοιχα συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα με τις αντίστοιχες δηλώσεις). Η ποιοτική συνιστώσα του ερευνητικού προγράμματος κατέδειξε ότι υπάρχει μια γενική εντύπωση ότι στο περιεχόμενο της κυπριακής τηλεόρασης είναι έντονη η παρουσία των στοιχείων ενδιαφέροντος αυτής της μελέτης (βία, μη βίαιη εγκληματικότητα, ρατσισμός, φανατισμός, καταστροφές και ατυχήματα). Σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια για εφαρμογή βελτιωτικών αλλαγών. Οι προτεινόμενες από τους συμμετέχοντες πολιτικές και δράσεις συνιστούν και τις περισσότερες εισηγήσεις στις οποίες καταλήγει η παρούσα μελέτη.

BRIEF SUMMARY

The research project "Violence and Crime in the Cypriot Television Landscape and the Role of the Cyprus Radio-Television Authority" was designed and implemented by the Cyprus University of Technology in cooperation with the Center for the Advancement of Research and Development in Educational Technology (CARDET) for the Cyprus Radio-Television Authority (CRTA). After studying the local and international literature, a quantitative measurement instrument was constructed which was used to study the content of a sample of 1000 television programs (total duration 1255.92 hours, mean duration 75.36 minutes), drawn with a stratified random sampling design from all broadcasts between September 2010 and June 2011. The study aimed at a descriptive analysis of the content of Cypriot television with respect to elements of violence, non-violent crime, racism, fanaticism and natural disasters and accidents. At the same time, the content of 771 trailers was studied with respect to the same elements. Three series of individual in-depth interviews with people with specialized knowledge and three focus groups (one with people with specialized knowledge and two with people from the general population) were also carried out to study the role of CRTA as well as to improve the quantitative measurement instrument. In addition, a telephone survey with a proportionately stratified random sample of 1000 people from the general population of adults was conducted in order to record ideas and views on the televised content and on the role of CRTA. For the purpose of the quantitative content analysis of the 1000 programs, the content was conceptualized into 20 categories resulting from the intersection of the two program types (fiction, real), the two kinds of scene content (images, verbal references) and the five elements of interest (violence, non-violent crime, racism, fanaticism and natural disasters and accidents). Of the 1000 programs studied (384 fiction and 616 real content), 612 contained at least one scene in the categories of interest. A total of 4283 scenes were recorded, among which 3140 with elements of violence, 870 with elements of non-violent crime, 36 with elements of racism, 140 with elements of fanaticism and 907 with elements of natural disasters or accidents (810 scenes contained elements of more than one categories). The content density (scenes per hour) is 2.50 for violence, 0.69 for non-violent crime, 0.03 for racism, 0.11 for fanaticism and 0.72 for natural disasters and accidents. Violence is broadcasted more on Mondays, Thursdays and Sundays while non-violent crime is broadcasted more on the first four weekdays and disasters and accidents on the first two weekdays. The highest amount of violence was broadcasted from 2200 until the early after-midnight hours, when it reaches maximum density. Local density peaks were observed from 0700-0800, from 1300-1400 and from 2000-2100 (these hour zones coincide with the beginning of news bulletins in many channels). This picture is about the same for non-violent crime and for natural disasters and accidents. With respect to program type, fiction content has significantly higher density in violence than real content, with mean values of 5.16 and 1.18 scenes per hour respectively. Fiction content is also denser than real content in crime scenes (with average density of 1.00 and 0.46 scenes per hour respectively). Fiction content is also slightly higher than real content in density for natural disasters and accidents (with average density 0.78 and 0.66 scenes per hour respectively). Analysis by TV channel showed

that subscription channel LTV has the highest density of violence, with 4.59 per hour. Among non-subscription channels, channel ANT1 is in the first place of violence density, while the minimum density was observed for channel PLUS. Subscription channel LTV and non-subscription channel ANT1 have the highest nonviolent crime density. The remaining non-subscription channels broadcast approximately the same amount of non-violent crime, while subscription channel ALPHA broadcasts the least. Channel RIK 2 presents the highest density in natural disasters and accidents, followed by channels RIK 1 ANT1 and LTV. With respect to the trailers, scenes of violence dominate and, among these, scenes with shots of intense violence are the most frequent. Trailers with violent content are shown around the clock, with content density generally being higher during the day and until the early evening. Trailers with violent content are more frequently shown on channels MEGA, ANT1 and PLUS. Regarding the consumption of the television product, based on the telephone survey, it is estimated that adult Cypriots watch Cyprus TV for an average of 18.44 hours per week, with a median value of 15 hours. News bulletins are by far the most popular among all programs (almost 3 in 4 people who watch TV watch the news daily). One in three children younger than 12 watch television daily or a few times per week after 2100 pm on weekdays or 2200 on weekends. The extent to which TV content is deemed "unacceptable" is higher with respect to human suffering or distress, political fanaticism, sports fanaticism, crime and juvenile delinquency. For these themes, more than half of the participants were of the view that the level of projection is higher than what they would consider acceptable. Content categories that enjoy higher rates of "acceptance" are physical and psychological violence: 48.8% and 43.5% of the population, respectively, believe that the projection of such elements is at an acceptable level. These results, as far as they can be compared with the results of the quantitative content analysis, show that the sensitivity of the Cypriot television audience does not follow the frequency of projection of the various elements investigated. Of all respondents in the telephone survey, the majority (57.6%) said that they don't know something about CRTA. Among those who do know something about CRTA, between 60-70% believe that CRTA acts in the various ways cited in the questionnaire (authorizes television channels, determines the family zone, tries to reduce the broadcast of violence, crime, racism and fanaticism, investigates inappropriate television content and sanctions TV channels), while only one in five believes that CRTA educates journalists. More than 70% of the respondents believe that CRTA must be primarily concerned with educating journalists and the public, as well as with imposing sanctions, that it should publicize punishments, encourage the public to report violent scenes broadcasted during the family zone, oblige television channels to show spots against violence, racism and fanaticism, rank channels according to violent content and based on quality indicators and to promote quality TV content through institutional means such as quality awards. Approximately one in four respondents agrees or strongly agrees that TV viewers should better watch less Cyprus TV, with the corresponding figure for watching TV in general being around 65%. The view that TV channels serve the common good is not adopted by about half of the population. On the contrary, the vast majority believes that TV channels primarily serve the political establishment and their own financial interests (up to 75% and 85% respectively agreed or strongly agreed with the corresponding statements). The qualitative component of the research program has shown that there is a general impression that the content of Cypriot television is permeated with the elements of interest (violence, non-violent crime, racism, fanaticism, disasters and accidents). Almost all participants agreed that there is considerable room for change and improvement. The participants' policy suggestions and proposed actions are among the recommendations of the present study.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το ερευνητικό πρόγραμμα "Βία και Εγκληματικότητα στο Τηλεοπτικό Πεδίο της Κύπρου και ο Ρόλος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου" σχεδιάστηκε και διεκπεραιώθηκε κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου 2011 - Νοεμβρίου 2013 με συνεργαζόμενους φορείς το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου και το ερευνητικό κέντρο CARDET (Centre for the Advancement of Research and Development in Educational Technology) για λογαριασμό της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου.

Επιστημονικός Υπεύθυνος του έργου ήταν ο Δρ Στέλιος Στυλιανού, αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Στην πυρηνική επιστημονική ομάδα συμμετείχαν επίσης η Δρ Δήμητρα Μηλιώνη, επίκουρη καθηγήτρια στο Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, ο Δρ Χαράλαμπος Βρασίδης, Εκτελεστικός Διευθυντής του κέντρου ερευνών CARDET και αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας και ο Δρ Μιχαλίνος Ζεμπύλας, μέλος του διοικητικού συμβουλίου του κέντρου ερευνών CARDET και αναπληρωτής καθηγητής στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Το συντονισμό του έργου από πλευράς ΑΡΚ είχε η λειτουργός Μαριάννα Αλετράρη.

Για την καταγραφή περιεχομένου, εργάστηκαν οι ερευνητές του κέντρου CARDET Χριστιάνα Αραβή, Σωτήρης Θεμιστοκλέους, Γιολάντα Φράγκου, Χριστίνα Μπότσαρη, Γεωργία Αριστείδου, Νικόλ Χατζησοφοκλή, Βαλεντίνα Χαραλάμπους, Φάνη Πίττα, Τζοάννα Λεοντίου, και Ζωή Νικολάου και για την εισαγωγή και επεξεργασία των ποσοτικών δεδομένων ο φοιτητής του Τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου Ραφαήλ Σοφοκλέους και η ειδική επιστήμονας στο Τμήμα Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου Δρ Ιωσηφίνα Μαύρου.

Σκοπός του προγράμματος ήταν να απαντηθούν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- EE1 Ποιες οι μορφές της βίας και εγκληματικότητας και πώς εκδηλώνονται;
- EE2 Ποια είναι η επικράτηση (ένταση, έκταση, συχνότητα, τύπος παρουσίασης) αυτών των προβολών;
- EE3 Πώς είναι κατανεμημένες οι προβολές αυτές (ανά είδος προγράμματος, μέρα προβολής, ώρα προβολής, τηλεοπτικό οργανισμό);

- ΕΕ4 Ποιες είναι οι αναπαραστάσεις (προφίλ) των θυτών και των θυμάτων κατά άτομα και κατά ομάδες πληθυσμού;
- ΕΕ5 Ποια είναι η σχέση μεταξύ της τηλεοπτικής πραγματικότητας, δηλαδή του περιεχομένου των προβολών, και των πραγματικών δεικτών, όπως καταγράφονται από τα δεδομένα της Αστυνομίας Κύπρου και/ή της Στατιστικής Υπηρεσίας;
- ΕΕ6 Ποιος ο ρόλος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης για την καταστολή της παρουσίας και πώς καλύτερα μπορεί να τον επιτύχει;
- ΕΕ7 Ποιες τάσεις ρατσισμού και φανατισμού ανιχνεύονται στα τηλεοπτικά προγράμματα και είναι δυνατόν να υποθάλπουν τα φαινόμενα βίας και εγκληματικότητας;

Το έργο συνιστάται από δέκα πακέτα εργασίας τα οποία παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα:

Πακέτο Εργασίας	Τίτλος	Περιγραφή, Παραδοτέα και Αντίστοιχα Κεφάλαια
1, 6	Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας και Εννοιοποίηση	Μελέτη τοπικής και διεθνούς βιβλιογραφίας με έμφαση στην εννοιοποίηση και λειτουργικοποίηση της βίας στην τηλεόραση. Συσκέψεις της ερευνητικής ομάδας και ετοιμασία της πρώτης εκδοχής του οργάνου ποσοτικής μέτρησης περιεχομένου. Π1 Βιβλιογραφική ανάλυση ορισμών και ανασκόπηση ερευνών Κεφάλαιο 2 Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας και Εννοιοποίηση
2	Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου	Αναλύθηκαν 20 προγράμματα επιλεγμένα με βάση τη σκοπιμότητα (βίαιο και άλλο σχετικό περιεχόμενο) με σκοπό τη βελτίωση του οργάνου ποσοτικής μέτρησης.
3, 4, 5	Συνεντεύξεις Βάθους, Ομάδες Εστίασης και Ανάλυση Ποιοτικών Δεδομένων	Μία σειρά ατομικών συνεντεύξεων βάθους με 11 άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις (ΑΕΓ) με κύριο σκοπό τη βελτίωση του οργάνου ποσοτικής μέτρησης και δύο σειρές ατομικών συνεντεύξεων βάθους με 20 ΑΕΓ με κύριο σκοπό τη μελέτη του ρόλου της ΑΡΚ. Μία σειρά ομαδικών συνεντεύξεων με 6 ΑΕΓ και μία με 5 άτομα από το γενικό πληθυσμό με κύριο σκοπό τη βελτίωση του οργάνου ποσοτικής μέτρησης και μία σειρά ομαδικών συνεντεύξεων με 6 άτομα από το γενικό πληθυσμό με κύριο σκοπό τη μελέτη του ρόλου της ΑΡΚ (συνολικά λήφθηκαν συνεντεύξεις – ατομικές και ομαδικές – από 48 άτομα). Ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν. Π2 Σχέδια ατομικών και ομαδικών συνεντεύξεων Π3 Δείγμα ατόμων με εξειδικευμένες γνώσεις Π8 Αναφορά Ανάλυσης Ποιοτικών Δεδομένων Κεφάλαιο 5 Ανάλυση Συνεντεύξεων
7	Ποσοτική Μέτρηση και Ανάλυση Περιεχομένου Προγραμμάτων	Ετοιμασία Οργάνου Ποσοτικής Μέτρησης, παρακολούθηση 1000 προγραμμάτων, καταγραφή και ανάλυση σκηνών βίας, εγκληματικότητας, ρατσισμού, φανατισμού και φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων με στόχο την απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα 1, 2, 3, 4, 5 και 7. Άρχισε με την κατασκευή του οργάνου μέτρησης, το οποίο τελειοποιήθηκε και εφαρμόστηκε, στην αρχή πιλοτικά και στη συνέχεια, μετά από στρωματοποιημένη τυχαία μη αναλογική δειγματοληψία, κανονικά. Κατασκευάστηκαν

Πακέτο Εργασίας	Τίτλος	Περιγραφή, Παραδοτέα και Αντίστοιχα Κεφάλαια
		δύο αρχεία δεδομένων, ένα για τα προγράμματα και ένα για τα τρέιλερ. Π4 Εργαλείο ποσοτικής μέτρησης περιεχομένου Π5 Δείγμα 5 προγραμμάτων που θα αναλυθούν Π5α Δειγματοληψία για την ποσοτική μέτρηση περιεχομένου Π6 Αναφορά ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου Π7 Αρχείο ποσοτικών δεδομένων Κεφάλαιο 3 Δειγματοληψία για την Ποσοτική Μέτρηση Περιεχομένου Κεφάλαιο 4 Ποσοτική Ανάλυση Περιεχομένου
8, 9	Τηλεφωνική Επισκόπηση και Ανάλυση Δεδομένων	Επισκόπηση με αντιπροσωπευτικό δείγμα 1000 ατόμων ηλικίας 18+ από το γενικό πληθυσμό με σκοπό την καταγραφή των αντιλήψεων, απόψεων και στάσεων σχετικά με το τηλεοπτικό περιεχόμενο και το ρόλο της ΑΡΚ προς απάντηση στο ερευνητικό ερώτημα 6. Π9 Εργαλείο μέτρησης τηλεφωνικής επισκόπησης (ερωτηματολόγιο) Π10 Αναφορά ανάλυσης δεδομένων τηλεφωνικής επισκόπησης Π11 Αρχείο δεδομένων τηλεφωνικής επισκόπησης Κεφάλαιο 6 Ανάλυση Δεδομένων Τηλεφωνικής Επισκόπησης
10	Τελική Αναφορά	Η τελική αναφορά είναι η παρούσα και σε αυτήν παρουσιάζονται όλα τα πιο πάνω στοιχεία σε τελική και ολοκληρωμένη μορφή. Π12 Τελική Αναφορά Π13 Περίληψη της έρευνας στα Ελληνικά και Αγγλικά Κεφάλαιο 1 Εισαγωγή Κεφάλαιο 7 Σύνοψη Κυριότερων Ευρημάτων

Η παρούσα αναφορά στο σύνολό της απαντά στα ερευνητικά ερωτήματα του προγράμματος κατά τρόπο λεπτομερή. Στη πραγματικότητα, σε αυτή την αναφορά υπάρχουν όλα τα ευρήματα που προέκυψαν από τις αναλύσεις των διάφορων αρχείων δεδομένων. Η λεπτομερής αυτή παρουσίαση είναι αναγκαία για να έχει την ευκαιρία η ΑΡΚ, αλλά και άλλοι χρήστες αυτής της αναφοράς να ανατρέξουν σε συγκεκριμένες πληροφορίες οι οποίες σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να είναι ασήμαντες και σε άλλες εξαιρετικά σημαντικές. Ωστόσο, η λεπτομερής αυτή παρουσίαση δεν είναι βοηθητική για τους χρήστες της αναφοράς που ενδιαφέρονται μόνο για γενικότερες πληροφορίες ή θέλουν να πληροφορηθούν μόνο για τα κυριότερα ευρήματα. Για το σκοπό αυτό, συμπεριλήφθηκε στην αναφορά το τελευταίο κεφάλαιο, το οποίο αποτελεί και μια εκτεταμένη περίληψη των ευρημάτων του προγράμματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΟΠΟΙΗΣΗ

2.1. Εισαγωγή

Η σημαντικότερη έννοια που διερευνήθηκε για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα του προγράμματος είναι η βία, σε συνδυασμό με την εγκληματικότητα. Έτσι, το κεφάλαιο αυτό αναλώνεται κυρίως στην εννοιοποίηση της τηλεοπτικής βίας καθώς και των εννοιολογικών συνδυασμών που προκύπτουν από τη διασταύρωση της βίας με την εγκληματικότητα. Οι δύο δευτερεύουσες σημασίες έννοιες που εμφανίζονται στο ΕΕ7 τυγχάνουν μιας πιο απλής εννοιοποίησης.

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται οι πρώτες προκαταρκτικές διαδικασίες οι οποίες αποτελούν και τη βάση για το σχεδιασμό της συστηματικής μέτρησης και ανάλυσης που θα ακολουθήσει. Συγκεκριμένα, μετά από μια σύντομη ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, παρουσιάζεται μια αρχική εννοιοποίηση της βίας, δηλαδή ορισμοί των βασικών εννοιών και καθορισμός των κατηγοριών περιεχομένου που θα καταγραφεί. Στη συνέχεια αναπτύσσεται η έννοια της βίας, σε συνδυασμό με την εγκληματικότητα. Τέλος παρουσιάζεται μια αρχική εννοιοποίηση του ρατσισμού και του φανατισμού.

Η αρχική εννοιοποίηση των υπό μέτρηση εννοιών οριστικοποιήθηκε σε επόμενα στάδια μετά από την ποιοτική ανάλυση εκπομπών και την πρώτη σειρά συνεντεύξεων βάθους.

2.2. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

2.2.1. Κύπρος

Γενικά δε φαίνεται να υπάρχουν άλλες έρευνες στην Κύπρο με το αντικείμενο της παρούσας. Σε μια από τις έρευνες σε σχέση με την τηλεόραση που έχουν εντοπιστεί (RAI Consultants 2005), περίπου 6 στους 10 Κύπριους ηλικίας 16 και άνω "συμφωνούν" ή "συμφωνούν κάπως" ότι η κυπριακή τηλεόραση προβάλλει "σκηνές βίας σε υπερβολικό βαθμό". Η μελέτη αυτή συμπεραίνει ότι η προβολή σκηνών βίας και ερωτικού περιεχομένου είναι μια από τις παραμέτρους κακής ποιότητας της κυπριακής τηλεόρασης σύμφωνα με τις αντιλήψεις του κοινού. Πιο πρόσφατα, σε μια επισκόπηση γονιών με παιδιά ηλικίας 9-12, το 51.6% του δείγματος δήλωσε ότι η τηλεοπτική βία υπάρχει στα κυπριακά κανάλια σε "μεγάλο βαθμό" και το 11.6% σε "υπερβολικό βαθμό" (Synthesis Center for Research and Education 2009).

Επίσης, ο Χρυσάνθου (2004) αναφέρει πως ανάμεσα στα παιδιά ηλικίας 10-12 ετών, το 57.5% αντιλαμβάνεται μόνο τη σωματική - φυσική μορφή βίας ως βία. Τέλος, κάποιες πληροφορίες για τη παρακολούθηση ακατάλληλου βίαιου θεάματος ανάμεσα σε μαθητές Λυκείου βρίσκονται στο Στυλιανού (2007). Στην ερώτηση "Κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους, περίπου πόσες φορές είδες στην τηλεόραση (σε κανάλι ή βίντεο/DVD) ή σε σινεμά ταινίες που λόγω του ότι περιείχαν βία δεν ήταν κατάλληλες για την ηλικία σου;" 19% απάντησε "0 φορές", 23.9% "1-2 φορές", 12% "3-5 φορές", 9.5% "6-10 φορές" και 35.6% "περισσότερες από 10 φορές".

2.2.2. Επικράτηση και Είδη στο Τηλεοπτικό Περιεχόμενο

Η ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας έγινε με τη βοήθεια τόσο μηχανών γενικής αναζήτησης όσο και πιο εξειδικευμένων ακαδημαϊκών εργαλείων. Η πρώτη σημαντική παρατήρηση σε σχέση με την παρουσία των πιο πάνω θεμάτων, είναι ότι το κυρίαρχο θέμα στην εμπειρική έρευνα είναι η τηλεοπτική βία. Η εγκληματικότητα, ο ρατσισμός και ο φανατισμός έχουν απασχολήσει πολύ λιγότερο τους εμπειρικούς ερευνητές (αν και όχι κατ' ανάγκη και τους θεωρητικούς), κάτι το οποίο μπορεί να θεωρείται φυσιολογικό, αφού και στη δημόσια σφαίρα η τηλεοπτική βία είναι πολύ συχνότερα στο προσκήνιο. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε διάφορους λόγους που δεν έχουν άμεση σχέση με το αντικείμενο της παρούσας έρευνας. Είναι λογικό, για παράδειγμα, η βία να έχει περισσότερο εκτόπισμα στην έρευνα και στο δημόσιο διάλογο γιατί είναι γενικά αντιληπτό ότι προβάλλεται συστηματικά, ενώ τα υπόλοιπα στοιχεία προβάλλονται σποραδικά ή έστω λιγότερο συστηματικά στο τηλεοπτικό περιεχόμενο. Για να εξυπηρετηθεί λοιπόν καλύτερα το εγχείρημα της εννοιοποίησης στην παρούσα έρευνα αλλά και για να εξυπηρετηθούν καλύτερα τα ερευνητικά ερωτήματα, αποφασίστηκε να γίνει πιο εκτενής μελέτη της βιβλιογραφίας που αναφέρεται στη βία.

Η ανάλυση περιεχομένου τηλεοπτικών προγραμμάτων έχει εξετάσει τη συχνότητα των απεικονιζόμενων πράξεων βίας και της λεκτικής βίας, αλλά και τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους η βία μπορεί να ανταμείβεται, να τιμωρείται ή να νομιμοποιείται στην πλοκή των μυθοπλαστικών προγραμμάτων (ΜακΚουέλ 2003:359-360).

Στις ΗΠΑ, η συστηματική ανάλυση του τηλεοπτικού περιεχομένου (Violence Index) ως προς την απεικόνιση της βίας ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1970 και συνεχίστηκε να διενεργείται ετησίως για πολλά χρόνια. Τα ευρήματα καταδείκνυαν κάθε χρόνο ότι η βία απεικονιζόταν στις δημοφιλείς ζώνες του τηλεοπτικού προγράμματος σε βαθμό δυσανάλογο με τη βία στον "πραγματικό κόσμο". Επιπλέον, η φύση της απεικονιζόμενης βίας ήταν εντελώς διαφορετική από τα βίαια περιστατικά της "πραγματικής ζωής". Για παράδειγμα, ο Gerbner και οι συνεργάτες του ανακάλυψαν ότι το έγκλημα στην τηλεοπτική δημοφιλή ζώνη ήταν δέκα φορές πιο βίαιο σε σχέση με την πραγματικότητα και ότι περισσότεροι από τους μισούς βασικούς χαρακτήρες εμπλέκονταν, κατά μέσο όρο, σε 5-6 πράξεις απροκάλυπτης φυσικής βίας κάθε ώρα (Gerbner et al 1982). Στη δεκαετία του 1990, η Εθνική Μελέτη για την Τηλεοπτική Βία στις ΗΠΑ κατέγραψε ότι 61% των τηλεοπτικών προγραμμάτων περιέχει βίαιο περιεχόμενο (Anderson et al 2003). Οι ερευνητές ανακάλυψαν επίσης ότι πολύ λίγα βίαια προγράμματα απεικονίζουν τις μακροχρόνιες αρνητικές συνέπειες της βίας, στις περισσότερες βίαιες σκηνές η βία δεν τιμωρείται, ενώ οι περισσότερες βίαιες αλληλοδράσεις δεν απεικονίζουν τον πόνο ή τις μακροχρόνιες αρνητικές συνέπειες της βίαιης πράξης (Severin & Tankard 2010:285-286). Οι τάσεις αυτές δε μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου (Signorielli 2003). Το 2002, η βία είναι διαδεδομένη στην αμερικανική τηλεόραση σε όλες τις ώρες της ημέρας (Smith et al 2002). Ταυτόχρονα, το 1/3 των βίαιων χαρακτήρων στην τηλεόραση εμφανίζεται να δρα δικαιολογημένα και ανταμείβεται ρητά μέσω επαίνων ή

υλικών αγαθών, ενώ σχεδόν τα 2/3 των βίαιων δραστών δε δείχνουν μεταμέλεια, δε δέχονται κριτική ούτε και τιμωρούνται (Wilson et al 2002a).

Ιδιαίτερα σε σχέση με το παιδικό και εφηβικό κοινό, τα ευρήματα δείχνουν ότι τα παιδικά προγράμματα περιλαμβάνουν περισσότερες βίαιες σκηνές από ότι τα προγράμματα που απευθύνονται σε ενήλικες. Εξίσου εκτεταμένη είναι η βία σε ταινίες μεγάλου μήκους που απευθύνονται σε παιδιά (Schaffer 2007). Μάλιστα, στα παιδικά προγράμματα η βία παρουσιάζεται ελκυστικότερη, οι βίαιοι δράστες επιβραβεύονται συχνότερα και οι συνέπειες της βίαιης συμπεριφοράς υποβαθμίζονται περισσότερο σε σχέση με τα προγράμματα για ενήλικες (Wilson et al 2002b). Στη Βρετανία έχουν καταγραφεί αντίστοιχα αποτελέσματα το 2004: το 92% των προγραμμάτων που αναλύθηκαν (δημοφιλών εκπομπών μεταξύ των Βρετανών εφήβων) περιλαμβάνει κάποια μορφή βίας, και ανάμεσα σε αυτά, το 55% κάποια μορφή σωματικής βίας (Coyne & Archer 2004). Η Ισπανική τηλεόραση βρίσκεται στις πρώτες θέσεις ως προς τη συχνότητα απεικόνισης βίας: το 2006 καταμετρήθηκαν 18 επιθετικές πράξεις την ώρα κατά μέσο όρο, με 60% των βίαιων απεικονίσεων να είναι συμπεριφορές άσκησης σωματικής βίας. Μάλιστα, στις μισές από αυτές η βία είναι θανάσιμη (Fernandez-Villanueva et al 2006).

Ως προς την ειδησεογραφία, είναι γενικά αποδεκτό ότι τα ΜΜΕ δίνουν έμφαση στα εγκλήματα βίας, ειδικά στην ανθρωποκτονία, ενώ οι πιο διαδεδομένες μορφές παραβατικότητας, όπως τα αδικήματα που έχουν σχέση με την οδική κυκλοφορία, παρουσιάζονται σπάνια. Η κάλυψη της εγκληματικότητας αφορά κυρίως εγκλήματα βίας μεταξύ αγνώστων, ενώ η βία στην οικογένεια παρουσιάζεται κατ' εξαίρεση. Η εγκληματικότητα παρουσιάζεται με δραματικές αφηγήσεις, συνήθως απλουστεύεται και οι αναλύσεις για τα κίνητρα των δραστών είναι επιφανειακές. Τα θύματα, δε, παρουσιάζονται ως ανίδεια και αβοήθητα. Το σημαντικότερο ίσως είναι ότι η κοινωνική διάσταση της εγκληματικότητας, καθώς και η ευθύνη για την πρόληψή της δε θεματοποιούνται, με αποτέλεσμα την έμμεση αλλά συστηματική έμφαση στην κατασταλτική δράση των μηχανισμών κοινωνικού ελέγχου (Λαμπροπούλου 1999:99-101).

Το περιεχόμενο των ΜΜΕ έχει επικριθεί και για την αντιμετώπιση των γυναικών σε περιστατικά βίας εναντίον τους, κυρίως στη βάση της αναπαραγωγής του πατριαρχικού λόγου. Σε πολλές περιοχές του κόσμου (π.χ., ΗΠΑ, Ελλάδα, Μέση Ανατολή), έχει παρατηρηθεί η τάση των ειδησεογραφικών ΜΜΕ να δίνουν εξηγήσεις για τα περιστατικά βιαιοπραγίας εναντίον γυναικών (ειδικά σε περιπτώσεις ανθρωποκτονιών), πλαισιώνοντάς τα ως μεμονωμένα περιστατικά και αποδίδοντάς τα σε ατομικά ψυχοπαθολογικά προβλήματα. Με αυτόν τον τρόπο, η ανδρική βία παρουσιάζεται ως ατομική και τοποθετείται εκτός του κοινωνικού της πλαισίου, εκτός αν ο δράστης ανήκει σε μια περιθωριακή φυλετική ή εθνοτική ομάδα (Boyle 2008). Επιπλέον, ενώ τα λεγόμενα εγκλήματα "πάθους" παρουσιάζονται ως μια αποδεκτή μορφή ανδρικής συμπεριφοράς, οι γυναίκες που διαπράττουν βίαιο έγκλημα σκιαγραφούνται ως κτητικές, ανήθικες, κακοήθεις και με απώτερα ωφελιμιστικά κίνητρα. Με τον τρόπο αυτό, αποσιωπώνται οι κοινωνικές ρίζες του προβλήματος της βίας και απαλλάσσεται η κοινωνία από την ευθύνη να απαιτήσει την εξάλειψή του (Carll 2003).

Συνολικά, η διαπίστωση ότι η παρουσία της βίας στα ηλεκτρονικά ΜΜΕ είναι πολύ εκτεταμένη δεν συνιστά υπερβολή (Schaffer 2007). Ειδικά με την εισαγωγή των νέων μέσων (βιντεοπαιχνίδια, μουσικά βίντεο και διαδίκτυο) μέσα στο σπίτι, τα παιδιά έχουν περισσότερες ευκαιρίες έκθεσης στη βία από ότι παλιότερα. Μάλιστα, ο αμφίδρομος χαρακτήρας των νέων μέσων ίσως οδηγεί σε ισχυρότερες επιδράσεις σε σχέση με την τηλεόραση (Anderson et al 2003:104).

2.2.3. Οι Επιδράσεις της Βίας

Μια δεύτερη σημαντική αρχική παρατήρηση στην ανασκόπηση της βιβλιογραφίας είναι ότι ανάμεσα στις εμπειρικές μελέτες για τη βία, κυριαρχούν αυτές που ασχολούνται με τις επιδράσεις της βίας. Για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας μελετήθηκαν και πηγές που ασχολούνται κυρίως ή και αποκλειστικά με τις επιδράσεις, αφού μεθοδολογικές αρχές, επιλογές και πρακτικές συζητούνται σε κάποιο βαθμό και σε αυτές τις μελέτες. Υπενθυμίζεται πάντως, ότι το ζήτημα αυτό είναι μεν πολύ σημαντικό, αλλά για την παρούσα έρευνα όχι κεντρικό. Η σύνοψη της εμπειρικής γνώσης για τις επιδράσεις είναι ενισχυτική της σημαντικότητας του ερευνητικού προγράμματος και ίσως κάποιων προτάσεων στις οποίες αυτό θα καταλήξει.

Ιστορικά, η ανησυχία για τις επιδράσεις της τηλεοπτικής βίας ξεκινά σχεδόν ταυτόχρονα με την εμφάνιση της τηλεόρασης, δηλαδή στη δεκαετία του 1950, στις ΗΠΑ, στη Βρετανία και στον Καναδά (Murray 2007). Στις ΗΠΑ, η συστηματική ενασχόληση ξεκινά στα τέλη της δεκαετίας του 1970, όταν διαπιστώνεται η αποσταθεροποίηση της οικογένειας και της θρησκείας ως πρωταρχικού παράγοντα κοινωνικοποίησης μέσα σε μία εποχή ραγδαίων οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών. Ταυτόχρονα, στο χώρο της επιστήμης της επικοινωνίας αναθερμαίνεται η διαμάχη μεταξύ της προσέγγισης των "περιορισμένων επιδράσεων" και μιας εκ νέου αναδυόμενης προσέγγισης που προειδοποιούσε για τις (αρνητικές) "ισχυρές επιδράσεις" της τηλεόρασης, ειδικά στο παιδικό και νεανικό κοινό. Οι πρώτες εθνικές επιτροπές για τη βία στα ΜΜΕ συστήθηκαν το 1967, 1968 και 1969 στις ΗΠΑ, με πρωταρχικό μέλημα να ερευνήσουν το ζήτημα των επιδράσεων της τηλεόρασης στα παιδιά. Παρά το γεγονός ότι τα πορίσματα των ερευνών αυτών δε θεμελίωσαν με ατράνταχτα στοιχεία την αιτιώδη σχέση μεταξύ τηλεοπτικής βίας και βίαιης συμπεριφοράς, επιτεύχθηκε συμφωνία με την τηλεοπτική βιομηχανία για την ελαχιστοποίηση του βίαιου περιεχομένου στην τηλεόραση και την αυστηροποίηση των προτύπων στο τηλεοπτικό πρόγραμμα (Baran & Davis 2011:180).

Από τα μέσα του προηγούμενου αιώνα, ένας μεγάλος αριθμός ερευνητών από διαφορετικά επιστημονικά πεδία, όπως η ψυχολογία, η επικοινωνία και η κοινωνιολογία, ανέπτυξαν θεωρητικά μοντέλα για να εξηγήσουν τις επιδράσεις της έκθεσης στην τηλεοπτική βία. Η συστηματική έρευνα για την τηλεοπτική βία από τη δεκαετία του 1970 επέτρεψε τον εμπειρικό έλεγχο των θεωριών για τις επιδράσεις στους τηλεθεατές, ειδικά στα παιδιά. Η τηλεοπτική βία μπορεί να επιδρά είτε άμεσα και βραχυπρόθεσμα (ατομικές επιδράσεις) είτε έμμεσα και μακροπρόθεσμα (κοινωνικές επιδράσεις). Συνολικά, παρά το γεγονός ότι οι διαφωνίες δεν έχουν εξλειφθεί, διαπιστώνεται μια συσχέτιση μεταξύ της έκθεσης σε βίαιο περιεχόμενο και της επιθετικής συμπεριφοράς, δηλαδή, οι "φανατικοί" τηλεθεατές συμπεριφέρονται πιο επιθετικά από ότι οι περιστασιακοί τηλεθεατές (Huston et al 1992 στο Baran & Davis 2011:181).

Οι σημαντικότερες θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί για τις επιδράσεις της τηλεοπτικής βίας συνοψίζονται παρακάτω.

2.2.3.1. Η Βία ως Κάθαρση (catharsis)

Βασισμένοι στην αριστοτελική ιδέα της κάθαρσης, οι υποστηρικτές της προσέγγισης αυτής διατείνονται ότι η έκθεση στην τηλεοπτική βία μπορεί να εξαγνίσει ή τουλάχιστον να εκτονώσει τις ανθρώπινες επιθετικές ορμές και κατά συνέπεια να μειώσει την πιθανότητα εκδήλωσης επιθετικής συμπεριφοράς. Μολονότι ο Feshbach και η ομάδα του απέδειξαν πειραματικά ότι οι επιθετικές τάσεις μειώνονται μετά την παρακολούθηση τηλεοπτικής βίας (Feshbach 1961, Feshbach & Singer 1971), δεν επιβεβαιώθηκε ποτέ ότι αυτή η επίδραση

ήταν αποτέλεσμα της καθαρτικής ιδιότητας της τηλεοπτικής βίας (Baran & Davis 2011:181-2). Η υπόθεση της κάθαρσης αμφισβητήθηκε από πολλούς επιστήμονες και δεν χρησιμοποιείται πλέον στη διερεύνηση των επιδράσεων των ΜΜΕ (Λαμπροπούλου 1999:64).

2.2.3.2. Μίμηση/Διέγερση και Κοινωνική Μάθηση (Social Learning)

Η θεώρηση αυτή βασίζεται σε δύο προσεγγίσεις. Η πρώτη προσέγγιση βασίζεται στην υπόθεση της διέγερσης, δηλαδή του ερεθισμού προς επιθετική συμπεριφορά, η οποία θεωρείται το αποτέλεσμα απογοήτευσης, δηλαδή της ψυχικής κατάστασης που προκύπτει όταν αποκλείεται η πραγματοποίηση συνειδητής και σκόπιμης συμπεριφοράς (Λαμπροπούλου 1999:68). Η δεύτερη προσέγγιση βασίζεται στους μηχανισμούς της μίμησης και της ταύτισης, που προκύπτουν από τη μάθηση μέσω παρατήρησης. Οι ψυχολόγοι Miller και Dollard (Miller & Dollard 1941), έχοντας διενεργήσει έρευνα παρατήρησης, ισχυρίστηκαν ότι οι συμπεριφορές μαθαίνονται όταν (α) υπάρχει κίνητρο, (β) τα άτομα εκτίθενται σε στοιχεία και νύξεις συμπεριφοράς (cues)—εν προκειμένω, στο βίαιο τηλεοπτικό περιεχόμενο, (γ) τα άτομα συμπεριφέρονται κατά δεδομένο τρόπο μιμούμενοι τις πράξεις που παρακολουθούν και (δ) όταν λαμβάνουν θετική ενίσχυση (positive reinforcement) για τη μίμηση της συμπεριφοράς.

Την ίδια περίπου περίοδο, οι πειραματικές μελέτες του Berkowitz (1965) εμπλούτισαν την έρευνα για τις επιδράσεις της βίας αναδεικνύοντας τρεις ακόμη παράγοντες που σχετίζονται με την εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς. Πρώτον, η ψυχολογική κατάσταση των θεατών που έχουν εκτεθεί σε βίαιο περιεχόμενο (π.χ., θυμός) είναι ένας παράγοντας που μπορεί να τους ωθήσει στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς. Ο δεύτερος παράγοντας σχετίζεται με το κατά πόσο η βίαιη συμπεριφορά στην οθόνη πλαισιώνεται ως δικαιολογημένη ή αδικαιολόγητη. Στα πειράματα του Berkowitz, οι θεατές της δικαιολογημένης βίας ήταν πιθανότερο να εκδηλώσουν επιθετική συμπεριφορά. Ο τρίτος παράγοντας σχετίζεται με το ρόλο των επιθετικών νύξεων στο τηλεοπτικό περιεχόμενο, δηλαδή τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στις αναπαραστάσεις της βίας στα ΜΜΕ οι οποίες υποδεικνύουν την καταλληλότητα της επιθετικότητας ενάντια σε συγκεκριμένα θύματα. Η έρευνα του Berkowitz έδειξε ότι οι θεατές που εκδήλωσαν επιθετική συμπεριφορά, το έπραξαν σε βάρος ανθρώπων με χαρακτηριστικά παρόμοια με αυτά των θυμάτων της αναπαριστώμενης βίας.

Το συμπέρασμα αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί η παρουσία επιθετικών νύξεων στο τηλεοπτικό περιεχόμενο σε σχέση σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες (π.χ., τις γυναίκες), μπορεί να υποβάλει την ιδέα ότι οι γυναίκες είναι πιθανά ή κατάλληλα θύματα βίας. Γενικότερα, υπάρχει η τάση οι γυναίκες να αναπαριστώνται στα ΜΜΕ ως ανίσχυρες και ως παθητικοί δρώντες σε περιστατικά βίας, σε αντιστοιχία προς την παθητικότητα που παραδοσιακά τους αποδίδεται. Η θυματοποίηση των γυναικών στην τηλεόραση υποστηρίζεται και από ευρήματα που δείχνουν ότι οι γυναίκες εξακολουθούν να απεικονίζονται τηλεοπτικά συχνότερα ως θύματα της βίας παρά ως δράστες (Fernandez-Villanueva et al 2009). Δύο ακόμη μελέτες επιβεβαίωσαν αυτά τα ευρήματα, καταδεικνύοντας ότι η ροκ μουσική και τα βίντεο με μουσική ραπ που περιλάμβαναν επιθετικότητα απέναντι στις γυναίκες οδηγούν σε αρνητικές κρίσεις για τις γυναίκες (Peterson & Pfof 1989), μεγαλύτερη αποδοχή της βίας ενάντια σε γυναίκες και υψηλότερη πρόθεση χρήσης βίας για την επίλυση συγκρούσεων με τις γυναίκες (Johnson et al 1995, Baran & Davis 2011:186-189).

2.2.3.3. Κοινωνική Γνωστική Θεωρία

Η κοινωνική γνωστική θεωρία (social cognitive theory) υποστηρίζει ότι οι θεατές αποκτούν συμβολικές αναπαραστάσεις μιας συμπεριφοράς μέσα από την έκθεσή τους στα ΜΜΕ, βάσει των οποίων αναπτύσσεται η παρεπόμενη συμπεριφορά. Επομένως, οι χαρακτήρες που προβάλλονται στα ΜΜΕ μπορούν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά μόνο και μόνο επειδή προβάλλονται στην οθόνη. Δεν είναι απαραίτητο δηλαδή οι τηλεθεατές να επιβραβευθούν για την επίδειξη της προβαλλόμενης συμπεριφοράς (Baran & Davis 2011:182-3). Με άλλα λόγια, μαθαίνουμε μέσα από την παρατήρηση (εν προκειμένω, βλέποντας τηλεόραση), από τη στιγμή που η αναπαράσταση μιας εμπειρίας αντικαθιστά την ίδια την εμπειρία, δηλαδή με τα ίδια αποτελέσματα ως προς τη μάθηση. Έτσι, η απόκτηση προτύπων (modeling) από τα ΜΜΕ είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος μάθησης πολλών συμπεριφορών αλλά και λύσεων σε διάφορα προβλήματα με τα οποία ερχόμαστε αντιμέτωποι.

Πιο συγκεκριμένα, ο Bandura (1971, 1994) υποστηρίζει ότι η κοινωνική νόηση (social cognition) λειτουργεί με τρεις τρόπους μέσα από τα ΜΜΕ: (α) μάθηση μέσω παρατήρησης (observational learning): Η παρατήρηση μιας συμπεριφοράς είναι επαρκής για τη μάθηση της συμπεριφοράς, (β) ανασταλτικές επιδράσεις (inhibitory effects): η παρατήρηση της τιμωρίας μιας συμπεριφοράς σε μια αναπαράσταση των ΜΜΕ μειώνει την πιθανότητα οι θεατές να εκδηλώσουν αυτή τη συμπεριφορά—αυτή η υπόθεση έχει επαληθευτεί εμπειρικά σε πειραματικές μελέτες ως προς την επιθετικότητα και την αντικοινωνική αλληλεπίδραση με συνομήλικους (Bandura 1965)—και (γ) επιδράσεις άρσης αναστολής (disinhibitory effects): η παρατήρηση επιβραβευόμενης απειλητικής ή απαγορευμένης συμπεριφοράς σε μια αναπαράσταση των ΜΜΕ αυξάνει την πιθανότητα οι θεατές να εκδηλώσουν αυτή τη συμπεριφορά—πειραματικές μελέτες έδειξαν ότι με αυτόν τον τρόπο επέρχεται μείωση του φόβου για τον οδοντίατρο ή για συγκεκριμένα ζώα και αύξηση της επιθετικότητας (Berkowitz 1965 στο Baran & Davis 2011:184-5).

Τα κλασικά πειράματα του Bandura (1965) όχι μόνο επιβεβαίωσαν αυτές τις υποθέσεις, αλλά εξόπλισαν το στρατόπεδο των υπερασπιστών των "ισχυρών επιδράσεων" των ΜΜΕ με ένα ακόμη επιχείρημα. Ο Bandura έδειξε ότι η παρακολούθηση τηλεοπτικής βίας μπορεί να οδηγήσει σε εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς, ακόμη και αν οι βίαιοι χαρακτήρες τιμωρούνται για τις πράξεις τους στην οθόνη. Αυτό συμβαίνει γιατί τα πρότυπα επιθετικότητας, που μαθαίνονται μέσω της παρατήρησης, ανακαλούνται αργότερα, ενεργοποιούνται και οδηγούν σε εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς, όταν οι κοινωνικές συνθήκες του περιβάλλοντος το επιτρέπουν ή το ενθαρρύνουν (Baran & Davis 2011:186).

Η αύξηση της επιθετικής και της βίαιης συμπεριφοράς παρατηρείται και σε μακροπρόθεσμο επίπεδο μέσα από τη δημιουργία ανθεκτικών και αυτόματα προσβάσιμων επιθετικών σεναρίων (aggressive scripts) και ερμηνευτικών σχημάτων, καθώς και μέσα από την καλλιέργεια ευνοϊκών προς την επιθετικότητα πεποιθήσεων και στάσεων (Anderson et al 2003:104, Huesmann 1988 στο Coyne & Archer 2004). Ο Huesmann και οι συνεργάτες του κατέγραψαν τα προγράμματα που παρακολουθούσαν περίπου 500 παιδιά της πρώτης και δευτέρας τάξης του δημοτικού στην περιοχή του Σικάγο τη δεκαετία του 1970, αξιολογώντας τα ως προς το βίαιο περιεχόμενο (Huesmann et al 2003). Δεκαπέντε χρόνια αργότερα, κατέγραψαν με πολλαπλές μεθόδους την επιθετική συμπεριφορά περίπου σε περίπου 300 από αυτά τα, πλέον ενήλικα, άτομα. Τα ευρήματα έδειξαν ότι η συχνότητα έκθεσης στην τηλεοπτική βία κατά την παιδική ηλικία συνδέεται με την ενήλικη επιθετική συμπεριφορά (Schaffer 2007).

2.2.3.4. Απευαισθητοποίηση (Desensitization)

Η απευαισθητοποίηση εκλαμβάνεται ως άμβλυνση ή διάβρωση της συνείδησης που επέρχεται σταδιακά από την συνεχή έκθεση σε βίαιο περιεχόμενο (Λαμπροπούλου 1999:77-78). Επιπλέον, μπορεί να πάρει τη μορφή παρεμπόδισης των συναισθηματικών αντιδράσεων σε βίαιες συμπεριφορές με αποτέλεσμα την εξασθένηση της ικανότητας αντίδρασης, την καθυστέρηση να ζητήσει κανείς βοήθεια ή την αδρανοποίηση απέναντι στην καθημερινή βία (Vidal et al 2003, Schaffer 2007). Η πειραματική έρευνα επιδράσεων των Vidal et al (2003) σε παιδιά στην Ισπανία έδειξε ότι η παρακολούθηση έστω και λίγων σκηνών βίας οδηγεί στην απευαισθητοποίηση απέναντι στη βία.

2.2.3.5. Το Σύνδρομο του "Κακού Κόσμου"

Μια μακροπρόθεσμη επίδραση της τηλεοπτικής βίας είναι ο φόβος θυματοποίησης, η διερεύνηση της οποίας ξεκίνησε με τις έρευνες του Gerbner και των συνεργατών του στη δεκαετία του 1970. Ο Gerbner (1973) διατύπωσε μια από τις διαδεδομένες θεωρήσεις για τις μακροπρόθεσμες επιδράσεις των MME, και ειδικά της τηλεοπτικής βίας, στην κοινωνία: τη θεωρία για την *καλλιέργεια της κοινής γνώμης*. Καθώς η τηλεόραση κυριαρχεί στο συμβολικό περιβάλλον, υποκαθιστά την προσωπική εμπειρία με τα (συχνά διαστρεβλωμένα) μηνύματά της. Όσοι εκτίθενται συχνότερα σε τηλεοπτική βία, αναμένεται σταδιακά και συσσωρευτικά να αναπτύξουν αντιλήψεις για την πραγματικότητα που βρίσκονται μακριά από τον "πραγματικό" κόσμο και πιο κοντά στην "τηλεοπτική εικόνα του κόσμου" (ΜακΚουέλ 2003:531-532), δηλαδή την εικόνα ενός "κακού και επικίνδυνου κόσμου" (mean world), στον οποίο το έγκλημα είναι συχνότερο και βιαιότερο από ότι πραγματικά είναι. Οι φανατικοί τηλεθεατές πιστεύουν ότι δεν μπορούν να εμπιστευτούν τους άλλους, αφού όλοι "απλώς φροντίζουν μόνο για τον εαυτό τους" (just looking out for themselves), αισθάνονται περισσότερη αγωνία και φόβο ότι θα πέσουν θύματα βίας και είναι πιθανότερο να αγοράζουν όπλα και κλειδαριές για να προστατευθούν (Signorielli 2003). Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτή η συναισθητική κατάσταση μπορεί να οδηγήσει σε "προληπτική" επιθετική αντίδραση στις πράξεις άλλων (Vidal et al 2003). Από την άλλη πλευρά, πρέπει να επισημανθεί ότι η εικόνα που διαμορφώνεται από τα MME διαφοροποιείται αν υπάρξει προσωπική εμπειρία ή πληροφόρηση από το οικείο περιβάλλον – στοιχεία που επηρεάζουν τον φόβο θυματοποίησης περισσότερο από ότι τα MME (Λαμπροπούλου 1999:97, 102).

Μολονότι μια αιτιοκρατική σχέση της τηλεοπτικής βίας και των επιδράσεών της στο κοινό εξακολουθεί να είναι αβέβαιη, η θεωρία της καλλιέργειας και η σχετική εμπειρική έρευνα κατέδειξε ότι η σημαντικότερη επίδραση της τηλεόρασης δεν είναι η επιρροή σε συγκεκριμένες στάσεις και απόψεις, αλλά η συνολική και μακροπρόθεσμη καλλιέργεια ευρύτατα διαδεδομένων αντιλήψεων για την κοινωνική πραγματικότητα. Στο πλαίσιο αυτό, η τηλεοπτική βία είναι ένα σενάριο για τις κοινωνικές σχέσεις, που αντανακλά τις ιεραρχικές δομές εξουσίας στην κοινωνία και τελικά τις αναπαράγει (Morgan 2007). Κατ' επέκταση, η τηλεοπτική βία αποτελεί βασικό στοιχείο στη σύνθεση μιας εικόνας φόβου, ανασφάλειας, ανησυχίας, έντασης, ακόμα και αηδίας ή αποτροπιασμού για τη σύγχρονη κοινωνία.

Σε προχωρημένες μορφές αυτή η εικόνα παίρνει διαστάσεις "ηθικού πανικού" (Thompson 1998), μιας κατάστασης αδικαιολόγητου φόβου και κοινωνικής αντίδρασης προς κάποιο κοινωνικό φαινόμενο που έχει με έντονο και αποτελεσματικό τρόπο οριστεί ως οξύ κοινωνικό πρόβλημα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το παράγωγο της βιαιότητας των εικόνων και των πληροφοριών δεν είναι κατ' ανάγκη η τάση για βίαιη συμπεριφορά, αλλά η τάση για τη διαμόρφωση "φοβικών κοινωνιών" και η τάση για ευκολότερη αποδοχή της αυστηροποίησης των μηχανισμών κοινωνικού ελέγχου και του περιορισμού της ελευθερίας (Morgan 2007), με

ηχηρότερο ίσως παράδειγμα αυτό των μέτρων κατά της τρομοκρατίας. Συνολικά, με τους ηθικούς πανικούς, εξυπηρετείται περισσότερο η συντήρηση και η σταθεροποίηση παρά η μεταβολή και η αμφισβήτηση στην κοινωνία.

2.2.3.6. Ψυχολογικές Συμμεταβλητές των Επιδράσεων

Οι (αρνητικές) επιδράσεις των ΜΜΕ όπως παρουσιάζονται πιο πάνω εξαρτώνται από κάποια χαρακτηριστικά των τηλεθεατών, όπως η ηλικία, η επιθετικότητα, ο βαθμός ενδιαφέροντος και έλξης που η τηλεοπτική απεικόνιση προκαλεί (Comstock 1978), οι αντιλήψεις των θεατών για τη ρεαλιστικότητα του περιεχομένου και ο βαθμός ταύτισής τους με τους επιθετικούς χαρακτήρες, αλλά και το κοινωνικό περιβάλλον των θεατών, όπως, π.χ., η επιρροή από τους γονείς και την οικογένεια (Anderson et al 2003).

Συγκεκριμένα, στη βάση του παράγοντα της ηλικίας αναπτύχθηκε η αναπτυξιακή προσέγγιση (developmental perspective), που βασίζεται στην υπόθεση ότι η δυνατότητα των ανθρώπων να διαχειρίζονται τη δύναμη της τηλεόρασης εξαρτάται από την ικανότητα αντίληψης του τηλεοπτικού περιεχομένου που διαμορφώνεται με διαφορετικούς τρόπους καθώς εξελίσσεται η διανοητική τους ανάπτυξη (Wartella 1979). Έτσι, η ηλικία του παιδιού παίζει σημαντικό ρόλο και καταγράφονται σημαντικές διαφορές μεταξύ τετράχρονων, εξάχρονων ή δεκάχρονων παιδιών. Εστιάζοντας στις διαφορές που υπάρχουν ως προς την προσοχή και την αντίληψη στα διαφορετικά στάδια ανάπτυξης των παιδιών, τα αποτελέσματα των ερευνών αυτών βοήθησαν στη διαμόρφωση του περιεχομένου των εκπαιδευτικών προγραμμάτων προκειμένου να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες και τις δεξιότητες συγκεκριμένων ηλικιακών ομάδων (Baran & Davis 2011:191).

Άλλος ένας παράγοντας που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν εξετάζονται οι επιδράσεις των ΜΜΕ είναι οι επιλεκτικές διεργασίες που ενεργοποιούνται καθώς οι άνθρωποι επεξεργάζονται τις πληροφορίες που λαμβάνουν. Στη βάση της θεωρίας του Festinger (1957) για τη γνωστική ασυμφωνία, η επιλεκτική έκθεση, η επιλεκτική μνήμη και η επιλεκτική αντίληψη των πληροφοριών λειτουργούν ως φίλτρα επεξεργασίας που οδηγούν στην ενίσχυση προϋπαρχουσών αντιλήψεων. Κατά τη διαδικασία αυτή, ενώ οι υπάρχουσες προδιαθέσεις και στάσεις τείνουν να ενισχύονται, προβάλλεται ισχυρή αντίσταση στην αλλαγή τους.

2.2.3.7. Επικρίσεις στη Θεωρία των Ισχυρών Επιδράσεων και Συμπεράσματα

Στο πλαίσιο ενός συνόλου θεωρητικών προσεγγίσεων που αμφισβήτησαν τον "μύθο του παθητικού δέκτη", ορισμένοι ερευνητές αμφισβήτησαν τις ισχυρές επιδράσεις των ΜΜΕ ως προς τη βίαιη συμπεριφορά των τηλεθεατών (Anderson & Lorch 1983, Singer & Singer 1983). Οι υποστηρικτές της θεωρίας της *ενεργητικής τηλεθέασης* (active theory of television viewing) επέκριναν την ιδέα ότι η παρακολούθηση τηλεόρασης είναι πράξη αντιδραστική (reactive) και παθητική. Οι Anderson και Lorch (1983:13) υποστήριξαν ότι ήδη από την ηλικία των δύομισι ετών, τα παιδιά αναπτύσσουν σχήματα θέασης (viewing schemata), δηλαδή ερμηνευτικές δεξιότητες που τους επιτρέπουν να κατανοούν τηλεοπτικές συμβάσεις και κώδικες. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, δεν είναι η προσοχή που προκαλεί την κατανόηση και κατά συνέπεια τις επιδράσεις· αντίθετα, η κατανόηση προκαλεί την προσοχή και οδηγεί (ή όχι) σε επιδράσεις.

Γενικότερα, η σχολή του ενεργού ακροατηρίου στη θεωρία των μέσων έχει υποστηρίξει (και καταδεικνύει εμπειρικά μέσω εθνογραφικών μελετών ακροατηρίου) ότι οι μέσοι τηλεθεατές διαθέτουν τρόπους να αντισταθούν στην επιρροή και στα μηνύματα των μέσων και να τα χρησιμοποιήσουν είτε για να καλύψουν τις ανάγκες τους (θεωρία χρήσεων

και ικανοποιήσεων) είτε για να εξυπηρετήσουν τους δικούς τους σκοπούς (πολιτισμικές σπουδές). Όπως υποστήριξε ο μελετητής των ΜΜΕ Henry Jenkins, σε μια συνεδρίαση της αμερικανικής Γερουσίας για το "πώς πωλείται η βία στα παιδιά", πρέπει να αναρωτηθούμε "τι κάνουν τα παιδιά μας με τα μέσα" και όχι "τι κάνουν στα παιδιά τα μέσα" (Boyle 2008).

Άλλοι ερευνητές αμφισβητούν την ισχύ των εμπειρικών ευρημάτων στα οποία βασίζεται η υπόθεση των επιδράσεων του βίαιου τηλεοπτικού περιεχομένου στην επιθετική συμπεριφορά, επισημαίνοντας την ανάγκη για πιο συστηματική έρευνα (Nature 2003).

Συνοψίζοντας τα βασικά ευρήματα της σύγχρονης εμπειρικής έρευνας για τις επιδράσεις της βίας στα ΜΜΕ, οι Anderson και οι συνεργάτες του (Anderson et al 2003) παρατηρούν, πρώτο, ότι η βία στα ΜΜΕ έχει σημαντικές άμεσες επιδράσεις στην επιθετική και βίαιη συμπεριφορά, δεύτερο, ότι για πολλούς ανθρώπους οι αρνητικές επιδράσεις της έντονης έκθεσης στη βία των ΜΜΕ κατά την παιδική ηλικία εκτείνονται μέχρι την ενηλικίωση, ακόμη και αν δεν συνεχίζεται η κατανάλωση βίαιου περιεχομένου, και τρίτο, ότι ακόμη και άνθρωποι που δεν είναι πολύ επιθετικοί επηρεάζονται αρνητικά από την έκθεση στη βία των ΜΜΕ, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.

Πάντως, παραμένει γενικά ατεκμηρίωτη η αιτιώδης σχέση

βίαιο τηλεοπτικό θέαμα → τάση για βίαιη συμπεριφορά

Συγκεκριμένα, από τα τρία κριτήρια (αναγκαίες συνθήκες) αιτιότητας υπάρχει χώρος για αμφισβήτηση τουλάχιστον των δύο. Σε σχέση με το πρώτο κριτήριο, τη συσχέτιση, έχουν τεκμηριωθεί σε ικανοποιητικό βαθμό ισχυρές θετικές συσχετίσεις μεταξύ έκθεσης σε βίαιο τηλεοπτικό περιεχόμενο και βίαιης συμπεριφοράς. Για το δεύτερο κριτήριο, αυτό της χρονικής επαλληλίας, παρόλο που γνωρίζουμε ότι σε πολλές πειραματικές και διαχρονικές μελέτες οι ανεπιθύμητες επιδράσεις εκδηλώνονται μετά την έκθεση στην τηλεοπτική βία, μπορεί να συμβαίνει (και) το αντίθετο:

τάση για βίαιη συμπεριφορά → βίαιο τηλεοπτικό θέαμα.

Τέλος, το κριτήριο της απομόνωσης, το οποίο πολύ δύσκολα μπορεί να εφαρμοστεί σε μη πειραματικές μελέτες, αφήνει και πάλι χώρο αμφισβήτησης καθώς σε οποιαδήποτε μη πειραματική διαδικασία υπεισέρχονται αναρίθμητοι αστάθμητοι παράγοντες οι οποίοι είναι πιθανό να καθιστούν απατηλή μια φαινομενικά αιτιώδη σχέση. Ένα παράδειγμα, είναι η μελέτη του Στυλιανού για την Κύπρο (Stylianiou 2009), στην οποία οι συμμεταβλητές της βίαιης παραβατικότητας, όπως οι στάσεις και η ευχαρίστηση από τη ζωή και οι συμπεριφορές και στάσεις φίλων, απορροφούν σημαντικό μέρος της διμεταβλητής συσχέτισης μεταξύ παρακολούθησης βίαιου τηλεοπτικού θεάματος και βίαιης παραβατικής συμπεριφοράς.

Παρόλα αυτά, οι υποθέσεις που πηγάζουν από τις θεωρίες της μάθησης εξακολουθούν να έχουν σημαντικό εκτόπισμα τόσο στην επιστημονική κοινότητα όσο και στην κοινή γνώμη. Το ίδιο ισχύει και για τη θεωρία της καλλιέργειας της κοινής γνώμης, σε επίπεδο μακροπρόθεσμων και κοινωνικών επιδράσεων της τηλεόρασης. Έτσι, τουλάχιστον σύμφωνα με αυτές τις κυρίαρχες θεωρητικές παραδόσεις, η σχέση τηλεοπτικού θεάματος και βίας είναι άξια διαρκούς διερεύνησης.

2.2.4. Στοιχεία Περιεχομένου που Παίζουν Ρόλο στην Επίδραση

Οι επιδράσεις του τηλεοπτικού περιεχομένου ως προς την εκδήλωση κάποιας επιθετικής ή βίαιης συμπεριφοράς εξαρτώνται από ορισμένες παραμέτρους της τηλεοπτικής απεικόνισης.

Το ερώτημα, επομένως, είναι ποια είναι τα χαρακτηριστικά της τηλεοπτικής βίας που συνδέονται με συμπεριφορικές τάσεις βίας και επιθετικότητας ("high risk portrayals of violence"). Τα χαρακτηριστικά του βίαιου τηλεοπτικού περιεχομένου (σωματική βία) στα οποία δίνουν έμφαση οι έρευνες ανάλυσης τηλεοπτικού περιεχομένου είναι τα εξής:

2.2.4.1. Τιμωρία/επιβράβευση του Θύτη

Ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του περιεχομένου είναι ο βαθμός στον οποίο στην τηλεοπτική αναπαράσταση ο βίαιος χαρακτήρας τιμωρείται ή επιβραβεύεται για τη βίαιη συμπεριφορά. Τα πειράματα του Bandura ανέδειξαν για πρώτη φορά τη σημασία του τρόπου υποδοχής της βίας στο τηλεοπτικό πρόγραμμα. Μεταγενέστερες έρευνες έχουν τεκμηριώσει ότι η έκθεση σε επιβραβευόμενη ή μη τιμωρούμενη βία αυξάνει την πιθανότητα εκδήλωσης επιθετικότητας, ενώ η έκθεση σε τιμωρούμενη βία μειώνει αυτή την πιθανότητα. Για το λόγο αυτό, η τιμωρία/επιβράβευση της βίας αποτελεί μία από τις πιο κεντρικές συνιστώσες ανάλυσης του βίαιου τηλεοπτικού περιεχομένου (Coyne & Archer 2004, Fernandez-Villanueva et al 2009, Potter 1997, Potter & Smith 2000, Signorielli 2003, Smith et al 2002, Vidal et al 2003, Wilson et al 2002b).

2.2.4.2. Σκοπός Δράστη

Ο σκοπός ή στόχος του δράστη αναφέρεται στο επιθυμητό αποτέλεσμα της δράσης, συνήθως άμεσο, και όχι στο κίνητρο του δράστη που αναφέρεται στη συνέχεια. Ο Hetsroni (2007:762) παρατηρεί ότι μια σημαντική διάκριση είναι αυτή μεταξύ βίας που έχει σκοπό το θάνατο του θύματος (όπως ο φόνος) και βίας που έχει κύριο σκοπό την εκμετάλλευση (όπως ο βιασμός) και υποστηρίζει ότι αυτή είναι μια σημαντική διάκριση για την οποία δεν γίνεται αρκετός λόγος στην έρευνα.

2.2.4.3. Κίνητρο (motive)

Τα πειράματα του Berkowitz ανέδειξαν για πρώτη φορά τη σημασία της απεικόνισης της βίας ως δικαιολογημένης ή αδικαιολόγητης (Potter 1997, Wilson et al 2002a). Έκτοτε, έχει αποδειχθεί ότι η αδικαιολόγητη βία προκαλεί λιγότερη επιθετικότητα στους θεατές—αν και η αδικαιολόγητη ή άδικη βία, ειδικά σε περιστάσεις όπου οι δράστες καταφέρονται εναντίον αθώων θυμάτων, συνδέεται με την αύξηση του φόβου στους θεατές (Wilson et al 2002b). Η δικαιολογημένη βία συνδέεται με τη μάθηση της βίας, γιατί περιλαμβάνει νύξεις (cues) που υπονοούν ότι η βία είναι ηθικά σωστή ή αποδεκτή ως μέσο επίλυσης διαφορών (Baran & Davis 2011:189, Coyne & Archer 2004, Fernandez-Villanueva et al 2009, Potter & Smith 2000, Signorielli 2003, Smith et al 2002). Στο ειδησεογραφικό περιεχόμενο (π.χ., σε εγκλήματα "πάθους" εναντίον γυναικών ή σεξουαλικών εγκλημάτων), το έγκλημα συχνά εμφανίζεται ως δικαιολογημένο και αποδίδεται σε ατομικά χαρακτηριστικά, δηλαδή εμφανίζεται ως αποτέλεσμα οργής ή ψυχολογικών και ψυχιατρικών προβλημάτων (Carll 2003). Η μεταβλητή αυτή χρησιμοποιείται επίσης πολύ συχνά σε έρευνες ανάλυσης περιεχομένου και διερεύνησης επιδράσεων της τηλεοπτικής βίας (Vidal et al 2003).

2.2.4.4. Συνέπειες στο Θύμα

Η απεικόνιση των αρνητικών ή επιβλαβών συνεπειών της βίαιης συμπεριφοράς (όπως ο πόνος του θύματος) προκαλεί ασθενέστερη ταύτιση/προτυποποίηση και κατά συνέπεια, μειωμένη πιθανότητα εκδήλωσης βίαιης συμπεριφοράς. Αντίθετα, η απουσία ορατών

αρνητικών συνεπειών συνδέεται με μεγαλύτερη πιθανότητα μάθησης της βίας (Vidal et al 2003). Πολλές έρευνες εστιάζουν στη σοβαρότητα των συνεπειών της βίας (π.χ., αν είναι η βία είναι ελαφριάς ή βαριάς μορφής) στην ανάλυση του τηλεοπτικού περιεχομένου (Comstock 1978, Fernandez-Villanueva et al 2006, 2009, Potter 1997, Potter & Smith 2000, Signorielli 2003, Smith et al 2002, Wilson et al 2002a, Wilson et al 2002b).

2.2.4.5. Ρεαλισμός (Realism)

Η ρεαλιστική τηλεοπτική βία τείνει να οδηγεί σε περισσότερη πραγματική βία, ειδικά ανάμεσα στα αγόρια. Αυτό συμβαίνει γιατί οι βίαιες πράξεις ρεαλιστικών χαρακτήρων μεταφέρονται άμεσα σε περιστάσεις της πραγματικής ζωής σε σχέση με τις πράξεις φανταστικών χαρακτήρων, όπως τα καρτούν (Coyne & Archer 2004, Fernandez-Villanueva et al 2009, Potter 1997 [στο Baran & Davis 2011:187], Potter & Smith 2000, Signorielli 2003, Smith et al 2002, Vidal et al 2003, Wilson et al 2002a). Η ρεαλιστική τηλεοπτική βία συνδέεται επίσης με την πρόκληση φόβου στους θεατές (Wilson et al 2002b). Η διαβάθμιση αυτή μας επιτρέπει να διαχωρίσουμε τα ρεαλιστικά μυθοπλαστικά προγράμματα, όπως οι αστυνομικές σειρές, από τα μη ρεαλιστικά, όπως οι σειρές κινουμένων σχεδίων (Comstock 1978, ΜακΚουέλ & Βίνταλ 2001:100-106).

2.2.4.6. Χιούμορ

Επειδή υποβαθμίζει τη σοβαρότητα της βίαιης συμπεριφοράς και τις συνέπειές της, η χιουμοριστική πλαισίωση της τηλεοπτικής βίας αυξάνει την πιθανότητα επιθετικής συμπεριφοράς στην πραγματική ζωή (Fernandez-Villanueva et al 2009, Potter 1997 [στο Baran & Davis 2011:187, Potter & Smith 2000, Signorielli 2003, Smith et al 2002, Vidal et al 2003, Wilson et al 2002a, Wilson et al 2002b]).

2.2.4.7. Χαρακτηριστικά των δραστών και των θυμάτων

Ένας ακόμη παράγοντας που συνδέεται με τις επιδράσεις στη συμπεριφορά είναι τα χαρακτηριστικά των βίαιων δραστών, όπως η ελκυστικότητα (π.χ., οι "ήρωες"), οι ηθικοί προσδιορισμοί (moral attributions), δηλαδή το πόσο "καλοί" ή "κακοί" εμφανίζονται συνολικά οι χαρακτήρες στο αφήγημα (Coyne & Archer 2004, Smith et al 2002, Vidal et al 2003, Wilson et al 2002a). Κάποιες έρευνες εξετάζουν και τους ρόλους των βίαιων δραστών (π.χ., εγκληματικός ρόλος, επιβολή του νόμου, οικιακός ρόλος, κλπ), καθώς και την ατομική ή ομαδική φύση της βίας (Fernandez-Villanueva et al 2009). Οι πειραματικές μελέτες του Berkowitz έδειξαν ότι η επιθετική συμπεριφορά είναι πιθανότερο να εκδηλωθεί ενάντια σε ανθρώπους που απεικονίζονται ως θύματα στην τηλεοπτική βία. Στη βάση αυτής της λογικής, μια ακόμη μεταβλητή που αναλύεται συχνά είναι τα χαρακτηριστικά των θυμάτων, κυρίως ως προς το φύλο, τη φυλή και τους ρόλους τους (Coyne & Archer 2004, Fernandez-Villanueva et al 2009, Signorielli 2003).

2.2.4.8. Χρήση όπλων

Η χρήση συμβατικών όπλων, ειδικά των πυροβόλων όπλων ή των μαχαιριών, συνδέεται με την άρση των αναστολών ως προς τη βία και, κατά συνέπεια, με την πιθανότητα εκδήλωσης βίαιης συμπεριφοράς (Smith et al 2002). Η ύπαρξη ή όχι όπλου και το είδος του όπλου που χρησιμοποιείται καταγράφεται συχνά σε αναλύσεις περιεχομένου τηλεοπτικής βίας

(Fernandez-Villanueva et al 2009, Potter & Smith 2000, Smith et al 2002, Vidal et al 2003, Wilson et al 2002b).

2.2.4.9. Γλαφυρότητα

Η γλαφυρότητα (graphicness) στην τηλεοπτική απεικόνιση τοποθετεί τους θεατές μέσα στη βίαιη πράξη, καθιστώντας την πρόκληση τραύματος πιο πραγματική και αισθητή (shocking). Η γλαφυρότητα έχει αναδειχθεί ως βασική συνιστώσα πολλαπλών αρνητικών επιδράσεων, καθώς έχει συνδεθεί με τον φόβο, την απευαισθητοποίηση και την άρση αναστολών του θεατή (Potter & Smith 2000). Η γλαφυρότητα των σκηνών βίας αποτελεί ένα ακόμη από τα χαρακτηριστικά που αναλύονται συχνά στις μελέτες για την τηλεοπτική βία (Potter & Smith 2000, Signorielli 2003, Smith et al 2002, Wilson et al 2002a, Wilson et al 2002b). Οι Potter & Smith (2010:308) αναφέρονται σε τρεις διαστάσεις: την αιματηρότητα (blood/gore), τη λήψη/προβολή της δράσης (μακρινό ή κοντινό πλάνο) και την λήψη/προβολή της συνέπειας/τραύματος (μακρινό ή κοντινό πλάνο).

2.2.4.10. Άλλα Στοιχεία

Άλλα χαρακτηριστικά του περιεχομένου που ενδεχομένως συνδέονται με τις επιδράσεις της τηλεοπτικής βίας είναι η νομιμοποίηση της βίας (Fernandez-Villanueva et al 2009) και η ταύτιση με τους αναπαριστώμενους χαρακτήρες. Στην τελευταία περίπτωση, όσο περισσότερο οι θεατές ταυτίζονται με τους χαρακτήρες (π.χ., όταν θεωρούν ότι οι χαρακτήρες τους μοιάζουν), τόσο πιθανότερο είναι να αντιγράψουν τις συμπεριφορές τους (Potter 1997 στο Baran & Davis 2011:189). Στη βάση του κριτηρίου της ομοιότητας, οι πράξεις τηλεοπτικής βίας που τελούνται από παιδιά είναι πιθανότερο να βρουν απήχηση στο παιδικό ακροατήριο. Ένας ακόμη παράγοντας είναι η διέγερση (arousal), δηλαδή οι συναισθηματικές εκκλήσεις που μπορούν να εντείνουν τη δραματική φύση της αφήγησης, αιχμαλωτίζοντας την προσοχή, αυξάνοντας τις θετικές στάσεις απέναντι στους βίαιους χαρακτήρες και αυξάνοντας τα επίπεδα διέγερσης (Potter 1997:235). Η διέγερση που παράγεται από τη δραματοποίηση και τη συναισθηματική σύνδεση με τους βίαιους χαρακτήρες είναι πιθανό να οδηγήσει σε επιθετική συμπεριφορά.

2.3. Ορισμοί Βασικών Εννοιών

Η ομάδα μας προσεγγίζει το αντικείμενο αρχίζοντας από το ζήτημα του ορισμού των βασικών εννοιών και, όπως θα διαφανεί στη λεπτομερή παρουσίαση των ερευνητικών δραστηριοτήτων, η προσέγγιση μας στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην επαγωγική εννοιοποίηση. Αυτή η προσέγγιση συνάδει και με το πνεύμα που διέπει τη ίδια την προκήρυξη, στην οποία, μεταξύ άλλων, αναφέρεται ότι "ο ορισμός των εννοιών είναι προϋπόθεση αλλά και αποτέλεσμα και μέρος των ευρημάτων της έρευνας, με την έννοια ότι ο προκαταρκτικός ορισμός θα εμπλουτίζεται και θα διαμορφώνεται σχετικά με το τι συμβαίνει στο τηλεοπτικό πεδίο της Κύπρου". Σε αυτό το πρώτο στάδιο, θα στοιχειοθετήσουμε προκαταρκτικούς ορισμούς για το καθένα από τα στοιχεία που θα μελετηθούν.

2.3.1. Είδος Εκπομπής

Σε πρώτο στάδιο εννοιοποίησης έχει καθοριστεί το είδος της εκπομπής. Με βάση τη φύση του προβαλλόμενου περιεχομένου καθορίζονται δύο γενικές κατηγορίες: "Δημιουργικό/μυθοπλαστικό περιεχόμενο" (με υποκατηγορίες όπως κινηματογραφικές

ταινίες, ταινίες μικρού μήκους, σειρές, διαφημίσεις, κτλ) και "πραγματικό περιεχόμενο" (με υποκατηγορίες όπως δελτία ειδήσεων, ζωντανές συζητήσεις, ενημερωτικές εκπομπές, ντοκιμαντέρ, αθλητικές εκπομπές, κτλ). Επίσης, στο επίπεδο της εκπομπής, προγράμματα στα οποία δεσπόζει έκδηλα το χιούμορ, όπως κωμωδίες και σατιρικές εκπομπές μπαίνουν σε ειδική κατηγορία.

2.3.2. Βία

2.3.2.1. Θεωρητική και Κοινή Αντίληψη

Ο ορισμός της βίας στο τηλεοπτικό περιεχόμενο μπορεί να γίνει με δύο τρόπους. Πρώτα, με μια θεωρητική προσέγγιση, μπορούν να οριστούν τα στοιχεία σε μια συμπεριφορά τα οποία αποτελούν αναγκαίες και ικανές συνθήκες για να οριστεί αυτή η συμπεριφορά ως βία. Εκτός από την ετυμολογία της λέξης, σε αυτή την προσέγγιση χρησιμοποιείται η υφιστάμενη αντίληψη των κοινωνικών επιστημόνων, πολιτικών, νομικών, ακόμα και του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης για να καθοριστούν αυτές οι συνθήκες. Η προσέγγιση αυτή οδηγεί αναπόφευκτα σε μια πολυδιάστατη εννοιοποίηση. Για παράδειγμα, ο Potter (1999) προτείνει ένα ορισμό με βάση οκτώ διαστάσεις ενώ ο Berger (1995) παρουσιάζει μια λίστα με 31 πολικές αντιθέσεις που παριστάνουν διαστάσεις σχετικές με τη βία (π.χ., αμυντική βία – επιθετική βία, βία ως μέσο vs βία ως αυτοσκοπός, συναισθηματική αντίδραση vs λογική απόφαση).

Ο δεύτερος τρόπος είναι η "θεατοκεντρική" προσέγγιση (viewer centered) η οποία συντάσσει ορισμούς της βίας με βάση εμπειρικά δεδομένα από ακροατήρια γενικού πληθυσμού (ή κάποιων ομάδων όπως π.χ., παιδιών, έφηβων, κατοίκων μιας περιοχής). Η προσέγγιση αυτή δίνει και την "κοινή αντίληψη" για τη βία, η οποία έχει και γενικότερα διερευνηθεί για τη σοβαρότητα του εγκλήματος όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από το κοινό (Sellin and Wolfgang 1964, Wolfgang et al 1985). Η δεύτερη αυτή προσέγγιση προβάλλει ως πιο ρεαλιστική και κατά κάποιο τρόπο και πιο κατάλληλη για την εμπειρική μελέτη του τηλεοπτικού περιεχομένου, αφού στηρίζεται στο τι αντιλαμβάνονται οι πολίτες ως βία και κατά συνέπεια απαντά το ερώτημα της επικράτησης της βίας στο τηλεοπτικό περιεχόμενο στη βάση του πόση βία οι πολίτες αντιλαμβάνονται ότι βλέπουν.

Οι δύο ορισμοί μπορούν να δημιουργήσουν διαφορετικά περιεχόμενα προς καταγραφή. Στο θέμα της σοβαρότητας του εγκλήματος φαίνεται να παράγουν αποτελέσματα που είναι περισσότερο όμοια παρά διαφορετικά (Stylianiou 2003). Ωστόσο, τα ερεθίσματα σε μελέτες σοβαρότητας του εγκλήματος είναι κατά κανόνα σενάρια σε ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο καλεί το συμμετέχοντα να αντιδράσει προς μια υποθετική μεν, αλλά περιγραφόμενη ως πραγματική κατάσταση (π.χ., "Ένα άτομο τοποθετεί μια βόμβα σε πολυσύχναστο δρόμο και ως αποτέλεσμα της έκρηξης 20 άτομα πεθαίνουν"). Μελέτες που βασίζονται σε ακροατήρια, χρησιμοποιούν ως ερέθισμα το οπτικό θέαμα, το οποίο δεν είναι πραγματικό, αλλά σκηνοθετημένο γεγονός. Έτσι, τέτοιες μελέτες ενδέχεται να θέσουν τον πήχη για το τι είναι βία πολύ ψηλά και να αφήσουν εκτός ορισμού συμπεριφορές, όπως, π.χ., η σκηνοθετημένη ανταλλαγή γροθιών (με βάση τη λογική ότι αφού δεν είναι πραγματικό δεν είναι βίαιο). Οι Morrison και Millwood (2007) αναφέρουν ότι οι ενήλικες συμμετέχοντες στην έρευνά τους χρησιμοποιούν δύο στοιχεία για να ταξινομήσουν μια συμπεριφορά ως βία: από τη μια παίζει ρόλο η συμπεριφορά που παριστάνεται στην πραγματικότητα και από τη άλλη ο τρόπος παράστασης.

Η παρούσα μελέτη ακολουθεί ένα συνδυασμό των δύο προσεγγίσεων. Συγκεκριμένα, για τον καθορισμό των υπό καταγραφή στοιχείων του τηλεοπτικού περιεχομένου ως κατηγοριών βίας δόθηκε πρώτα ένας θεωρητικός ορισμός και καθορίστηκαν οι αρχικές

διαστάσεις. Στη συνέχεια, ο ορισμός αυτός έτυχε επεξεργασίας και αξιολόγησης σε συνάρτηση με την ανατροφοδότηση που προέκυψε από τρεις δραστηριότητες οι οποίες έχουν συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα με κύριο στόχο την επεξεργασία των ορισμών: Πρώτο, η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου 20 προγραμμάτων. Δεύτερο, οι 12 συνεντεύξεις βάθους με άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις στον τομέα της τηλεόρασης. Τρίτο, δύο ομαδικές συνεντεύξεις, η μια με δείγμα σκοπιμότητας 6 ατόμων με εξειδικευμένες γνώσεις τα οποία επελέγησαν όπως περιγράφεται πιο πάνω για τις ατομικές συνεντεύξεις, και η άλλη με δείγμα σκοπιμότητας 6 ατόμων από το γενικό πληθυσμό ενηλίκων τα οποία επελέγησαν με κριτήρια τη σκοπιμότητα και την προσβασιμότητα.

2.3.2.2. Φυσική και Ψυχική Βία

Ο όρος "βία", εκ πρώτης όψεως και γενικά, αναφέρεται σε συμπεριφορές στις οποίες ένα άτομο ή μια ομάδα προκαλεί συνειδητά φυσική βλάβη ή φυσικό πόνο ή ψυχική οδύνη σε ένα άλλο άτομο ή ομάδα. Η κοινή αντίληψη για τη βία, με την οποία είναι συμβατός αυτός ο ορισμός, περιλαμβάνει προφανώς δύο αναλυτικά διακριτές κατηγορίες: τη φυσική βία (που με φυσικά μέσα προκαλεί φυσική ζημιά ή φυσικό πόνο) και τη ψυχική βία (που με μη φυσικά μέσα προκαλεί ψυχική οδύνη). Ένα πρώτο ζήτημα σε σχέση με την παρούσα έρευνα είναι κατά πόσο θα ερευνηθούν και οι δύο μορφές βίας. Εδώ προκύπτει ένα δίλημμα: Από τη μια, κάθε μελέτη για τη βία δεν μπορεί να είναι ολοκληρωμένη αν περιοριστεί στη φυσική βία. Από την άλλη, λόγω της φύσης της παρούσας έρευνας και κυρίως της μεθοδολογίας που θα ακολουθηθεί (ποσοτική ανάλυση περιεχομένου) η πλήρης και αναλυτικά έγκυρη καταγραφή της ψυχικής βίας προβάλλει εξαιρετικά δύσκολη. Αυτό φαίνεται να έχει γενικότερα απασχολήσει τους ερευνητές σε αυτό το πεδίο. Ο Harris (2009) αναφέρει ότι ο ορισμός της βίας που έχει επικρατήσει στα περί τηλεοπτικής βίας συγγράμματα είναι "συμπεριφορά με πρόθεση την πρόκληση φυσικής βλάβης ή πόνου σε κάποιο άλλο άτομο" (258). Ο ορισμός αυτός δεν περιλαμβάνει τη ψυχική βία, σύμφωνα με το συγγραφέα "ψυχολογική" ή "φραστική". Ο συγγραφέας παρατηρεί ότι ο περιορισμός του ορισμού στη φυσική βία εγείρει σημαντικά ζητήματα, για να καταλήξει ωστόσο στην παρατήρηση ότι η προσοχή των ερευνητών είναι στραμμένη de facto σχεδόν αποκλειστικά στη φυσική βία και τις συνέπειές της. Πράγματι, σε όλες σχεδόν τις μελέτες που εντοπίστηκαν, ο ορισμός της βίας περιορίζεται στη φυσική βία. Για παράδειγμα, οι Smith et al (2002) ορίζουν τη βία ως

any overt depiction of a credible threat of physical force or the actual use of such force intended to harm an animate being or group.

Δηλαδή:

οποιαδήποτε ξεκάθαρη παράσταση μιας αξιολογής απειλής για χρήση ή χρήσης φυσικής δύναμης η οποία έχει σκοπό να βλάψει ένα ζωντανό ον ή μια ομάδα ζωντανών όντων

Η επιλογή της συμπερίληψης μόνο της φυσικής βίας φαίνεται να είναι περισσότερο αποτέλεσμα μεθοδολογικής δυσκολίας παρά ουσιαστικής σημαντικότητας. Η μη εμπειρική βιβλιογραφία, αλλά και τα περί βίας ζητήματα στη ψυχολογία, την κοινωνιολογία και τη εγκληματολογία περιλαμβάνουν τη ψυχική βία. Γενικά είναι ξεκάθαρο ότι αν και η ψυχική βία είναι ένα σημαντικό στοιχείο του τηλεοπτικού περιεχομένου, η δυσκολία που εμπεριέχει η εμπειρική της μελέτη δε μπορεί να υποτιμηθεί. Έτσι, στην παρούσα έρευνα θα

ασχοληθούμε κατά κύριο λόγο και συστηματικά με τη φυσική βία και παράλληλα, αλλά δευτερευόντως και λιγότερο συστηματικά, με τη ψυχική βία.

2.3.2.3. "Δράστες" και "Θύματα"

Για σκοπούς εννοιοποίησης θα αναφέρονται οι όροι "δράστης" και "θύμα" όπου δράστης είναι ένα άτομο που ενεργεί κατά τρόπο που καταγράφεται ως βίαιος και θύμα ένα άτομο που υποφέρει φυσικά ως αποτέλεσμα αυτής της ενέργειας. Σημειώνεται ότι θα τύχουν ειδικού χειρισμού περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται δύο ή περισσότεροι δράστες και δύο ή περισσότερα θύματα ή που η συμμετοχή στις βιαιοπραγίες φαίνεται να είναι με ίσους όρους (π.χ., μονομαχίες) ή και άλλες που θα προκύψουν (π.χ., όπου το θύμα είναι ένα ζώο).

2.3.2.4. Διάσταση 1. Έκδηλο Περιεχόμενο Σκηνής

Δεδομένου ότι η μονάδα καταγραφής θα είναι μια σκηνή (αυτό θα αναπτυχθεί αργότερα), καθορίζονται αρχικά κάποιες διαστάσεις και στη συνέχεια υποδιαστάσεις στο επίπεδο ανάλυσης της μιας σκηνής.

Η πρώτη διάσταση είναι η πιο βασική και ταυτόχρονα αυτή που έχει τύχει περισσότερης προσοχής στις έρευνες τηλεοπτικού περιεχομένου. Το έκδηλο περιεχόμενο αναφέρεται στο οπτικοακουστικό περιεχόμενο μιας σκηνής, στο τι δηλαδή βλέπει και ακούει ο τηλεθεατής (και όχι στο τι νιώθει ή καταλαβαίνει). Τα στοιχεία που θα μετρώνται στο στάδιο της καταγραφής είναι χαρακτηριστικά του δράστη, του θύματος, της δράσης και των συνεπειών στο θύμα. Αυτές είναι οι διαστάσεις στο επόμενο επίπεδο ανάλυσης (δηλαδή οι υποδιαστάσεις της διάστασης "Έκδηλο Περιεχόμενο Σκηνής"). Σημειώνεται ότι καταγράφονται και σκηνές *μη* δράσης, όπου δεν υπάρχει δράση, θύτης ή θύμα, αλλά παρουσιάζεται είτε (α) τραυματισμός ή οδύνη από ατυχήματα, φυσικές καταστροφές κτλ—αυτά καταγράφονται αλλά δε συμπεριλαμβάνονται στις κατηγορίες της βίας, είτε (β) τρομακτικά όντα.

Διάσταση 1.1. Δράστης

Τα χαρακτηριστικά του δράστη αναφέρονται πιο κάτω, ως διαστάσεις στο επόμενο επίπεδο (δηλαδή υποδιαστάσεις της διάστασης "Δράστης"). Όπως θα διαφανεί και στις ενότητες που ακολουθούν, οι υποδιαστάσεις αυτές προκύπτουν σε σημαντικό βαθμό από τη βιβλιογραφία που παρουσιάστηκε πιο πάνω.

- *Διάσταση 1.1.1. Φύση:* Η φύση του δράστη μπορεί να είναι ανθρώπινη, ανθρωπόμορφη, εξωγήινη, τερατόμορφη, κινούμενο σχέδιο 2D ή 3D, κτλ
- *Διάσταση 1.1.2. Ρεαλιστικότητα:* Ο δράστης μπορεί να χαρακτηριστεί ως ον "ρεαλιστικό" όταν είναι ανθρώπινο ή άλλο υπαρκτό ον ή ακόμα και γραφιστικό τρισδιάστατο ον που αποδίδει ένα αντίστοιχο πραγματικό έτσι που να δίνεται η εντύπωση ότι είναι πραγματικό. Ο δράστης μπορεί να χαρακτηριστεί ως ον "μη ρεαλιστικό" όταν είναι γραφιστικό ον που δε δίνει την εντύπωση του πραγματικού, είτε γιατί δεν υπάρχει αντίστοιχο πραγματικό ον είτε γιατί η παράσταση είναι συνειδητά μη ρεαλιστική. Σημειώνεται ότι εδώ δεν αναφερόμαστε στη φύση του σεναρίου (αν είναι μυθοπλαστικό ή αν παριστάνει την πραγματικότητα).

Όταν ο δράστης είναι ανθρώπινο ον, θα καταγράφονται και κάποια κοινωνιολογικά ενδιαφέροντα στοιχεία του κοινωνικοοικονομικού του προφίλ. Αυτά είναι:

- Διάσταση 1.1.4. Φύλο
- Διάσταση 1.1.5. Φυλή
- Διάσταση 1.1.6. Ηλικία
- Διάσταση 1.1.7. Εθνικότητα

Οι κατηγορίες καταγραφής των πιο πάνω θα καθοριστούν αργότερα έτσι που να μεγιστοποιηθεί η ακρίβεια καταγραφής, με εξασφαλισμένα ωστόσο ένα αποδεκτό επίπεδο αξιοπιστίας και ένα αποδεκτό επίπεδο αποτελεσματικότητας.

Διάσταση 1.2. Θύμα

Τα χαρακτηριστικά του θύματος εννοιοποιούνται όπως αυτά του δράστη, δηλαδή:

- Διάσταση 1.2.1. Φύση
- Διάσταση 1.2.2. Ρεαλιστικότητα
- Διάσταση 1.2.4. Φύλο
- Διάσταση 1.2.5. Φυλή
- Διάσταση 1.2.6. Ηλικία
- Διάσταση 1.2.7. Εθνικότητα

Διάσταση 1.3. Δράση

Η μορφή της βίας που προβάλλεται είναι ασφαλώς η κεντρική παράμετρος του βίαιου περιεχομένου. Οι ερευνητές της τηλεοπτικής βίας κατηγοριοποιούν το είδος της βίας με διάφορους τρόπους και σε διάφορους βαθμούς λεπτομέρειας. Στη δική μας έρευνα, δεδομένου ότι ο κύριος στόχος είναι η περιγραφή, θα ακολουθήσουμε μια αρκετά λεπτομερή κατηγοριοποίηση. Η δράση έχει δύο διαστάσεις, το είδος και το μέσο.

- Διάσταση 1.3.1. Είδος

Στην κοινή περίπτωση στην οποία υπάρχει δράστης και θύμα, το είδος της δράσης είναι απλά αυτό που κάνει ο δράστης στο θύμα. Τα είδη βίας που είναι πιο κοινά θα συμπεριληφθούν εξ αρχής στο σχήμα κωδικοποίησης, αλλά το πεδίο θα είναι ανοικτό για συμπληρωματικά σχόλια και ποιοτική περιγραφή οποιουδήποτε είδους βίαιης δράσης εμφανιστεί το οποίο δε θα έχει συμπεριληφθεί αρχικά.

Για τη φυσική βία, αναμένεται ότι δε θα προκύψει μεγάλος αριθμός διαφορετικών ειδών. Τα κυριότερα είδη αναμένεται να είναι το κτύπημα, το τσίμπημα, το γδάρσιμο, το κόψιμο, το σφίξιμο, το τράβηγμα, η διάτρηση, το πνίξιμο, η πρόκληση ασφυξίας, κτλ, όπως και η απειλή εκ μέρους του δράστη ότι θα πλήξει το θύμα με έναν από αυτούς τους τρόπους.

Η ψυχική βία μπορεί να προκύψει επίσης με τους πιο πάνω τρόπους, όταν η έκδηλη πρόθεση του δράστη είναι η πρόκληση ψυχικής οδύνης στο θύμα (η κάθε περίπτωση θα διακρίνεται και με βάση το συγκεκριμένο). Η ψυχική βία μπορεί επίσης να χαρακτηρίζεται από δράσεις όπως ο λόγος (ως περιεχόμενο) και το ύφος. Πάντως, δε θα γίνει προσπάθεια λεπτομερούς κατηγοριοποίησης των φραστικών δράσεων.

- Διάσταση 1.3.2. Μέσο

Όπως και σε άλλες έρευνες, βασικό συστατικό της κάθε κατηγορίας βίαιης δράσης είναι το μέσο με το οποίο ο δράστης προσπαθεί να πετύχει το σκοπό του. Για φυσικά μέσα, αρχικά ορίζονται οι κατηγορίες:

- (α) χωρίς όπλα (γροθιές, κλοτσιές, σφίξιμο, σπρώξιμο, τράβηγμα αυτιών, κτλ)
- (β) με αιχμηρά ή άλλα μη μηχανικά αντικείμενα (μαχαίρια, στιλέτα, πέτρες, μπουκάλια, καρέκλες, σχοινιά, κτλ)
- (γ) με αιχμηρά ή άλλα μηχανικά αντικείμενα (εργαλεία κοπής ή διάτρησης, κτλ), με πυροβόλα ή παρόμοια όπλα (πιστόλια, αεροβόλα, στρατιωτικά τυφέκια), με εκρηκτικά (βόμβες, χειροβομβίδες, οπλοβομβίδες, βλήματα, κτλ), και
- (δ) με άλλα μέσα (π.χ., οχήματα, ζώα, νερό). Οποιοδήποτε μη φυσικό μέσο θα πρέπει να διέπεται από κάποιο νόημα και έτσι κατά συνέπεια τα μη φυσικά μέσα ανάγονται στο λόγο (συνήθως προφορικό, αλλά και γραπτό, όπως γραπτές απειλές, κτλ).

Διάσταση 1.4. Συνέπειες στο Θύμα

Οι συνέπειες μιας βίαιης ενέργειας σε ένα θύμα μπορεί να είναι φυσικές και ψυχικές. Οι συνέπειες αναφέρονται στο άμεσο αποτέλεσμα της δράσης και μπορεί να είναι ο θάνατος, ο τραυματισμός ή σωματική βλάβη, ο σωματικός πόνος και η ψυχική οδύνη.

Με βάση τη διάσταση αυτή θα λαμβάνεται κυρίως και η απόφαση για συμπερίληψη ή όχι σκηνών με έντονες συναισθηματικές καταστάσεις που εκ πρώτης όψεως θα μπορούν αν χαρακτηριστούν ως δράσεις "ψυχικής βίας". Η ύπαρξη ψυχικής οδύνης θα είναι το βασικό κριτήριο. Πιο συγκεκριμένα, θα καταγράφονται δράσεις που περιέχουν δύο στοιχεία:

- (α) *έντονη* ψυχική οδύνη (με βάση το τι προβάλλεται και το τι υπονοείται ξεκάθαρα, π.χ., θα εξαιρούνται περιπτώσεις όπου η ψυχική οδύνη είναι μικρής έντασης, προσωρινή, καθημερινή κτλ) ή/και
- (β) ψυχική οδύνη που να μπορεί να προκαλέσει *σοβαρά ψυχικά τραύματα* (όπως στην τυπική περίπτωση συναισθηματικής κακοποίησης μικρών παιδιών).

2.3.2.5. Διάσταση 2. Συγκείμενο

Όπως έχει διαφανεί στην ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, πέρα από το έκδηλο περιεχόμενο, οι ερευνητές ασχολούνται συχνά με το πλαίσιο στο οποίο τοποθετείται μια δράση βίας. Στη δική μας μελέτη, το συγκείμενο θα έχει σημαντική θέση στον καθορισμό των κατηγοριών της ανάλυσης. Δυστυχώς, ένα τέτοιο εγχείρημα προβάλλει από την αρχή πολύ δύσκολο και προβλέπεται ότι η καταγραφή των στοιχείων που συνιστούν το συγκείμενο της κάθε δράσης θα είναι σε μεγάλο βαθμό ελλιπής. Πάντως, οι διαστάσεις που ορίζονται πιο κάτω είναι ανάμεσα στις επικρατέστερες και στη διεθνή έρευνα.

Διάσταση 2.1. Ηθικότητα Δράστη και Θύματος

Στο δημιουργικό περιεχόμενο όπως σε κινηματογραφικές ταινίες και ρεαλιστικές (με την έννοια ότι απεικονίζουν μια ρεαλιστική εικόνα της πραγματικότητας) σειρές, ένα από τα πιο

κυρίαρχα μοτίβα είναι μια μορφή *μάχης μεταξύ του "καλού" και του "κακού"*. Όπως έχει παρατηρηθεί και στην ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, η διάκριση αυτή είναι πολύ σημαντική στο ζήτημα των επιδράσεων. Στην καταγραφή των βίαιων σκηνών θα σημειώνεται η "ηθικότητα" του δράστη και του θύματος, όταν αυτό θα είναι έκδηλο και ασφαλές. Η καταγραφή θα είναι διατακτική με το ένα άκρο της κλίμακας να ορίζεται ως η περίπτωση στην οποία ο δράστης είναι κακός και το θύμα καλό (ή άκακο), το άλλο άκρο να ορίζεται ως η περίπτωση στην οποία ο δράστης είναι καλός ή άκακος και το θύμα κακό και το μέσο της κλίμακας να ορίζεται ως η περίπτωση στην οποία δράστης και θύμα συμμετέχουν στη δράση με ίσους όρους, όπως π.χ., όταν δύο άτομα μονομαχούν με τα ίδια (καλά ή κακά) κίνητρα.

Διάσταση 2.2. Θεμιτότητα Δράσης (legitimacy)

Με αυτό τον όρο θα αποδώσουμε τη διάσταση της "δικαιολογημένης – μη δικαιολογημένης βίας" όπως συζητήθηκε πιο πάνω. Σημειώνεται ότι αυτή η διάσταση είναι διαφορετική από την προηγούμενη: η ηθικότητα του δράστη και του θύματος είναι χαρακτηριστικά που προκύπτουν από την ευρύτερη προβαλλόμενη ιστορία, ενώ η θεμιτότητα μιας πράξης εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης σκηνής. Μια δράση μπορεί να είναι:

- (α) πλήρως θεμιτή (π.χ., χρήση ανάλογης βίας για αυτοάμυνα)
- (β) αθέμιτη ως δυσανάλογα βίαιη (π.χ., ξυλοδαρμός μέχρι θανάτου ενός θύματος που έβρισε το δράστη), ή
- (γ) αθέμιτη εν γένει (π.χ., πυροβολισμός μέσα σε ένα αθώο πλήθος).

Διάσταση 2.3. Σκοπός Δράστη

Ο σκοπός του δράστη (επιθυμητό αποτέλεσμα που προσπαθεί να προκαλέσει) μπορεί να είναι ένα από τα ακόλουθα:

- (α) πρόκληση θανάτου
- (β) πρόκληση τραυματισμού ή σωματικής βλάβης
- (γ) πρόκληση σωματικού πόνου (όπου ο πόνος και όχι ο τραυματισμός είναι ο έκδηλος σκοπός, όπως στην περίπτωση του βασανισμού προς απόσπαση μαρτυρίας), ή
- (δ) εκμετάλλευση του θύματος με τρόπο που σκόπιμα (όπως στην περίπτωση απειλής) ή αναπόφευκτα (όπως στην περίπτωση βιασμού ή απαγωγής) προκαλεί σωματική βλάβη ή/και σωματικό πόνο ή/και έντονη ψυχική οδύνη.

Διάσταση 2.4. Κίνητρα Δράστη

Τα κίνητρα του δράστη είναι οι λόγοι για τους οποίους έχει θέσει ως σκοπό του το επιθυμητό αποτέλεσμα της δράσης. Η διάκριση σκοπών και κινήτρων μπορεί να γίνει αντιληπτή και με την έννοια ότι τα κίνητρα προηγούνται και ο σκοπός είναι το μέσο προς εξυπηρέτησή τους. Κίνητρα μπορούν να είναι:

- (α) η επικράτηση—φυσική ή κοινωνικοοικονομική—του δράστη σε ένα χωροχρονικό πλαίσιο, όπως η εξόντωση ενός ανταγωνιστή στον έλεγχο μιας περιοχής (π.χ., πόλεμος, μάχες συμμοριών)
- (β) το οικονομικό κέρδος για το δράστη, χωρίς αυτό να συνεπάγεται επικράτηση, όπως στις επί πληρωμή δολοφονίες
- (γ) η ψυχοσωματική ηδονή του δράστη (όπως στην περίπτωση σαδιστικού βασανισμού ή βιασμού), ή
- (δ) η εκδίκηση ή απόδοση δικαιοσύνης (χωρίς υλικό ή άλλο κέρδος).

Διάσταση 2.5. Συνέπειες στο Δράστη

Η διάσταση αυτή αντιπροσωπεύει την υπάρχουσα στη βιβλιογραφία συζήτηση που αναφέρεται στην τιμωρία ή επιβράβευση του δράστη. Οι τρόποι με τους οποίους επέρχεται μια τιμωρία ή μια επιβράβευση και η φύση και η ένταση της τιμωρίας ή της επιβράβευσης είναι πολύ δύσκολο να προκαθοριστούν. Δεδομένου ωστόσο ότι η διάσταση αυτή είναι σημαντική κυρίως γιατί επηρεάζει την επιδραστικότητα του τηλεοπτικού περιεχομένου, θα καταγράφονται τουλάχιστον οι περιπτώσεις στις οποίες ο δράστης τιμωρείται ή επιβραβεύεται κατά τρόπο έκδηλο και αξιόλογο.

Διάσταση 2.6. Σχέση Δράστη-Θύματος

Η διάσταση αυτή έχει συμπεριληφθεί τόσο γιατί έχει κοινωνιολογικό ενδιαφέρον όσο και γιατί μπορεί να γίνει εύκολα σύγκριση με τα δεδομένα της πραγματικότητας (π.χ., αν οι δολοφόνοι και τα θύματά τους είναι πιο συχνά γνωστοί μεταξύ τους, παρά όχι). Οι κατηγορίες της ονομαστικής αυτής διάστασης θα προκύψουν στην καταγραφή και θα είναι της μορφής “πατέρας-γιος”, “εργοδότης-εργοδοτούμενος”, κτλ.

Διάσταση 2.7. Προσχεδιασμός

Τέλος, ένα στοιχείο που έχει μεταξύ άλλων και νομικό ενδιαφέρον είναι κατά πόσο η δράση βίας είναι προσχεδιασμένη, με την έννοια της προϋπάρχουσας πρόθεσης για δράση κατά το συγκεκριμένο τρόπο, ή αν έχει προκύψει στα πλαίσια της υπό ανάλυση σκηνης στην οποία ο δράστης ενεργεί εν βρασμώ ψυχής.

2.3.2.6. Διάσταση 3. Σκηνοθεσία

Η τρίτη διάσταση της τηλεοπτικής βίας είναι ο τρόπος παρουσίασης, ο οποίος μπορεί να θεωρείται πάντα αποτέλεσμα συνειδητών επιλογών των παραγωγών του περιεχομένου και ειδικότερα του σκηνοθέτη. Η σημαντικότητα αυτής της διάστασης είναι ξεκάθαρη, ειδικά αν ληφθεί υπόψη ότι σε αντίθεση με τις δύο πρώτες διαστάσεις (έκδηλο περιεχόμενο και συγκεκριμένο) δεν αναφέρεται στο τι προβάλλεται αλλά στο *πώς*. Ειδικότερα όσον αφορά στο “πραγματικό” περιεχόμενο, όπως π.χ., στα δελτία ειδήσεων, η διάσταση αυτή είναι ίσως η πιο σημαντική, αφού οι άλλες δύο μπορούν σε κάποιο βαθμό να είναι σταθερές (αφού αυτό που προβάλλεται έγινε και έγινε σε κάποιο πλαίσιο). Βέβαια, ακόμα και σε τέτοιες περιπτώσεις, ο σκηνοθέτης αποφασίζει τι θα προβάλει και έτσι αυτή η διάσταση είναι αναλυτικά υπεράνω των άλλων δύο. Για σκοπούς ανάλυσης ωστόσο εδώ διαχωρίζεται και θα αναφέρεται στις εξής υποδιαστάσεις, οι οποίες δεν έχουν συμπεριληφθεί προηγουμένως:

Διάσταση 3.1. Διάρκεια

Η χρονική διάρκεια μιας σκηνής (το μέρος που περιέχει βία, αν είναι μεμονωμένο γεγονός, ή το μέρος που περιέχει τις πράξεις βίας, αν πρόκειται για πολλαπλά βίαια γεγονότα).

Διάσταση 3.2. Εμφάνιση - Απόκρυψη

Κατά πόσο η δράση ή/και οι συνέπειές της είναι στοιχεία ορατά ή εννοούνται, ηχητικά ή αλλιώς.

Διάσταση 3.3. Δραματοποίηση

Σε ποιο βαθμό υπάρχει προσπάθεια δραματοποίησης της δράσης, όπως όταν υποκρούει δραματική μουσική σε δελτία ειδήσεων.

Διάσταση 3.5. Γραφική Προβολή

Η γραφική προβολή (graphicness), σύμφωνα με τους Potter & Smith (2010) περιέχει τρία στοιχεία, την παρουσία αίματος, την κοντινή προβολή (κοντινό πλάνο) της δράσης και την κοντινή προβολή (κοντινό πλάνο) της συνέπειας στο θύμα.

Διάσταση 3.6. Κωμικότητα

Αν το ύφος είναι κωμικό, δηλαδή αν πρόκειται για κωμωδία ή όχι. Η διάσταση αυτή είναι πιθανό να καλύπτεται πλήρως και από την κατηγοριοποίηση των εκπομπών, όπως αναφέρεται προηγουμένως.

Διάσταση 3.7. Αξιολογική κρίση

Κατά πόσο το προβαλλόμενο περιεχόμενο σχολιάζεται ή όχι. Σε δελτία ειδήσεων, ενημερωτικές εκπομπές, συζητήσεις, κτλ, μπορεί να προβάλλεται βίαιο ή άλλο περιεχόμενο το οποίο να σχολιάζεται κατά τρόπο ξεκάθαρα ή καθ' υπόνοια επικριτικό ή επιδοκιμαστικό.

2.3.2.7. Σύνοψη Εννοιοποίησης Βίας

Οι πιο πάνω διαστάσεις συνοψίζονται στον πιο κάτω εννοιολογικό χάρτη:

1. Έκδηλο Περιεχόμενο Σκηνής
 - 1.1. Δράστης
 - 1.1.1. Φύση
 - 1.1.2. Ρεαλιστικότητα
 - 1.1.4. Φύλο
 - 1.1.5. Φυλή
 - 1.1.6. Ηλικία
 - 1.1.7. Εθνικότητα
 - 1.2. Θύμα
 - 1.2.1. Φύση
 - 1.2.2. Ρεαλιστικότητα
 - 1.2.4. Φύλο

- 1.2.5. Φυλή
- 1.2.6. Ηλικία
- 1.2.7. Εθνικότητα
- 1.3. Δράση
 - 1.3.1. Είδος
 - 1.3.2. Μέσο
- 1.4. Συνέπειες στο Θύμα
- 2. Συγκείμενο
 - 2.1. Ηθικότητα Δράστη και Θύματος
 - 2.2. Θεμιτότητα Δράσης (legitimacy)
 - 2.3. Σκοπός Δράστη
 - 2.4. Κίνητρα Δράστη
 - 2.5. Συνέπειες στο Δράστη
 - 2.6. Σχέση Δράστη-Θύματος
 - 2.7. Προσχεδιασμός
- 3. Σκηνοθεσία
 - 3.1. Διάρκεια
 - 3.2. Εμφάνιση - Απόκρυψη
 - 3.3. Δραματοποίηση
 - 3.5. Γραφική Προβολή
 - 3.6. Κωμικότητα
 - 3.7. Αξιολογική κρίση

2.3.3. Εγκληματικότητα

2.3.3.1. Ορισμός του Εγκλήματος

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, και όπως εννοείται και στην προκήρυξη, ο όρος "εγκληματικότητα" αναφέρεται σε εγκληματικές συμπεριφορές (και όχι στο κοινωνικό φαινόμενο της εγκληματικότητας). Με βάση το κανονιστικό κριτήριο στην εγκληματολογία, το οποίο είναι και το πιο εύχρηστο (Στυλιανού 2007), μια συμπεριφορά χαρακτηρίζεται αποκλίνουσα όταν παραβαίνει τις νόρμες μιας κοινωνίας, δηλαδή τους κανόνες συμπεριφοράς που μια κοινωνία θέτει στα μέλη της. Οι νόρμες διακρίνονται σε τυπικές (στις οποίες εντάσσονται οι νόμοι του κράτους) και άτυπες (όπως κανόνες απλής καθημερινής συμπεριφοράς). Το έγκλημα είναι μια κατηγορία αποκλίνουσας συμπεριφοράς και αναφέρεται στην παραβίαση των νόμων του κράτους. Υπάρχουν άλλα τρία κριτήρια με βάση τα οποία μπορεί να οριστεί το έγκλημα, το απόλυτο κριτήριο, το στατιστικό κριτήριο και το κριτήριο της κοινωνικής αντίδρασης (Clinard and Meier 2008), τα οποία ωστόσο δεν εξυπηρετούν της σκοπούς της παρούσας μελέτης. Η εγκληματική συμπεριφορά μπορεί τύχει περαιτέρω υποκατηγοριοποίησης με βάση τη φύση της (έγκλημα περιουσίας, βίαιο έγκλημα, κτλ). Αυτό συζητείται στη συνέχεια, αφού πρώτα καθοριστεί η προσέγγιση στο ζήτημα της διασταύρωσης των εννοιών "βία" και "εγκληματικότητα".

2.3.3.2. Βία και Εγκληματικότητα

Είναι προφανές ότι οι έννοιες "βία" και "εγκληματικότητα" έχουν ένα κοινό υποσύνολο συμπεριφορών (π.χ., βιασμός) αλλά και μη κοινά στοιχεία, όπως πολλές πρακτικές που

περιέχουν βία αλλά δεν είναι παράνομες (π.χ., φόνος στο πεδίο της μάχης) και πολλές που είναι παράνομες χωρίς να είναι βίαιες (π.χ., χρήση παράνομων ουσιών). Για πληρέστερη και ευκολότερη καταγραφή, η εννοιοποίηση θα κρατήσει τις δύο έννοιες ανεξάρτητες, δηλαδή για την κάθε καταγραμμένη σκηνή θα κωδικοποιείται ξεχωριστά κατά πόσο αυτή αποτελεί βία και κατά πόσο αποτελεί έγκλημα. Έτσι θα προκύψουν για σκοπούς περιγραφικής ανάλυσης τρεις κατηγορίες

- βίαιο έγκλημα (ή εγκληματική βία)
- μη βίαιο έγκλημα (έγκλημα περιουσίας, κτλ)
- μη εγκληματική βία

Η τέταρτη κατηγορία που προκύπτει από τη διασταύρωση των δύο εννοιών είναι οι σκηνές που περιέχουν μόνο μη βίαιες και μη εγκληματικές συμπεριφορές οι οποίες θα μείνουν όπως είναι λογικό εκτός καταγραφής.

2.3.3.3. Είδη Εγκλημάτων

Οι εγκληματικές συμπεριφορές που θα καταγραφούν θα κωδικοποιούνται σε ένα δεύτερο επίπεδο σε σχέση με το είδος τους. Οι κατηγορίες θα περιλαμβάνουν τις βασικές κατηγορίες εγκλημάτων όπως αυτές εμφανίζονται στον Ποινικό Κώδικα. Παρόλο που ο Ποινικός Κώδικας είναι νομικό και όχι επιστημονικό ή θεωρητικό σύγγραμμα, και παρόλο που σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυσνόητος και απαραχαιωμένος, ενδείκνυται εδώ η χρήση του, δεδομένου ότι ανάμεσα στους στόχους του ερευνητικού προγράμματος είναι και η σύγκριση του τηλεοπτικού περιεχομένου με την καταγεγραμμένη εγκληματικότητα. Έτσι θα χρησιμοποιηθούν οι κατηγορίες εγκλημάτων όπως αυτές εμφανίζονται στις ετήσιες επίσημες στατιστικές της αστυνομίας (Στατιστική Υπηρεσία 2008, επισυνάπτονται οι σελίδες 197-205 στις οποίες παρουσιάζεται η ταξινόμηση των ποινικών αδικημάτων στον Ποινικό Κώδικα).

Σημειώνεται πάντως ότι στην καταγραφή δεν είναι δυνατή η λεπτομερής επεξεργασία της κάθε συμπεριφοράς ως να επρόκειτο για ποινική ανάκριση. Επομένως, οι συμπεριφορές θα κωδικοποιούνται όπως εμφανίζονται, δηλαδή θα καταγράφονται ως εγκληματικές αν το περιεχόμενο της προβολής αποτελεί εκ πρώτης όψεως ένδειξη για παραβίαση του νόμου.

2.3.4. Ρατσισμός

2.3.4.1. Ορισμός

Ετυμολογικά, ο όρος "ρατσισμός" προέρχεται από την έννοια της φυλής (ράτσας - race) και έτσι, αυστηρά μιλώντας, αναφέρεται σε προκαταλήψεις (prejudice) και αθέμιτες διακρίσεις (discrimination) σε βάρος φυλετικών ομάδων. Ωστόσο, ο όρος αυτός χρησιμοποιείται και με πιο συμπεριληπτικό τρόπο, έτσι που συχνά εκφράζει προκαταλήψεις και διακρίσεις σε βάρος ανίσχυρων ή υποπρονομιούχων ομάδων που δεν ορίζονται μόνο με βάση τη φυλή, όπως σε βάρος των γυναικών, των ηλικιωμένων, των ανήλικων, των "ξένων", των ομοφυλόφιλων, κτλ. Οι ομάδες αυτές θίγονται ποικιλοτρόπως από τα ΜΜΕ (υποεκπροσώπηση σε θετικούς ρόλους, υπερεκπροσώπηση σε αρνητικούς ρόλους, διαστρέβλωση πολιτισμικών πεποιθήσεων, στερεοτυπική αναπαράσταση, κτλ). Επειδή η συμπερίληψη στην εννοιοποίηση του ρατσισμού πολλών τέτοιων στοιχείων θα δημιουργήσει δυσανάλογα σημαντικές απαιτήσεις χρόνου στην καταγραφή, η ομάδα μας θα συζητήσει το ζήτημα με την Αρχή για να καταλήξουμε στη συμπερίληψη των στοιχείων που ενδιαφέρουν περισσότερο στα πλαίσια αυτής της έρευνας.

2.3.4.2. Ομάδες Ενδιαφέροντος

Λογικά, και με βάση την προκήρυξη, ο όρος ρατσισμός θα αναφέρεται σε προκαταλήψεις και διακρίσεις σε βάρος ατόμων που ανήκουν σε φυλετικές ή/και εθνοτικές μειονότητες, ήτοι:

- μη λευκοί (μαύροι, Ασιάτες)
- λευκοί που ίσως θεωρούνται μη λευκοί στην κοινή αντίληψη (Ινδοί, Πακιστανοί, Σριλανκέζοι, κτλ)
- μη Έλληνες, και
- μη Κύπριοι

Με βάση αυτή την πρόταση, το τηλεοπτικό περιεχόμενο που θα καταγράφεται ως ρατσιστικό θα είναι αυτό που περιέχει οποιαδήποτε αναφορά μπορεί να θεωρηθεί ως υποτιμητική, χλευαστική, απαξιωτική, επιθετική, κτλ, προς τα μέλη αυτών των ομάδων ή προς τις ομάδες αυτές γενικά.

2.3.4.3. Στοιχεία Καταγραφής

Το Σεπτέμβριο του 2010, κυκλοφόρησε ένα βιβλιάριο από την Αρχή κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων στο οποίο περιλαμβάνονται 15 "κατευθυντήριες αρχές δεοντολογίας ως προς την εκπλήρωση της αποστολής των ΜΜΕ για σεβασμό της διαφορετικότητας και καταπολέμηση των διακρίσεων" (Αρχή κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων 2010:19). Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν την υποχρέωση των ΜΜΕ να προάγουν τα συμφέροντα και τα δικαιώματα των μειονοτικών ομάδων, όπως π.χ., να σέβονται τον πολιτισμό τους και να υπερασπίζονται τα δικαιώματά τους. Στις αρχές αυτές υπάρχουν και κάποια στοιχεία που αναφέρονται πιο συγκεκριμένα στο περιεχόμενο, κατά τρόπο που είναι αρκετά λειτουργικός για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας, με την έννοια ότι τα στοιχεία αυτά *πρέπει να απουσιάζουν* από το περιεχόμενο. Συγκεκριμένα, όλα τα ΜΜΕ προτρέπονται να:

Προσπαθούν, ώστε η παρουσίαση γεγονότων, πράξεων και κοινωνικών φαινομένων, να γίνεται κατά τρόπο που να μην αναπαράγει ρατσιστικά και ξενοφοβικά στερεότυπα, να μην προκαλεί κοινωνικό πανικό για οποιαδήποτε ομάδα του πληθυσμού και για οποιοδήποτε άτομο με ιδιαιτερότητες (19)

Αποφεύγουν τη δημοσίευση κειμένων, φωτογραφιών, σκίτσων, καθώς και τη μετάδοση ενημερωτικών και ψυχαγωγικών εκπομπών, που δυνατόν να καλλιεργούν μίσος, ξενοφοβία, προκατάληψη και αρνητικά στερεότυπα εναντίον οποιασδήποτε φυλετικής, εθνικής ή κοινωνικής ομάδας ή προσώπου (20)

Χρησιμοποιούν τη σωστή και ακριβή ορολογία για κάθε περίπτωση αναφοράς προσφύγων ή μεταναστών, [για παράδειγμα] να αποφεύγεται ο όρος "λαθρομετανάστης" και να χρησιμοποιείται ο όρος "παράτυπος μετανάστης", εφόσον, σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία και την Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ, ο όρος "λαθραίος" είναι απαξιωτικός, συνδέεται με την έννοια της παρανομίας και της εγκληματικότητας και δημιουργεί αρνητικά στερεότυπα (20)

Αποφεύγουν να χρησιμοποιούν γενικεύσεις ή φρασεολογία η οποία χλευάζει, διασύρει ή υποτιμά τα άτομα και τις κοινωνικές ομάδες, που ανήκουν στην κατηγορία των

μεταναστών ή που χαρακτηρίζονται από ιδιαιτερότητες ή που αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό αποκλεισμό (20)

Αποφεύγουν, σε περιπτώσεις ρεπορτάζ για εγκλήματα ή άλλες μορφές παραβατικότητας και κοινωνικής απόκλισης, να αναφέρουν την εθνικότητα, τη θρησκεία, τη χώρα καταγωγής, την οικονομική και κοινωνική θέση ή σε άλλα χαρακτηριστικά των εμπλεκομένων, εκτός εάν αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της σχετικής πληροφόρησης.

Τα πιο πάνω σημεία θα αποτελέσουν την αφετηρία για το σχήμα καταγραφής που θα αναπτυχθεί στο στάδιο της λειτουργικοποίησης.

2.3.4.4. Τρόπος Παρουσίασης

Η προβολή προκαταλήψεων και διακρίσεων, περιέχει ένα επιπλέον στοιχείο, αυτό του τρόπου με τον οποίο γίνεται η αναφορά. Από τη μια, υπάρχουν οι σκηνές που περιέχουν τέτοια στοιχεία οι οποίες θα καταγράφονται με βάση τις τρεις πρώτες διαστάσεις των σκηνών βίας, δηλαδή "δράστης", "θύμα" και "δράση". Η τέταρτη διάσταση ("συνέπειες στο θύμα") δε θα μετράται, αφού, αν πρόκειται περί φυσικής ή φραστικής βίας, θα έχει καταγραφεί ως τέτοια, ενώ αν όχι, εννοείται ότι το άτομο ή η ομάδα υπόκειται στις γενικές συνέπειες της ρατσιστικής στάσης ή ενέργειας, όπως αυτές είναι γενικότερα αντιληπτές (ψυχική ένταση, αίσθηση αδικίας, περιθωριοποίηση, κοινωνικοοικονομική θυματοποίηση, κτλ).

Από την άλλη, ρατσιστικές αναφορές μπορεί να υπάρχουν και σε προγράμματα "πραγματικού" περιεχομένου, όπως δελτία ειδήσεων και ζωντανές συζητήσεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο "δράστης" είναι το τηλεοπτικό κανάλι, το μέσο με το οποίο γίνεται η αναφορά είναι ο λόγος (συνοδευόμενος ίσως από εικόνα) ενώ το θύμα θα μπορεί να αναλυθεί και πάλι με τις διαστάσεις που έχουν οριστεί για τα θύματα βίας. Για παράδειγμα, αν σε ένα δελτίο ειδήσεων γίνεται αναφορά στο δράστη μιας ληστείας και χωρίς να υπάρξει σημαντικός λόγος αναφέρεται ότι ο δράστης ήταν Ρουμάνος, αυτό θα καταγράφεται ως μια "σκηνή" (με την έννοια της αναφοράς) ρατσισμού με θύμα τους Ρουμάνους.

2.3.5. Φανατισμός

Ο όρος "φανατισμός" αναφέρεται σε μια έντονη ταύτιση ή συμπεριφορική τάση, χωρίς να καθορίζεται η ιδέα με την οποία ταυτίζεται ένας "φανατικός" ή το αντικείμενο προς το οποίο προσανατολίζεται η συμπεριφορική τάση. Ωστόσο, ο όρος αυτός αναφέρεται συνήθως στην ταύτιση με μια ιδεολογία, πολιτική παράταξη, μουσικό σχήμα ή ποδοσφαιρική ομάδα. Σύμφωνα με το λεξικό Τριανταφυλλίδη (www.komvos.edu.gr), φανατισμός είναι "υπέρμετρος ζήλος, άκριτη πίστη, τυφλό πάθος (υπέρ μιας θρησκείας, μιας θεωρίας, μιας ιδεολογίας κτλ)." Για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας, θα καθοριστούν προκαταρκτικά τα εξής είδη φανατισμού:

- Θρησκευτικός
- Εθνικός
- Πολιτικός - Κομματικός
- Οπαδικός

Η ένταση του φανατισμού όπως είναι προφανές κυμαίνεται από πολύ ακραίο (π.χ., εθνοτικός φανατισμός που οδηγεί σε γενοκτονία) μέχρι μετριοπαθή (π.χ., οπαδοί ομάδων που φωνάζουν υβριστικά συνθήματα στο γήπεδο). Για σκοπούς εννοιοποίησης, ο φανατισμός θα έχει τον ορισμό που προτείνεται πιο πάνω και θα καθοριστούν διατακτικές βαθμίδες στο στάδιο της λειτουργικοποίησης.

2.4. Αναφορές

- Anderson, Craig, Leonard Berkowitz, Edward Donnerstein, L. Rowel Huesmann, James Johnson, Daniel Linz, Neil Malamuth & Ellen Wartella. 2003. "The Influence of Media Violence on Youth." *Psychological Science in the Public Interest* 4:81-110
- Anderson, Daniel R. and Elizabeth Lorch. 1983. "Looking at Television: Action or Reaction?" in Jennings Bryant and Daniel R. Anderson (eds.) *Children's Understanding of Television: Research on Attention and Comprehension*. New York: Academic
- Bandura, Albert. 1965. "Influence of Models' Reinforcement Contingencies on the Acquisition of Imitative Responses." *Journal of Personality and Social Psychology* 1:589-595
- Bandura, Albert. 1971. *Psychological Modeling: Conflicting Theories*. Chicago: Aldine Atherton.
- Bandura, Albert. 1994. "Social Cognitive Theory of Mass Communication." in J. Bryant and D. Zillman (eds.) *Media Effects: Advances in Theory and Research*. Hillsdale: Erlbaum
- Baran, Stanley & Denise Davis. 2011. *Mass Communication Theory: Foundations, Ferment, and Future*. Boston: Wadsworth
- Berger, Arthur A. 1995. *Essentials of Mass Communication Theory*. Thousand Oaks: Sage
- Berkowitz, Leonard. 1965. "Some Aspects of Observed Aggression." *Journal of Personality and Social Psychology* 2: 359-369
- Boyle, Karen. 2008. *MME και Βία: Έμφυλες Διαμάχες*. Αθήνα: Κατάρτι
- Carll, Elizabeth. 2003. "News Portrayal of Violence and Women: Implications for Public Policy." *American Behavioral Scientist* 46:1601-1610
- Clinard, Marshall B. and Robert F. Meier. 2008. *Sociology of Deviant Behavior*. Belmont: Thomson Wadsworth
- Comstock, George, Steven Chaffee, Natan Katzman, Maxwell McCombs & Donald Roberts. 1978. *Television and Human Behaviour*. New York: Columbia University Press.
- Coyne, Sarah & John Archer. 2004. "Indirect Aggression in the Media: A Content Analysis of British Television Programs." *Aggressive Behavior* 30:254-271
- Fernandez-Villanueva, Conception, Roberto Dominguez-Bilbao, Juan C. Revilla-Castro & Amy Anagnostou. 2006. "Broadcasting of Violence on Spanish Television: A Quantitative Panorama." *Aggressive Behavior* 32:137-145
- Fernandez-Villanueva, Conception, Juan C. Revilla-Castro, Roberto Dominguez-Bilbao, Leonor Gimeno-Jimenez & Andres Almagro. 2009. "Gender Differences in the Representation of Violence on Spanish Television: Should Women Be More Violent?" *Sex Roles* 61:85-100
- Feshbach, Seymour 1961. "The Stimulating versus Cathartic Effects of a Vicarious Aggressive Activity." *Journal of Abnormal and Social Psychology* 63:381-385
- Feshbach, Seymour & Robert D. Singer. 1971. *Television and Aggression: An Experimental Field Study*. San Francisco: Jossey-Bass
- Festinger, Leon. 1957. *A Theory of Cognitive Dissonance*. Evanston: Row, Peterson.
- Gerbner, George. 1973. "Cultural Indicators – The Third Voice" in George Gerbner, Larry Gross & William Melody (eds.) *Communication Technologies and Social Policy*. New York: John Wiley. (pp. 553-573)

- Gerbner, George, Larry Gross, Michel Morgan and Nancy Signorielli. 1982. "Charting the Mainstream: Television's Contributions to Political Orientations." *Journal of Communication* 30: 100-127
- Harris, Richard J. 2009. *A Cognitive Psychology of Mass Communication*. New York: Taylor and Francis
- Hetsroni, Amir. 2007. "Four Decades of Violent Content on Prime-Time Network Programming: A Longitudinal Meta-Analytic Review." *Journal of Communication* 57: 759-784
- Huesmann, L. Rowell. 1988. "An Information Processing Model for the Development of Aggression." *Journal of Aggressive Behavior* 14:13-24
- Huesmann, L. Rowell, Jessica Moise-Titus, Cheryl-Lynn Podolski & Leonard D. Eron. 2003. "Longitudinal Relations Between Children's Exposure to TV Violence and their Aggressive and Violent Behavior in Young Adulthood: 1977-1992." *Developmental Psychology* 39:201-221
- Huston, Aletha C., Edward Donnerstein, Halford Fairchild, Norma Feshbach, Phyllis Katz, John Murray, Eli Rubinstein, Brian Wilcox & Diana Zuckerman. 1992. *Big World, Small Screen: The Role of Television in American Society*. Lincoln: University of Nebraska Press
- Johnson, J. D., L. A. Jackson & L. Gatto. 1995. "Violent Attitudes and Deferred Academic Aspirations: Deleterious Effects of Exposure to Rap Music." *Basic and Applied Social Psychology* 16:27-41
- Miller, Neal & John Dollard. 1941. *Social Learning and Imitation*. New Haven: Yale University Press
- Morgan, Michel. 2007. "What Do Young People Learn About the World from Watching Television?" in Sharon Mazzarella (ed.) *20 Questions about Youth and the Media*. New York: Peter Lang. (pp. 153-166)
- Morrison, David E. and Andrea Millwood. 2007. "The Meaning and Definition of Violence." *International Journal of Media and Cultural Politics* 3:289-305
- Murray, John. 2007. "Historically, How Have Researchers Studied the Effects of Media Violence on Youth?" in Sharon Mazzarella (ed.) *20 Questions about Youth and the Media*. New York: Peter Lang. (pp. 135-151)
- Nature*, 24 July 2003, "A calm view of video violence", Vol. 424, Issue no 6947.
- Peterson D. L. & K. S. Pfof. 1989. "Influence of Rock Videos on Attitudes of Violence against Women." *Psychological Reports* 64:319-322
- Potter, W. James. 1997. "The Problem of Indexing Risk of Viewing Television Aggression." *Critical Studies in Mass Communication* 14:228-248
- Potter, W. James. 1999. *On Media Violence*. London: Sage.
- Potter, W. James and Stacy Smith. 2000. "The Context of Graphic Portrayals of Television Violence." *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 44:301-323
- RAI Consultants. 2005. Αποτελέσματα Έρευνας με Θέμα: Κριτήρια Ποιότητας στο Ραδιοτηλεοπτικό Πεδίο της Κύπρου. Μη Δημοσιευμένη Αναφορά.
- Schaffer, Erica. 2007. "Should We Be Concerned about Media Violence?" in Sharon Mazzarella (ed.) *20 Questions about Youth and the Media*. New York: Peter Lang. (pp. 117-134)
- Sellin, Thorsten and Marvin Wolfgang. 1964. *The Measurement of Delinquency* [Reprinted in 1978 with an Introduction by Stanley Turner]. Montclair: Patterson Smith
- Severin, Werner J. and James W. Tankard. 2010. *Communication Theories: Origins, Methods and Uses in the Mass Media*. New York: Addison Wesley Longman
- Singer J. L. & D. G. Singer. 1983. "Implications of Childhood Television Viewing for Cognition, Imagination and Emotion." in J. Bryant and D. R. Anderson (eds.), *Children's*

- Understanding of Television: Research on Attention and Comprehension*. New York: Academic
- Signorielli, Nancy. 2003. "Prime-Time Violence 1993-2001: Has the Picture Really Changed?" *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 47:36-57.
- Smith, Stacy L., Amy I. Nathanson, and Barbara J. Wilson. 2002. "Prime-Time Television: Assessing Violence During the Most Popular Viewing Hours" *Journal of Communication* 52:84-111
- Stylianou, Stelios. 2009 (September). "An Empirical Investigation of the Relationship between Exposure to Violent Visual Content and Violent Delinquency." Paper presented at the European Society of Criminology Annual Meeting, Ljubljana, Slovenia.
- Stylianou, Stelios. 2003. "Measuring Crime Seriousness Perceptions: What Have We Learned and What Else Do We Want to Know." *Journal of Criminal Justice* 31:37-56
- Synthesis Center for Research and Education. 2009. Έρευνας με Θέμα: Ο Ρόλος των Γονέων στην Προστασία των Παιδιών από την Τηλεοπτική Βία, Χρυσάνθος Χρυσάνθου, επιστημονικός υπεύθυνος. Μη Δημοσιευμένη Περίληψη
- Thompson, Kenneth. 1998. *Moral Panics*. London, UK: Routledge.
- Vidal, Miguel A., Miguel Clemente & Pablo Espinosa. 2003. "Types of Media Violence and Degree of Acceptance in Under-18s." *Aggressive Behavior* 29:381-392
- Wartella, Ellen. 1979. "The Developmental Perspective." in Ellen Wartella (ed.) *Children Communicating: Media and Development of Thought, Speech, and Understanding*. Beverly Hills: Sage
- Wilson, Barbara, Carolyn Colvin & Stacy Smith. 2002. [Wilson et al 2002a] "Engaging in Violence on American Television: A Comparison of Child, Teen, and Adult Perpetrators." *Journal of Communication* 52:36-60
- Wilson, Barbara, Stacy Smith, James Potter, Dale Kunkel, Daniel Linz, Carolyn Colvin & Edward Donnerstein. 2002. [Wilson et al 2002b] "Violence in Children's Television Programming: Assessing the Risks." *Journal of Communication* 52:5-35
- Wolfgang, Marvin E., Robert M. Figlio, Paul E. Tracy, and Simon I. Singer. 1985. *The National Survey of Crime Severity*. Washington: US Government Printing Office
- Αρχή κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων. 2010. Κατευθυντήριες Αρχές των ΜΜΕ κατά του Ρατσισμού, της Ξενοφοβίας και των Διακρίσεων. [βιβλιάριο]
- Λαμπροπούλου, Έφη. 1999. *Η Κατασκευή της Κοινωνικής Πραγματικότητας και Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας: Η Περίπτωση της Βίας και της Εγκληματικότητας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- ΜακΚουέιλ, Ντένις & Σβεν Βίνταλ. 2001. *Σύγχρονα Μοντέλα Επικοινωνίας για τη Μελέτη της Μαζικής Επικοινωνίας*. Αθήνα: Καστανιώτης
- ΜακΚουέιλ, Ντένις. 2003. *Η θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21ο Αιώνα*. Αθήνα: Καστανιώτης
- Στατιστική Υπηρεσία. 2008. *Εγκληματολογικές Στατιστικές*. Λευκωσία: Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας
- Στυλιανού, Στέλιος. 2007. *Νεανική Παραβατικότητα και Κυπριακή Κοινωνία*. Λευκωσία: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Λευκωσίας
- Χρυσάνθου, Χρυσάνθος. 2004. *Η Άσκηση Κοινωνικού Ελέγχου στα ΜΜΕ στην Περίπτωση της Προστασίας των Παιδιών από την Τηλεοπτική Βία*. Πανεπιστήμιο Κύπρου: Μη Δημοσιευμένη Διδακτορική Διατριβή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ο κύριος σκοπός της ποσοτικής έρευνας περιεχομένου είναι περιγραφικός και το κύριο ζητούμενο είναι οι εκτιμήσεις για την ποσότητα της βίας και των υπόλοιπων υπό διερεύνηση στοιχείων στην κυπριακή τηλεόραση. Έτσι, έγινε εφαρμογή τυχαίας δειγματοληψίας σε κάποια στάδια της διαδικασίας. Δεδομένης της φύσης του περιεχομένου, κρίνεται επίσης ενδεδειγμένη η στρωματοποίηση του σύμπαντος ενδιαφέροντος. Με αυτό τον τρόπο είναι δυνατή η υπέρ- ή υπό- δειγματοληψία κάποιων κατηγοριών περιεχομένου ανάλογα με τη σημαντικότητά τους. Η επιλογή των 1000 προγραμμάτων στο δείγμα έγινε με τη μέθοδο της στρωματοποιημένης τυχαίας δειγματοληψίας.

Υπενθυμίζεται ότι είχαν συζητηθεί τρεις πιθανές μεταβλητές στρωματοποίησης: είδος εκπομπής (π.χ., δελτία ειδήσεων, αθλητικές εκπομπές, κτλ), χρονική ζώνη και τηλεθέαση. Η στρωματοποίηση κατά είδος, αν και μεθοδολογικά ελκυστική, έχει εγκαταλειφθεί αφού θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο να εξασφαλιστεί το απαιτούμενο δειγματοληπτικό πλαίσιο, δηλαδή λίστα με όλα τα προγράμματα που προβλήθηκαν κατά την υπό διερεύνηση περίοδο (63984 ώρες μετάδοσης) ομαδοποιημένα σε κατηγορίες περιεχομένου. Έτσι, αποφασίστηκε να γίνει στρωματοποίηση *κατά ζώνη* (και τηλεθέαση). Αυτή εξασφαλίζει την αναλογική (και, λογικά, ικανοποιητική) παρουσία στο δείγμα όλων των ειδών περιεχομένου.

Επιπρόσθετα, αποφασίστηκε και η στρωματοποίηση *κατά κανάλι*, αφού κάποια από τα υπό διερεύνηση κανάλια διαφέρουν σημαντικά ως προς τουλάχιστον τρεις διαστάσεις: την ιστορική διάρκεια, την προσβασιμότητα και την ανομοιογένεια περιεχομένου.

3.1. Στρωματοποίηση κατά Ζώνη

Επειδή στην κάθε ζώνη αντιστοιχούν συγκεκριμένα ποσοστά τηλεθέασης, η στρωματοποίηση κατά ζώνη και τηλεθέαση έχουν ενοποιηθεί. Πρακτικά, η στρωματοποίηση μόνο κατά ζώνη στη φάση της δειγματοληψίας είναι αρκετή. Η στρωματοποίηση έγινε με τον ίδιο τρόπο για το κάθε κανάλι όπως περιγράφεται στη συνέχεια.

Πρώτα, το 24ωρο χωρίστηκε σε 24 *ωριαίες ζώνες* (μία για κάθε ωρολογιακή ώρα). Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται ένα δειγματοληπτικό πλαίσιο με 24 *ωριαίες μονάδες* ανά 24ωρο οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μονάδες δειγματοληψίας (αφού κάθε πρόγραμμα διαρκεί περίπου από 0.5 μέχρι 2 ώρες με τα πλείστα να διαρκούν μια ώρα ή λιγότερη). Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται επίσης η δυνατότητα ανάλυσης και εκτίμησης για την επικράτηση της βίας και των υπόλοιπων στοιχείων σε οποιοδήποτε χρονικό κομμάτι

του 24ώρου με ακρίβεια μιας ώρας, είτε αυτό αποτελεί επίσημα κάποια ζώνη (π.χ., οικογενειακή) είτε αυτό κριθεί ενδιαφέρον για οποιοδήποτε άλλο λόγο (π.χ., 2000-2059 ως ζώνη κεντρικών δελτίων ειδήσεων).

Για κάθε ωριαία ζώνη έχει καθοριστεί κατά τρόπο ποιοτικό και γενικό εκ των προτέρων η *σχετική σημαντικότητα ζώνης (ΣΣΖ)*. Αυτός είναι ένας αριθμός που δείχνει πόσες φορές πιο σημαντικό είναι το περιεχόμενο μιας ζώνης από το περιεχόμενο της ζώνης βάσης. Ως ζώνη βάσης λήφθηκε η ζώνη 0000-0659 η οποία κρίθηκε ως ελάχιστα σημαντική λόγω ελάχιστης τηλεθέασης. Η ΣΣΖ αυτής της ζώνης είναι 1.

Για σκοπούς ευκολίας, η σχετική σημαντικότητα των υπόλοιπων ζωνών καθορίζεται με ακέραιους αριθμούς. Εκπομπές στις 7 ωριαίες ζώνες από 0700-1359 κρίνονται ως μέσης σημαντικότητας με ΣΣΖ = 2. Εκπομπές στις 6 ωριαίες ζώνες από 1400-1659 και 2100-2359 κρίνονται ως μεγάλης σημαντικότητας με ΣΣΖ = 4. Εκπομπές στις 4 ωριαίες ζώνες από 1700-2059 κρίνονται ως μέγιστης σημαντικότητας με ΣΣΖ = 5.

Η ΣΣΖ χρησιμοποιείται στη συνέχεια για τον καθορισμό των *αναλογιών* από κάθε ζώνη στο δείγμα. Η κάθε ζώνη αντιπροσωπεύεται στο δείγμα τόσες φορές περισσότερο από τη ζώνη βάσης όσο και η ΣΣΖ της. Με την προσέγγιση αυτή επιδιώκεται περισσότερη ακρίβεια στη μέτρηση του περιεχομένου των πιο σημαντικών ζωνών.

Με βάση τα πιο πάνω, καθορίζονται τα στρώματα δειγματοληψίας (24 ωριαίες ζώνες ανά 24ωρο) και το ποσοστό περιεχομένου που θα υπάρχει στο δείγμα από κάθε στρώμα. Οι υπολογισμοί αυτοί παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα. Τα ποσοστά στην τελευταία στήλη είναι τα ακριβή αποτελέσματα των μαθηματικών πράξεων. Στη φάση της δειγματοληψίας κατά κανάλι χρησιμοποιήθηκαν αυτά τα ποσοστά κατά προσέγγιση έτσι που ο αριθμός προγραμμάτων που προκύπτει για κάθε κανάλι να είναι ακέραιος.

Ωριαία Ζώνη	Σημαντικότητα	Σχετική Σημαντικότητα Ζώνης (ΣΣΖ)	Απαιτούμενο Ποσοστό στο Δείγμα	Αρχικός Αριθμός Προγραμμάτων στο Δείγμα*
0000-0059	Ελάχιστη	1	1.54%	15
0100-0159	Ελάχιστη	1	1.54%	15
0200-0259	Ελάχιστη	1	1.54%	15
0300-0359	Ελάχιστη	1	1.54%	15
0400-0459	Ελάχιστη	1	1.54%	15
0500-0559	Ελάχιστη	1	1.54%	15
0600-0659	Ελάχιστη	1	1.54%	15
0700-0759	Μέση	2	3.08%	31
0800-0859	Μέση	2	3.08%	31
0900-0959	Μέση	2	3.08%	31
1000-1059	Μέση	2	3.08%	31
1100-1159	Μέση	2	3.08%	31
1200-1259	Μέση	2	3.08%	31
1300-1359	Μέση	2	3.08%	31
1400-1459	Μεγάλη	4	6.15%	62

Ωριαία Ζώνη	Σημαντικότητα	Σχετική Σημαντικότητα Ζώνης (ΣΣΖ)	Απαιτούμενο Ποσοστό στο Δείγμα	Αρχικός Αριθμός Προγραμμάτων στο Δείγμα*
1500-1559	Μεγάλη	4	6.15%	62
1600-1659	Μεγάλη	4	6.15%	62
1700-1759	Μέγιστη	5	7.69%	77
1800-1859	Μέγιστη	5	7.69%	77
1900-1959	Μέγιστη	5	7.69%	77
2000-2059	Μέγιστη	5	7.69%	77
2100-2159	Μεγάλη	4	6.15%	62
2200-2259	Μεγάλη	4	6.15%	62
2300-2359	Μεγάλη	4	6.15%	62
Σύνολο			100.00%	1002**

* Ο τελικός αριθμός εξαρτάται από τις στρογγυλοποιήσεις σε κάθε κανάλι.

** Το σύνολο διαφέρει από το 1000 λόγω στρογγυλοποιήσεων. Το τελικό μέγεθος του δείγματος είναι 1000.

3.2. Στρωματοποίηση κατά Κανάλι

3.2.1. Ιστορική Διάρκεια

Η στρωματοποίηση των καναλιών ανάλογα με την ιστορική διάρκεια της μετάδοσής τους (πόσες μέρες της υπό διερεύνηση περιόδου εξέπεμπαν προγράμματα), αν και όχι απαραίτητη, κρίνεται χρήσιμη για σκοπούς ακρίβειας στη μέτρηση. Με βάση αυτό το κριτήριο διαφοροποιείται από τα υπόλοιπα μόνο ένα κανάλι, το EXTRA, το οποίο άρχισε να μεταδίδει παγκύπρια στις 25 Νοεμβρίου 2010 με σύνολο ημερών μετάδοσης 218, ενώ για όλα τα υπόλοιπα οι μέρες μετάδοσης είναι 303. Η αναλογία $303/218 (= 1.39)$ αποτελεί τη *σχετική διάρκεια (ΣΔ)* των υπολοίπων καναλιών έναντι του EXTRA. Αυτό σημαίνει ότι, αν εφαρμοζόταν μόνο αυτή η στρωματοποίηση, θα είχαμε επιλέξει 1.39 φορές περισσότερα προγράμματα από κάθε κανάλι σε σχέση με τον αριθμό προγραμμάτων που θα είχαμε επιλέξει από το EXTRA. Η αναλογία στο τελικό δείγμα είναι διαφορετική λόγω του συνυπολογισμού των υπόλοιπων παραγόντων.

3.2.2. Προσβασιμότητα

Όσο πιο προσβάσιμο είναι ένα κανάλι στο τηλεοπτικό κοινό, τόσο σημαντικότερη είναι η παρουσία του στο τηλεοπτικό τοπίο. Τα δύο συνδρομητικά κανάλια που περιλαμβάνονται στο σύμπαν ενδιαφέροντος (LTV και ALPHA) έχουν λογικά λιγότερο επικοινωνιακό εκτόπισμα. Για σκοπούς μη αναλογικής δειγματοληψίας ορίζονται δύο στρώματα, (α) τα μη συνδρομητικά κανάλια με *σχετική προσβασιμότητα (ΣΠ)* = 3 και (β) τα συνδρομητικά κανάλια με $ΣΠ = 1$. Αυτό σημαίνει ότι, αν εφαρμοζόταν μόνο αυτή η στρωμάτωση, θα είχαμε επιλέξει τριπλάσιο αριθμό προγραμμάτων από κάθε μη συνδρομητικό κανάλι σε σχέση με τον αριθμό προγραμμάτων που θα είχαμε επιλέξει από κάθε συνδρομητικό.

3.2.3. Ανομοιογένεια

Τα κανάλια διαφέρουν επίσης ως προς την ανομοιογένεια του προϊόντος που μεταδίδουν. Τα δύο συνδρομητικά κανάλια, καθώς και το βοηθητικό PIK2, έχουν περισσότερη ομοιογένεια στις εκπομπές τους από τα υπόλοιπα και έτσι μπορούν να αναλυθούν με μικρότερο δείγμα. Για σκοπούς δειγματοληψίας ορίζονται δύο στρώματα, (α) τα συνδρομητικά κανάλια και το PIK2, με *σχετική ανομοιογένεια* $\Sigma A = 1$ και (β) τα υπόλοιπα με $\Sigma A = 3$. Αυτό σημαίνει ότι, αν εφαρμοζόταν μόνο αυτή η στρωματοποίηση, θα είχαμε επιλέξει τριπλάσιο αριθμό προγραμμάτων από κάθε ένα από τα περισσότερα ανομοιογενή κανάλια σε σχέση με τον αριθμό προγραμμάτων που θα είχαμε επιλέξει από κάθε ένα από τα συνδρομητικά και το PIK2. Και πάλι, η αναλογία στο τελικό δείγμα είναι διαφορετική λόγω του συνυπολογισμού των υπόλοιπων παραγόντων.

Οι τρεις πιο πάνω συντελεστές συνυπολογίστηκαν σε ένα *σχετικό συντελεστή καναλιού (ΣΣΚ)*. Ο αριθμός αυτός, που εκφράζεται σε μορφή ποσοστού, είναι αποτέλεσμα εφαρμογής διάφορων μαθηματικών προσεγγίσεων συνυπολογισμού. Η μαθηματική ακρίβεια πάντως δεν είναι τόσο σημαντική, αφού τα μεγέθη $\Sigma \Delta$, $\Sigma \Pi$ και ΣA έχουν προκαθοριστεί ποιοτικά και όχι με ποσοτικοποίηση οποιωνδήποτε δεδομένων. Με βάση τα πιο πάνω κριτήρια, η αναλογία αντιπροσώπευσης του κάθε καναλιού στο δείγμα είναι η εξής:

Κανάλι	Σχετική Διάρκεια ($\Sigma \Delta$)	Σχετική Προσβασιμότητα ($\Sigma \Pi$)	Σχετική Ανομοιογένεια (ΣA)	Σχετικός Συντελεστής Καναλιού (ΣΣΚ) (ποσοστό στο δείγμα)	Αριθμός προγραμμάτων που θα επιλεγούν
PIK1	1.39	3	3	12.93%	130
PIK2	1.39	3	1	9.76%	96
EXTRA	1.00	3	3	11.86%	118
MEGA	1.39	3	3	12.93%	130
ANT1	1.39	3	3	12.93%	130
SIGMA	1.39	3	3	12.93%	130
PLUS	1.39	3	3	12.93%	130
LTV	1.39	1	1	6.86%	68
ALPHA	1.39	1	1	6.86%	68
Σύνολο				100.00%	1000

3.3. Τελική Στρωματοποίηση

Συνδυάζοντας τις δύο πιο πάνω διαδικασίες προκύπτει το σχέδιο δειγματοληψίας που παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα. Στον πίνακα φαίνεται με έντονα γράμματα ο τελικός αριθμός προγραμμάτων που θα επιλεγούν από κάθε κανάλι και κάθε ωριαία ζώνη. Ο αριθμός

αυτός (N_T) είναι στις περισσότερες περιπτώσεις ο ίδιος με αυτόν που προκύπτει από τις μαθηματικές πράξεις που περιγράφονται πιο πάνω (N_a). Όπου δεν είναι, έχει γίνει στρογγυλοποίηση σε ακέραιους αριθμούς, αφού μονάδα δειγματοληψίας είναι το ένα πρόγραμμα, κατά τρόπο που οι αριθμοί που προκύπτουν να έχουν άθροισμα ίσο με το σύνολο για το κάθε κανάλι.

ΚΑΝΑΛΙ:		RIK1		RIK2		EXTRA		MEGA		ANT1		SIGMA		PLUS		LTV		ALPHA	
ΣΣΚ:		12.90%		9.72%		12.14%		12.90%		12.90%		12.90%		12.90%		6.83%		6.83%	
Ωριαία Ζώνη	ΣΣΖ	N _α	N _τ	N _α	N _τ	N _α	N _τ	N _α	N _τ	N _α	N _τ	N _α	N _τ	N _α	N _τ	N _α	N _τ	N _α	N _τ
0000-0059	1	2	2	1.48	1	1.82	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1.05	1	1.05	1
0100-0159	1	2	2	1.48	1	1.82	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1.05	1	1.05	1
0200-0259	1	2	2	1.48	1	1.82	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1.05	1	1.05	1
0300-0359	1	2	2	1.48	1	1.82	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1.05	1	1.05	1
0400-0459	1	2	2	1.48	1	1.82	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1.05	1	1.05	1
0500-0559	1	2	2	1.48	1	1.82	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1.05	1	1.05	1
0600-0659	1	2	2	1.48	1	1.82	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1.05	1	1.05	1
0700-0759	2	4	4	2.95	3	3.63	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2.09	2	2.09	2
0800-0859	2	4	4	2.95	3	3.63	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2.09	2	2.09	2
0900-0959	2	4	4	2.95	3	3.63	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2.09	2	2.09	2
1000-1059	2	4	4	2.95	3	3.63	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2.09	2	2.09	2
1100-1159	2	4	4	2.95	3	3.63	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2.09	2	2.09	2
1200-1259	2	4	4	2.95	3	3.63	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2.09	2	2.09	2
1300-1359	2	4	4	2.95	3	3.63	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2.09	2	2.09	2
1400-1459	4	8	8	5.91	6	7.26	6	8	8	8	8	8	8	8	8	4.18	4	4.18	4
1500-1559	4	8	8	5.91	6	7.26	6	8	8	8	8	8	8	8	8	4.18	4	4.18	4
1600-1659	4	8	8	5.91	6	7.26	6	8	8	8	8	8	8	8	8	4.18	4	4.18	4
1700-1759	5	10	10	7.38	8	9.08	10	10	10	10	10	10	10	10	10	5.23	5	5.23	5
1800-1859	5	10	10	7.38	8	9.08	10	10	10	10	10	10	10	10	10	5.23	5	5.23	5
1900-1959	5	10	10	7.38	8	9.08	10	10	10	10	10	10	10	10	10	5.23	5	5.23	5
2000-2059	5	10	10	7.38	8	9.08	10	10	10	10	10	10	10	10	10	5.23	5	5.23	5
2100-2159	4	8	8	5.91	6	7.26	6	8	8	8	8	8	8	8	8	4.18	5	4.18	5
2200-2259	4	8	8	5.91	6	7.26	6	8	8	8	8	8	8	8	8	4.18	5	4.18	5
2300-2359	4	8	8	5.91	6	7.26	6	8	8	8	8	8	8	8	8	4.18	5	4.18	5
Σύνολο		130	130	96	96	118	118	130	130	130	130	130	130	130	130	68	68	68	68

ΣΣΖ = σχετική σημαντικότητα ζώνης

ΣΣΚ = σχετικός συντελεστής καναλιού

N_a = Αριθμός προγραμμάτων στο δείγμα με βάση τη στρωματοποίηση

N_T = Τελικός αριθμός προγραμμάτων στο δείγμα

3.4. Επιλογή Προγραμμάτων

Η επιλογή προγραμμάτων γίνεται κατά κανάλι. Για κάθε κανάλι, εφαρμόζεται συστηματική τυχαία χρονολογική δειγματοληψία μέσα σε κάθε ένα από τα 24 στρώματα που ορίζονται με βάσεις τις ωριαίες ζώνες. Με τον τρόπο αυτό επιλέγονται τυχαία εντός των στρωμάτων στα οποία ανήκουν 1000 ωριαίες μονάδες. Στη συνέχεια, επιλέγονται 1000 προγράμματα που αντιστοιχούν σε αυτές τις ωριαίες μονάδες.

3.4.1. Επιλογή Ωριαίων Μονάδων

Κάθε ωριαία ζώνη εμφανίζεται σε κάθε κανάλι 303 φορές (242 για το EXTRA) που αντιστοιχούν στις 303 ημέρες εκπομπής (ημερομηνίες) από 1η Σεπτεμβρίου 2010 μέχρι 30 Ιουνίου 2011. Αυτό είναι και το μέγεθος του πληθυσμού (Ω). Οι ημερομηνίες αυτές μπαίνουν σε διάταξη χρονικής σειράς από 1 μέχρι Ω .

Ο αριθμός Ω διαιρούμενος με τον ζητούμενο αριθμό στοιχείων στο δείγμα (N) (δηλαδή πόσες ημερομηνίες για κάθε ωριαία ζώνη του συγκεκριμένου καναλιού χρειάζονται στο δείγμα) δίνει το δειγματοληπτικό διάστημα δ , δηλαδή:

$$\delta = \Omega/N$$

Η πρώτη ημερομηνία που συμπεριλαμβάνεται στο δείγμα (H_1) επιλέγεται με απλή τυχαία δειγματοληψία (εδώ, με χρήση τυχαίων αριθμών) από τις πρώτες δ ημερομηνίες στη χρονολογική διάταξη από 1η Σεπτεμβρίου 2010 μέχρι 30 Ιουνίου 2011.

Αν $\Theta(H_1)$ η θέση της ημερομηνίας αυτής στη διάταξη, οι υπόλοιπες ημερομηνίες που θα επιλεγούν βρίσκονται στις θέσεις:

$$\begin{aligned}\Theta(H_2) &= \Theta(H_1) + \delta \\ \Theta(H_3) &= \Theta(H_2) + \delta \\ &\vdots \\ \Theta(H_N) &= \Theta(H_{N-1}) + \delta\end{aligned}$$

Για παράδειγμα, από την ωριαία ζώνη 1100-1159 του PIK1 απαιτούνται 4 ωριαίες μονάδες στο δείγμα. Το δειγματοληπτικό διάστημα είναι

$$\delta = \Omega/N = 303/4 = 75.75 \approx 76$$

Στο δείγμα θα επιλεγούν οι ημερομηνίες που βρίσκονται στις θέσεις:

$$\begin{aligned}\Theta(H_1) &= 49 \text{ (τυχαίος αριθμός από 1-76)} \\ \Theta(H_2) &= \Theta(H_1) + \delta = 49 + 76 = 125 \\ \Theta(H_3) &= \Theta(H_2) + \delta = 125 + 76 = 201 \\ \Theta(H_4) &= \Theta(H_3) + \delta = 201 + 76 = 277\end{aligned}$$

Δηλαδή οι ημερομηνίες:

$$\begin{aligned}H_1 &: 19 \text{ Οκτωβρίου 2010} \\ H_2 &: 3 \text{ Ιανουαρίου 2011} \\ H_3 &: 20 \text{ Μαρτίου 2011} \\ H_4 &: 4 \text{ Ιουνίου 2011}\end{aligned}$$

Συνεπώς, στο δείγμα θα επιλεγούν οι ωριαίες μονάδες:

$$\begin{aligned}&19 \text{ Οκτωβρίου 2010, 1100-1159} \\ &3 \text{ Ιανουαρίου 2011, 1100-1159}\end{aligned}$$

20 Μαρτίου 2011, 1100-1159
4 Ιουνίου 2011, 1100-1159

3.4.2. Επιλογή Προγράμματος

Με την ολοκλήρωση της πιο πάνω διαδικασίας έχουν επιλεγεί σε κάθε κανάλι οι απαιτούμενες από το σχέδιο δειγματοληψίας ωριαίες μονάδες καθορισμένες χρονολογικά με ακρίβεια μιας ώρας. Αυτό που απομένει είναι η επιλογή του προγράμματος που θα τύχει καταγραφής. Όπως εξηγήθηκε και νωρίτερα, η κάθε ωριαία μονάδα αντιστοιχεί σε ένα πρόγραμμα, ανεξάρτητα από τη διάρκειά του. Επειδή σε μια ωριαία μονάδα είναι δυνατό να περιέχονται περισσότερα από ένα προγράμματα ακολουθήθηκε απλή τυχαία δειγματοληψία "τυχαίων στιγμών". Για κάθε ωριαία μονάδα επιλέγεται ένα "τυχαίο λεπτό" με δειγματοληπτικό χώρο από 0-59. Αυτό είναι το ωρολογιακό λεπτό της τυχαίας στιγμής. Το ωρολογιακό δευτερόλεπτο είναι για όλες τις στιγμές το :00. Το πρόγραμμα που επιλέγεται είναι εκείνο που περιέχει την τυχαία στιγμή. Σε περιπτώσεις που η τυχαία στιγμή δεν ανήκει σε επιλέξιμο πρόγραμμα, επιλέγεται το επιλέξιμο πρόγραμμα που έπεται. Μη επιλέξιμα προγράμματα είναι οι διαφημίσεις, συμπεριλαμβανόμενων των τρέιλερ (για τα οποία θα γίνει ξεχωριστή καταγραφή και ανάλυση), πεντάλεπτα τηλεπαιχνίδια, σύντομα προγράμματα κοινωφελούς περιεχομένου, κτλ.

Σε σχέση με τη διάρκεια του κάθε προγράμματος και τη συνολική διάρκεια των 1000 προγραμμάτων ισχύουν τα εξής: Έχοντας θέσει το ένα πρόγραμμα ως μονάδα δειγματοληψίας, αν η δειγματοληψία ήταν απλά τυχαία, ο συνολικός χρόνος καταγραφής θα ήταν 1000μ ώρες, όπου μ η μέση διάρκεια όλων των προγραμμάτων που έχουν μεταδοθεί. Αν $\mu \sim 1$ ώρα, θα είχαμε περίπου 1000 ώρες καταγραφής. Με την εφαρμογή μη αναλογικά στρωματοποιημένης δειγματοληψίας, αυτό διαφοροποιείται, αλλά το μ είναι κοντά στη μια ώρα γιατί τα περισσότερα επιλέξιμα προγράμματα έχουν διάρκεια μετάδοσης κοντά στη μια ώρα (εξαιρέσεις υπάρχουν και προς τις δύο κατευθύνσεις, π.χ., επεισόδια σειρών με διάρκεια ~40 λεπτών, κινηματογραφικές ταινίες με διάρκεια 1.5 – 2 ώρες). Σημασία όμως έχει ότι κρατάμε το ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ως μονάδα ανάλυσης και έτσι μπορούμε στα αποτελέσματα να μιλάμε για "προγράμματα" και όχι χρονικές περιόδους.

3.5. Διαφημίσεις Προσεχών Προγραμμάτων (Τρέιλερ)

Τα τρέιλερ αποτελούν μη επιλέξιμα προγράμματα στην κύρια μέτρηση που περιγράφεται πιο πάνω. Επειδή τα τρέιλερ περιέχουν σκηνές που εμπίπτουν εννοιολογικά στο αντικείμενο της έρευνας, έγινε παράλληλη καταγραφή των τρέιλερ σε ξεχωριστό αρχείο δεδομένων. Καταγράφηκαν όλα τα τρέιλερ που βρίσκονται χρονικά "μέσα" στο κάθε ένα από τα 1000 προγράμματα και περιέχουν σκηνές βίας, εγκληματικότητας, ρατσισμού ή φανατισμού (όπως αυτές οι έννοιες περιγράφονται λεπτομερώς στο όργανο ποσοτική μέτρησης, αλλά χωρίς τις λεπτομερείς υποκατηγορίες). Επειδή τα προγράμματα έχουν επιλεγεί τυχαία, με αυτή τη διαδικασία εξασφαλίζεται και η τυχειότητα στην επιλογή των τρέιλερ και κατ' επέκταση η δυνατότητα εκτιμήσεων για την κατανομή σκηνών βίας σε τρέιλερ σε κάθε ωριαία ζώνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

4.1. Εισαγωγή

Η ποσοτική ανάλυση περιεχομένου που παρουσιάζεται σε αυτό το κεφάλαιο ανταποκρίνεται στα ερευνητικά ερωτήματα 1, 2, 3, 4 και 7.

4.1.1. Δειγματοληψία

Τα δεδομένα που αναλύονται προέκυψαν από καταγραφή του τηλεοπτικού περιεχομένου της κυπριακής τηλεόρασης κατά την περίοδο 1.9.2010 – 30.6.2011. Η μέθοδος δειγματοληψίας περιγράφεται λεπτομερώς στο προηγούμενο κεφάλαιο. Σημειώνεται ότι αρχικά το ερευνητικό πρόγραμμα θα έκανε καταγραφή του περιεχομένου εννιά καναλιών και με βάση αυτή την πρόθεση σχεδιάστηκε και η δειγματοληψία. Όταν διαπιστώθηκε ότι τα DVD με το περιεχόμενο ενός από αυτά τα κανάλια, του καναλιού EXTRA, ήταν κενά, τα 118 προγράμματα που είχαν κατανεμηθεί στο κανάλι αυτό επανακατανεμήθηκαν στα υπόλοιπα οκτώ κανάλια με βάση τη φιλοσοφία της αρχικής δειγματοληψίας. Το τελικό δείγμα περιέχει 1000 προγράμματα κατανεμημένα σε οκτώ κανάλια και στις μέρες της εβδομάδας ως εξής:

	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή	Σύνολο Καναλιού
PIK1	21	21	21	21	21	21	21	147
PIK2	16	16	16	15	15	16	15	109
MEGA	21	21	21	21	21	21	21	147
ANT1	21	21	21	21	21	21	21	147
SIGMA	21	21	21	21	21	21	21	147
PLUS	21	21	21	21	21	21	21	147
LTV	11	11	11	11	11	12	11	78
ALPHA	11	11	11	11	11	11	12	78
Σύνολο Μέρας	143	143	143	142	142	144	143	1000

Τα 1000 προγράμματα είχαν συνολική διάρκεια 75355 λεπτών, δηλαδή 1255.92 ωρών, με μέση διάρκεια τα 75.36 λεπτά.

4.1.2. Μέτρηση

Τα 1000 προγράμματα του δείγματος έτυχαν πλήρους παρακολούθησης από ερευνητές καταγραφής οι οποίοι έτυχαν εκπαίδευσης από τον επιστημονικό υπεύθυνο του έργου και βρίσκονταν σε διαρκή επαφή μαζί του κατά τη περίοδο της καταγραφής, από το καλοκαίρι του 2012 μέχρι την άνοιξη του 2013. Η καταγραφή των στοιχείων έγινε με χρήση έντυπου οργάνου (Παραδοτέο 4).

4.1.3. Οργάνωση Περιεχομένου

4.1.3.1. Κατηγορίες Περιεχομένου

Ο στόχος της παρακολούθησης των προγραμμάτων ήταν η καταγραφή όσων στοιχείων εμπίπτουν στο σκοπό του ερευνητικού προγράμματος και συγκεκριμένα στις τέσσερις γενικές κατηγορίες που αναφέρονται στα ΕΕ1 και ΕΕ7: βία, εγκληματικότητα, ρατσισμός και φανατισμός. Η ερευνητική ομάδα πρότεινε και η ΑΡΚ ενέκρινε τη συμπερίληψη μιας πέμπτης κατηγορίας, αυτής των φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων. Έτσι, η μέτρηση στόχευε στην καταγραφή πέντε κατηγοριών οι οποίες έχουν οριστεί ως εξής:

ΒΙΑ: μια κατάσταση στην οποία ένα ή περισσότερα συγκεκριμένα ή αόριστα άτομα γίνονται (σκόπιμα ή εξ αμελείας, νόμιμα ή παράνομα, επιτυχώς ή ανεπιτυχώς) στόχος ή πιθανός στόχος βίαιης κακοποίησης (φυσικής ή ψυχικής). Στην κατηγορία αυτή καταγράφεται και η βίαιη εγκληματικότητα. Καταγράφονται επίσης πλάνα στα οποία τα πιθανά θύματα δεν παρουσιάζονται ή δεν ορίζονται (π.χ., ένα άτομο ετοιμάζει ένα πυροβόλο όπλο για δράση αλλά δεν είναι σαφές ποιο θα είναι το θύμα). Δεν καταγράφονται ως βία οι διαρρήξεις (εκτός αν υπάρχει συμπλοκή ατόμων), οι βανδαλισμοί, τα ατυχήματα, οι φυσικές καταστροφές και οι φυσικές συνέπειες ασθενειών.

(ΜΗ ΒΙΑΗ) ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ: Οποιαδήποτε παράνομη συμπεριφορά δεν περιλαμβάνει βία. Στους ερευνητές δόθηκε βοήθημα με τις κατηγορίες εγκλημάτων του Ποινικού Κώδικα. Για σκοπούς ευκολίας, στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται και τρεις ενέργειες που δεν είναι παράνομες από τη φύση τους αλλά αποτελούν αντικείμενα αντιπαράθεσης στην ποινική δικαιοσύνη: η αυτοκτονία, η ευθανασία και η έκτρωση

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ: Προκαταλήψεις ή/και διακρίσεις σε βάρος λιγότερο ισχυρών – υποπρονομιούχων ομάδων, όπως στερεοτυποποίηση, υποτιμητική, χλευαστική, απαξιωτική, επιθετική δράση προς μέλη αυτών των ομάδων, παρουσίαση γεγονότων κατά τρόπο μεροληπτικό, πράξεις μίσους, χρήση υποτιμητικού λόγου, αχρείαστες αναφορές σε εθνικότητα, θρησκεία, χώρα καταγωγής. Γενικά, σε αυτή την κατηγορία οι ερευνητές είχαν οδηγίες να καταγράφουν σκηνές στις οποίες είναι περισσότερο πιθανό παρά όχι ο τηλεθεατής να σχηματίσει αρνητική παρά θετική εντύπωση για τα μέλη μιας ομάδας ως αποτέλεσμα των προβαλλόμενων στοιχείων.

ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ: Έντονη και σε σημαντικό βαθμό μη ορθολογική ταύτιση ή συμπεριφορική τάση προς μια ιδεολογία, θρησκεία, πολιτική παράταξη, μουσικό σχήμα, ποδοσφαιρική ομάδα, κτλ. Καταγράφονται σκηνές έντονου ή ακραίου φανατισμού ο οποίος έχει σχέση με τη βία, δηλαδή που λογικά μπορεί να προκαλέσει, υποθάλπει ή διευκολύνει τη βία.

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ή ΑΤΥΧΗΜΑ: Αντίστοιχα, φυσικό φαινόμενο (που δεν προκλήθηκε από τον ανθρώπινο παράγοντα) με καταστροφικές συνέπειες (φυσικές ή οικονομικές) για τουλάχιστον ένα άτομο ή μη αναμενόμενο και μη επιθυμητό (από κανένα) συμβάν για το οποίο ευθύνεται ο ανθρώπινος παράγοντας με δυσμενείς συνέπειες σε τουλάχιστον ένα άτομο. Στα ατυχήματα συμπεριλαμβάνονται και οι σοβαρές φυσικές συνέπειες ασθενειών (π.χ., θάνατος, ακρωτηριασμός) όπως και οι συνέπειες επίθεσης από κάποιο ζώο που δρα αυτόνομα (π.χ., δάγκωμα από φίδι που βρέθηκε τυχαία στο δρόμο του θύματος, τυχαία επίθεση από άγριο ζώο) αλλά όχι συνέπειες επίθεσης ζώων που χρησιμοποιούνται ως μέσα από ανθρώπους (π.χ., επίθεση από σκύλο κατόπιν προσταγής του ιδιοκτήτη του—σε αυτή την περίπτωση, έχουμε βία με δράστη τον ιδιοκτήτη και μέσο το ζώο).

4.1.3.2. Είδος Προγράμματος

Το περιεχόμενο οργανώθηκε επίσης σε πρώτη φάση σε πραγματικό και μυθοπλαστικό. Στο *ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ* εμφανίζονται ή τυγχάνουν αναφοράς πραγματικά άτομα και πραγματικά γεγονότα ή καταστάσεις. Στο *ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ* εμφανίζονται ή τυγχάνουν αναφοράς μη πραγματικά άτομα, γεγονότα ή καταστάσεις. Πιο αναλυτικά, καθορίστηκαν, για σκοπούς ταξινόμησης των προγραμμάτων οι εξής κατηγορίες:

ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΟ

- κινηματογραφική ταινία ή τηλεταινία: κωμωδία
- κινηματογραφική ταινία ή τηλεταινία: άλλη
- επεισόδιο κωμικής σειράς
- επεισόδιο άλλης σειράς
- παιδικό πρόγραμμα (π.χ., κινούμενα σχέδια)
- άλλο

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ – ΚΥΡΙΩΣ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ

- δελτίο ειδήσεων
- ειδησεογραφική ή επικαιρική ή ενημερωτική ή θεματική εκπομπή ή ζωντανή συζήτηση
- ντοκιμαντέρ
- αθλητικό πρόγραμμα (ζωντανή κάλυψη ή ενημέρωση-ανάλυση-συζήτηση)
- ζωντανή κάλυψη έκτακτης επικαιρότητας
- άλλο

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ – ΚΥΡΙΩΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟ

- τηλεμαγκαζίνο ή ψυχαγωγική ενημέρωση ή ζωντανή συζήτηση
- τηλεπαιχνίδι γνώσεων ή ικανοτήτων
- μουσική ψυχαγωγία
- κοινωνικοπολιτική σάτιρα
- παιδικό πρόγραμμα
- άλλο

4.1.3.3. Είδος Προβολής

Τέλος, σε πρώτη φάση το περιεχόμενο οργανώθηκε με βάση τις προβαλλόμενες σκηνές σε πλάνα και αναφορές. Ως *ΣΚΗΝΗ* σε μυθοπλαστικό περιεχόμενο ορίζεται μια σκηνοθετικά ολοκληρωμένη σκηνή. Συνήθως διακρίνεται από την προηγούμενη και την επόμενη με

αλλαγή χρόνου ή χώρου, όχι απλά με αλλαγή πλάνου. Αν μια σκηνή διακόπτεται από άλλη σκηνή ή από διαφημίσεις και επανέρχεται, καταγράφεται ξανά ως διαφορετική, έστω και αν τα στοιχεία καταγραφής είναι ακριβώς τα ίδια. Σε πραγματικό περιεχόμενο σκηνή είναι μια είδηση, μια θεματική ενότητα, μια ενότητα συζήτησης μεταξύ διαφημίσεων, κτλ. *ΠΛΑΝΟ* είναι σκηνή που περιέχει μια οπτική παράσταση, στατική ή δυναμική, με ή χωρίς ήχο. *ΑΝΑΦΟΡΑ* είναι μια σκηνή στην οποία δεν προβάλλονται πλάνα του αντικειμένου της· γίνεται μόνο αναφορά. Δεν καταγράφονται σκηνές όπου γίνεται αναφορά για επερχόμενη βία γενικά ή με κώδικες που δεν είναι πλήρως γνωστοί (π.χ., "κάνε αυτό που πρέπει να κάνεις"). Αυτά, αν αποτελούν άσκηση ψυχικής βίας, καταγράφονται ως τέτοια.

4.1.3.4. Ενότητες Περιεχομένου

Από τις τρεις πιο πάνω ταξινομήσεις προέκυψαν 20 κατηγορίες περιεχομένου ενδιαφέροντος (σκηνών) οι οποίες αποτέλεσαν τις 20 ενότητες (μέρη) του οργάνου μέτρησης ως εξής:

E1	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα βίας
E2	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας
E3	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιου ρατσισμού
E4	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα φανατισμού
E5	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων
E6	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές βίας
E7	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας
E8	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιου ρατσισμού
E9	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές φανατισμού
E10	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων
E11	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα βίας
E12	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας
E13	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιου ρατσισμού
E14	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα φανατισμού
E15	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων
E16	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές βίας
E17	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας
E18	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιου ρατσισμού
E19	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές φανατισμού
E20	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων

4.1.4. Όργανο Μέτρησης

Το όργανο καταγραφής που χρησιμοποιήθηκε (έχει υποβληθεί ως Παραδοτέο 4) ήταν οργανωμένο σε 20 ενότητες, όπως πιο πάνω. Για κάθε καταγράψιμη σκηνή, δηλαδή για κάθε σκηνή που περιείχε ένα ή περισσότερα στοιχεία που εμπίπτουν σε μια ή περισσότερες από τις πιο πάνω ενότητες, οι ερευνητές καταγραφής συμπλήρωναν το αντίστοιχο μέρος του οργάνου. Έτσι, για καθεμιά από τις σκηνές που αποτελούν τα δεδομένα αυτής της ανάλυσης υπάρχει μια ή περισσότερες συμπληρωμένες ενότητες με τα στοιχεία που εμφανίζονται σε αυτή.

4.1.5. Μεθοδολογία Ανάλυσης

Η ανάλυση που ακολουθεί μπορεί να χαρακτηριστεί ως περιγραφική, με την έννοια ότι σε αυτήν γίνεται κυρίως παράθεση της συχνότητας εμφάνισης των στοιχείων καταγραφής. Αυτό είναι και το κυριότερο εγχείρημα όπως προκύπτει από τα ερευνητικά Ερωτήματα 1, 2, 3, 4 και 7.

Το Ερευνητικό Ερώτημα 5 (Ποια είναι η σχέση μεταξύ της τηλεοπτικής πραγματικότητας, δηλαδή του περιεχομένου των προβολών, και των πραγματικών δεικτών, όπως καταγράφονται από τα δεδομένα της Αστυνομίας Κύπρου και/ή της Στατιστικής Υπηρεσίας;) θα απαντηθεί στο βαθμό που είναι δυνατό σε διάφορα σημεία της παρουσίασης των αποτελεσμάτων. Όπως έχει συζητηθεί και στη διαπραγμάτευση του ερευνητικού προγράμματος, η δυνατότητα συστηματικής ανάλυσης προς απάντηση αυτού του ερωτήματος όπως είναι διατυπωμένο στην προκήρυξη είναι περιορισμένη για δύο λόγους.

Πρώτο, η σύγκριση της επικράτησης ενός φαινομένου στο τηλεοπτικό περιεχόμενο με την επικράτησή του στην πραγματικότητα δεν είναι δυνατή μονοχρονικά. Για να διαπιστωθεί κατά πόσο το τηλεοπτικό περιεχόμενο «ακολουθεί» ή όχι την πραγματικότητα θα πρέπει να γίνουν διαχρονικές μετρήσεις, κάτι που δεν προβλέπεται στον παρόν πρόγραμμα.

Δεύτερο, για να γίνει σύγκριση της σχετικής συχνότητας εμφάνισης διαφόρων δράσεων ή χαρακτηριστικών στο τηλεοπτικό περιεχόμενο με τη σχετική συχνότητα εμφάνισης των ίδιων δράσεων ή χαρακτηριστικών στην πραγματικότητα, θα πρέπει να υπάρχει κοινό πλαίσιο αναφοράς, π.χ., η κυπριακή κοινωνία. Επειδή, όπως είναι φυσιολογικό, το υπό ανάλυση περιεχόμενο δεν αναφέρεται μόνο στην Κυπριακή κοινωνία, ούτε σε κάποια άλλη, ούτε σε κάποια ομάδα κοινωνιών, αυτό το κοινό πλαίσιο δεν υπάρχει. Για παράδειγμα, όπως θα φανεί και στην ανάλυση των ενοτήτων πραγματικού περιεχομένου, εμφανίζονται σε σημαντικά ποσοστά δράστες και θύματα από χώρες όπως η Λιβύη και η Αίγυπτος, στις οποίες την περίοδο καταγραφής υπήρχε κοινωνική αναταραχή με πολλά επεισόδια βίας. Αυτό το περιεχόμενο δεν μπορεί να συγκριθεί με την αστυνομικά ή στατιστικά καταγεγραμμένη πραγματικότητα.

Πάντως, τουλάχιστον για τη βία και την εγκληματικότητα, όπου είναι δυνατό, γίνεται σχετική συζήτηση σε σχέση με τη γενική εικόνα που είναι τεκμηριωμένη στη συσσωρευμένη εγκληματολογική γνώση. Ορισμένα στοιχεία που έχουν διαχρονικά και διακοινωνιακά τεκμηριωθεί μπορούν να αποτελέσουν μια βάση σύγκρισης. Για παράδειγμα, είναι γνωστό ότι διαχρονικά και διακοινωνιακά, οι βίαιοι δράστες είναι κυρίως νεαροί άντρες. Έτσι οι κατανομές ηλικίας και φύλου στις διάφορες ενότητες τυγχάνουν σχολιασμού σε σχέση με αυτό το δεδομένο.

4.2. Είδος Περιεχομένου

4.2.1. Προγράμματα

Αρχίζουμε με την παρουσίαση των 1000 προγραμμάτων σε σχέση με το περιεχόμενο που έχει καταγραφεί. Στον πιο κάτω πίνακα, παρουσιάζονται οι συχνότητες και τα ποσοστά των προγραμμάτων ανά είδος.

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΔΕΙΓΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΔΕΙΓΜΑ
ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΟ	384	38.4
κινηματογραφική ταινία ή τηλεταινία: κωμωδία	18	1.8
κινηματογραφική ταινία ή τηλεταινία: άλλη	67	6.7
επεισόδιο κωμικής σειράς	91	9.1
επεισόδιο άλλης σειράς	145	14.5
παιδικό πρόγραμμα (π.χ., κινούμενα σχέδια)	53	5.3
άλλο	10	1.0
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ	616	61.6
– ΚΥΡΙΩΣ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ	291	29.1
δελτίο ειδήσεων	86	8.6
ειδησεογραφική ή επικαιρική ή ενημερωτική ή θεματική εκπομπή ή ζωντανή συζήτηση	109	10.9
ντοκιμαντέρ	9	0.9
αθλητικό πρόγραμμα (ζωντανή κάλυψη ή ενημέρωση-συζήτηση)	80	8
ζωντανή κάλυψη έκτακτης επικαιρότητας	6	0.6
άλλο	1	0.1
– ΚΥΡΙΩΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟ	325	32.5
τηλεμαγκαζίνο ή ψυχαγωγική ενημέρωση ή ζωντανή συζήτηση	180	18
τηλεπαιχνίδι γνώσεων ή ικανοτήτων	32	3.2
μουσική ψυχαγωγία	13	1.3
κοινωνικοπολιτική σάτιρα	16	1.6
παιδικό πρόγραμμα	0	0
θεία λειτουργία	6	0.6
εκπομπή μαγειρικής	36	3.6
reality show	6	0.6
εκπομπή κοινωνικού περιεχομένου	29	2.9
άλλο	7	0.7

Στον επόμενο πίνακα φαίνονται οι συχνότητες των προγραμμάτων με βάση το πόσες καταγεγραμμένες σκηνές περιέχουν:

Αριθμός Σκηνών	Αριθμός Προγραμμάτων	Ποσοστό Προγραμμάτων
0	388	38.8
1	76	7.6
2	85	8.5
3	58	5.8
4	60	6.0
5	44	4.4
6	38	3.8
7	32	3.2
8	19	1.9
9	17	1.7
10	24	2.4
11	19	1.9
12	10	1.0
13	10	1.0
14	10	1.0

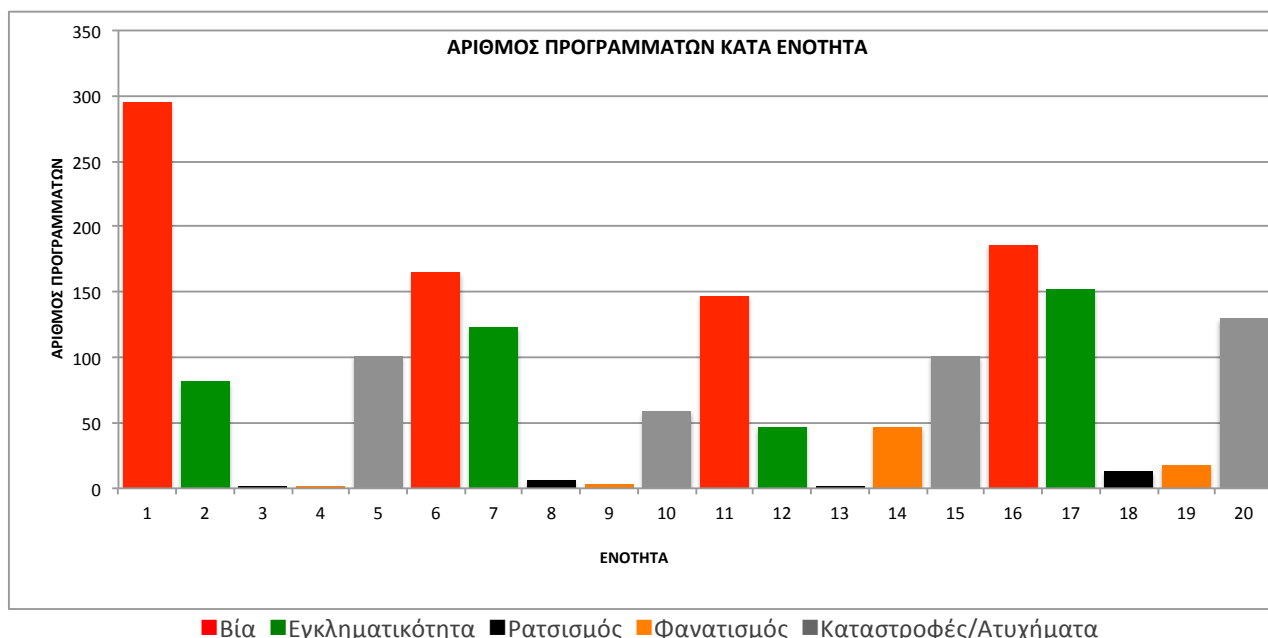
Αριθμός Σκηνών	Αριθμός Προγραμμάτων	Ποσοστό Προγραμμάτων
15	15	1.5
16	17	1.7
17	6	0.6
18	9	0.9
19	7	0.7
20	3	0.3
21	2	0.2
22	2	0.2
23	6	0.6
24	1	0.1
25	4	0.4
26	6	0.6
27	5	0.5
28	3	0.3
29	2	0.2
30	0	0.0
>30	22	2.2
ΣΥΝΟΛΟ	1000	

Παρατηρούμε ότι 388 προγράμματα, δηλαδή περίπου 4 στα 10 (38.8%) δεν περιέχουν σκηνές που εμπίπτουν στις κατηγορίες καταγραφής. Τα υπόλοιπα 612 προγράμματα, δηλαδή περίπου 6 στα 10 περιέχουν μια ή περισσότερες σκηνές.

Ο επόμενος πίνακας, παρουσιάζει μια πιο αναλυτική εικόνα. Σε αυτόν παρουσιάζονται οι 20 ενότητες περιεχομένου και ο αριθμός των προγραμμάτων στα οποία υπάρχει έστω και μία σκηνή που ανήκει στην κάθε ενότητα. Παρουσιάζονται επίσης τα αντίστοιχα ποσοστά, δηλαδή πόσα στα 1000 προγράμματα περιέχουν έστω και μία σκηνή στην κάθε ενότητα.

Ενότητα	Κατηγορία	Αριθμός Προγραμμάτων	% σε σύνολο 1000
E1	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα βίας	295	29.5
E2	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα εγκληματικότητας	82	8.2
E3	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα ρατσισμού	1	0.1
E4	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα φανατισμού	2	0.2
E5	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα καταστροφών ή ατυχημάτων	101	10.1
E6	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές βίας	165	16.5
E7	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές εγκληματικότητας	123	12.3
E8	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές ρατσισμού	6	0.6
E9	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές φανατισμού	3	0.3
E10	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές καταστροφών ή ατυχημάτων	59	5.9
E11	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα βίας	147	14.7
E12	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα εγκληματικότητας	47	4.7
E13	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα ρατσισμού	2	0.2
E14	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα φανατισμού	47	4.7
E15	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα καταστροφών ή ατυχημάτων	101	10.1
E16	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές βίας	186	18.6
E17	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές εγκληματικότητας	152	15.2
E18	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές ρατσισμού	13	1.3
E19	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές φανατισμού	18	1.8
E20	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές καταστροφών ή ατυχημάτων	130	13
ΣΥΝΟΛΟ		1680	168

Οι ίδιες πληροφορίες παρουσιάζονται και στην επόμενη γραφική παράσταση, στην οποία τα προγράμματα που περιέχουν βία παριστάνονται με κόκκινο, τα προγράμματα που περιέχουν εγκληματικότητα με πράσινο, τα προγράμματα που περιέχουν ρατσισμό με μαύρο, τα προγράμματα που περιέχουν φανατισμό με πορτοκαλί και τα προγράμματα που περιέχουν φυσικές καταστροφές και ατυχήματα με γκριζο. Οι στήλες παριστάνουν τον αριθμό προγραμμάτων με μια ή περισσότερες σκηνές που εμπίπτουν στις ενότητες καταγραφής.

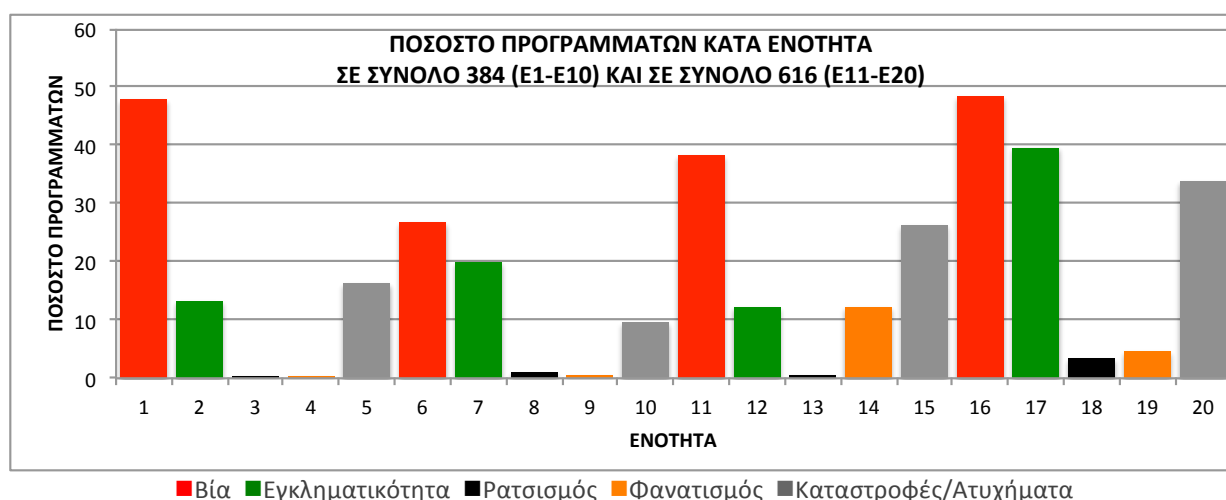

Προτού προβούμε σε σχόλια για την πιο πάνω κατανομή είναι σημαντικό να εξισορροπηθεί η υπεραντιπροσώπευση πραγματικού περιεχομένου στα προγράμματα του δείγματος. Μια απλή λύση είναι ο υπολογισμός του ποσοστού των μυθοπλαστικών προγραμμάτων που περιέχουν σκηνές στο σύνολο των μυθοπλαστικών προγραμμάτων μόνο (384) και ο υπολογισμός του ποσοστού των πραγματικών προγραμμάτων που περιέχουν σκηνές στο σύνολο των πραγματικών προγραμμάτων μόνο (616). Έτσι θα μπορούμε να συγκρίνουμε και την κατανομή σκηνών σε μυθοπλαστικό vs πραγματικό περιεχόμενο. Τα ποσοστά αυτά έχουν ως εξής:

Ενότητα	Είδος	Αριθμός Προγραμμάτων Μυθοπλαστικού Περιεχομένου	Αριθμός Προγραμμάτων Πραγματικού Περιεχομένου	Ποσοστό Προγραμμάτων σε Σύνολο 384 Μυθοπλαστικού Περιεχομένου	Ποσοστό Προγραμμάτων σε Σύνολο 616 Πραγματικού Περιεχομένου
E1	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα βίας	295		47.89	
E2	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας	82		13.31	
E3	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιου ρατσισμού	1		0.16	
E4	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα φανατισμού	2		0.32	
E5	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα καταστροφών ή ατυχημάτων	101		16.40	
E6	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές βίας	165		26.79	
E7	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας	123		19.97	
E8	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιου ρατσισμού	6		0.97	
E9	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές φανατισμού	3		0.49	
E10	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές καταστροφών ή ατυχημάτων	59		9.58	
E11	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα βίας		147		38.28
E12	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας		47		12.24
E13	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιου ρατσισμού		2		0.52
E14	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα φανατισμού		47		12.24

Ενότητα	Είδος	Αριθμός Προγραμμάτων Μυθοπλαστικού Περιεχομένου	Αριθμός Προγραμμάτων Πραγματικού Περιεχομένου	Ποσοστό Προγραμμάτων σε Σύνολο 384 Μυθοπλαστικού Περιεχομένου	Ποσοστό Προγραμμάτων σε Σύνολο 616 Πραγματικού Περιεχομένου
E15	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα καταστροφών ή ατυχημάτων		101		26.30
E16	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές βίας		186		48.44
E17	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας		152		39.58
E18	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιου ρατσισμού		13		3.39
E19	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές φανατισμού		18		4.69
E20	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές καταστροφών ή ατυχημάτων		130		33.85
ΣΥΝΟΛΟ		837	843		

Η κατανομή των ποσοστών στο σύνολο των μυθοπλαστικών ή πραγματικών προγραμμάτων φαίνεται και στην πιο κάτω γραφική παράσταση:

Η πιο πάνω εικόνα διαφέρει μόνο λίγο από την αρχική. Παρατηρούμε ότι (α) προγράμματα που περιέχουν βία εμφανίζονται σε συγκρίσιμα ποσοστά και στα δύο είδη περιεχομένου με τάση για περισσότερα πλάνα παρά αναφορές στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο και για περισσότερες αναφορές παρά πλάνα στο πραγματικό περιεχόμενο, (β) προγράμματα που περιέχουν μη βίαιη εγκληματικότητα εμφανίζονται συχνότερα στο πραγματικό περιεχόμενο και περιέχουν συχνότερα αναφορές παρά πλάνα και (γ) προγράμματα που περιέχουν φυσικές καταστροφές ή ατυχήματα εμφανίζονται συχνότερα στο πραγματικό περιεχόμενο στο οποίο περιέχουν ελαφρώς συχνότερα αναφορές παρά πλάνα (ενώ στο μυθοπλαστικό περιέχουν συχνότερα πλάνα παρά αναφορές).

4.2.2. Σκηνές

Η ανάλυση που προηγήθηκε είχε ως μονάδα το ένα πρόγραμμα και έτσι κάθε πρόγραμμα που περιέχει καταγεγραμμένες σκηνές είχε την ίδια βαρύτητα με τα υπόλοιπα, ανεξαρτήτως του αριθμού σκηνών που περιείχε. Στη συνέχεια, χρησιμοποιείται ως μονάδα ανάλυσης η μία σκηνή.

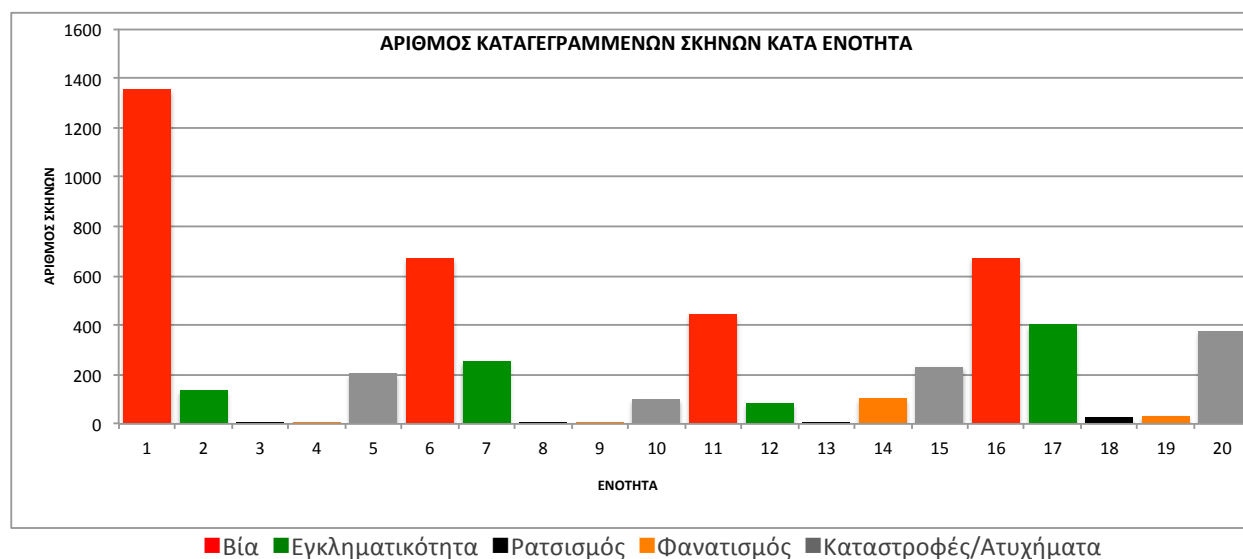
Το σύνολο των μοναδικών (διαφορετικών) σκηνών που έχουν τύχει καταγραφής είναι 4283 (το σύνολο στον πίνακα που ακολουθεί είναι 5093 διότι 810 σκηνές περιείχαν στοιχεία που εμπίπτουν σε περισσότερες από μία ενότητες). Η συνολική διάρκεια των 4283 μοναδικών σκηνών είναι 401,038 δευτερόλεπτα, δηλαδή 111.4 ώρες. Η μέση τιμή διάρκειας ήταν 93.66

δευτερόλεπτα και η διάμεση τιμή 59.00 δευτερόλεπτα. Η μεγάλη διαφορά ανάμεσα στη μέση και στη διάμεση τιμή οφείλεται στην ασύμμετρη κατανομή των σκηνών η οποία παρουσιάζει μια πολύ μακριά «δεξιά ουρά» λόγω του ότι μικρός αριθμός σκηνών έχουν πολύ μεγάλη διάρκεια (51 σκηνές διαρκούν πάνω από 10 λεπτά και 4 πάνω από μισή ώρα).

Ο αριθμός καταγεγραμμένων σκηνών κατά ενότητα παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα.

Ενότητα	Είδος	Αριθμός Σκηνών
E1	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα βίας	1354
E2	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας	134
E3	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιου ρατσισμού	1
E4	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα φανατισμού	3
E5	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων	203
E6	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές βίας	670
E7	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας	254
E8	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιου ρατσισμού	7
E9	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές φανατισμού	4
E10	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων	100
E11	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα βίας	444
E12	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας	81
E13	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιου ρατσισμού	2
E14	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα φανατισμού	102
E15	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων	230
E16	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές βίας	672
E17	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας	401
E18	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιου ρατσισμού	26
E19	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές φανατισμού	31
E20	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων	374
ΣΥΝΟΛΟ		5093

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και στο επόμενο γράφημα, στο οποίο και πάλι οι σχετιζόμενες με τη βία σκηνές παριστάνονται με κόκκινο, οι σχετιζόμενες με την εγκληματικότητα με πράσινο, οι σχετιζόμενες με ρατσισμό με μαύρο, με φανατισμό με πορτοκαλί και με καταστροφές και ατυχήματα με γκριζο.

Συγκρίνοντας τις κατηγορίες περιεχομένου, είναι εμφανές ότι οι σκηνές βίας είναι κατά πολύ συχνότερα εμφανιζόμενες. Στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο (E1-E10) κυριαρχούν οι σκηνές με πλάνα βίας (E1), ενώ στο πραγματικό (E11-E20) οι σκηνές με αναφορές βίας (E16).

Η μη βίαιη εγκληματικότητα εμφανίζεται σε πολύ μικρότερο βαθμό. Τόσο στο μυθοπλαστικό όσο και στο πραγματικό περιεχόμενο, είναι συχνότερη η εμφάνιση αναφορών σε εγκληματικές ενέργειες (E7, E12) παρά πλάνων (E2, E12).

Πλάνα και αναφορές ρατσισμού ή φανατισμού είναι σχεδόν απόντα με μοναδική εξαίρεση την ενότητα E14 (πραγματικές σκηνές με πλάνα φανατισμού).

Τέλος, χαμηλή σε σχέση με τη βία και την εγκληματικότητα, αλλά όχι αμελητέα είναι η παρουσία σκηνών με φυσικές καταστροφές και ατυχήματα. Ανάμεσα στις αντίστοιχες ενότητες, κυριαρχεί η E20 (πραγματικές αναφορές).

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η ίδια κατανομή με ομαδοποίηση των 5093 σκηνών που έχουν καταγραφεί στις πέντε κατηγορίες περιεχομένου. Δίνεται επίσης το μέτρο «πυκνότητα προβολής» το οποίο παριστάνει τη συχνότητα εμφάνισης σκηνών ανά μονάδα χρόνου παρατήρησης (ανά μία ώρα). Ο συνολικός χρόνος παρατήρησης ήταν 1255.92 ώρες.

Ενότητα	Είδος	Αριθμός σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (αριθμός σκηνών ανά ώρα)
E1	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα βίας	1354	1.08
E6	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές βίας	670	0.53
E11	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα βίας	444	0.35
E16	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές βίας	672	0.54
	ΣΥΝΟΛΟ ΒΙΑΣ	3140	2.50
E2	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας	134	0.11
E7	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας	254	0.20
E12	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας	81	0.06
E17	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας	401	0.32
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	870	0.69
E3	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιου ρατσισμού	1	0.00
E8	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιου ρατσισμού	7	0.01
E13	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα μη βίαιου ρατσισμού	2	0.00
E18	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές μη βίαιου ρατσισμού	26	0.02
	ΣΥΝΟΛΟ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ	36	0.03
E4	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα φανατισμού	3	0.00
E9	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές φανατισμού	4	0.00
E14	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα φανατισμού	102	0.08
E19	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές φανατισμού	31	0.02
	ΣΥΝΟΛΟ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΥ	140	0.11
E5	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με πλάνα καταστροφών ή ατυχημάτων	203	0.16
E10	ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΙΚΗ με αναφορές καταστροφών ή ατυχημάτων	100	0.08
E15	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με πλάνα καταστροφών ή ατυχημάτων	230	0.18
E20	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ με αναφορές καταστροφών ή ατυχημάτων	374	0.30
	ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ	907	0.72
ΣΥΝΟΛΟ		5093	

Το περιεχόμενο της κυπριακής τηλεόρασης κατά την περίοδο καταγραφής, χαρακτηρίζεται από ψηλή επικράτηση σκηνών βίας (2.5 σκηνές ανά ώρα παρατήρησης). Ανάμεσα στα είδη σκηνών βίας κυριαρχούν οι σκηνές με πλάνα μυθοπλασίας (1.08 σκηνές ανά ώρα).

Το τηλεοπτικό προϊόν περιέχει σε χαμηλότερο αλλά όχι αμελητέο βαθμό σκηνές μη βίαιης εγκληματικότητας (0.69 σκηνές ανά ώρα παρατήρησης). Ανάμεσα στα είδη σκηνών εγκληματικότητας κυριαρχούν οι σκηνές με αναφορές σε πραγματικά εγκλήματα (0.32 σκηνές ανά ώρα).

Περίπου ίση με την επικράτηση της μη βίαιης εγκληματικότητας είναι και η επικράτηση των σκηνών με πλάνα ή αναφορές σε φυσικές καταστροφές ή ατυχήματα (0.72 σκηνές ανά ώρα παρατήρησης). Ανάμεσα σε αυτές κυριαρχούν οι αναφορές σε πραγματικές καταστροφές ή ατυχήματα (0.30 σκηνές ανά ώρα).

Ο ρατσισμός και ο φανατισμός εμφανίζονται σε αμελητέα επίπεδα.

Το περιεχόμενο αυτό αναλύεται λεπτομερώς στις επόμενες πέντε ενότητες της αναφοράς καθεμία από τις οποίες καλύπτει μια από τις αρχικές κατηγορίες ενδιαφέροντος (βία, εγκληματικότητα, ρατσισμό, φανατισμό και καταστροφές ατυχήματα).

4.3. Μορφολογία Περιεχομένου – Βία

Σε αυτή την ενότητα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της λεπτομερούς καταγραφής των στοιχείων που συνθέτουν την κάθε καταγεγραμμένη σκηνή βίας. Οι σκηνές αυτές ανήκουν στις τέσσερις ενότητες καταγραφής βίας (E1, E6, E11, E16) και η παρουσίαση γίνεται κατά ενότητα.

4.3.1. E1 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Πλάνα Βίας

Στην ενότητα E1 (όπως και στις E11 και E16) έγινε πολύ λεπτομερής καταγραφή, όπως έχει συμφωνηθεί και στη διαπραγμάτευση της σύμβασης. Κατά συνέπεια, υπάρχουν πολλές υποενότητες (βλέπε και όργανο μέτρησης) οι οποίες ομαδοποιούνται σε τρεις κατηγορίες: έκδηλο περιεχόμενο σκηνής (δράστες, θύματα, δράσεις, μέσα, συνέπειες), συγκεκλιμένο (προθέσεις, κίνητρα, ηθικότητα, θεμιτότητα, ψυχικές καταστάσεις, σχέσεις δραστών θυμάτων) και σκηνοθεσία (διάφορα σκηνοθετικά στοιχεία).

4.3.1.1. Έκδηλο Περιεχόμενο Σκηνής

Δράστες

Ως ΔΡΑΣΤΗΣ ορίζεται ένα άτομο ή άλλο ον που δρα βίαια ή που έχει προφανή πρόθεση να δράσει βίαια σύμφωνα με τον ορισμό της βίας που παρουσιάστηκε νωρίτερα.

Η καταγραφή στοιχείων για τους δράστες σε σκηνές βίας κρίθηκε απαραίτητη για την απάντηση στο ΕΕ4. Εξαρχής, έγινε συζήτηση για τη δυσκολία του εγχειρήματος, κυρίως λόγω του ότι οι δράσεις βίας πραγματοποιούνται συχνά από περισσότερους από έναν δράστες και σε βάρος περισσότερων του ενός θυμάτων. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα ο αριθμός και τα χαρακτηριστικά των δραστών και των θυμάτων δεν είναι παρατηρήσιμα (π.χ., συμπλοκές αστυνομίας και ομάδων διαδηλωτών, πεδία μαχών). Ως καλύτερη λύση σε αυτό

το πρόβλημα, προτάθηκε η καταγραφή των στοιχείων όσων δραστών και θυμάτων φαίνονται ή δηλώνονται σε κάθε σκηνή και η κωδικοποίηση όσων δεν φαίνονται, δεν δηλώνονται και γενικά δεν μπορούν να μετρηθούν ή να τύχουν δημογραφικής ταξινόμησης ως «αδήλωτων». Με τη μέθοδο αυτή εξασφαλίζεται η όσο το δυνατό καλύτερη εγκυρότητα στην καταγραφή.

Στην παρούσα φάση, η ανάλυση ακολουθεί το όργανο καταγραφής (βλέπε Παραδοτέο 4), με μια σημαντική μεθοδολογική επιλογή, συγκεκριμένα, την παράθεση του αριθμού των σκηνών στις οποίες τουλάχιστον ένα άτομο συμπεριφέρεται ως δράστης ή τυγχάνει θυματοποίησης (αντί του αριθμού των ατόμων). Έτσι, οι αριθμοί που εμφανίζονται στους πίνακες που ακολουθούν, όπως και στους αντίστοιχους στις ενότητες E11 και E16, αναφέρονται σε σκηνές στις οποίες ένα ή περισσότερα άτομα με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά παρουσιάζονται ως δράστες ή θύματα. Το σύνολο των σκηνών στο τέλος του πίνακα ενδέχεται να είναι μεγαλύτερο του συνολικού αριθμού σκηνών που έχουν καταγραφεί, αφού κάποιες σκηνές περιέχουν περισσότερους από ένα δράστες ή θύματα. Για παράδειγμα, αν μία σκηνή περιέχει ένα άντρα δράστη ηλικίας 26-35 και ένα άντρα δράστη ηλικίας 56-65, αυτή εμφανίζεται σε δύο φατνία στον πίνακα και προστίθεται δύο φορές στο σύνολο. Αυτή η προσέγγιση είναι καταλληλότερη σε αυτούς τους πίνακες οι οποίοι δίνουν τη σχετική συχνότητα εμφάνισης δραστών και θυμάτων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και όχι την επικράτηση αυτών των χαρακτηριστικών στο τηλεοπτικό περιεχόμενο.

Τα στοιχεία για το φύλο και την ηλικία των δραστών παρουσιάζονται στον πιο κάτω πίνακα:

ΗΛΙΚΙΑ	ΦΥΛΟ	Άρρεν	Θήλυ	Αδήλωτο	ΣΥΝΟΛΟ
0-5		1	0	1	2
6-12		19	14	4	37
13-18		49	21	3	73
19-25		84	50	1	135
26-35		304	108	1	413
36-45		300	53	2	355
46-55		177	53	1	231
56-65		62	8	1	71
>65		16	7	1	24
Αδήλωτη		147	12	84	243
ΣΥΝΟΛΟ		1159	326	99	1584

Η σημαντικότερη παρατήρηση σε σχέση με την ηλικία των δραστών είναι ότι αυτή είναι σε σημαντικό βαθμό μεγαλύτερη από ότι στην πραγματικότητα, αφού είναι γνωστό στην εγκληματολογία ότι ανεξαρτήτως κοινωνίας και ιστορικής περιόδου οι βίαιοι δράστες είναι κυρίως νεαροί ενήλικες. Στον πιο πάνω πίνακα φαίνεται ότι οι περισσότεροι δράστες στην τηλεόραση είναι κάπως μεγαλύτεροι σε ηλικία.

Σε σχέση με το φύλο, η εικόνα που παρουσιάζεται είναι επίσης ελαφρώς μη ρεαλιστική. Στην πραγματικότητα η συντριπτική πλειοψηφία των βίαιων δραστών είναι άντρες. Στον πίνακα εμφανίζονται περισσότεροι άντρες (περίπου τρεισήμισι φορές περισσότεροι από γυναίκες). Η εικόνα αυτή είναι ρεαλιστική υπό την έννοια ότι η πλειοψηφία των δραστών είναι άντρες

και όχι και τόσο ρεαλιστική υπό την έννοια ότι το σχετικό ποσοστό των γυναικών είναι αισθητά αυξημένο.

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την κατανομή σε φυλετικές ομάδες. Η συντριπτική πλειοψηφία των δραστών ανήκουν στη λευκή φυλή, κάτι που είναι φυσιολογικό δεδομένου ότι η φυλή αυτή είναι με μεγάλη διαφορά η πιο πολυάριθμη στις κοινωνίες από τις οποίες προέρχεται το υπό ανάλυση περιεχόμενο (Κύπρος, Ελλάδα, ΗΠΑ, ΗΒ, κτλ).

ΦΥΛΗ	
Λευκή	1095
Μαύρη	88
Ασιατική	51
Αδήλωτη	108
ΣΥΝΟΛΟ	1342

Τα στοιχεία που αφορούν στην εθνικότητα/υπηκοότητα των δραστών παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα. Η κυριαρχία των Ελληνοκυπρίων, Ελλαδιτών και Αμερικάνων δραστών κρίνεται και πάλι φυσιολογική δεδομένης της προέλευσης του μυθοπλαστικού περιεχομένου στην κυπριακή τηλεόραση.

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	
Ελληνοκυπριακή	233
Τουρκοκυπριακή	0
Ελλαδική	181
Ρωσική	22
ΗΠΑ	456
Γερμανική	29
Κινέζικη	29
ΗΒ	23
Άλλης λιγότερο αναπτυγμένης χώρας	78
Άλλης αναπτυγμένης χώρας	88
Αδήλωτη	182
ΣΥΝΟΛΟ	1321

Στις ενότητες μυθοπλαστικού περιεχομένου, υπήρχε η δυνατότητα καταγραφής μη ανθρώπινων όντων. Οι κατηγορίες ήταν ανοικτές και τα αποτελέσματα είναι τα εξής:

ΜΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΟΝΤΑ	
Ρομπότ	9
Φάντασμα	8
Ζώο	33
Δράκος	1

Εξωγήινοι	5
ΣΥΝΟΛΟ	56

Τέλος, στην καταγραφή του μυθοπλαστικού περιεχομένου, ζητήθηκε από τους ερευνητές να σημειώνουν κατά πόσο η παράσταση των δραστών (και των θυμάτων) ήταν ρεαλιστική ή όχι με τα πιο κάτω αποτελέσματα. Ρεαλιστική παράσταση σημαίνει ότι ο δράστης ή το θύμα είναι ανθρώπινο ή άλλο υπαρκτό ον ή ακόμα και γραφιστικό 3D ον που αποδίδει ένα αντίστοιχο πραγματικό έτσι που να δίνεται η εντύπωση ότι είναι πραγματικό. Μη ρεαλιστική 3D παράσταση σημαίνει ότι ο δράστης ή το θύμα είναι γραφιστικό ον που δε δίνει την εντύπωση του πραγματικού, είτε γιατί δεν υπάρχει αντίστοιχο πραγματικό είτε γιατί η παράσταση είναι σκόπιμα μη ρεαλιστική.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
Ρεαλιστική	1161	85.7
Μη ρεαλιστική 3D	26	1.9
2D (κινούμενα σχέδια)	97	7.2

Θύματα

Ως ΘΥΜΑ ορίζεται ένας άνθρωπος ή άλλο ον που βρίσκεται στο στόχο βίαιης θυματοποίησης, επιτυχώς ή ανεπιτυχώς, σύμφωνα με τον ορισμό της βίας που παρουσιάστηκε νωρίτερα. Τα πεδία αυτής της ενότητας στο όργανο καταγραφής έμεναν κενά αν δεν φαίνεται ή υπονοείται ξεκάθαρα ποια είναι τα πιθανά θύματα. Οι αριθμοί που εμφανίζονται στους επόμενους πίνακες είναι αποτέλεσμα της μεθοδολογικής προσέγγισης που παρουσιάστηκε προηγουμένως για τους δράστες, αναφέρονται δηλαδή σε αριθμό σκηνών στις οποίες εμφανίζεται ή τυγχάνει αναφοράς ένα ή περισσότερα θύματα με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στοιχεία για το φύλο και την ηλικία των θυμάτων:

ΦΥΛΟ	Άρρεν	Θήλυ	Αδήλωτο	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΛΙΚΙΑ				
0-5	1	2	2	5
6-12	34	32	6	72
13-18	56	36	3	95
19-25	83	94	1	178
26-35	288	169	1	458
36-45	268	86	4	358
46-55	159	41	1	201
56-65	60	8	2	70
>65	23	16	1	40
Αδήλωτη	92	15	54	161
ΣΥΝΟΛΟ	1064	499	75	1638

Σε σχέση με την ηλικία, ισχύουν τα σχόλια που έγιναν για τους δράστες, εμφανίζονται δηλαδή περισσότερο άτομα μεγαλύτερης ηλικίας από την γνωστή ηλικία των θυμάτων βίας στην πραγματικότητα (νεαροί ενήλικες). Το ίδιο ισχύει και για την κατανομή του φύλου, όπου στην πραγματικότητα τα θύματα βίας είναι στη συντριπτική τους πλειοψηφία άντρες. Υπάρχει δηλαδή υπεραντιπροσώπηση μέσης ηλικίας ατόμων και γυναικών.

Σχεδόν η ίδια είναι και η εικόνα που προκύπτει για το φυλετικό και το εθνικό προφίλ των θυμάτων, όπως φαίνεται στους επόμενους δύο πίνακες:

ΦΥΛΗ	
Λευκή	1114
Μαύρη	83
Ασιατική	58
Αδήλωτη	54
ΣΥΝΟΛΟ	1309

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	
Ελληνοκυπριακή	217
Τουρκοκυπριακή	2
Ελλαδική	191
Ρωσική	23
ΗΠΑ	463
Γερμανική	21
Κινέζικη	32
ΗΒ	33
Άλλης λιγότερο αναπτυγμένης χώρας	84
Άλλης αναπτυγμένης χώρας	103
Αδήλωτη	133
ΣΥΝΟΛΟ	1302

Σε ορισμένα προγράμματα εμφανίζονται και μη ανθρώπινα θύματα ως εξής:

ΜΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΟΝΤΑ	
Ρομπότ	3
Φάντασμα	6
Ζώο	48
Δράκος	1
Ανθρωπόμορφο ον	4
ΣΥΝΟΛΟ	62

Τέλος, σε σχέση με τη ρεαλιστικότητα της παράστασης των θυμάτων, έχουμε τα πιο κάτω αποτελέσματα:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
ρεαλιστική	1144	84.5
μη ρεαλιστική 3D	21	1.6
2D (κινούμενα σχέδια)	100	7.4

Δράσεις

Ακολουθεί η παρουσίαση των δράσεων που εμπίπτουν στην κατηγορίας της βίας σε μυθοπλαστικό περιεχόμενο. Ως ΔΡΑΣΗ ορίζεται μια πράξη ή μια δήλωση από οποιονδήποτε, ανεξάρτητα αν με βάση το συγκεκριμένο είναι δράστης ή θύμα. Ο ορισμός αυτός αποτελεί μεθοδολογική επιλογή για να αποφευχθεί το εξαιρετικά δύσκολο πρόβλημα της διάκρισης μεταξύ θυτών και θυμάτων. Όπως συζητήθηκε εκτεταμένα στη διαπραγμάτευση της σύμβασης, η κάθε προβαλλόμενη δράση βίας εμπεριέχει το στοιχείο της βίας ως δράσης ανεξάρτητα από την ηθικότητα ή τη θεμιτότητα που το διέπει και έτσι αποτελεί αυτόνομο στοιχείο καταγραφής. Η ηθικότητα και η θεμιτότητα εξετάζονται ξεχωριστά σε επόμενες ενότητες. Η επιλογή αυτή αποδείχθηκε ορθή και εμπειρικά, αφού κυρίως στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο υπάρχουν πολλές δράσεις στις οποίες οι δράστες μπορούν να χαρακτηριστούν ταυτόχρονα θύτες και θύματα ή που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που διέπει την καταγραφή και την ανάλυση δράσεων βίας είναι και η αρχική διάκριση μεταξύ φυσικής και ψυχικής βίας. Το ερευνητικό πρόγραμμα, σύμφωνα και με τη σύμβαση καταγράφει και τα δύο είδη βίας και έτσι η διάκριση στο στάδιο της καταγραφής ήταν αναγκαία για σκοπούς πληρότητας. Σε πολλές σκηνές εμφανίζονται δράσεις που περιέχουν μόνο ένα εκ των δύο στοιχείων. Για παράδειγμα, μια δολοφονία με πυροβόλο όπλο όπου το θύμα είναι ανυποψίαστο και πεθαίνει ακαριαία περιέχει μόνο φυσική βία. Αντίθετα, σε ένα πλάνο στο οποίο ο δράστης εκφοβίζει το θύμα με ένα όπλο χωρίς φυσική επαφή περιέχει μόνο ψυχική βία. Αυτές είναι οι «εύκολες» περιπτώσεις. Πιο δύσκολες είναι οι περιπτώσεις όπου εξασκείται φυσική βία και ταυτόχρονα το θύμα υποφέρει ψυχικά. Σε μια συμπλοκή με πυροβόλα όπλα μεταξύ δύο ατόμων που προσπαθούν να σκοτώσουν ο ένας τον άλλο είναι ξεκάθαρο ότι εξασκείται φυσική βία, είναι όμως γεγονός ότι οι εμπλεκόμενοι υποφέρουν και ψυχικά εν όψει του ενδεχομένου να τραυματιστούν ή και να σκοτωθούν. Σε αυτές τις περιπτώσεις έγινε συνειδητά η επιλογή να καταγράφεται μόνο η φυσική βία. Για το σκοπό αυτό τονίστηκε στους ερευνητές καταγραφής και σημειώθηκε στο όργανο μέτρησης ότι η ψυχική βία θα καταγράφεται ξεχωριστά, μόνο αν είναι διαφορετική από τη ψυχική οδύνη που ενυπάρχει στην φυσική βία.

Τέλος, κρίθηκε σκόπιμη η συμπερίληψη, σε μια τρίτη κατηγορία, δράσεων που αποτελούν ειδικές καταστάσεις, είτε γιατί μπορεί να μην περιέχουν τραυματισμό ή κοινώς αντιληπτή σωματική κακοποίηση (όπως η καταδίωξη ή η φυλάκιση), είτε γιατί περιέχουν πολλές μορφές βίας που είναι πιο εύκολο να τύχουν καταγραφής ως πολύμορφες δράσεις (π.χ., βιαιοπραγίες σε πεδία μάχης, τρομοκρατικές ενέργειες), είτε γιατί εντάσσονται στη σεξουαλική βία, είτε γιατί περιέχουν μόνο βίαια μέσα χωρίς συμπλοκές (όπως όταν ένα άτομο κυκλοφορεί με ένα όπλο το οποίο έχει πρόθεση να χρησιμοποιήσει για να σκοτώσει κάποιον

αλλά η δράση δεν εμφανίζεται). Στο όργανο καταγραφής η κατηγορία αυτή εμφανίζεται πρώτη, όπως φαίνεται και στον πίνακα αποτελεσμάτων που ακολουθεί.

Για σκοπούς παρουσίασης, τόσο εδώ όσο και στους περισσότερους πίνακες που ακολουθούν σε αυτή και σε επόμενες ενότητες, η σειρά εμφάνισης των στοιχείων καταγραφής είναι φθίνουσα με βάση τον εμπειρικό αριθμό εμφανίσεων (η σειρά ήταν διαφορετική στο όργανο μέτρησης). Στον πίνακα που ακολουθεί, όπως και στους επόμενους, δίνεται (α) ο απόλυτος αριθμός σκηνών που περιέχουν την κάθε κατηγορία δράσης και (β) το ποσοστό των σκηνών που περιέχουν την κάθε κατηγορία στο σύνολο των σκηνών που έχουν καταγραφεί στην κάθε ενότητα. Με αυτό τον τρόπο απαντάται και το ερώτημα της επικράτησης του κάθε στοιχείου μέσα στην κατηγορία περιεχομένου στην οποία ανήκει.

Σημειώνεται επίσης ότι στους περισσότερους πίνακες εμφανίζεται και η ανοικτή κατηγορία «άλλο» στην οποία εντάσσονται στοιχεία που δεν ανήκουν στις υπόλοιπες αναφερόμενες κατηγορίες. Στις περισσότερες περιπτώσεις η κατηγορία αυτή φιλοξενεί πολλά διαφορετικά στοιχεία σε μικρές συχνότητες, έτσι που δεν έχει νόημα η αναφορά σε αυτά. Σε κάποιες περιπτώσεις ωστόσο, σε αυτή την κατηγορία κυριαρχούν ένα ή περισσότερα κυρίαρχα στοιχεία, τα οποία αναφέρονται σε παρένθεση.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ		
περιορισμός ελευθερίας (δέσιμο, εγκλεισμός, φυλάκιση)	207	15.3
καταδίωξη	131	9.7
άλλη (κυρίως βίαια μέσα εκτός συμπλοκών)	58	4.3
απαγωγή ή απόπειρα απαγωγής	44	3.2
διάφορες βιαιοπραγίες σε πεδία μάχης	37	2.7
άλλη φυσική σεξουαλική παρενόχληση	9	0.7
εξαναγκασμός σε συνουσία ¹	6	0.4
βιασμός	4	0.3
απόπειρα βιασμού	4	0.3
διαδηλώσεις – εξεγέρσεις με βίαιες συμπλοκές	4	0.3
τρομοκρατικές ενέργειες	3	0.2
εγκατάλειψη βρεφών	1	0.1
ΑΣΚΗΣΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΒΙΑΣ		
κτύπημα (π.χ., γροθιά, κλοτσιά, χαστούκι)	453	33.5
σφίξιμο, τράβηγμα μελών, κράτημα ή σύρσιμο	284	21.0
σπρώξιμο (όχι στο κενό)	192	14.2
εύστοχος πυροβολισμός	140	10.3
άστοχος πυροβολισμός	101	7.5

¹ Όταν το θύμα έχει εξαναγκαστεί σε συνουσία αλλά δεν αντιστέκεται φυσικά (π.χ., εξαναγκασμός σε εκπόρνευση, εξαναγκασμός μιας πόρνης να προσφέρει υπηρεσίες σε πελάτη παρά τη θέλησή της). Η δράση αυτή καταγράφεται όταν είναι εμφανές ότι το θύμα υποφέρει ψυχικά στη συγκεκριμένη σκηνή. Δεν καταγράφονται σκηνές που παρουσιάζουν επί πληρωμή συνουσία στην οποία το πληρωμένο άτομο είναι ψυχικά αδιάφορο (π.χ., επαγγελματίας sex worker).

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
τραυματισμός με αιχμηρό αντικείμενο: μαχαίρωμα, κόψιμο, γδάρισμα ή δημιουργία άλλης πληγής	88	6.5
σπρώξιμο (στο κενό)	37	2.7
πρόκληση τραυματισμού με εκρηκτικά	33	2.4
τσίμπημα, τράβηγμα αυτιών, τράβηγμα μαλλιών	28	2.1
απαγχονισμός ή πρόκληση ασφυξίας	28	2.1
χορήγηση βλαβερών χημικών εσωτερικής δράσης (π.χ., δηλητηρίων, υπνωτικών)	22	1.6
άλλη	22	1.6
ακρωτηριασμός	7	0.5
κάψιμο ή χορήγηση βλαβερών χημικών εξωτερικής δράσης (π.χ., οξέων)	9	0.7
δάγκωμα	6	0.4
ΑΣΚΗΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΒΙΑΣ (ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΨΥΧΙΚΗ ΟΔΥΝΗ ΠΟΥ ΕΝΥΠΑΡΧΕΙ ΣΤΑ ΠΙΟ ΠΑΝΩ)		
φραστική απειλή – εκφοβισμός – εκβιασμός ² όπου ο απειλών συγκεκριμενοποιεί και κυριολεκτεί ³	223	16.5
μη φραστική απειλή – εκφοβισμός – εκβιασμός ⁴	160	11.8
έντονη ⁵ φραστική προσβολή – εξευτελισμός ⁶	66	4.9
φραστική απειλή – εκφοβισμός – εκβιασμός όπου ο απειλών μιλά γενικά ή μεταφορικά ⁷	50	3.7
άλλη	0	0.0

Κοιτάζοντας τις ειδικές καταστάσεις που περιγράφονται πιο πάνω, όπως φαίνεται στον πίνακα, επικρατούν δράσεις που έχουν σχέση με τον περιορισμό της ελευθερίας και την καταδίωξη. Τέτοια πλάνα φαίνεται να είναι τα πιο δημοφιλή σε μυθοπλαστικό περιεχόμενο. Η άσκηση φυσικής βίας έχει κυρίως τη μορφή κτυπημάτων ή άλλων σωματικών κακοποιήσεων, πυροβολισμών και πρόκλησης τραυματισμού με άλλα μέσα. Για την άσκηση ψυχικής βίας, ο πίνακας περιέχει μερικές υποσημειώσεις που καθιστούν σαφές ποιες είναι οι μορφές που κυριαρχούν. Όπως είναι φανερό, και λαμβάνοντας υπόψη τη συζήτηση που έγινε πιο πάνω, η ψυχική βίας έχει έντονη παρουσία στα πλάνα μυθοπλαστικού περιεχομένου.

² Όπως απειλή για χρήση φυσικής βίας ή περιγραφή επερχόμενης βίας. Ο απειλών μπορεί να αναφέρεται σε άλλους δράστες (π.χ., "ο πατέρας σου θα σε σκοτώσει"). Δεν καταγράφεται ως επερχόμενη βία όταν ένα άτομο δηλώνει ότι αναμένει ή φοβάται ότι θα θυματοποιηθεί.

³ Ο απειλών αναφέρεται κυριολεκτικά στο τι θα υποστεί ο απειλούμενος. Δεν καταγράφονται απειλές για καταστροφή περιουσίας μόνο.

⁴ Π.χ., με πρόταξη γροθιών, όπλου, μαχαίριου, παρουσία μπράβων ή ΜΑΤ, κτλ.

⁵ Εξαιρούνται κοινές καθημερινές βρισιές, όπως "μαλάκα", εκτός αν είναι ξεκάθαρα προσωπικές και όχι σχήματα λόγου.

⁶ Με ή χωρίς ρατσιστικό περιεχόμενο ή φανατισμό. Το ρατσιστικό περιεχόμενο ή ο φανατισμός καταγράφονται ΚΑΙ ξεχωριστά στις Ενότητες 3 ή 4.

⁷ Ο απειλών μιλά γενικά χρησιμοποιώντας ίσως κάποιες κοινές εκφράσεις που έστω και μεταφορικά αναφέρονται σε φυσική βία, π.χ., "εν να σου κόψω τα πόδια σου" ή "εν να σε τριχομαλλίσω". Δεν καταγράφονται γενικές απειλές που δεν αναφέρονται άμεσα ή με σαφή υπόνοια σε φυσική βία (π.χ., η φράση "εν να σε κανονίσω" ή η φράση "θα το πληρώσεις αυτό που έκανες" δεν καταγράφονται εκτός αν από το συγκεκριμένο είναι ξεκάθαρο ότι αναφέρονται σε φυσική βία). Δεν καταγράφονται απειλές για καταστροφή περιουσίας μόνο.

Μέσα

Για κάθε σκηνή βίας έχουν καταγραφεί ξεχωριστά και ανεξάρτητα από άλλα χαρακτηριστικά τα βίαια μέσα που προβάλλονται ή τυγχάνουν αναφοράς, συμπεριλαμβανόμενων και των περιπτώσεων στις οποίες προβάλλεται μόνο το μέσο ακόμα και αν δε χρησιμοποιείται (π.χ., κάποιος ετοιμάζει ένα όπλο). Τα στοιχεία αυτά είχαν κατηγοριοποιηθεί εξ αρχής για πιο εύκολη καταγραφή. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται οργανωμένα σε αυτές τις κατηγορίες στον επόμενο πίνακα:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
ΧΩΡΙΣ ΟΠΛΑ – ΜΟΝΟ ΜΕ ΤΟ ΣΩΜΑ		
χέρια	657	48.5
πόδια	86	6.4
δόντια	7	0.5
κεφάλι	5	0.4
άλλο	0	0.0
ΜΗ ΜΗΧΑΝΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ		
αιχμηρά αντικείμενα (π.χ., μαχαίρια, στιλέτα, τσεκούρια, σκεπάρνια, πριόνια, ξίφη, βελόνες)	137	10.1
σχοινιά, σύρματα, μαστίγια, ζώνες	79	5.8
σκληρά αντικείμενα (μπουκάλια, καρέκλες, πόρτες, κηροπήγια, ρόπαλα) ⁸	77	5.7
βαριά αντικείμενα (π.χ., πέτρες, τούβλα, λοστοί)	47	3.5
άλλο	31	2.3
ΜΗΧΑΝΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ		
άλλο (κυρίως βιονικά χέρια)	11	0.8
εργαλεία κοπής (π.χ., μηχανικά πριόνια, ηλεκτρικά τρυπάνια)	7	0.5
εργαλεία διάτρησης (π.χ., ηλεκτρικά τρυπάνια)	2	0.1
ΠΥΡΟΒΟΛΑ ΟΠΛΑ (ΜΗ ΕΚΡΗΚΤΙΚΩΝ ΒΛΗΜΑΤΩΝ)		
πιστόλια, περίστροφα	314	23.2
στρατιωτικά τυφέκια συμπεριλαμβανόμενων αυτόματων	130	9.6
κυνηγετικά (συμπεριλαμβανόμενων αεροβόλων)	31	2.3
άλλο (κυρίως όπλα λέιζερ)	10	0.7
ΕΚΡΗΚΤΙΚΑ		
χειροβομβίδες – οπλοβομβίδες	21	1.6
βλήματα, ρουκέτες, πύραυλοι, βόμβες αεροπλάνου	21	1.6
άλλες βόμβες (ωρολογιακές, τηλεχειριστηρίου, νάρκες, βόμβες-παγίδες)	18	1.3
άλλο	0	0.0
ΑΛΛΑ ΦΥΣΙΚΑ ΜΕΣΑ		
οχήματα	64	4.7
φωτιά – μολότοφ	20	1.5

⁸ Επίσης τυφέκια ή πιστόλια όταν χρησιμοποιούνται για σπρώξιμο ή κτύπημα, όχι για πυροβολισμό.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
άλλο	13	1.0
νερό	7	0.5
ζώα	5	0.4
πυρηνικά όπλα	0	0.0
ΣΥΜΒΟΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ⁹		
λόγος	260	19.2
άλλα σύμβολα	11	0.8

Για τη φυσική βία, στον πίνακα είναι εμφανής η τάση προβολής στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο πλάνων με σωματικές συμπλοκές με μέσο το ανθρώπινο σώμα (κυρίως χέρια και πόδια). Αυτό το εύρημα είναι αναμενόμενο, δεδομένης της έντονης παρουσίας των αντίστοιχων δράσεων, όπως παρουσιάστηκε πιο πάνω (κτυπήματα, τραβήγματα, σφίξιμο, κτλ). Δεύτερο σε επικράτηση μέσο βίας είναι τα πυροβόλα όπλα, κυρίως πιστόλια, περίστροφα και στρατιωτικά τυφέκια. Η ψυχική βία, όπως είναι φυσιολογικό, εξασκείται κυρίως με το λόγο.

Άμεσες Συνέπειες στα Θύματα

Η καταγραφή στοιχείων έκδηλου περιεχομένου πλάνων βίας συμπληρώνεται με τις άμεσες συνέπειες στα θύματα. Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι συχνότητες και η επικράτηση αυτών των στοιχείων.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
έντονη ¹⁰ ψυχική οδύνη	449	33.2
μικρής έντασης σωματικός πόνος ή δυσφορία μόνο χωρίς άλλη φυσική συνέπεια	306	22.6
μη σοβαρός τραυματισμός	225	16.6
ομηρία – περιορισμός ελευθερίας (συνήθως μετά από απαγωγή ή σύλληψη)	189	14.0
θάνατος χωρίς παρατεταμένο σωματικό πόνο ή δυσφορία	156	11.5
μεγάλης έντασης σωματικός πόνος ή δυσφορία μόνο χωρίς άλλη φυσική συνέπεια (π.χ., βασανιστήρια)	81	6.0
σοβαρός τραυματισμό ¹¹	77	5.7
θάνατος με παρατεταμένο σωματικό πόνο ή δυσφορία ¹²	57	4.2
αναισθητοποίηση ή κώμα	32	2.4

⁹ Εννοείται ότι τα συμβολικά μέσα χρησιμοποιούνται για ψυχική βία μόνο (φραστικές απειλές, χειρονομίες, γραφήματα, κτλ)

¹⁰ Δεν καταγράφεται μικρής έντασης ψυχική οδύνη όπως προσωρινή ή καθημερινή, π.χ., η οδύνη που νιώθει ένας γονιός γιατί άργησε το παιδί του το βράδυ ή ένας οπαδός επειδή έχασε η ομάδα του.

¹¹ Μόνιμη ή δύσκολα αναστρέψιμη βλάβη σε ζωτικές λειτουργίες (π.χ., ακρωτηριασμός, τύφλωση), τραυματισμός ως αποτέλεσμα του οποίου το θύμα θα χρειαστεί εντατική ή παρατεταμένη περίθαλψη.

¹² Π.χ., στην προσπάθεια πρόκλησης ασφυξίας ή πνιγμού.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
συνουσία παρά τη θέλησή του θύματος (βιασμός, εξαναγκασμός σε συνουσία)	8	0.6
άλλη φυσική σεξουαλική παρενόχληση	5	0.4
κάτι άλλο	4	0.3

Όπως φαίνεται στον πίνακα, σε περίπου μία στις τρεις καταγεγραμμένες σκηνές με πλάνα βίας προβάλλονται θύματα που υποφέρουν (έντονα) ψυχικά. Υπενθυμίζεται εδώ ότι η έντονη ψυχική οδύνη καταγράφεται ανεξάρτητα από φυσικές συνέπειες και μόνο αν είναι επιπρόσθετη αυτών. Η πιο πάνω εικόνα δείχνει την έντονη τάση δραματοποίησης του ψυχικού πόνου στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο.

Χαμηλότερη, αλλά σημαντική επικράτηση έχει και η πρόκληση θανάτου (11.5% χωρίς παρατεταμένο σωματικό πόνο ή δυσφορία και 4.2% με παρατεταμένο πόνο ή δυσφορία).

Η επικράτηση των τραυματισμών (μη σοβαρών 16.6% και σοβαρών 5.7%), σε συνδυασμό με την επικράτηση του σωματικού πόνου (μεγάλης έντασης 6.0% και μικρής έντασης 22.6%) συμπεραίνεται ότι τα σενάρια που περιέχουν πλάνα βίας επενδύουν σε σημαντικό βαθμό και στην προβολή μη θανάσιμης φυσικής κακοποίησης των θυμάτων.

4.3.1.2. Συγκείμενο

Μια δεύτερη κατηγορία στοιχείων καταγραφής στην Ενότητα E1 είναι το σεναριακό συγκείμενο, το οποίο περιέχει στοιχεία που δεν είναι εμφανή στα πλάνα άλλα υπονοούνται ή προκύπτουν από το σενάριο. Η μονάδα καταγραφής εξακολουθεί να είναι η σκηνή, αλλά το συγκείμενο μπορεί να έχει ευρύτερη βάση, μέχρι και ολόκληρο το πρόγραμμα.

Προθέσεις Δραστών

Ως πρώτο στοιχείο έτυχαν καταγραφής οι προθέσεις των δραστών. Ως *ΠΡΟΘΕΣΗ* ενός δράστη ορίζεται αυτό που ο δράστης προσπαθεί συνειδητά (επιτυχώς ή ανεπιτυχώς) να προκαλέσει στο θύμα ή ο τρόπος που μεταχειρίζεται το θύμα. Η πρόθεση του δράστη είναι συνήθως ταυτόσημη με τη συνέπεια στο θύμα (προηγούμενη ενότητα) και γι' αυτό το λόγο συζητήθηκε κατά πόσο θα μπορούσε να μην τύχει καταγραφής. Αποφασίστηκε ωστόσο για σκοπούς ενίσχυσης της εγκυρότητας αλλά και για να υπάρχει η προοπτική πιο εξειδικευμένης ανάλυσης να γίνεται καταγραφή και των προθέσεων των δραστών. Στο όργανο καταγραφής υπήρχαν ορισμένες προκαθορισμένες προθέσεις οι οποίες φαίνονται στον επόμενο πίνακα με τις συχνότητες εμφάνισης και την επικράτησή τους:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
έντονη ψυχική οδύνη	336	24.8
θάνατο χωρίς παρατεταμένο σωματικό πόνο ή δυσφορία	288	21.3
μικρής έντασης σωματικό πόνο ή δυσφορία μόνο χωρίς άλλη φυσική συνέπεια	262	19.4
σύλληψη - απαγωγή - περιορισμός ελευθερίας	218	16.1
μη σοβαρό τραυματισμό	141	10.4
σοβαρό τραυματισμό	96	7.1

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
μεγάλης έντασης σωματικό πόνο ή δυσφορία μόνο χωρίς άλλη φυσική συνέπεια ¹³	72	5.3
κάτι άλλο (κυρίως «εκφοβισμός»)	65	4.8
θάνατο με παρατεταμένο σωματικό πόνο ή δυσφορία	55	4.1
βιασμό	12	0.9
άλλη σεξουαλική παρενόχληση	11	0.8

Η πιο πάνω εικόνα είναι περίπου η ίδια με αυτή που έτυχε σχολιασμού στις συνέπειες στα θύματα. Η αρχική σκέψη ότι οι δύο αυτές μετρήσεις θα έδιναν τα ίδια αποτελέσματα επαληθεύεται. Ισχύουν συνεπώς τα ίδια σχόλια με πιο πάνω.

Προσχεδιασμός

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο σε μια δράση βίας είναι ο προσχεδιασμός, κατά πόσο δηλαδή ο δράστης είχε πριν από τα διαδραματιζόμενα στη σκηνή την πρόθεση να δράσει κατά αυτό τον τρόπο ή έδρασε αντανakλαστικά ή υπό πίεση ή εν βρασμώ ψυχής.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
τουλάχιστον μια από τις πιο πάνω προθέσεις προϋπήρχε της δράσης	434	32.1

Το πιο πάνω αποτέλεσμα δείχνει ότι περίπου μια στις τρεις σκηνές με πλάνα βίας περιέχει κάποια προσχεδιασμένη ενέργεια. Το εύρημα αυτό θα πρέπει ωστόσο να ερμηνεύεται με την επιφύλαξη της δυσκολίας που υπάρχει σε πολλές περιπτώσεις να ταξινομηθεί η πράξη του δράστη ως προσχεδιασμένη ή όχι, καθώς η σεναριακή πλοκή είναι συχνά λιγότερο ξεκάθαρη σε σχέση με αυτό το στοιχείο παρά σε σχέση με αλλά.

Κίνητρα Δραστήων

Τα *KINHTPA* του δράστη είναι οι λόγοι πίσω από τις προθέσεις. Τα κίνητρα προηγούνται και το μέσο προς εξυπηρέτησή τους είναι αυτό που προτίθεται να πράξει ο δράστης. Με άλλα λόγια, κίνητρο είναι αυτό που προσπαθεί να κερδίσει ο δράστης. Το στοιχείο αυτό έτυχε καταγραφής με μια γενική κατηγοριοποίηση όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
επικράτηση, φυσική ή κοινωνική – πολιτικό πλεονέκτημα	577	42.6
ηθική ικανοποίηση (π.χ., με εκδίκηση ή απόδοση δικαιοσύνης)	335	24.7
οικονομικό πλεονέκτημα (π.χ., εισόδημα, κλοπή, οικονομική απάτη)	115	8.5
κύρος – αίγλη – σεβασμό	104	7.7
ψυχοσωματική ηδονή (όπως στην περίπτωση σαδισμού ή βιασμού)	49	3.6
κάτι άλλο	7	0.5

¹³ Όπου η πρόκληση πόνου και όχι κατ' ανάγκη τραυματισμού στο θύμα είναι η έκδηλη πρόθεση του δράστη, όπως στην περίπτωση βασανισμού προς απόσπαση μαρτυρίας

Η σημαντικότερη κατηγορία, είναι αυτή της επικράτησης η οποία εκφράζει ουσιαστικά την κοινωνιολογική έννοια της ισχύος. Η φυσική επιβίωση, ο έλεγχος μιας περιοχής, ο έλεγχος συμπεριφοράς άλλων, η εξασφάλιση πληροφοριών ή ομολογίας με τα οποία κερδίζεται ένα κοινωνικό πλεονέκτημα και οποιαδήποτε άλλα κίνητρα έχουν σχέση με την εξασφάλιση ή διασφάλιση ενός κοινωνικού πλεονεκτήματος καταγράφονται σε αυτή την κατηγορία, η οποία όπως φαίνεται και στον πίνακα αποτελεί και το επικρατέστερο πλέγμα κινήτρων σε σκηνές με μυθοπλαστικά πλάνα βίας. Σημαντική είναι και η παρουσία του κινήτρου της ηθικής ικανοποίησης.

Ηθικότητα και Τελικές Συνέπειες

Η *ΗΘΙΚΟΤΗΤΑ* μιας βίαιης δράσης αναφέρεται στο κοινό μοτίβο που επικρατεί σε μυθοπλαστικό περιεχόμενο στο χώρο της τηλεοπτικής και κινηματογραφικής παραγωγής το οποίο γενικά μπορεί να χαρακτηριστεί ως «η μάχη μεταξύ του καλού και του κακού». Το στοιχείο αυτό είναι άλλοτε ξεκάθαρο και άλλοτε συγκεχυμένο μέχρι και αβέβαιο. Η καταγραφή αυτού του στοιχείου έγινε κατά συνέπεια με επιφύλαξη. Οι ερευνητές καταγραφής είχαν οδηγίες να αφήνουν κενά τα αντίστοιχα πεδία στο όργανο καταγραφής όταν δεν είναι ξεκάθαρο ή δεν είναι σημαντικό κατά πόσο ο δράστης είναι πιο καλός ή κακός από το θύμα.

Ταυτόχρονα, κρίθηκε χρήσιμο να καταγράφονται και οι *ΤΕΛΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ*, δηλαδή οι σεναριακές ή ιστορικές συνέπειες στο δράστη, ουσιαστικά κατά πόσο ο δράστης επιβραβεύεται ή τιμωρείται. Εδώ καταγράφονται μόνο σημαντικές επιβραβεύσεις και τιμωρίες (μεγέθους αρκούντως ανάλογου της δράσης), π.χ., αν μετά από μια σειρά επικερδών πληρωμένων δολοφονιών, στο τέλος ο δολοφόνος συλλαμβάνεται, καταγράφεται ότι ο δράστης τιμωρείται, ενώ αν μετά από ένα χαστούκι που έδωσε στο θύμα ο δράστης ενώ έτρωγαν μαζί σε εστιατόριο, ο δράστης φεύγει χωρίς να τελειώσει το φαγητό του, δεν καταγράφεται η πείνα ή ο εκνευρισμός ως τιμωρία. Ως τιμωρία καταγράφεται και η έντονη ψυχική οδύνη (π.χ., ο δράστης παρουσιάζεται συντετριμμένος από τύψεις, να είναι δυστυχής, να μην συγχωρεί τον εαυτό του, κτλ). Αν δεν υπάρχει ούτε τιμωρία ούτε επιβράβευση ή αν η τιμωρία ή η επιβράβευση είναι ασήμαντες, θεωρείται ότι ο δράστης «ούτε τιμωρείται ούτε επιβραβεύεται». Τα αποτελέσματα φαίνονται πιο κάτω:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
ο δράστης είναι πιο κακός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>ούτε τιμωρείται ούτε επιβραβεύεται</u>	230	17.0
ο δράστης είναι πιο κακός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>τιμωρείται</u>	211	15.6
ο δράστης είναι πιο καλός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>ούτε τιμωρείται ούτε επιβραβεύεται</u>	73	5.4
ο δράστης είναι πιο καλός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>επιβραβεύεται</u>	68	5.0
ο δράστης είναι πιο κακός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>επιβραβεύεται</u>	12	0.9
ο δράστης είναι πιο καλός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>τιμωρείται</u>	12	0.9

Ο πίνακας δείχνει ότι στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο με πλάνα βίας επικρατεί η τάση ο δράστης να είναι πιο κακός από το θύμα και είτε να μένει ατιμώρητος, χωρίς ωστόσο να επιβραβεύεται, είτε να τιμωρείται.

Θεμιτότητα Δράσης

Η **ΘΕΜΙΤΟΤΗΤΑ** μιας δράσης αναφέρεται στο συνυπολογισμό τριών παραμέτρων: δικαιολογημένη (vs αδικαιολόγητη), νόμιμη (vs παράνομη), ανάλογη του ερεθίσματος (vs δυσανάλογη). Η θεμιτότητα είναι θεωρητικά ανεξάρτητη της ηθικότητας, αν και η διάκριση μεταξύ των δύο αυτών στοιχείων είναι εννοιολογικά και μεθοδολογικά δύσκολη. Ο πιο κάτω πίνακας δείχνει τις καταγεγραμμένες δράσεις στις οποίες η βία που ασκείται, ανεξαρτήτως ηθικότητας, παρουσιάζεται ως θεμιτή ή αθέμιτη σε συνδυασμό με την παρουσία ελαφρυντικών στοιχείων:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
αθέμιτη με ελαφρυντικά που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν εύκολα ως σημαντικά ή ασήμαντα	376	27.8
αθέμιτη χωρίς ελαφρυντικά (π.χ., πυροβολισμός μέσα σε ένα αθώο πλήθος, σφαγή αμάχων, βιασμός)	247	18.2
αθέμιτη με ασήμαντα ελαφρυντικά (π.χ. φόνος ενός θύματος μόνο γιατί έβρισε το δράστη, εκτελέσεις κακοποιών χωρίς δίκη)	184	13.6
θεμιτή (π.χ., πόλεμος ¹⁴ , χρήση ανάλογης βίας για αυτοάμυνα, νόμιμη εφαρμογή θανατικής ποινής)	140	10.3
αθέμιτη με σημαντικά ελαφρυντικά (π.χ., φόνος ενός νυν ακίνδυνου θύματος που προσπάθησε να σκοτώσει το δράστη στο παρελθόν)	86	6.4

Όπως φαίνεται στον πίνακα, η βία σε μυθοπλαστικό περιεχόμενο είναι κυρίως αθέμιτη με ελαφρυντικά στοιχεία που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως σημαντικά ή ασήμαντα, χωρίς ελαφρυντικά στοιχεία ή με ασήμαντα ελαφρυντικά στοιχεία.

Ψυχική Κατάσταση Δράστη και Θύματος

Ο επόμενος πίνακας δείχνει τον αριθμό των σκηνών στις οποίες ο δράστης ή το θύμα μπορούν να χαρακτηριστούν κατά συρροή δολοφόνοι, ψυχοπαθείς ή σε σοβαρό βαθμό μεθυσμένοι:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
ένας δράστης που είναι κατά συρροή δολοφόνος	97	7.2
ένας δράστης έκδηλα σοβαρά ψυχοπαθής	21	1.6
ένα θύμα που είναι κατά συρροή δολοφόνος	16	1.2
ένα θύμα έκδηλα σοβαρά ψυχοπαθές	7	0.5
ένας δράστης έκδηλα σοβαρά μεθυσμένος	3	0.2
ένα θύμα έκδηλα σοβαρά μεθυσμένο	11	0.8

¹⁴ Εκτός αν πρόκειται για πράξεις που μπορεί να θεωρηθούν εγκλήματα πόλεμου όπως οι σφαγές αμάχων

Αν και χαμηλής επικράτησης ανάμεσα στις σκηνές με πλάνα βίας, η κατηγορία «δράστης κατά συρροή δολοφόνος» είναι ξεκάθαρα επικρατέστερη των άλλων δύο.

Σχέση Δράστη-Θύματος

Σε όλες τις σκηνές βίας όπου εμφανίζεται τουλάχιστον ένας δράστης και τουλάχιστον ένα θύμα έγινε καταγραφή και της μεταξύ τους βιολογικής ή κοινωνικής σχέσης. Ο επόμενος πίνακας δείχνει σε πόσες εκ των 1354 σκηνών της Ενότητας Ε1 εμφανίζεται κάποια από τις σχέσεις που περιγράφονται με το συμβολισμό [δράστης] → [θύμα].

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ (ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ¹⁵ Η ΘΕΤΕΣ)					
ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ	ΘΕΤΗ		ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ	ΘΕΤΗ	
8	6	πατέρας → γιος	6	1	γιος → πατέρας
9		πατέρας → κόρη	2		κόρη → πατέρας
8		μητέρα → γιος	2	1	γιος → μητέρα
10	1	μητέρα → κόρη	1		κόρη → μητέρα
7	1	αδελφός → αδελφός	1		αδελφή → αδελφός
6	2	αδελφός → αδελφή	3		αδελφή → αδελφή
		παππούς → εγγονός			εγγονός → παππούς
		παππούς → εγγονή			εγγονή → παππούς
		γιαγιά → εγγονός			εγγονός → γιαγιά
1		γιαγιά → εγγονή			εγγονή → γιαγιά
		θείος → ανεψιός			ανεψιός → θείος
		θείος → ανεψιά			ανεψιά → θείος
		θεία → ανεψιός		3	ανεψιός → θεία
		θεία → ανεψιά			ανεψιά → θεία
2		εξάδελφος → εξάδελφος			εξαδέλφη → εξάδελφος
		εξάδελφος → εξαδέλφη	2		εξαδέλφη → εξαδέλφη
ΣΥΖΥΓΙΚΕΣ Η ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ: ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΣΥΖΟΥΝ Η ΕΧΟΥΝ ΣΧΕΣΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΜΕ ΜΟΝΟΓΑΜΙΚΗ Η ΣΧΕΔΟΝ ΜΟΝΟΓΑΜΙΚΗ ΑΦΟΣΙΩΣΗ¹⁶					
		άντρας → άντρας	3		γυναίκα → γυναίκα
49		άντρας → γυναίκα	49		γυναίκα → άντρας
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ – ΙΕΡΑΡΧΙΚΕΣ					
9		προϊστάμενος → υφιστάμενος			υφιστάμενος → προϊστάμενος
6		προϊστάμενος → υφισταμένη	2		υφισταμένη → προϊστάμενος
		προϊστάμενη → υφιστάμενος			υφιστάμενος → προϊστάμενη
1		προϊστάμενη → υφισταμένη			υφισταμένη → προϊστάμενη
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΑΔΕΛΦΙΚΕΣ					
13		συνάδελφος → συνάδελφος	5		συναδέλφισσα → συναδέλφισσα
3		συνάδελφος → συναδέλφισσα	1		συναδέλφισσα → συνάδελφος
ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΕΣ					
93		άντρας αξιωματούχος → άντρας πολίτης	22		άντρας πολίτης → άντρας αξιωματούχος
28		άντρας αξιωματούχος → γυναίκα πολίτης	3		γυναίκα πολίτης → άντρας αξιωματούχος
3		γυναίκα αξιωματούχος → άντρας πολίτης			άντρας πολίτης → γυναίκα αξιωματούχος
0		γυναίκα αξιωματούχος → γυναίκα πολίτης			γυναίκα πολίτης → γυναίκα αξιωματούχος
ΕΡΩΤΙΚΕΣ (ΕΦΗΜΕΡΕΣ Η ΣΕ ΠΡΩΤΑ ΣΤΑΔΙΑ)					
2		εραστής → εραστής			ερωμένη → ερωμένη
11		εραστής → ερωμένη	4		ερωμένη → εραστής

¹⁵ Όταν δεν δηλώνεται ή υπονοείται ότι η σχέση δεν είναι βιολογική, θεωρείται βιολογική.

¹⁶ Όχι εφήμερες ερωτικές όπως περιγράφονται πιο κάτω

ΦΙΛΙΚΕΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ			
36	φίλος → φίλος	4	φίλη → φίλη
3	φίλος → φίλη	8	φίλη → φίλος
118	γνωστός → γνωστός	10	γνωστή → γνωστή
41	γνωστός → γνωστή	25	γνωστή → γνωστός
ΆΛΛΕΣ (ΜΟΝΟ ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΕΚΔΗΛΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ, π.χ., ιερέας → πιστή)			
25	Κάτι άλλο		

Λόγω του μικρού αριθμού εμφανίσεων στις πλείστες κατηγορίες, θα ήταν υπερβολικό να προβεί κανείς έστω και σε άτυπες εκτιμήσεις για την επικράτηση κάποιων σχέσεων. Επιφυλακτικά, σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούν να γίνουν κάποιες παρατηρήσεις. Στις σκηνές όπου εμπλέκονται σύζυγοι ή σύντροφοι, η παρουσία ίσου αριθμού σκηνών με άντρα δράστη και γυναίκα θύμα και σκηνών με γυναίκα δράστη και άντρα θύμα αποκλίνει από την πραγματικότητα, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενα σημεία. Στις πολιτειακές σχέσεις φαίνεται να δεσπόζουν πλάνα στα οποία άντρες αξιωματούχοι συμπεριφέρονται βίαια κατά αντρών πολιτών, κάτι που είναι συναφές με την πραγματικότητα, στην οποία υπάρχουν περισσότεροι άντρες αξιωματούχοι και περισσότερες πιθανότητες όταν αυτοί βιαιοπραγούν να το κάνουν σε βάρος αντρών πολιτών, οι οποίοι είναι πιο πιθανό να εμπλέκονται σε καταστάσεις που αποτελούν αφορμή για τέτοιες βιαιοπραγίες. Τέλος, η ισχυρή παρουσία της περίπτωσης στην οποία ο δράστης και το θύμα είναι γνωστοί μεταξύ τους άντρες είναι και η δεσπόζουσα στην πραγματικότητα.

4.3.1.3. Σκηνοθεσία

Η τρίτη ομάδα στοιχείων καταγραφής στην Ενότητα Ε1 αναφέρεται σε σκηνοθετικά στοιχεία.

Εμφάνιση – Απόκρυψη

Το πρώτο στοιχείο είναι η οπτική απόκρυψη (και ηχητική ή άλλη σκηνοθετική απόδοση) δράσεων ή συνεπειών στα θύματα, η οποία όπως φαίνεται πιο κάτω παρατηρείται σε μικρό ποσοστό σκηνών.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
Τουλάχιστον μια από τις πιο πάνω δράσεις δεν είναι εμφανής και υπονοείται ηχητικά	81	6.0
Τουλάχιστον μια από τις πιο πάνω συνέπειες στο θύμα δεν είναι εμφανής και υπονοείται ηχητικά	61	4.5
Τουλάχιστον μια από τις πιο πάνω δράσεις δεν είναι εμφανής και υπονοείται αλλιώς	6	0.4
Τουλάχιστον μια από τις πιο πάνω συνέπειες στο θύμα δεν είναι εμφανής και υπονοείται αλλιώς	2	0.1

Γραφική Προβολή – Γλαφυρότητα

Το δεύτερο στοιχείο είναι η γλαφυρότητα, η οποία αποδίδεται πιο συχνά με κοντινό πλάνο δράσης (σημαντικά κοντινότερο από όσο χρειάζεται για να εξυπηρετηθεί το σενάριο). Λιγότερο συχνή είναι η προβολή αίματος και η κοντινή προβολή φυσικών συνεπειών.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
κοντινό πλάνο δράσης	359	26.5
προβολή αίματος	156	11.5
κοντινή προβολή φυσικών συνεπειών (π.χ., ανοικτές πληγές, σοβαροί μώλωπες, σπασμένα δόντια)	111	8.2

Άλλη Σκηνοθετική Δραματοποίηση

Τέλος, παρατηρήθηκαν ορισμένα άλλα στοιχεία σκηνοθετικής δραματοποίησης, όπως φαίνεται πιο κάτω:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=1354)
δραματική μουσική	457	33.8
παρατεταμένη αγωνία	122	9.0
point of view shot (λήψη από τη θέση του δράστη ή του θύματος)	97	7.2
άλλη	7	0.5

4.3.2. E6 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Αναφορές Βίας

Η Ενότητα E6 είναι λιγότερο αναπτυγμένη εννοιολογικά από τις υπόλοιπες ενότητες βίας. Από τη φύση τους οι αναφορές βίας σε μυθοπλαστικό περιεχόμενο είναι λιγότερο σημαντικές ως τηλεοπτική βία, αφού δεν έχουν τη δύναμη της εικόνας (όπως τα πλάνα βίας που αναλύθηκαν πιο πάνω), ούτε την υπόσταση της πραγματικότητας (όπως τα πλάνα και οι αναφορές βίας σε πραγματικό περιεχόμενο που αναλύονται στις ενότητες E11 και E16). Ωστόσο, οι σκηνές αυτές εξακολουθούν να αποτελούν μέρος της προβαλλόμενης βίας και σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελούν έντονο θέαμα (όπως, π.χ., η λεπτομερής περιγραφή βασανιστηρίων).

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της καταγραφής. Το σύνολο των καταγεγραμμένων σκηνών που περιέχουν αναφορές βίας είναι 670. Ο πίνακας είναι οργανωμένος κατά φθίνουσα σειρά συχνότητας εμφάνισης των στοιχείων καταγραφής.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=670)
μεμονωμένες δολοφονίες ή απόπειρες	463	69.1
κάτι άλλο	88	13.1
μη σεξουαλική φυσική κακοποίηση ενηλίκων (άσκηση φυσικής βίας, πρόκληση τραυματισμού, κτλ)	81	12.1
απαγωγή ή/και ομηρία ενηλίκων	35	5.2
απαγωγή ή/και ομηρία ανηλίκων	28	4.2
μεμονωμένες ανθρωποκτονίες	24	3.6
βιασμός (ή απόπειρα) ή εξαναγκασμός σε συνουσία ενηλίκου όπου δράστης και θύμα δεν είναι στενοί συγγενείς	23	3.4
τρομοκρατική ή παρόμοια επίθεση ή απόπειρα με ή χωρίς νεκρούς	12	1.8
βασανιστήρια	11	1.6

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=670)
ληστεία (με εμπλοκή ατόμων)	9	1.3
πεδία μάχης	8	1.2
μη σεξουαλική φυσική κακοποίηση ανηλίκων (άσκηση φυσικής βίας, πρόκληση τραυματισμού, κτλ)	6	0.9
εγκατάλειψη βρεφών	6	0.9
βιασμός (ή απόπειρα) ή σεξουαλική παρενόχληση ανηλίκου όπου δράστης και θύμα δεν είναι στενοί συγγενείς	4	0.6
βιασμός (ή απόπειρα) ή σεξουαλική παρενόχληση ανηλίκου όπου δράστης και θύμα είναι στενοί συγγενείς	2	0.3
βιασμός (ή απόπειρα) ή εξαναγκασμός σε συνουσία ενήλικου όπου δράστης και θύμα είναι στενοί συγγενείς	0	0.0

Ο πίνακας δείχνει ξεκάθαρα ότι η σημαντικότερη με μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες αναφορές είναι η αναφορά σε δολοφονίες ή απόπειρες δολοφονιών. Οι αναφορές αυτές εμφανίζονται περίπου στο 70% των σκηνών. Οι υπόλοιπες αναφορές εμφανίζονται σε πολύ μικρότερη συχνότητα. Ανάμεσα σε αυτές ξεχωρίζουν οι αναφορές σε μη σεξουαλικές κακοποιήσεις ενηλίκων, οι απαγωγές και ομηρίες ενηλίκων ή ανηλίκων, οι ανθρωποκτονίες και οι μη αιμομικτικοί βιασμοί.

4.3.3. E11 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Πλάνα Βίας

Στην ενότητα E11 (όπως και στις E1 και E16) υπάρχουν πολλές υποενότητες οι οποίες ομαδοποιούνται σε τρεις κατηγορίες: έκδηλο περιεχόμενο σκηνής (δράστες, θύματα, δράσεις, μέσα, συνέπειες), συγκείμενο (κίνητρα, ηθικότητα, θεμιτότητα, ψυχικές καταστάσεις, σχέσεις δραστών θυμάτων), σκηνοθεσία (διάφορα σκηνοθετικά στοιχεία) και αξιολογική κρίση.

4.3.3.1. Έκδηλο Περιεχόμενο Σκηνής

Δράστες

Οι πίνακες που ακολουθούν περιγράφουν τα βασικά στοιχεία των δραστών που εμφανίζονται σε πραγματικά πλάνα. Η καταγραφή έγινε με βάση τα σχόλια που έχουν παρατεθεί στην αντίστοιχη συζήτηση στην ενότητα E1.

ΦΥΛΟ	Άρρεν	Θήλυ	Αδήλωτο	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΛΙΚΙΑ				
0-5	1	1	0	2
6-12	2	0	0	2
13-18	5	3	0	8
19-25	10	5	0	15
26-35	45	8	0	53
36-45	20	1	1	22
46-55	5	0	0	5
56-65	3	0	0	3
>65	1	1	0	2

ΦΥΛΟ	Άρρεν	Θήλυ	Αδήλωτο	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΛΙΚΙΑ				
Αδήλωτη	81	0	242	323
ΣΥΝΟΛΟ	173	19	243	435

Επειδή οι αριθμοί στον πιο πάνω πίνακα είναι μικροί, είναι δύσκολο να μιλήσουμε με εμπιστοσύνη για το προφίλ των δραστών (και αργότερα των θυμάτων) σε σχέση με τη πραγματικότητα. Με αυτή την επιφύλαξη μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι η ηλικία των προβαλλόμενων δραστών είναι αρκετά κοντά στην πραγματικότητα (στην πραγματικότητα οι βίαιοι δράστες είναι κυρίως νεαροί ενήλικες). Υπενθυμίζεται ότι στην ενότητα Ε1 η ηλικία των προβαλλόμενων δραστών ήταν κατά μέσο όρο μεγαλύτερη.

Η εικόνα που παρουσιάζεται για το φύλο είναι επίσης ρεαλιστική, αφού στην πραγματικότητα η συντριπτική πλειοψηφία των βίαιων δραστών είναι άντρες. Στον πίνακα εμφανίζονται περισσότεροι άντρες, περίπου δεκαπλάσιοι από τις γυναίκες, σε αντιδιαστολή με μόνο περίπου τρεισήμισι φορές περισσότερους στην ενότητα Ε1.

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την κατανομή σε φυλετικές ομάδες. Η συντριπτική πλειοψηφία των δραστών ανήκουν στη λευκή φυλή, κάτι που, όπως αναφέρθηκε και στην ανάλυση της ενότητας Ε1, είναι φυσιολογικό, δεδομένου ότι η φυλή αυτή είναι με μεγάλη διαφορά η πιο πολυάριθμη. Στην ενότητα Ε1 η εξήγηση αυτή βασίστηκε στο ότι το υπό ανάλυση μυθοπλαστικό περιεχόμενο προέρχεται από κοινωνίες με αυτή τη φυλετική κατανομή. Εδώ, αφού πρόκειται για πραγματικό περιεχόμενο, είναι αναμενόμενο να αντικατοπτρίζεται η σύνθεση του πληθυσμού κυρίως στη Κύπρο και την Ελλάδα, όχι όμως αποκλειστικά, αφού στο πραγματικό περιεχόμενο προβάλλονται ειδήσεις και από άλλες κοινωνίες. Γενικά όμως, μπορεί να πει κανείς ότι μέσα από τα πραγματικά πλάνα υπάρχει μια ρεαλιστική απόδοση της πραγματικότητας.

ΦΥΛΗ	
Λευκή	327
Μαύρη	8
Ασιατική	3
Αδήλωτη	80
ΣΥΝΟΛΟ	418

Τα στοιχεία για την εθνικότητα/υπηκοότητα των δραστών παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα. Η έντονη παρουσία Ελληνοκυπρίων και Ελλαδιτών είναι αναμενόμενη, όπως και η παρουσία πολιτών ορισμένων άλλων χωρών στις οποίες τη περίοδο της μέτρησης υπήρχε κοινωνική αναταραχή με βίαιες συγκρούσεις (Λιβύη, Αίγυπτος, Συρία).

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	
Ελληνοκυπριακή	38
Τουρκοκυπριακή	0
Ελλαδική	72
Λιβυκή	72
Αιγυπτιακή	17

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	
Συριακή	16
Τουρκική	14
ΗΠΑ	15
Άλλης λιγότερο αναπτυγμένης χώρας	41
Άλλης αναπτυγμένης χώρας	70
Αδήλωτη	82
ΣΥΝΟΛΟ	437

Θύματα

Για την ερμηνεία του επόμενου πίνακα, στον οποίο παρουσιάζονται οι κατανομές σε φύλο και ηλικία των θυμάτων που προβάλλονται σε πλάνα πραγματικού περιεχομένου, ισχύουν οι ίδιες επιφυλάξεις: οι αριθμοί των θυμάτων στις διασταυρωμένες κατηγορίες είναι μικροί και η εικόνα ασταθής. Στο βαθμό που μπορεί να γίνει κάποιο σχόλιο, η παράσταση της δημογραφικής σύνθεσης του πληθυσμού των θυμάτων είναι ρεαλιστική, με τους άντρες να αντιπροσωπεύονται περισσότερο από τις γυναίκες και τη μέση ηλικία να είναι σχετικά μικρή, όπως συμβαίνει στην πραγματικότητα με τα θύματα βίας.

ΗΛΙΚΙΑ	ΦΥΛΟ	Άρρεν	Θήλυ	Αδήλωτο	ΣΥΝΟΛΟ
0-5		0	0	0	0
6-12		0	2	1	3
13-18		5	3	0	8
19-25		9	3	0	12
26-35		60	12	0	72
36-45		28	2	0	30
46-55		5	2	0	7
56-65		12	0	0	12
>65		0	0	2	2
Αδήλωτη		49	6	217	272
ΣΥΝΟΛΟ		168	30	220	418

Η εικόνα για τη φυλή των θυμάτων είναι επίσης ή ίδια με αυτή των δραστών:

ΦΥΛΗ	
Λευκή	299
Μαύρη	12
Ασιατική	3
Αδήλωτη	66
ΣΥΝΟΛΟ	380

Τέλος, η εικόνα για την εθνικότητα/υπηκοότητα των θυμάτων φαίνεται και πάλι να προκύπτει από το γεγονός ότι το πραγματικό περιεχόμενο αναφέρεται συνήθως σε συμβάντα στην Κύπρο και την Ελλάδα καθώς και σε ορισμένες χώρες στις οποίες την περίοδο της μέτρησης υπήρχαν βίαιες συγκρούσεις. Συνεπώς αυτή η εικόνα μπορεί να χαρακτηριστεί ρεαλιστική.

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	
Ελληνοκυπριακή	36
Τουρκοκυπριακή	1
Ελλαδική	61
Λιβυκή	93
Αιγυπτιακή	17
Συριακή	18
Τουρκική	10
Ρωσική	9
Άλλης λιγότερο αναπτυγμένης χώρας	39
Άλλης αναπτυγμένης χώρας	47
Αδήλωτη	59
ΣΥΝΟΛΟ	390

Δράσεις, Μέσα, Συνέπειες

Για σκοπούς ευκολίας και λόγω της προβλεπόμενης μορφής των προβαλλομένων πλάνων πραγματικής βίας, οι δράσεις, τα μέσα και οι συνέπειες στα θύματα έτυχαν καταγραφής στην ίδια ενότητα του οργάνου μέτρησης. Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει πληροφορίες για αυτά τα στοιχεία, όπως πάντα σε φθίνουσα σειρά συχνότητας εμφάνισης και με το ποσοστό των σκηνών στις οποίες εμφανίζεται το κάθε στοιχείο στο σύνολο των 444 σκηνών της ενότητας.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=444)
σωματικές συμπλοκές χωρίς πυροβόλα όπλα	137	30.9
διαδηλώσεις – εξεγέρσεις με βίαιες συμπλοκές	132	29.7
βίαια μέσα εκτός συμπλοκών	115	25.9
πεδία μάχης	89	20.0
ερείπια ή άλλες συνέπειες βιαιοπραγιών	86	19.4
περιορισμός ελευθερίας (δέσιμο, χειροπέδες)	55	12.4
τραυματισμένα ή ακρωτηριασμένα θύματα ή θύματα που υποφέρουν έντονα με άλλους φυσικούς τρόπους	49	11.0

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=444)
έκδηλη άσκηση ψυχικής βίας <u>εκτός από τη ψυχική οδύνη που ενυπάρχει στα πιο πάνω</u> ¹⁷	43	9.7
συμπλοκές με πυροβόλα όπλα ¹⁸	26	5.9
τρομοκρατικές ενέργειες	14	3.2
νεκρά θύματα	22	5.0
θύματα ή συγγενείς θυμάτων που υποφέρουν μόνο ψυχικά ¹⁹	13	2.9
κάτι άλλο	6	1.4
καταδιώξεις	4	0.9

Το στοιχείο που εμφανίζεται πιο συχνά είναι οι σωματικές συμπλοκές χωρίς πυροβόλα όπλα. Η κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνει όλες τις δράσεις που εμφανίζονται στο αντίστοιχο μυθοπλαστικό περιεχόμενο, όπως κτύπημα, σπρώξιμο, σφίξιμο, τράβηγμα, πρόκληση ασφυξίας, κάψιμο, κτλ. Επίσης περιλαμβάνει δράσεις όπου χρησιμοποιούνται διάφορα αντικείμενα εκτός πυροβόλων όπλων ή εκρηκτικών (όπως, αιχμηρά αντικείμενα, βαριά αντικείμενα, σκληρά αντικείμενα, σχοινιά, μηχανικά αντικείμενα, μολότοφ, οχήματα, κτλ). Η πρώτη κατηγορία στον πίνακα αναφέρεται σε μεμονωμένες συμπλοκές ενώ η δεύτερη σε συμπλοκές που συμβαίνουν στη διάρκεια εξεγέρσεων ή διαδηλώσεων. Οι δύο αυτές κατηγορίες μαζί κυριαρχούν στην προβολή πλάνων πραγματικής βίας.

Σημαντική είναι και η παρουσία βίαιων μέσων εκτός συμπλοκών, όπως π.χ., πυροβόλα όπλα, στρατιωτικές παρελάσεις, πυροβολισμοί στον αέρα, άτομα που οπλοφορούν χωρίς να πυροβολούν, οπλικά συστήματα, πολεμικά οχήματα, αεροπλάνα, πλοία, κτλ. καθώς και η παρουσία πεδίων μάχης και οι συνέπειες μαζικών βιαιοπραγιών.

4.3.3.2. Συγκείμενο

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι το συγκείμενο στο πραγματικό περιεχόμενο είναι αυτό που στοιχειοθετείται με βάση τις προβαλλόμενες πληροφορίες και όχι το γενικότερο κοινωνικό ή ιστορικό πλαίσιο στο οποίο διαδραματίζονται τα προβαλλόμενα γεγονότα. Επίσης, σε αντίθεση με το μυθοπλαστικό περιεχόμενο, στο πραγματικό περιεχόμενο οι προθέσεις των δραστών να ενεργήσουν κατά τον τρόπο που προβάλλεται στις δράσεις και ο προσχεδιασμός, εκτός αν δηλώνεται αλλιώς, θεωρούνται δεδομένα.

Κίνητρα Δραστών

Τα κίνητρα των δραστών που προβάλλονται σε πλάνα πραγματικού περιεχομένου παρουσιάζονται στο επόμενο πίνακα. Όπως είναι φανερό, η φυσική ή κοινωνική επικράτηση κυριαρχούν ανάμεσα σε αυτά τα κίνητρα και μάλιστα με σημαντική διαφορά από τα υπόλοιπα (στην αντίστοιχη ενότητα μυθοπλαστικού περιεχομένου η διαφορά αυτή ήταν

¹⁷ Συμπεριλαμβανόμενων των δράσεων που εμφανίζονται στο αντίστοιχο μυθοπλαστικό περιεχόμενο, όπως φραστικές απειλές, φραστική περιγραφή επερχόμενης βίας, μη φραστικές παραστάσεις για επερχόμενη βία (π.χ., παρουσία MAT), έντονες φραστικές προσβολές.

¹⁸ Συμπεριλαμβανόμενων τόσο διαπροσωπικών ενεργειών (π.χ., ένοπλη ληστεία) όσο και μαζικών δράσεων (π.χ., κατά συρροή δολοφόνος σε δράση) αλλά όχι πεδία μάχης.

¹⁹ Δεν καταγράφεται μικρής έντασης ψυχική οδύνη όπως προσωρινή ή καθημερινή

μικρότερη). Είναι σημαντική ωστόσο και η παρουσία της ηθικής ικανοποίησης ως κινήτρου για βίαιη συμπεριφορά.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=444)
επικράτηση, φυσική ή κοινωνική – πολιτικό πλεονέκτημα	229	51.6
ηθική ικανοποίηση (π.χ., με εκδίκηση ή απόδοση δικαιοσύνης)	89	20.0
οικονομικό πλεονέκτημα (π.χ., εισόδημα, κλοπή, οικονομική απάτη)	23	5.2
κύρος – αίγλη – σεβασμό	22	5.0
ψυχοσωματική ηδονή (όπως στην περίπτωση σαδισμού ή βιασμού)	4	0.9
κάτι άλλο	4	0.9

Σχέση Δράστη-Θύματος

Όπως και στο αντίστοιχο μυθοπλαστικό περιεχόμενο, σε όλες τις σκηνές βίας έγινε καταγραφή και της μεταξύ δράστη και θύματος βιολογικής ή κοινωνικής σχέσης. Ο επόμενος πίνακας δείχνει σε πόσες από τις σκηνές της ενότητας εμφανίζεται κάποια από τις αναφερόμενες σχέσεις (που περιγράφονται με το συμβολισμό [δράστης] → [θύμα]).

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ (ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ Η ΘΕΤΕΣ)					
ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ	ΘΕΤΗ		ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ	ΘΕΤΗ	
		πατέρας → γιος			γιος → πατέρας
		πατέρας → κόρη			κόρη → πατέρας
		μητέρα → γιος			γιος → μητέρα
		μητέρα → κόρη		1	κόρη → μητέρα
		αδελφός → αδελφός	2		αδελφή → αδελφός
	1	αδελφός → αδελφή	1		αδελφή → αδελφή
		παππούς → εγγονός			εγγονός → παππούς
		παππούς → εγγονή			εγγονή → παππούς
		γιαγιά → εγγονός			εγγονός → γιαγιά
		γιαγιά → εγγονή			εγγονή → γιαγιά
		θείος → ανεψιός			ανεψιός → θείος
		θείος → ανεψιά			ανεψιά → θείος
		θεία → ανεψιός			ανεψιός → θεία
		θεία → ανεψιά			ανεψιά → θεία
		εξαδελφος → εξαδελφος			εξαδέλφη → εξαδελφος
		εξαδελφος → εξαδέλφη			εξαδέλφη → εξαδέλφη
ΣΥΖΥΓΙΚΕΣ Η ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ: ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΣΥΖΟΥΝ Η ΕΧΟΥΝ ΣΧΕΣΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΜΕ ΜΟΝΟΓΑΜΙΚΗ Η ΣΧΕΔΟΝ ΜΟΝΟΓΑΜΙΚΗ ΑΦΟΣΙΩΣΗ					
		άντρας → άντρας			γυναίκα → γυναίκα
		άντρας → γυναίκα	4		γυναίκα → άντρας
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ – ΙΕΡΑΡΧΙΚΕΣ					
		προϊστάμενος → υφιστάμενος			υφιστάμενος → προϊστάμενος
		προϊστάμενος → υφισταμένη			υφισταμένη → προϊστάμενος
		προϊστάμενη → υφιστάμενος			υφιστάμενος → προϊστάμενη
		προϊστάμενη → υφισταμένη			υφισταμένη → προϊστάμενη
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΑΔΕΛΦΙΚΕΣ					
10		συνάδελφος → συνάδελφος	1		συναδέλφισσα → συναδέλφισσα
		συνάδελφος → συναδέλφισσα			συναδέλφισσα → συνάδελφος

ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΕΣ			
95	άντρας αξιωματούχος → άντρας πολίτης	40	άντρας πολίτης → άντρας αξιωματούχος
32	άντρας αξιωματούχος → γυναίκα πολίτης	22	γυναίκα πολίτης → άντρας αξιωματούχος
	γυναίκα αξιωματούχος → άντρας πολίτης	1	άντρας πολίτης → γυναίκα αξιωματούχος
1	γυναίκα αξιωματούχος → γυναίκα πολίτης		γυναίκα πολίτης → γυναίκα αξιωματούχος
ΕΡΩΤΙΚΕΣ (ΕΦΗΜΕΡΕΣ Η ΣΕ ΠΡΩΤΑ ΣΤΑΔΙΑ)			
	εραστής → εραστής		ερωμένη → ερωμένη
2	εραστής → ερωμένη		ερωμένη → εραστής
ΦΙΛΙΚΕΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ			
2	φίλος → φίλος		φίλη → φίλη
2	φίλος → φίλη		φίλη → φίλος
7	γνωστός → γνωστός	2	γνωστή → γνωστή
3	γνωστός → γνωστή	4	γνωστή → γνωστός
ΑΛΛΕΣ (ΜΟΝΟ ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΕΚΔΗΛΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ, π.χ., ιερέας → πιστή)			
24	Κάτι άλλο		

Όπως και στον αντίστοιχο πίνακα για το μυθοπλαστικό περιεχόμενο, λόγω του μικρού αριθμού εμφανίσεων στις πλείστες κατηγορίες, είναι ανασφαλές να προβούμε σε ερμηνεία αποτελεσμάτων. Εξαίρεση αποτελούν οι πολιτειακές σχέσεις, οι οποίες ωστόσο και πάλι πρέπει να ερμηνευθούν με προσοχή. Ο πίνακας δείχνει ότι προβάλλονται αρκετά πλάνα βίας στα οποία εμπλέκονται άντρες αξιωματούχοι και άντρες ή γυναίκες πολίτες σε ρόλους δραστών ή θυμάτων. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες από αυτές τις προβολές είναι στα πλαίσια μικρού αριθμού δελτίων ειδήσεων στα οποία παρουσιάζονται συμπλοκές μεταξύ πολιτών και αστυνομικών στις οποίες οι αστυνομικοί είναι συνήθως άντρες ενώ οι πολίτες ανήκουν και στα δύο φύλα.

Ηθικότητα και Τελικές Συνέπειες

Οι όροι ηθικότητα και τελικές συνέπειες έχουν παρουσιαστεί στην αντίστοιχη ενότητα μυθοπλαστικού περιεχομένου (E1). Στον πιο κάτω πίνακα, φαίνεται ότι η πιο συχνά εμφανιζόμενη κατάσταση σε πραγματικά πλάνα βίας (με ποσοστό εμφάνισης 21.6%) είναι αυτή στην οποία ο δράστης είναι «κακός» και ούτε τιμωρείται ούτε επιβραβεύεται. Αυτό πρέπει να θεωρείται φυσιολογικό στο πραγματικό περιεχόμενο, αφού είναι λογικό να υπάρχει ειδησεογραφία για «κακούς» δράστες χωρίς να είναι δυνατή η παράθεση μεταγενέστερων γεγονότων που να μπορούν να χαρακτηριστούν τιμωρητικά ή επιβραβευτικά. Υπενθυμίζεται ότι η κατηγορία αυτή επικρατεί και στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο (E1) αλλά σε χαμηλότερο ποσοστό στο σύνολο των σκηνών (17%).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η δεύτερη σε επικράτηση κατηγορία, όπου ο δράστης είναι «καλός» και ούτε επιβραβεύεται ούτε τιμωρείται. Η επικράτηση (6.3%) είναι περίπου η ίδια με το μυθοπλαστικό περιεχόμενο. Αυτό οφείλεται στη μετάδοση ειδήσεων στις οποίες οι δράστες είναι νόμιμα όργανα του κράτους, που εύκολα μπορούν να χαρακτηριστούν «καλοί», τα οποία βιαιοπραγούν εναντίον εγκληματιών ή γενικά κακοποιών που εύκολα μπορούν να χαρακτηριστούν «κακοί».

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=444)
ο δράστης είναι πιο κακός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος ούτε τιμωρείται ούτε επιβραβεύεται	96	21.6
ο δράστης είναι πιο καλός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του	28	6.3

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=444)
προγράμματος <u>ούτε τιμωρείται ούτε επιβραβεύεται</u>		
ο δράστης είναι πιο κακός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>τιμωρείται</u>	11	2.5
ο δράστης είναι πιο καλός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>επιβραβεύεται</u>	10	2.3
ο δράστης είναι πιο καλός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>τιμωρείται</u>	1	0.2
ο δράστης είναι πιο κακός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>επιβραβεύεται</u>	0	0.0

Θεμιτότητα Δράσης

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τις καταγεγραμμένες δράσεις στις οποίες η βία που ασκείται, ανεξαρτήτως ηθικότητας, παρουσιάζεται ως θεμιτή ή αθέμιτη σε συνδυασμό με την παρουσία ελαφρυντικών στοιχείων (ισχύουν οι ορισμοί και οι επιφυλάξεις που παρατέθηκαν στην αντίστοιχη συζήτηση στην ενότητα Ε1):

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=444)
αθέμιτη με ελαφρυντικά που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν εύκολα ως σημαντικά ή ασήμαντα	110	24.8
θεμιτή (π.χ., πόλεμος, χρήση ανάλογης βίας για αυτοάμυνα, νόμιμη εφαρμογή θανατικής ποινής)	95	21.4
αθέμιτη χωρίς ελαφρυντικά (π.χ., σφαγές αμάχων)	73	16.4
αθέμιτη με ασήμαντα ελαφρυντικά (π.χ., ξυλοδαρμός διαδηλωτών από ΜΑΤ)	54	12.2
αθέμιτη με σημαντικά ελαφρυντικά (π.χ., αντίποινα)	21	4.7

Όπως φαίνεται στον πίνακα, η βία που προβάλλεται σε πλάνα πραγματικού περιεχομένου είναι κυρίως αθέμιτη με ελαφρυντικά στοιχεία που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως σημαντικά ή ασήμαντα. Η κατηγορία αυτή είναι η επικρατέστερη και στο αντίστοιχο μυθοπλαστικό περιεχόμενο. Η δεύτερη κατηγορία ωστόσο, στην οποία η βία που προβάλλεται μπορεί να χαρακτηριστεί «θεμιτή» εμφανίζεται με σημαντικά ψηλότερη επικράτηση εδώ σε σχέση με το μυθοπλαστικό περιεχόμενο (21.4% vs 10.3%). Αυτό είναι φυσιολογικό αφού στο πραγματικό περιεχόμενο λογικά υπάρχουν ειδήσεις για στρατιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες συνήθως εντάσσονται σε κάποιο αμυντικό δόγμα που είναι κοινώς αποδεκτό ως θεμιτό ή για αστυνομικές επιχειρήσεις οι οποίες επίσης μπορούν εύκολα να χαρακτηριστούν θεμιτές. Η βία που παρουσιάζεται στις επόμενες δύο κατηγορίες (των οποίων η επικράτηση είναι και πάλι συγκρίσιμη με το αντίστοιχο μυθοπλαστικό περιεχόμενο) είναι αθέμιτη με ασήμαντα ή με καθόλου ελαφρυντικά.

Ψυχική Κατάσταση Δράστη και Θύματος

Ο επόμενος πίνακας δείχνει τον αριθμό των σκηνών στις οποίες ο δράστης ή το θύμα μπορούν να χαρακτηριστούν κατά συρροή δολοφόνοι, ψυχοπαθείς ή σε σοβαρό βαθμό μεθυσμένοι. Ο μικρός αριθμός εμφανίσεων δεν επιτρέπει ασφαλή σχόλια.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=444)
ένας δράστης που είναι κατά συρροή δολοφόνος	8	1.8
ένα θύμα που είναι κατά συρροή δολοφόνος	3	0.7
ένας δράστης έκδηλα σοβαρά ψυχοπαθής	0	0.0
ένα θύμα έκδηλα σοβαρά ψυχοπαθές	0	0.0
ένας δράστης έκδηλα σοβαρά μεθυσμένος	0	0.0
ένα θύμα έκδηλα σοβαρά μεθυσμένο	0	0.0

4.3.3.3. Σκηνοθεσία

Γραφική Προβολή – Γλαφυρότητα

Η γλαφυρότητα στα πλάνα βίας, όπως και στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο, αποδίδεται πιο συχνά με κοντινό πλάνο δράσης (σημαντικά κοντινότερο από όσο χρειάζεται για να εξυπηρετηθεί το σενάριο). Λιγότερο συχνή είναι η προβολή αίματος και η κοντινή προβολή φυσικών συνεπειών.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=444)
κοντινό πλάνο δράσης	107	24.1
προβολή αίματος	24	5.4
κοντινή προβολή φυσικών συνεπειών (π.χ., ανοικτές πληγές, σοβαροί μώλωπες, σπασμένα δόντια)	16	3.6

Άλλη Σκηνοθετική Δραματοποίηση

Τα στοιχεία που έχουν καταγραφεί ως άλλες σκηνοθετικές δραματοποιήσεις στο πραγματικό περιεχόμενο είναι τα ακόλουθα:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=444)
εμφανίζεται δραματικό κείμενο	139	31.3
γίνεται εκφώνηση με έντονα δραματικό ύφος	118	26.6
υποκρούει δραματική μουσική	45	10.1
υπάρχει point of view shot (λήψη από τη θέση του δράστη ή του θύματος)	12	2.7
υπάρχει άλλη δραματοποίηση	9	2.0

Όπως φαίνεται στον πίνακα, τα πλάνα βίας σε πραγματικό περιεχόμενο προβάλλονται συχνά με εμφάνιση δραματικού κειμένου, όπως τίτλοι ειδήσεων ή/και δραματικές εκφωνήσεις από παρουσιαστές ή δημοσιογράφους (π.χ., "βρέφη σε όποιον δίνει περισσότερα", "σε συναγερμό αστυνομία και βουλή"). Άλλα στοιχεία που δραματοποιούν το υπό ανάλυση περιεχόμενο είναι εκφώνηση ειδήσεων με δραματικό ύφος και σε μικρότερο βαθμό η δραματική μουσική.

Αξιολογική κρίση

Τέλος, έγινε προσπάθεια, στο πραγματικό μόνο περιεχόμενο, να καταγραφεί κατά πόσο ο τρόπος παρουσίασης ενός πλάνου (και αργότερα στην ενότητα E16, μιας αναφοράς) βίας δηλώνει ή υπονοεί ξεκάθαρα μια αξιολογική κρίση, υπέρ ή κατά της δράσης. Οι ερευνητές καταγραφής είχαν οδηγίες να σημειώνουν κατά πόσο ένας δράστης παρουσιάζεται ηθικά ελκυστικός (π.χ., εθνικός ήρωας που χρησιμοποιεί στρατιωτική βία) ή αποκρουστικός. (π.χ., «άνθρωπος της νύχτας») και να αφήνουν κενά τα πεδία καταγραφής που δεν ήταν ξεκάθαρη η αξιολογική κρίση.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=444)
ναι, κατά της δράσης	123	27.7
ναι, υπέρ της δράσης	11	2.5

Τα πιο πάνω αποτέλεσμα δείχνουν ότι υπάρχει γενικά μια ισχυρότερη τάση αποδοκιμασίας παρά επιδοκιμασίας της βίας σε πραγματικό περιεχόμενο.

4.3.4. E16 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Αναφορές Βίας

Όπως και στις ενότητες E1 και E11, στην ενότητα E16 οι υποενότητες είναι ομαδοποιούνται σε τρεις κατηγορίες: έκδηλο περιεχόμενο σκηνής (δράστες, θύματα, δράσεις, μέσα, συνέπειες), συγκείμενο (κίνητρα, ηθικότητα, θεμιτότητα, ψυχικές καταστάσεις, σχέσεις δραστών θυμάτων), σκηνοθεσία (διάφορα σκηνοθετικά στοιχεία) και αξιολογική κρίση.

4.3.4.1. Έκδηλο Περιεχόμενο Σκηνής

Δράστες

Οι πίνακες που ακολουθούν περιγράφουν χαρακτηριστικά των δραστών που εμφανίζονται σε αναφορές πραγματικής βίας. Ισχύουν και εδώ τα σχόλια που έγιναν στην αντίστοιχη συζήτηση στην ενότητα E1 καθώς και οι επιφυλάξεις λόγω του μικρού αριθμού περιπτώσεων στις περισσότερες κατηγορίες.

ΗΛΙΚΙΑ	ΦΥΛΟ	Άρρεν	Θήλυ	Αδήλωτο	ΣΥΝΟΛΟ
0-5		0	0	0	0
6-12		18	0	0	18
13-18		5	2	1	8
19-25		21	2	2	25
26-35		21	2	0	23
36-45		21	6	0	27
46-55		18	2	0	20
56-65		23	0	0	23
>65		3	1	0	4
Αδήλωτη		151	29	288	468
ΣΥΝΟΛΟ		281	44	291	616

Ο μικρός αριθμός εμφανίσεων σε όλες τις διασταυρωμένες κατηγορίες φύλου και ηλικίας οφείλεται στη φύση του υπό καταγραφή περιεχομένου. Επειδή πρόκειται για αναφορές σε πραγματικά συμβάντα που περιέχουν βία, είναι συχνά αδύνατο να δηλωθεί το φύλο και η ηλικία των δραστών. Επιπρόσθετα, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, στο πραγματικό περιεχόμενο, σε πολλές δράσεις βίας εμπλέκονται περισσότερα από ένα άτομα ως δράστες ή θύματα, πολλές φορές μάλιστα δεκάδες ή εκατοντάδες άτομα, κάτι που καθιστά την καταγραφή και την ανάλυση κατά φύλο και ηλικία αδύνατη. Η ηλικία των προβαλλόμενων δραστών στον πιο πάνω πίνακα είναι πάντως κοντά στην πραγματικότητα.

Η εικόνα που παρουσιάζεται για το φύλο είναι ρεαλιστική και αρκετά πιο ασφαλής: 281 άντρες έναντι 44 γυναικών. Η αναλογία αυτή είναι κοντά στην αντίστοιχη αναλογία στην ενότητα E11 (173 vs 19), επιβεβαιώνοντας ότι στο πραγματικό περιεχόμενο το προφίλ των βίαιων δραστών είναι πιο κοντά στην πραγματικότητα από ό,τι στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο.

Στους επόμενους πίνακες, φαίνεται ότι η κατανομή των δραστών σε φυλετικές ομάδες και σε εθνικότητα/υπηκοότητα σε αναφορές πραγματικής βίας είναι περίπου η ίδια με την κατανομή στην ενότητα για τα πραγματικά πλάνα (E11). Ισχύουν τα ίδια σχόλια.

ΦΥΛΗ	
Λευκή	393
Μαύρη	11
Ασιατική	8
Αδήλωτη	181
ΣΥΝΟΛΟ	593

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	
Ελληνοκυπριακή	96
Τουρκοκυπριακή	9
Ελλαδική	109
Τουρκική	23
HB	17
Λιβυκή	39
Συριακή	33
Αιγυπτιακή	15
Άλλης λιγότερο αναπτυγμένης χώρας	84
Άλλης αναπτυγμένης χώρας	58
Αδήλωτη	149
ΣΥΝΟΛΟ	632

Θύματα

Με ισχύουσες τις επιφυλάξεις που έχουν εκφραστεί σε προηγούμενα σημεία, η εικόνα για τα θύματα σε αναφορές πραγματικής βίας, όπως δίνεται στον επόμενο πίνακα, είναι κάπως πιο

συγκεχυμένη. Αν και οι αριθμοί στα φατνία είναι μικροί, διακρίνεται μια τάση για διασπορά των ηλικιών των θυμάτων σχεδόν σε όλο το ηλικιακό εύρος.

ΦΥΛΟ	Άρρεν	Θήλυ	Αδήλωτο	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΛΙΚΙΑ				
0-5	2	3	3	8
6-12	18	8	6	32
13-18	10	10	2	22
19-25	16	15	1	32
26-35	22	19	0	41
36-45	33	14	1	48
46-55	15	6	0	21
56-65	27	1	0	28
>65	1	6	0	7
Αδήλωτη	161	53	236	450
ΣΥΝΟΛΟ	305	135	249	689

Στο βαθμό που η πιο πάνω κατανομή διαφέρει από τη πραγματικότητα, διακρίνουμε μια τάση στην επιλογή ειδήσεων με βάση κριτήρια διαφορετικά της αρχής της αντιπροσωπευτικότητας. Η παρουσία θυμάτων πολύ μεγάλης και πολύ μικρής ηλικίας περισσότερο από όσο θα αναμενόταν (αφού τα θύματα βίας είναι ως επί το πλείστον νεαροί ενήλικες) φανερώνει ίσως την τάση των συντακτών να προβάλλουν περισσότερο τη θυματοποίηση πιο ευαίσθητων ομάδων.

Τα ίδια σχόλια ισχύουν και για το φύλο, αν και η κατανομή, τόσο στην ενότητα E16 όσο και στις προηγούμενες, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί υπερβολικά μη ρεαλιστική.

Η κατανομή των θυμάτων σε φυλετικές ομάδες και σε εθνότητα/υπηκοότητα, όπως φαίνεται στους επόμενους δύο πίνακες, είναι περίπου η ίδια με την ενότητα E11 και με βάση την ως τώρα συζήτηση δεν περιέχει κάτι άξιο περαιτέρω σχολιασμού.

ΦΥΛΗ	
Λευκή	498
Μαύρη	16
Ασιατική	11
Αδήλωτη	113
ΣΥΝΟΛΟ	638

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	
Ελληνοκυπριακή	151
Τουρκοκυπριακή	7
Ελλαδική	119
Ρωσική	12

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ/ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	
ΗΠΑ	15
Λιβυκή	58
Υεμενική	14
Συριακή	19
Αιγυπτιακή	13
Πακιστανική	11
Άλλης λιγότερο αναπτυγμένης χώρας	91
Άλλης αναπτυγμένης χώρας	44
Αδήλωτη	97
ΣΥΝΟΛΟ	651

Δράσεις

Παρουσιάζονται στη συνέχεια οι αναφερόμενες σε πραγματικό περιεχόμενο βίαιες δράσεις. Όπως και στην ενότητα Ε1, κρίθηκε σκόπιμο να γίνει ξεχωριστή καταγραφή των δράσεων, των μέσων και των συνεπειών, δεδομένου ότι στις αναφορές βίας αναμενόταν ότι θα υπήρχαν πληροφορίες που θα καθιστούσαν αυτή τη διάκριση χρήσιμη (σε αντίθεση με την ενότητα Ε11). Οι δράσεις παρουσιάζονται σε τρεις ομάδες, όπως και στην ενότητα Ε1 όπου έχουμε προβεί και σε εκτενή σχόλια για τις εννοιολογικές και μεθοδολογικές επιλογές που έχουν γίνει.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ		
περιορισμός ελευθερίας (δέσιμο, εγκλεισμός, φυλάκιση)	111	16.5
διαδηλώσεις – εξεγέρσεις με βίαιες συμπλοκές	93	13.8
διάφορες βιαιοπραγίες σε πεδία μάχης	65	9.7
τρομοκρατικές ενέργειες	44	6.5
άλλη	42	6.3
καταδίωξη	27	4.0
απαγωγή ή απόπειρα απαγωγής	25	3.7
βιασμός	23	3.4
εξαναγκασμός σε συνουσία	15	2.2
άλλη φυσική σεξουαλική παρενόχληση	11	1.6
απόπειρα βιασμού	10	1.5
εγκατάλειψη βρεφών	3	0.4
ΑΣΚΗΣΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΒΙΑΣ		
εύστοχος πυροβολισμός	133	19.8
κτύπημα (π.χ., γροθιά, κλοτσιά, χαστούκι)	79	11.8
άλλη	57	8.5
πρόκληση τραυματισμού με εκρηκτικά	52	7.7

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
άστοχος πυροβολισμός	30	4.5
τραυματισμός με αιχμηρό αντικείμενο: μαχαίρωμα, κόψιμο, γδάρσιμο ή δημιουργία άλλης πληγής	22	3.3
απαγχονισμός ή πρόκληση ασφυξίας	15	2.2
σπρώξιμο (όχι στο κενό)	11	1.6
σφίξιμο, τράβηγμα μελών, κράτημα ή σύρσιμο	8	1.2
τσιμπήματα, τράβηγμα αυτιών, τράβηγμα μαλλιών	5	0.7
κάψιμο ή χορήγηση βλαβερών χημικών εξωτερικής δράσης (π.χ., οξέων)	5	0.7
ακρωτηριασμός	3	0.4
σπρώξιμο (στο κενό)	2	0.3
χορήγηση βλαβερών χημικών εσωτερικής δράσης (π.χ., δηλητηρίων, υπνωτικών)	2	0.3
δάγκωμα	1	0.1
ΑΣΚΗΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΒΙΑΣ (ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΨΥΧΙΚΗ ΟΔΥΝΗ ΠΟΥ ΕΝΥΠΑΡΧΕΙ ΣΤΑ ΠΙΟ ΠΑΝΩ)		
φραστική απειλή – εκφοβισμός – εκβιασμός	55	8.2
μη φραστική απειλή – εκφοβισμός – εκβιασμός	18	2.7
έντονη φραστική προσβολή – εξευτελισμός	14	2.1
άλλη	1	0.1

Στην πρώτη ομάδα δράσεων, που χαρακτηρίζονται ως «ειδικές καταστάσεις», εμφανίζονται πιο συχνά, όπως είναι αναμενόμενο σε πραγματικό περιεχόμενο, ο περιορισμός της ελευθερίας με διάφορους τρόπους (π.χ., συλλήψεις), οι βίαιες συμπλοκές κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων ή εξεγέρσεων, διάφορες βιαιοπραγίες σε πεδία μάχης και τρομοκρατικές ενέργειες. Οι βιαιοπραγίες με πυροβόλα όπλα είναι οι συχνότερα εμφανιζόμενες μορφές στην κατηγορία της φυσικής βίας, ενώ οι αναφορές σε άσκηση ψυχικής βίας είναι λιγότερο συχνές.

Μέσα

Τα μέσα που έχουν καταγραφεί σε αναφορές πραγματικής βίας παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα χωρίς περαιτέρω σχόλια.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
ΧΩΡΙΣ ΟΠΛΑ – ΜΟΝΟ ΜΕ ΤΟ ΣΩΜΑ		
χέρια	74	11.0
πόδια	9	1.3
δόντια	3	0.4
κεφάλι	0	0.0
άλλο	0	0.0
ΜΗ ΜΗΧΑΝΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ		
αιχμηρά αντικείμενα (π.χ., μαχαίρια, στιλέτα, τσεκούρια, σκεπάρνια, πριόνια, ξίφη, βελόνες)	33	4.9
βαριά αντικείμενα (π.χ., πέτρες, τούβλα, λοστοί)	20	3.0

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
σκληρά αντικείμενα (μπουκάλια, καρέκλες, πόρτες, κηροπήγια, ρόπαλα) ²⁰	17	2.5
άλλο	7	1.0
σχοινιά, σύρματα, μαστίγια, ζώνες	6	0.9
ΜΗΧΑΝΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ		
άλλο	1	0.1
εργαλεία κοπής (π.χ., μηχανικά πριόνια, ηλεκτρικά τρυπάνια)	0	0.0
εργαλεία διάτρησης (π.χ., ηλεκτρικά τρυπάνια)	0	0.0
ΠΥΡΟΒΟΛΑ ΟΠΛΑ (ΜΗ ΕΚΡΗΚΤΙΚΩΝ ΒΛΗΜΑΤΩΝ)		
πιστόλια, περίστροφα	70	10.4
στρατιωτικά τυφέκια συμπεριλαμβανόμενων αυτόματων	69	10.3
κυνηγετικά (συμπεριλαμβανόμενων αεροβόλων)	27	4.0
άλλο	3	0.4
ΕΚΡΗΚΤΙΚΑ		
βλήματα, ρουκέτες, πύραυλοι, βόμβες αεροπλάνου	32	4.8
άλλες βόμβες (ωρολογιακές, τηλεχειριστηρίου, νάρκες, βόμβες-παγίδες)	32	4.8
χειροβομβίδες – οπλοβομβίδες	10	1.5
άλλο	6	0.9
ΑΛΛΑ ΦΥΣΙΚΑ ΜΕΣΑ		
οχήματα	46	6.8
φωτιά – μολότοφ	22	3.3
άλλο	21	3.1
ζώα	2	0.3
νερό	1	0.1
πυρηνικά όπλα	0	0.0
ΣΥΜΒΟΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ		
λόγος	41	6.1
άλλα σύμβολα	8	1.2

Άμεσες Συνέπειες στα Θύματα

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι άμεσες συνέπειες στα θύματα στις αναφορές πραγματικής βίας.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
θάνατο χωρίς παρατεταμένο σωματικό πόνο ή δυσφορία	221	32.9
έντονη ψυχική οδύνη	119	17.7
σοβαρό τραυματισμό	113	16.8
ομηρία – περιορισμό ελευθερίας (συνήθως μετά από απαγωγή ή σύλληψη)	110	16.4

²⁰ Επίσης τυφέκια ή πιστόλια όταν χρησιμοποιούνται για σπρώξιμο ή κτύπημα, όχι για πυροβολισμό.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
μη σοβαρό τραυματισμό	81	12.1
θάνατο με παρατεταμένο σωματικό πόνο ή δυσφορία	57	8.5
συνουσία παρά τη θέλησή τους (βιασμός, εξαναγκασμός σε συνουσία)	25	3.7
μικρής έντασης σωματικό πόνο ή δυσφορία μόνο χωρίς άλλη φυσική συνέπεια	19	2.8
μεγάλης έντασης σωματικό πόνο ή δυσφορία μόνο χωρίς άλλη φυσική συνέπεια (π.χ., βασανιστήρια)	16	2.4
άλλη φυσική σεξουαλική παρενόχληση	15	2.2
κάτι άλλο	1	0.1
αναισθητοποίηση ή κώμα	0	0.0

Η αναφορά σε θάνατο του θύματος καθώς και οι διάφοροι τραυματισμοί εμφανίζονται πιο συχνά. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η υψηλή επικράτηση της έντονης ψυχικής βίας, η οποία όπως είναι φυσιολογικό είναι πιο συχνή στις αναφορές πραγματικής βίας παρά στα πλάνα (ενότητα E11).

4.3.4.2. Συγκείμενο

Κίνητρα Δραστών

Η εικόνα που παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα είναι περίπου η ίδια με τις προηγούμενες σε σχέση με τα κίνητρα των δραστών, τόσο σε πραγματικό όσο και σε μυθοπλαστικό περιεχόμενο. Η φυσική ή κοινωνική επικράτηση, όπως έχει οριστεί σε προηγούμενα σημεία είναι το σημαντικότερο κίνητρο.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
επικράτηση, φυσική ή κοινωνική – πολιτικό πλεονέκτημα	321	47.8
ηθική ικανοποίηση (π.χ., με εκδίκηση ή απόδοση δικαιοσύνης)	80	11.9
οικονομικό πλεονέκτημα (π.χ., εισόδημα, κλοπή, οικονομική απάτη)	76	11.3
ψυχοσωματική ηδονή (όπως στην περίπτωση σαδισμού ή βιασμού)	44	6.5
κύρος – αίγλη – σεβασμό	24	3.6
κάτι άλλο	6	0.9

Σχέση Δράστη-Θύματος

Όπως και στις Ενότητες E1 και E11, σε όλες τις σκηνές βίας έγινε καταγραφή της μεταξύ δράστη και θύματος βιολογικής ή κοινωνικής σχέσης. Ο επόμενος πίνακας δείχνει σε πόσες από τις 672 σκηνές της ενότητας E16 εμφανίζεται κάποια από τις αναφερόμενες σχέσεις ([δράστης] → [θύμα]). Όπως και προηγουμένως, όπου δεν υπάρχει μια από τις αναφερόμενες σχέσεις, ούτε άλλη αξιολογή, εννοείται ότι δράστες και θύματα είναι άγνωστοι/ες μεταξύ τους.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ (ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ Η ΘΕΤΕΣ)					
ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ	ΘΕΤΗ		ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ	ΘΕΤΗ	
3		πατέρας → γιος	1		γιος → πατέρας
13		πατέρας → κόρη			κόρη → πατέρας
3		μητέρα → γιος	1		γιος → μητέρα
3		μητέρα → κόρη			κόρη → μητέρα
1		αδελφός → αδελφός			αδελφή → αδελφός
1		αδελφός → αδελφή			αδελφή → αδελφή
		παππούς → εγγονός			εγγονός → παππούς
		παππούς → εγγονή			εγγονή → παππούς
		γιαγιά → εγγονός			εγγονός → γιαγιά
1		γιαγιά → εγγονή		1	εγγονή → γιαγιά
		θείος → ανεψιός			ανεψιός → θείος
		θείος → ανεψιά			ανεψιά → θείος
		θεία → ανεψιός			ανεψιός → θεία
		θεία → ανεψιά			ανεψιά → θεία
16		εξάδελφος → εξάδελφος			εξαδέλφη → εξάδελφος
1		εξάδελφος → εξαδέλφη			εξαδέλφη → εξαδέλφη
ΣΥΖΥΓΙΚΕΣ Η ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ: ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΣΥΖΟΥΝ Η ΕΧΟΥΝ ΣΧΕΣΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΜΕ ΜΟΝΟΓΑΜΙΚΗ Η ΣΧΕΔΟΝ ΜΟΝΟΓΑΜΙΚΗ ΑΦΟΣΙΩΣΗ					
		άντρας → άντρας			γυναίκα → γυναίκα
39		άντρας → γυναίκα	11		γυναίκα → άντρας
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ – ΙΕΡΑΡΧΙΚΕΣ					
8		προϊστάμενος → υφιστάμενος	2		υφιστάμενος → προϊστάμενος
9		προϊστάμενος → υφισταμένη	1		υφισταμένη → προϊστάμενος
		προϊστάμενη → υφιστάμενος			υφιστάμενος → προϊστάμενη
		προϊστάμενη → υφισταμένη	7		υφισταμένη → προϊστάμενη
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΑΔΕΛΦΙΚΕΣ					
5		συνάδελφος → συνάδελφος			συναδέλφισσα → συναδέλφισσα
1		συνάδελφος → συναδέλφισσα	1		συναδέλφισσα → συνάδελφος
ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΕΣ					
93		άντρας αξιωματούχος → άντρας πολίτης	16		άντρας πολίτης → άντρας αξιωματούχος
30		άντρας αξιωματούχος → γυναίκα πολίτης	4		γυναίκα πολίτης → άντρας αξιωματούχος
1		γυναίκα αξιωματούχος → άντρας πολίτης	1		άντρας πολίτης → γυναίκα αξιωματούχος
1		γυναίκα αξιωματούχος → γυναίκα πολίτης	1		γυναίκα πολίτης → γυναίκα αξιωματούχος
ΕΡΩΤΙΚΕΣ (ΕΦΗΜΕΡΕΣ Η ΣΕ ΠΡΩΤΑ ΣΤΑΔΙΑ)					
		εραστής → εραστής			ερωμένη → ερωμένη
5		εραστής → ερωμένη			ερωμένη → εραστής
ΦΙΛΙΚΕΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ					
		φίλος → φίλος			φίλη → φίλη
		φίλος → φίλη			φίλη → φίλος
4		γνωστός → γνωστός			γνωστή → γνωστή
12		γνωστός → γνωστή			γνωστή → γνωστός
ΑΛΛΕΣ (ΜΟΝΟ ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΕΚΔΗΛΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ, π.χ., ιερέας → πιστή)					
42		Κάτι άλλο			

Όπως και στον αντίστοιχο πίνακα στην ενότητα E11, λόγω της χαμηλής συχνότητας εμφανίσεων στις πλείστες κατηγορίες, είναι δύσκολο εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα, και πάλι με εξαίρεση τις πολιτειακές σχέσεις, για τις οποίες ισχύουν τα προηγούμενα σχόλια: ο πίνακας δείχνει ότι προβάλλονται αρκετές αναφορές βίας στις οποίες εμπλέκονται άντρες αξιωματούχοι και άντρες πολίτες σε ρόλους δραστών ή θυμάτων, αλλά οι περισσότερες από

αυτές τις αναφορές είναι στα πλαίσια μικρού αριθμού προγραμμάτων στα οποία παρουσιάζονται συμπλοκές μεταξύ πολιτών και αστυνομικών.

Ηθικότητα και Τελικές Συνέπειες

Οι όροι ηθικότητα και τελικές συνέπειες έχουν παρουσιαστεί στην αντίστοιχη ενότητα μυθοπλαστικού περιεχομένου (E1). Εδώ, όπως και την ενότητα E11 (πλάνα πραγματικής βίας), η πιο συχνά εμφανιζόμενη περίπτωση είναι αυτή στην οποία ο δράστης είναι «κακός» και ούτε τιμωρείται ούτε επιβραβεύεται. Αυτό είναι και πάλι λογικό, αφού σε πολλές ειδήσεις για βιαιοπραγίες δεν είναι γνωστή η κατάληξη της ιστορίας.

Η εικόνα στον πιο κάτω πίνακα διαφέρει από αυτή της E11, στη δεύτερη κατηγορία όπου ο δράστης είναι «κακός» και τιμωρείται (12.6% έναντι 2.5% στην E11). Αυτό είναι και πάλι λογικό, αφού στις αναφορές βίας μπορεί να γίνεται λόγος για την τελική κατάληξη μιας υπόθεσης πιο συχνά από όσο όταν προβάλλονται πλάνα.

Η τρίτη σε επικράτηση κατηγορία, όπου ο δράστης είναι «καλός» και ούτε επιβραβεύεται ούτε τιμωρείται οφείλεται και πάλι στη μετάδοση ειδήσεων στις οποίες οι δράστες είναι νόμιμα όργανα του κράτους που βιαιοπραγούν κατά «κακοποιών».

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
ο δράστης είναι πιο κακός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>ούτε τιμωρείται ούτε επιβραβεύεται</u>	246	36.6
ο δράστης είναι πιο κακός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>τιμωρείται</u>	85	12.6
ο δράστης είναι πιο καλός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>ούτε τιμωρείται ούτε επιβραβεύεται</u>	27	4.0
ο δράστης είναι πιο καλός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>επιβραβεύεται</u>	9	1.3
ο δράστης είναι πιο κακός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>επιβραβεύεται</u>	0	0.0
ο δράστης είναι πιο καλός από το θύμα και με την ολοκλήρωση του προγράμματος <u>τιμωρείται</u>	0	0.0

Θεμιτότητα Δράσης

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τις δράσεις στις οποίες η βία που ασκείται, ανεξαρτήτως ηθικότητας, παρουσιάζεται ως θεμιτή ή αθέμιτη σε συνδυασμό με την παρουσία ελαφρυντικών στοιχείων (ισχύουν και πάλι οι ορισμοί και οι επιφυλάξεις που παρατέθηκαν στην αντίστοιχη συζήτηση στην ενότητα E1):

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
αθέμιτη χωρίς ελαφρυντικά (π.χ., πυροβολισμός μέσα σε ένα αθώο πλήθος, σφαγή αμάχων, βιασμός)	268	39.9
αθέμιτη με ελαφρυντικά που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν εύκολα ως σημαντικά ή ασήμαντα	143	21.3
θεμιτή (π.χ., πόλεμος, χρήση ανάλογης βίας για αυτοάμυνα, νόμιμη εφαρμογή θανατικής ποινής)	107	15.9
αθέμιτη με ασήμαντα ελαφρυντικά π.χ. φόνος ενός θύματος μόνο γιατί έβρισε το δράστη, εκτελέσεις κακοποιών χωρίς δίκη)	55	8.2
αθέμιτη με σημαντικά ελαφρυντικά π.χ. φόνος ενός νυν ακίνδυνου θύματος που προσπάθησε να σκοτώσει το δράστη στο παρελθόν	7	1.0

Όπως φαίνεται στον πίνακα, η βία που τυγχάνει αναφοράς σε πραγματικό περιεχόμενο είναι κυρίως αθέμιτη χωρίς ελαφρυντικά. Η κατηγορία αυτή είναι η επικρατέστερη μόνο σε αυτή την ενότητα, ενώ στις E1 και E11 η επικρατέστερη ήταν η κατηγορία όπου η βία ήταν αθέμιτη με ελαφρυντικά που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν σημαντικά ή ασήμαντα. Αυτό ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι στις αναφορές πραγματικής βίας υπάρχει συχνότερα περιθώριο για πληροφόρηση που έχει σχέση με μια είδηση ή μια υπόθεση που τυγχάνει σχολιασμού. Πάντως η διάκριση μεταξύ αυτής και της επόμενης κατηγορίας, δεν ήταν εύκολη ούτε θεωρητικά, ούτε στην καταγραφή και έτσι ίσως να είναι πιο ασφαλές να δούμε τις δύο κατηγορίες μαζί: σε περίπου 6 στις 10 σκηνές, η βία που τυγχάνει αναφοράς είναι σίγουρα αθέμιτη με ανοικτή τη συζήτηση για ελαφρυντικά. Η τρίτη κατηγορία στην οποία η βία που προβάλλεται μπορεί να χαρακτηριστεί «θεμιτή» εμφανίζεται με σημαντικά ψηλή επικράτηση για τους λόγους που έχουν αναφερθεί και στην αντίστοιχη συζήτηση στην ενότητα E11.

Ψυχική Κατάσταση Δράστη και Θύματος

Ο επόμενος πίνακας δείχνει τον αριθμό των σκηνών στις οποίες ο δράστης ή το θύμα μπορούν να χαρακτηριστούν κατά συρροή δολοφόνοι ή ψυχοπαθείς ή σε σοβαρό βαθμό μεθυσμένοι.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
ένας δράστης που είναι κατά συρροή δολοφόνος	24	3.6
ένας δράστης έκδηλα σοβαρά ψυχοπαθής	6	0.9
ένα θύμα που είναι κατά συρροή δολοφόνος	5	0.7
ένας δράστης έκδηλα σοβαρά μεθυσμένος	4	0.6
ένα θύμα έκδηλα σοβαρά μεθυσμένο	1	0.1
ένα θύμα έκδηλα σοβαρά ψυχοπαθές	0	0.0

4.3.4.3. Σκηνοθεσία

Σκηνοθετική Δραματοποίηση

Ο επόμενος πίνακας δείχνει ότι οι επικρατέστερες μορφές σκηνοθετικής δραματοποίησης σε αναφορές πραγματικής βίας είναι το δραματικό ύφος της εκφώνησης και η εμφάνιση δραματικού κειμένου.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
γίνεται εκφώνηση με έντονα δραματικό ύφος	184	27.4
εμφανίζεται δραματικό κείμενο	156	23.2
υποκρούει δραματική μουσική	42	6.3
υπάρχει άλλη δραματοποίηση	3	0.4

Αξιολογική κρίση

Τέλος, όπως και στην ενότητα E11, έγινε προσπάθεια, να καταγραφεί κατά πόσο ο τρόπος παρουσίασης μιας αναφοράς βίας δηλώνει ή υπονοεί ξεκάθαρα μια αξιολογική κρίση, υπέρ ή κατά της δράσης. Η εικόνα που προκύπτει είναι περίπου η ίδια με αυτήν της ενότητας E11, δηλαδή, όπου υπάρχει τέτοια αξιολογική κρίση είναι σχεδόν πάντα κατά της δράσης.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=672)
ναι, κατά της δράσης	235	35.0
ναι, υπέρ της δράσης	14	2.1

4.4. Μορφολογία Περιεχομένου – Εγκληματικότητα

Σε αυτή την ενότητα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της καταγραφής των στοιχείων που συνθέτουν την κάθε καταγεγραμμένη σκηνή μη βίαιης εγκληματικότητας. Οι σκηνές αυτές ανήκουν στις ενότητες E2, E7, E12 και E17.

Το σχόλια που έγιναν σε διάφορα σημεία στην προηγούμενη ενότητα για τη δυσκολία στην ερμηνεία που προκύπτει από τη χαμηλή συχνότητα εμφάνισης πολλών κατηγοριών ισχύουν και εδώ και μάλιστα κατά τρόπο γενικό για όλες τις ενότητες εγκληματικότητας. Υπενθυμίζεται ότι, ενώ το σύνολο καταγεγραμμένων σκηνών στις ενότητες βίας ήταν 3140, το αντίστοιχο σύνολο στις ενότητες εγκληματικότητας είναι 870. Τα επιμέρους σύνολα σε κάθε ενότητα είναι σημαντικά μικρότερα με αποτέλεσμα ακόμα και στις επικρατέστερες κατηγορίες να υπάρχουν λίγες περιπτώσεις.

Υπενθυμίζεται επίσης ότι πλάνα ή αναφορές των οποίων το αντικείμενο είναι οι εκτρώσεις, η αυτοκτονία και η ευθανασία έχουν καταγραφεί στο πλαίσιο αυτής της ενότητας για σκοπούς ευκολίας (και χωρίς οποιαδήποτε υπόνοια ότι αυτές οι πράξεις πρέπει να είναι ποινικοποιημένες).

4.4.1. E2 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Πλάνα Εγκληματικότητας

Τα αποτελέσματα για την ενότητα E2 παρουσιάζονται στον πιο κάτω πίνακα, με φθίνουσα σειρά συχνότητας εμφάνισης:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=134)
κοινό έγκλημα περιουσίας (κλοπές, διαρρήξεις)	38	28.4
καταστροφή περιουσίας – βανδαλισμός – εμπρησμός	37	27.6
κατοχή/χρήση παράνομων ουσιών	27	20.1
αυτοκτονία	12	9.0
λευκού κολάρου έγκλημα περιουσίας ²¹	9	6.7
διακίνηση παράνομων ουσιών	9	6.7

²¹ Έγκλημα λευκού κολάρου είναι το έγκλημα που διαπράττεται στα πλαίσια κατά τα άλλα νόμιμων δραστηριοτήτων ή οικονομικών συναλλαγών και περιλαμβάνει οικονομικές απάτες, δωροδοκία, διαφθορά, αισχροκέρδεια, κτλ.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=134)
εμπορία ή εκπόρνευση ενηλίκων	8	6.0
παράνομη κυβεία	7	5.2
κάτι άλλο	4	3.0
εμπορία ή εκπόρνευση ανηλίκων	1	0.7
σοβαρές τροχαίες παραβάσεις	1	0.7
παραγωγή παράνομων ουσιών	0	0.0
παραγωγή παιδικής πορνογραφίας	0	0.0
διακίνηση παιδικής πορνογραφίας	0	0.0
κατοχή/χρήση παιδικής πορνογραφίας	0	0.0
ευθανασία	0	0.0
έκτρωση	0	0.0

Ο πίνακας δείχνει ότι οι συχνότερες μορφές εγκληματικότητας που προβάλλονται σε πλάνα μυθοπλασίας είναι τα κοινά εγκλήματα περιουσίας και η καταστροφή περιουσίας. Η κατοχή και χρήση παράνομων ουσιών ακολουθεί με μικρότερη συχνότητα.

4.4.2. E7 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Αναφορές Εγκληματικότητας

Οι αναφορές σε μη βίαιες εγκληματικές ενέργειες σε σκηνές μυθοπλαστικού περιεχομένου έχουν τις συχνότερες εμφανίσεις που φαίνονται στον επόμενο πίνακα. Συχνότερα εμφανιζόμενες είναι και πάλι οι αναφορές σε κοινό έγκλημα περιουσίας (28.7%). Η αναφορά σε κατοχή και χρήση παράνομων ουσιών και η αυτοκτονία ακολουθούν με 13.4% και 12.6% αντίστοιχα, ενώ η καταστροφή περιουσίας και η διακίνηση παράνομων ουσιών βρίσκονται στις αμέσως επόμενες θέσεις.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=254)
κοινό έγκλημα περιουσίας (κλοπές, διαρρήξεις)	73	28.7
κατοχή/χρήση παράνομων ουσιών	34	13.4
αυτοκτονία	32	12.6
καταστροφή περιουσίας – βανδαλισμός – εμπρησμός	26	10.2
διακίνηση παράνομων ουσιών	26	10.2
λευκού κολάρου έγκλημα περιουσίας	25	9.8
εμπορία ή εκπόρνευση ενηλίκων	23	9.1
κάτι άλλο	20	7.9
εμπορία ή εκπόρνευση ανηλίκων	12	4.7
παράνομη κυβεία	10	3.9
ευθανασία	5	2.0
έκτρωση	4	1.6
παραγωγή παράνομων ουσιών	3	1.2
κατοχή/χρήση παιδικής πορνογραφίας	2	0.8

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=254)
διακίνηση παιδικής πορνογραφίας	1	0.4
παραγωγή παιδικής πορνογραφίας	0	0.0
σοβαρές τροχαίες παραβάσεις	0	0.0

4.4.3. E12 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Πλάνα Εγκληματικότητας

Συνεχίζοντας με τις ενότητες πραγματικού περιεχομένου, ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τις συχνότητες εμφάνισης πλάνων εγκληματικότητας. Τα πιο συχνά εμφανιζόμενα πλάνα με σημαντική διαφορά από τα υπόλοιπα είναι αυτά που περιέχουν πράξεις καταστροφής περιουσίας.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=81)
καταστροφή περιουσίας – βανδαλισμός – εμπρησμός	40	49.4
κοινό έγκλημα περιουσίας (κλοπές, διαρρήξεις)	17	21.0
παραγωγή, διακίνηση, κατοχή ή χρήση παράνομων ουσιών (π.χ., φυτά κάνναβης, σύριγγες, κτλ)	14	17.3
κάτι άλλο	9	11.1
λευκού κολάρου έγκλημα περιουσίας	5	6.2
εμπορία ή εκπόρνευση ανηλίκων (πλάνα με άτομα που είναι ή υποτίθεται ότι είναι θύματα)	2	2.5
παραγωγή, διακίνηση κατοχή ή χρήση παιδικής πορνογραφίας (π.χ., οθόνες υπολογιστών που υποτίθεται ότι προβάλλουν τέτοιο περιεχόμενο)	1	1.2
εμπορία ή εκπόρνευση ενηλίκων (πλάνα με άτομα που είναι ή υποτίθεται ότι είναι θύματα)	1	1.2
παράνομη κυβεία	1	1.2
ευθανασία	1	1.2
σοβαρές τροχαίες παραβάσεις	0	0.0
αυτοκτονία	0	0.0
έκτρωση	0	0.0

4.4.4. E17 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Αναφορές Εγκληματικότητας

Τέλος, το κοινό έγκλημα περιουσίας είναι το συχνότερα εμφανιζόμενο σε αναφορές πραγματικού περιεχομένου. Στην κατηγορία «κάτι άλλο», που ακολουθεί, περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων η απόδραση από φυλακή, η κατοχή παράνομων αντικειμένων, η λαθροθηρία και η παράνομη μετανάστευση.

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=401)
κοινό έγκλημα περιουσίας (κλοπές, διαρρήξεις)	123	30.7
κάτι άλλο	68	17.0
λευκού κολάρου έγκλημα περιουσίας	67	16.7
καταστροφή περιουσίας – βανδαλισμός – εμπρησμός	53	13.2
κατοχή/χρήση παράνομων ουσιών	51	12.7

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=401)
διακίνηση παράνομων ουσιών	41	10.2
εμπορία ή εκπόρνευση ενηλίκων	35	8.7
αυτοκτονία	17	4.2
παράνομη κυβεία	12	3.0
σοβαρές τροχαίες παραβάσεις	8	2.0
εμπορία ή εκπόρνευση ανηλίκων	5	1.2
παραγωγή παράνομων ουσιών	4	1.0
διακίνηση παιδικής πορνογραφίας	2	0.5
κατοχή/χρήση παιδικής πορνογραφίας	2	0.5
ευθανασία	2	0.5
παραγωγή παιδικής πορνογραφίας	1	0.2
έκτρωση	0	0.0

4.5. Μορφολογία Περιεχομένου – Ρατσισμός

Η προσπάθεια καταγραφής σκηνών με πλάνα ή αναφορές ρατσισμού, τόσο σε μυθοπλαστικό όσο και σε πραγματικό περιεχόμενο δεν απέδωσε ποσοτικά. Υπενθυμίζεται ότι στην ενότητα E3 καταγράφηκε μόνο μια σκηνή, στην ενότητα E8, 7 σκηνές, στην ενότητα E13, 2 σκηνές και στην ενότητα E18, 26 σκηνές, με σύνολο για όλα στοιχεία ρατσισμού 36 σκηνές.

Οι συχνότητες αυτές είναι τόσο χαμηλές που δεν μπορεί να γίνει καν στοιχειώδης ανάλυση, γι' αυτό και στη συνέχεια παρουσιάζονται μόνο ορισμένα μεθοδολογικά σχόλια.

Η σχεδόν ανεπαίσθητη, τουλάχιστον ποσοτικά, παρουσία ρατσιστικών στοιχείων μπορεί να οφείλεται σε κάποιο βαθμό σε στη δυσκολία αναγνώρισης τέτοιων στοιχείων από τους ερευνητές καταγραφής. Πάντως, το όργανο μέτρησης σχεδιάστηκε με προσοχή σε επιμέρους στοιχεία. Σε αυτό υπήρχαν προκαθορισμένα πεδία για καταγραφή ρατσιστικών στοιχείων με στόχο τις πιο κάτω φυλετικές ομάδες:

- Μαύροι – μέλη της αφρικανικής φυλής (υποσαχάριοι Αφρικανοί, Αφροαμερικάνοι, κτλ)
- Ασιάτες – μέλη της ασιατικής φυλής (καταγωγή από την Ανατολική ή Νοτιοανατολική Ασία, Ασιάτες Αμερικάνοι, κτλ)
- Λευκοί – μέλη της καυκασιανής φυλής (όσοι δεν είναι μαύροι ή Ασιάτες)
- Λευκοί – μέλη της καυκασιανής φυλής που μπορεί να θεωρούνται μη λευκοί στην κοινή αντίληψη, όπως Ινδοί, Πακιστανοί, Σριλανκέζοι, κτλ

Στο όργανο υπήρχαν επίσης πεδία που αναφέρονται σε μια σειρά από εθνοτικές ομάδες, συγκεκριμένα:

- Τουρκοκύπριοι
- Τούρκοι εκ Τουρκίας
- Ελληνοκύπριοι
- Ελλαδίτες

- Ελληνόφωνοι από Δυτικές χώρες (π.χ., Γερμανία, ΗΠΑ, ΗΒ)
- Ελληνόφωνοι από λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (π.χ., Αλβανοί, Γεωργιανοί, Πόντιοι)
- Αθίγγανοι
- Μη Ελληνόφωνοι από Δυτικές χώρες (π.χ., Γερμανία, ΗΠΑ, ΗΒ)
- Μη Ελληνόφωνοι από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης (όπως Ρουμάνια, Βουλγαρία, Ρωσία και υπόλοιπες χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης)
- Μη Ελληνόφωνοι από μη Δυτικές χώρες (π.χ., Ινδία, Πακιστάν, Αραβικές Χώρες, Ιράν, Κίνα)
- Μη Ελληνόφωνοι ακαθόριστης καταγωγής (άλλοι "αλλοδαποί")

Και οι δύο πιο πάνω λίστες συμπληρώνονταν με ανοικτά πεδία για καταγραφή άλλων πιθανών ομάδων. Συνεπώς, η απουσία δεδομένων στις ενότητες ρατσισμού δεν οφείλεται λογικά στην ελλειπή εννοιοποίηση σε σχέση με τις ομάδες αναφοράς.

Η εμφάνιση στοιχείων ρατσισμού σε χαμηλές συχνότητες μπορεί επίσης να οφείλεται σε κάποιο βαθμό στο ότι οι ερευνητές καταγραφής είχαν οδηγίες να καταγράψουν στοιχεία που να μπορούν να χαρακτηριστούν *τουλάχιστον μετριοπαθούς ρατσισμού*, με διάκριση μεταξύ τριών βαθμίδων:

- ακραίου ρατσισμού (π.χ., φυσική βία, πρακτικές εκδίωξης ή εξόντωσης)
- έντονου ρατσισμού (συναισθηματικές εξάρσεις ή έντονα ρατσιστικές δηλώσεις—π.χ., «Καλός Τούρκος Νεκρός Τούρκος»—χωρίς φυσική βία ή υποκίνησή της), και
- μετριοπαθούς ρατσισμού (π.χ., ήπιες υποτιμητικές δηλώσεις ή δηλώσεις που είναι ρατσιστικές χωρίς πρόθεση ή συνειδητοποίηση, όπως ρατσιστικά ανέκδοτα).

Με βάση την πιο πάνω οδηγία, αφού για να τύχει καταγραφής ένα στοιχείο έπρεπε να ήταν τουλάχιστον στη βαθμίδα του μετριοπαθούς ρατσισμού, ενδεχομένως ορισμένα πλάνα ή αναφορές που περιείχαν τέτοια στοιχεία σε χαμηλότερη ένταση να διέφυγαν.

Πάντως, το αποτέλεσμα αυτό μπορεί απλά να σημαίνει ότι η παρουσία στοιχείων ρατσισμού στην κυπριακή τηλεόραση είναι σχετικά περιορισμένη.

4.6. Μορφολογία Περιεχομένου – Φανατισμός

Η καταγραφή σκηνών φανατισμού είχε κάπως καλύτερη τύχη από την καταγραφή στοιχείων ρατσισμού, αφού σε μια από τις ενότητες έχουν καταγραφεί 102 σκηνές. Ο αριθμός αυτός είναι επίσης πολύ χαμηλός, αλλά επιτρέπει τουλάχιστον την παρουσίαση των συχνοτήτων εμφάνισης των διάφορων στοιχείων. Η εν λόγω ενότητα είναι η E14 η οποία αναφέρεται σε πλάνα φανατισμού σε πραγματικό περιεχόμενο. Στις υπόλοιπες ενότητες καταγράφηκαν συνολικά μόνο 38 σκηνές (3 στην E4, 4 στην E9 και 31 στην E19), κάτι που καθιστά την αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων αχρείαστη.

4.6.1. E14 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Πλάνα Φανατισμού

Η κατανομή των 102 σκηνών πραγματικού περιεχομένου στις οποίες εντοπίστηκαν πλάνα με στοιχεία φανατισμού φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα:

Στοιχείο Καταγραφής (Η σκηνή περιέχει πλάνα φανατισμού όπου οι δράστες έχουν ως ομάδες ταύτισης...)	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=102)
μια πολιτική ιδεολογία ή ένα πολιτικό κόμμα ή παράταξη	48	47.1
ένα έθνος	38	37.3
μια αθλητική ομάδα	34	33.3
κινήματα βάσης (grassroots movements, π.χ., χίπις, αγανακτισμένοι)	28	27.5
μια θρησκεία	8	7.8
κάτι άλλο	0	0.0

Με την επιφύλαξη των μικρών συχνοτήτων, μπορούμε να πούμε ότι στις μισές περίπου περιπτώσεις ο προβαλλόμενος φανατισμός έχει αντικείμενο μια πολιτική ιδεολογία, ένα πολιτικό κόμμα ή μια παράταξη. Σημαντική είναι και η παρουσία του έθνους ως αντικειμένου ταύτισης, καθώς και των αθλητικών ομάδων και των κινήματων βάσης. Λιγότερο αισθητή είναι η παρουσία θρησκευτικού φανατισμού.

Για κάθε πλάνο έγινε καταγραφή και της έντασης του φανατισμού, στο βαθμό που αυτό ήταν δυνατό. Για την αξιολόγηση της έντασης ορίστηκαν τρεις βαθμίδες:

- ακραίος φανατισμός (π.χ., εθνοτικός φανατισμός που οδηγεί σε γενοκτονία, δράσεις βίας)
- έντονος φανατισμός (ομαδικές εξάρσεις χωρίς βία, διαδηλώσεις με ακραία μηνύματα, κτλ.), και
- μετριοπαθής φανατισμός (π.χ., οπαδοί ομάδων που φωνάζουν υβριστικά συνθήματα στο γήπεδο, διαδηλώσεις χωρίς ακραία μηνύματα, κτλ.).

Τα αποτελέσματα φαίνονται στον επόμενο πίνακα:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=102)
ακραίος φανατισμός	47	46.1
έντονος φανατισμός	38	37.3
μετριοπαθής φανατισμός	13	12.7
άγνωστο	4	3.9

Όπως φαίνεται στον πίνακα, στις μισές περίπου σκηνές (46.1%) ο φανατισμός που προβάλλεται είναι ακραίος, ενώ σε πάνω από 8 στις 10 (83.4%) είναι ακραίος ή έντονος.

Όπως και για το ρατσισμό, η απουσία περισσότερων καταγεγραμμένων σκηνών φανατισμού ενδέχεται να οφείλεται σε κάποιο βαθμό στην αδυναμία αναγνώρισης στοιχείων φανατισμού από τους ερευνητές καταγραφής.

Ωστόσο, και πάλι, η πιο πάνω εικόνα μπορεί να είναι έγκυρη, και αυτό που δείχνει να ισχύει στην πραγματικότητα.

4.7. Μορφολογία Περιεχομένου – Φυσικές Καταστροφές και Ατυχήματα

Η τελευταία ενότητα καταγραφής συμπεριλήφθηκε στο ερευνητικό πρόγραμμα κατόπιν εισήγησης της ερευνητικής ομάδας. Αν και οι φυσικές καταστροφές και τα ατυχήματα είναι στοιχεία που διαφέρουν από τα υπόλοιπα, κυρίως γιατί δεν εμπεριέχουν κοινωνικά ανεπιθύμητες συνειδητές ανθρώπινες ενέργειες, η παρουσίασή τους σε τηλεοπτικό περιεχόμενο κρίθηκε συναφής με τα υπόλοιπα αντικείμενα διότι περιέχει το στοιχείο του ανθρώπινου πόνου. Η εισήγηση αυτή αποδείχθηκε καρποφόρα, τουλάχιστον σε βαθμό που επιτρέπει την αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων.

4.7.1. Ε5 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Πλάνα Φυσικών Καταστροφών ή Ατυχημάτων

Τα αποτελέσματα για την ενότητα Ε5 (μυθοπλαστικά πλάνα) παρουσιάζονται πιο κάτω:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=203)
ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ Ή ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ		
βροχές, πλημμύρες, κατολισθήσεις	7	3.4
πυρκαγιές	6	3.0
ανέμους, τυφώνες	5	2.5
κάτι άλλο	4	2.0
σεισμούς	1	0.5
καταστροφικό ψύχος – καταστροφική χιονόπτωση	0	0.0
καταστροφικούς καύσωνες	0	0.0
ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ Ή ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ		
αυτοκινητιστικά	58	28.6
κάτι άλλο	31	15.3
συνέπειες ασθενειών	29	14.3
εκρήξεις	21	10.3
φωτιά	12	5.9
ζώα ²²	10	4.9
ηλεκτρισμός	1	0.5
ΕΙΔΙΚΑ ΠΛΑΝΑ		
πλάνα με τραυματισμένα ή ακρωτηριασμένα ή αιμορραγούντα θύματα ή θύματα που υποφέρουν έντονα με άλλους φυσικούς τρόπους	59	29.1
πλάνα με θύματα ή συγγενείς θυμάτων που υποφέρουν μόνο ψυχικά	32	15.8
πλάνα με νεκρά θύματα	12	5.9
κάτι άλλο	6	3.0

Όπως φαίνεται στον πίνακα, κυρίαρχη θέση στα πλάνα της ενότητας αυτής κατέχουν τα αυτοκινητιστικά ατυχήματα, ακολουθούμενα από άλλα ατυχήματα και συνέπειες ασθενειών.

²² Όταν δρουν αυτόνομα ως φυσιολογικά ζώα, π.χ., σκύλοι που δαγκώνουν, καρχαρίες που καταβροχθίζουν, φίδια, σκορπιοί, κτλ.. Αν δρουν ως μη φυσιολογικά ζώα καταγράφονται ως δράστες στις ενότητες βίας. Αν δρουν υπό την καθοδήγηση ανθρώπων καταγράφονται ως μέσα στις ενότητες βίας.

Σημαντική είναι ωστόσο και η παρουσίαση πλάνων με θύματα ή συγγενείς θυμάτων που υποφέρουν με διάφορους τρόπους.

4.7.2. E10 – Μυθοπλαστικό Περιεχόμενο με Αναφορές Φυσικών Καταστροφών ή Ατυχημάτων

Η ενότητα αυτή περιέχει αναφορές σε ατυχήματα ή καταστροφές στο πλαίσιο μυθοπλαστικών προγραμμάτων, όπου δηλαδή οι ηθοποιοί στο πλαίσιο του σεναρίου αναφέρονται σε τέτοια συμβάντα χωρίς να υπάρχουν τα αντίστοιχα πλάνα. Σημειώνεται ότι οι ερευνητές καταγραφής είχαν οδηγίες να μην καταγράφουν απλές αναφορές που δεν περιείχαν κάποια έμφαση στην αναφερόμενη καταστροφή ή ατύχημα. Τα αποτελέσματα της καταγραφής παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=100)
ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ Η ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ		
βροχές, πλημμύρες, κατολισθήσεις	4	4.0
κάτι άλλο	4	4.0
πυρκαγιές	3	3.0
σεισμούς	3	3.0
ανέμους, τυφώνες	0	0.0
καταστροφικούς καύσωνες	0	0.0
καταστροφικό ψύχος – καταστροφική χιονόπτωση	0	0.0
ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ Η ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ		
αυτοκινητιστικά	32	32.0
συνέπειες ασθενειών	30	30.0
κάτι άλλο	28	28.0
εκρήξεις	6	6.0
φωτιά	5	5.0
ζώα	1	1.0
ηλεκτρισμός	0	0.0

Η εικόνα που φαίνεται στον πίνακα είναι περίπου η ίδια με την προηγούμενη, κυριαρχούν τα αυτοκινητιστικά και άλλα ατυχήματα καθώς και οι συνέπειες ασθενειών.

4.7.3. E15 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Πλάνα Φυσικών Καταστροφών ή Ατυχημάτων

Συνεχίζοντας στο πραγματικό περιεχόμενο, και αρχίζοντας με την προβολή πλάνων, παρατίθενται οι συχνότητες εμφάνισης των διάφορων στοιχείων στον επόμενο πίνακα:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=230)
ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ Η ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ		
βροχές, πλημμύρες, κατολισθήσεις	53	23.0
σεισμοί	36	15.7
κάτι άλλο	29	12.6

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=230)
άνεμοι, τυφώνες	14	6.1
καταστροφικό ψύχος – καταστροφική χιονόπτωση	12	5.2
πυρκαγιές	9	3.9
καταστροφικοί καύσωνες	1	0.4
ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ Η ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ		
αυτοκινητιστικά	49	21.3
κάτι άλλο	49	21.3
εκρήξεις	43	18.7
φωτιά	41	17.8
συνέπειες ασθενειών	22	9.6
ηλεκτρισμός	10	4.3
ζώα	1	0.4
ΕΙΔΙΚΑ ΠΛΑΝΑ		
πλάνα με θύματα ή συγγενείς θυμάτων που υποφέρουν μόνο ψυχικά	36	15.7
πλάνα με τραυματισμένα ή ακρωτηριασμένα ή αιμορραγούντα θύματα ή θύματα που υποφέρουν έντονα με άλλους φυσικούς τρόπους	30	13.0
κάτι άλλο	17	7.4
πλάνα με νεκρά θύματα	13	5.7

Ο πίνακας δείχνει ότι επί συνόλου 230 καταγεγραμμένων σκηνών, προβάλλονται κυρίως καταστροφικές βροχές, πλημμύρες και κατολισθήσεις καθώς και σεισμοί και διάφορες άλλες καταστροφές σε μικρότερη συχνότητα. Σημαντική είναι και η παρουσία των διάφορων ατυχημάτων. Σε ό,τι αφορά στα ειδικά πλάνα, παρατηρούμε ότι αυτά εμφανίζονται λιγότερο συχνά από όσο στο αντίστοιχο μυθοπλαστικό περιεχόμενο, κάτι που είναι ίσως φυσιολογικό, αφού τέτοια πλάνα για να προβληθούν πρέπει να είναι διαθέσιμα. Αυτό όμως ίσως να δείχνει και μια ευαισθησία για την προβολή του ανθρώπινου πόνου σε πραγματικό περιεχόμενο.

4.7.4. E20 – Πραγματικό Περιεχόμενο με Αναφορές Φυσικών Καταστροφών ή Ατυχημάτων

Τέλος, στην ενότητα E20 έχουν καταγραφεί αναφορές σε πραγματικά ατυχήματα και καταστροφές. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα:

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=374)
ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ Η ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ		
βροχές, πλημμύρες, κατολισθήσεις	56	15.0
κάτι άλλο	35	9.4
σεισμούς	32	8.6
καταστροφικό ψύχος – καταστροφική χιονόπτωση	14	3.7
πυρκαγιές	11	2.9
ανέμους, τυφώνες	11	2.9
καταστροφικούς καύσωνες	1	0.3

Στοιχείο Καταγραφής	Συχνότητα Εμφάνισης	% Σκηνών (N=374)
ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ Η ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ		
συνέπειες ασθενειών	114	30.5
κάτι άλλο	95	25.4
αυτοκινητιστικά	71	19.0
εκρήξεις	55	14.7
φωτιά	52	13.9
ηλεκτρισμός	15	4.0
ζώα	1	0.3

Ο πίνακας δείχνει ότι περισσότερο από άλλα στοιχεία γίνεται αναφορά σε συνέπειες ασθενειών και σε άλλα ατυχήματα (που ήταν κυρίως αεροπορικά και συνέπειες εκπομπής ραδιενέργειας).

4.8. Περιεχόμενο κατά Μέρα της Εβδομάδας

Στο μέρος αυτό της αναφοράς αναλύεται το τηλεοπτικό περιεχόμενο κατά μέρα της εβδομάδας. Επειδή στις ενότητες για το ρατσισμό και το φανατισμό έχουμε πολύ λίγες περιπτώσεις, η ανάλυση αυτών των κατηγοριών δε θα είχε νόημα και έτσι παραλείπεται. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η ανάλυση για τις υπόλοιπες κατηγορίες, δηλαδή για τη βία, την εγκληματικότητα και τις φυσικές καταστροφές και ατυχήματα.

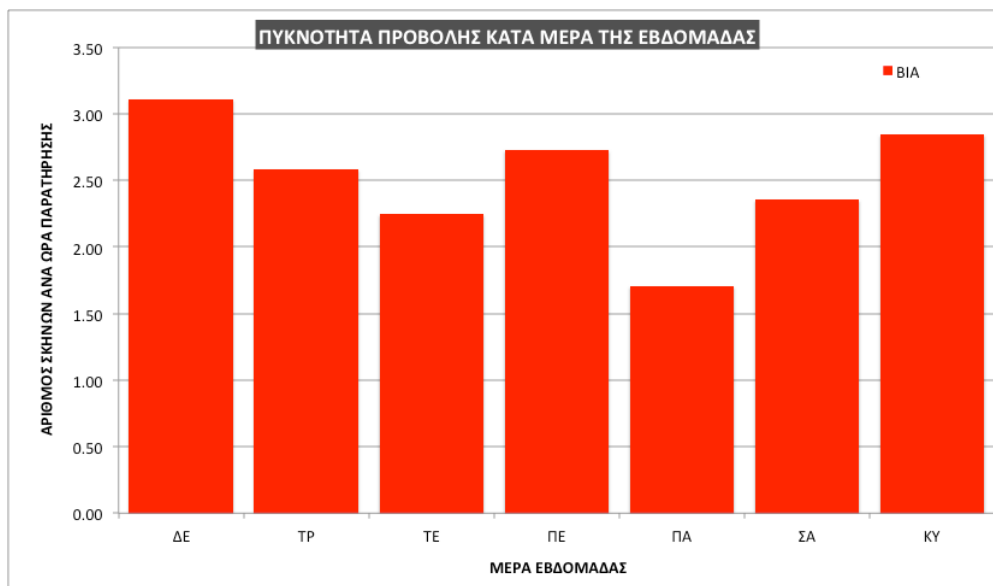
4.8.1. Βία

Οι καταγεγραμμένες σκηνές βίας (E1, E6, E11 και E16) είναι κατανεμημένες στις μέρες της εβδομάδας ως εξής:

Μέρα	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Αριθμός Καταγεγραμμένων Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
Δευτέρα	178.2	554	3.11
Τρίτη	174.9	452	2.58
Τετάρτη	176.2	396	2.25
Πέμπτη	169.2	462	2.73
Παρασκευή	194.0	331	1.71
Σάββατο	182.9	431	2.36
Κυριακή	180.6	514	2.85
ΣΥΝΟΛΟ	1255.9	3140	
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	179.4	448.57	2.50

Παρατηρούμε αρχικά ότι η συνολική διάρκεια παρατήρησης είναι περίπου ίση στις επτά μέρες της εβδομάδας. Αυτό προέκυψε διότι η δειγματοληψία ήταν αναλογικά στρωματοποιημένη σε σχέση με τις μέρες της εβδομάδας (κάτι που δε συμβαίνει για τις ωριαίες ζώνες και τα κανάλια που αναλύονται σε επόμενες ενότητες της αναφοράς). Ωστόσο, η επικράτηση του συγκεκριμένου περιεχομένου δίνεται με το μέγεθος «πυκνότητα

προβολής» το οποίο διορθώνει ακόμα και μικρές αποκλίσεις και δίνει μια πιο έγκυρη συγκριτική εικόνα. Το μέγεθος αυτό είναι το σύνολο των καταγεγραμμένων σκηνών σε κάθε ομάδα ενοτήτων (βίας, εγκληματικότητας και καταστροφών & ατυχημάτων) διαιρούμενο δια τη συνολική διάρκεια παρατήρησης για την κάθε μέρα της εβδομάδας και είναι μαθηματικά ανάλογο με τη συχνότητα προβολής σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Τα πιο πάνω αποτελέσματα παρουσιάζονται και στην επόμενη γραφική παράσταση:

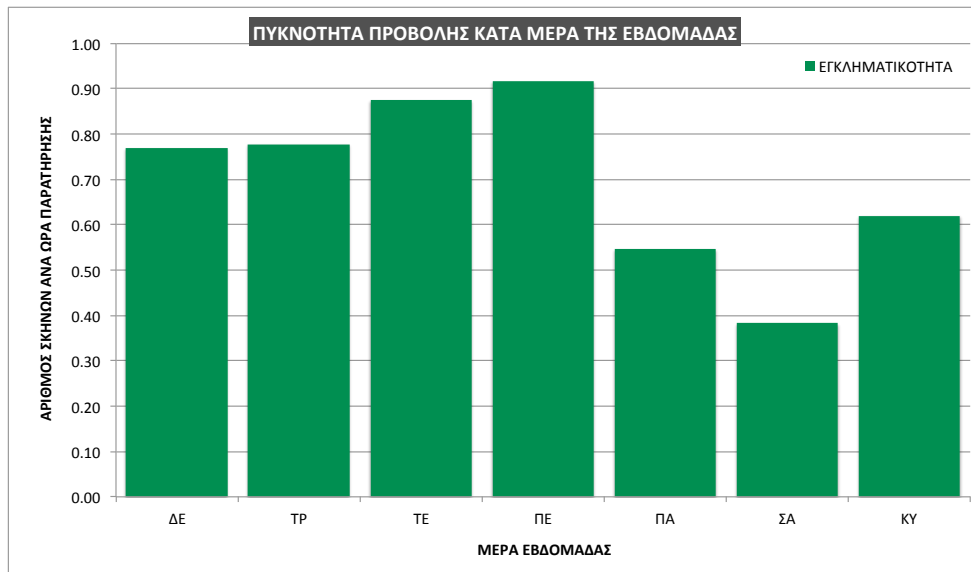
Όπως είναι προφανές, οι μέρες με τη μεγαλύτερη πυκνότητα προβολής βίας είναι η Δευτέρα, η Πέμπτη και η Κυριακή, ενώ η Παρασκευή παρουσιάζεται ως περιέχουσα τη λιγότερη βία.

4.8.2. Εγκληματικότητα

Οι καταγεγραμμένες σκηνές μη βίαιης εγκληματικότητας (E2, E7, E12 και E17) είναι κατανεμημένες στις μέρες της εβδομάδας ως εξής:

Μέρα	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Αριθμός Καταγεγραμμένων Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
Δευτέρα	178.2	137	0.77
Τρίτη	174.9	136	0.78
Τετάρτη	176.2	154	0.87
Πέμπτη	169.2	155	0.92
Παρασκευή	194.0	106	0.55
Σάββατο	182.9	70	0.38
Κυριακή	180.6	112	0.62
ΣΥΝΟΛΟ	1255.9	870	
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	179.4	124.29	0.69

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται η πυκνότητα προβολής εγκληματικότητας (καταγεγραμμένες σκηνές ανά ώρα παρατήρησης).

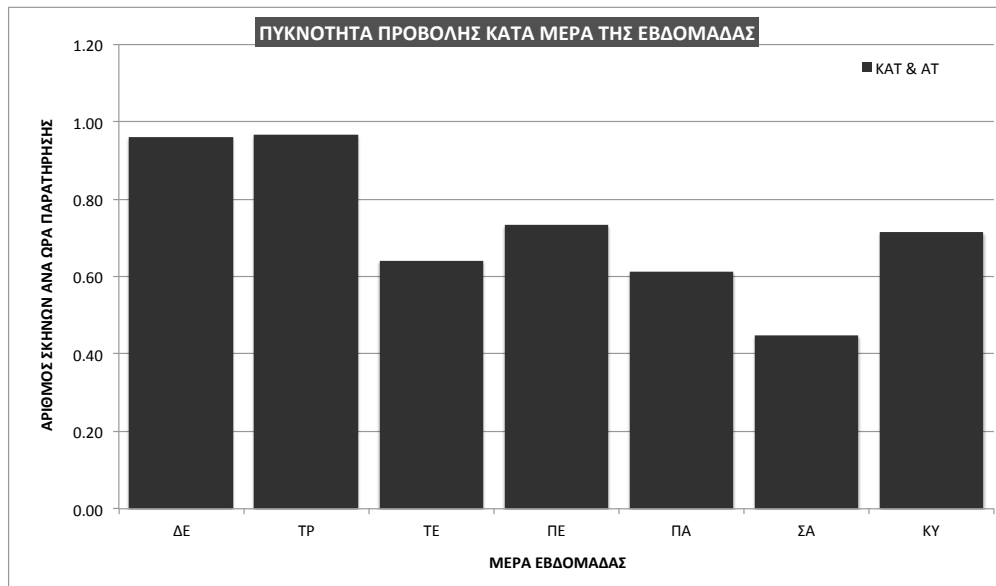
Η προβολή εγκληματικότητας φαίνεται να είναι περισσότερο συγκεντρωμένη στις πρώτες τέσσερις μέρες της εβδομάδας και λιγότερο στην Παρασκευή και στο Σαββατοκύριακο.

4.8.3. Φυσικές Καταστροφές και Ατυχήματα

Οι καταγεγραμμένες σκηνές φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων (Ε5, Ε10, Ε15 και Ε20) είναι κατανεμημένες στις μέρες της εβδομάδας ως εξής:

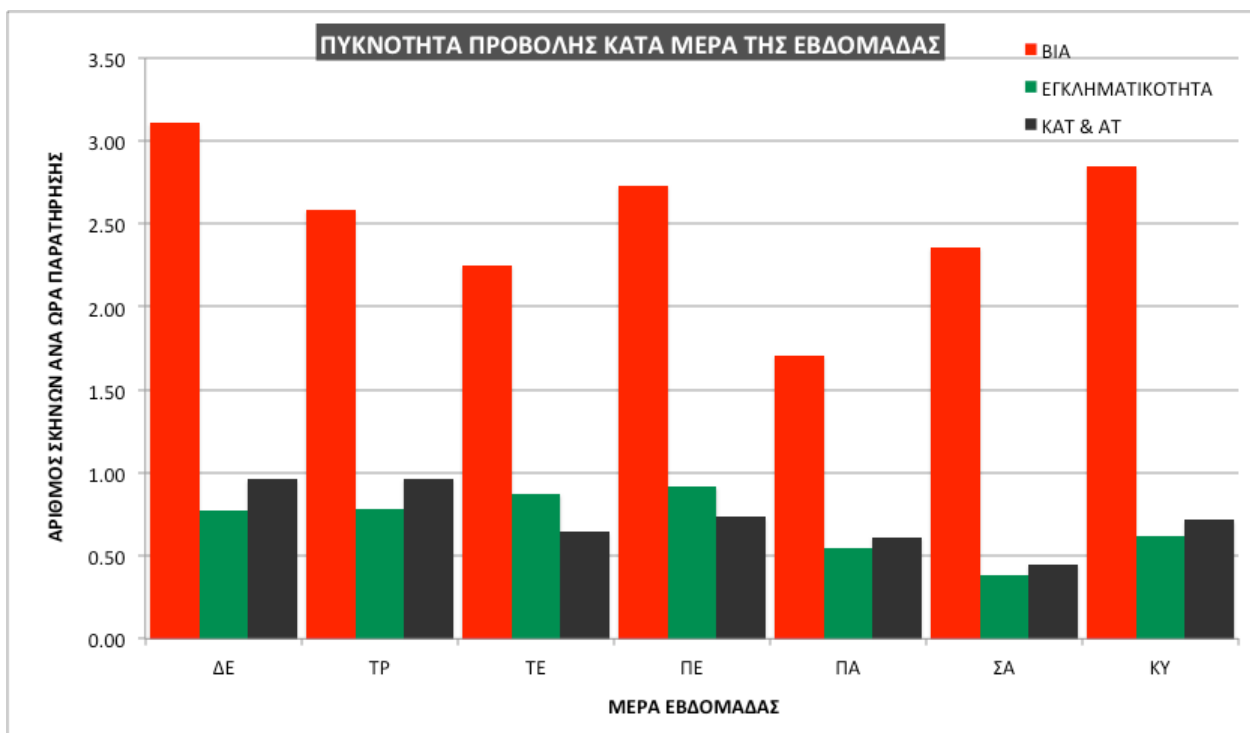
Μέρα	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Αριθμός Καταγεγραμμένων Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηές ανά ώρα παρατήρησης)
Δευτέρα	178.2	177	0.96
Τρίτη	174.9	169	0.97
Τετάρτη	176.2	113	0.64
Πέμπτη	169.2	124	0.73
Παρασκευή	194.0	119	0.61
Σάββατο	182.9	82	0.45
Κυριακή	180.6	129	0.71
ΣΥΝΟΛΟ	1255.9	907	
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	179.4	129.57	0.72

Όπως φαίνεται και στην επόμενη γραφική παράσταση, η κατανομή των καταστροφών και ατυχημάτων είναι συγκεντρωμένη περισσότερο στις πρώτες δύο μέρες της εβδομάδας. Η μέρα που έχει τη χαμηλότερη συχνότητα προβολής είναι το Σάββατο.

4.8.4. Σύνοψη

Το επόμενο γράφημα παρουσιάζει και τα τρία είδη θεάματος κατά μέρα της εβδομάδας σε συγκριτική μεταξύ τους διάταξη.

4.9. Περιεχόμενο κατά Ωριαία Ζώνη

Παρόμοια με την ανάλυση στην προηγούμενη ενότητα είναι και η ανάλυση κατά ωριαία ζώνη. Και εδώ, επειδή στις ενότητες για το ρατσισμό και το φανατισμό έχουμε πολύ λίγες περιπτώσεις, παρουσιάζεται μόνο η ανάλυση για τις ενότητες της βίας, της εγκληματικότητας και των καταστροφών και ατυχημάτων.

4.9.1. Βία

Αρχίζοντας με το περιεχόμενο βίας, έχουμε την κατανομή που φαίνεται στον επόμενο πίνακα. Οι ωριαίες ζώνες παριστάνονται με τον αριθμό της ώρας, δηλαδή «0» σημαίνει από 00:00 μέχρι 00:59, «1» από 01:00 μέχρι 01:59, κοκ. Παρατηρούμε αρχικά ότι η συνολική διάρκεια παρατήρησης διαφέρει αισθητά κατά ωριαία ζώνη. Αυτό οφείλεται στο ότι η δειγματοληψία ήταν μη αναλογικά στρωματοποιημένη σε σχέση με τις ωριαίες ζώνες (όπως εξηγείται αναλυτικά στο Παραδοτέο 5α, έγινε υπερδειγματοληψία στις απογευματινές και βραδινές ζώνες). Η επικράτηση δίνεται και πάλι με την πυκνότητα προβολής.

Ωριαία Ζώνη	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Αριθμός Καταγεγραμμένων Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
0	27.40	107	3.91
1	26.88	124	4.61
2	33.03	112	3.39
3	27.18	17	0.63
4	22.05	27	1.22
5	24.38	43	1.76
6	25.68	54	2.10
7	47.35	174	3.67
8	57.75	102	1.77
9	53.57	35	0.65
10	53.65	82	1.53
11	47.95	38	0.79
12	40.12	91	2.27
13	59.62	157	2.63
14	72.05	182	2.53
15	63.12	130	2.06
16	68.63	121	1.76
17	78.28	144	1.84
18	61.78	155	2.51
19	81.85	228	2.79
20	65.93	251	3.81
21	67.13	217	3.23
22	82.53	338	4.10
23	67.98	211	3.10
ΣΥΝΟΛΟ	1255.92	3140	
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	52.33	130.83	2.44

Η πυκνότητα προβολής κατά ωριαία ζώνη παρουσιάζεται και στην επόμενη γραφική παράσταση:

Όπως φαίνεται στην παράσταση, η προβολή βίας διαφοροποιείται κατά ωριαία ζώνη. Η προβολή βίαιου περιεχομένου είναι αισθητά συχνότερη τις πρώτες μεταμεσονύκτιες ώρες. Στη συνέχεια, υπάρχει μια σημαντική μείωση αλλά ταυτόχρονα μια ανοδική τάση τις πρώτες πρωινές ώρες. Η ζώνη «7» διαφοροποιείται σημαντικά προς τα πάνω σε σχέση με τις γειτονικές της ζώνες. Η υπόλοιπη πρωινή ζώνη έχει σχετικά χαμηλή πυκνότητα προβολής βίας. Η προβολή βίας επανέρχεται σε υψηλές τιμές γύρω στο μεσημέρι με την ωριαία ζώνη «13» να επικρατεί τοπικά. Παρατηρείται στη συνέχεια, από τη ζώνη «14» μέχρι τη ζώνη «17», μια τάση μείωσης και μετά μια τάση αύξησης, χωρίς ωστόσο να υπάρχει σημαντική απόκλιση. Σημαντική αύξηση στην πυκνότητα προβολής βίας παρατηρείται στη ζώνη «20». Η πυκνότητα προβολής βίας παραμένει σε υψηλές τιμές μέχρι το τέλος της ημέρας.

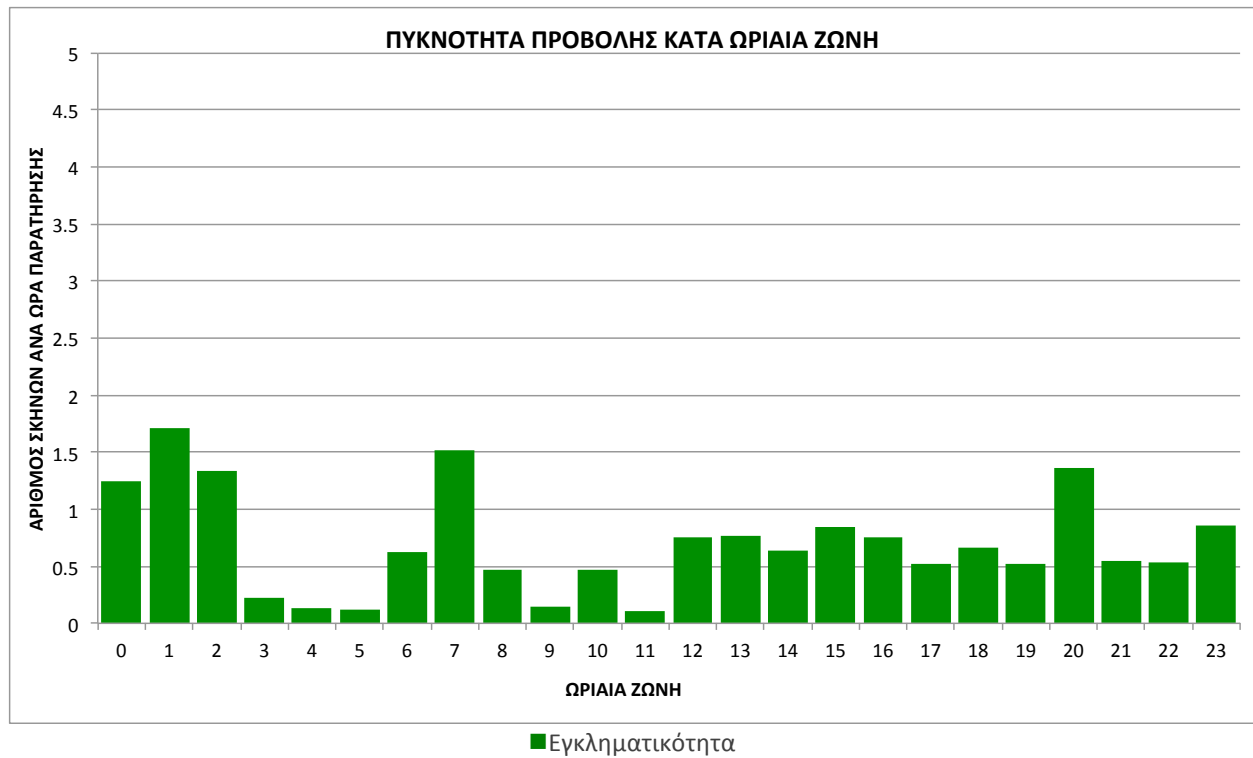
Σε πιο γενικές γραμμές, φαίνεται ότι η περισσότερη βία προβάλλεται από τις 2200 μέχρι τις πρώτες μεταμεσονύκτιες ώρες. Αυτό είναι φυσιολογικό δεδομένου ότι τα περισσότερα κανάλια προβάλλουν κατά την νυκτερινή ζώνη περιεχόμενο με λιγότερους περιορισμούς. Οι τοπικές επικρατούσες τιμές, που εμφανίζονται στις ζώνες «7», «13» και «20», συμπίπτουν με την έναρξη ειδησεογραφικών εκπομπών στα περισσότερα κανάλια.

4.9.2. Εγκληματικότητα

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την κατανομή προβολής μη βίαιης εγκληματικότητας στις 24 ωριαίες ζώνες. Ισχύουν οι μεθοδολογικές σημειώσεις που παρουσιάστηκαν πιο πάνω για τη βία.

Ωριαία Ζώνη	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Αριθμός Καταγεγραμμένων Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
0	27.40	34	1.24
1	26.88	46	1.71
2	33.03	44	1.33
3	27.18	6	0.22
4	22.05	3	0.14
5	24.38	3	0.12
6	25.68	16	0.62
7	47.35	72	1.52
8	57.75	27	0.47
9	53.57	8	0.15
10	53.65	25	0.47
11	47.95	5	0.10
12	40.12	30	0.75
13	59.62	46	0.77
14	72.05	46	0.64
15	63.12	53	0.84
16	68.63	52	0.76
17	78.28	41	0.52
18	61.78	41	0.66
19	81.85	43	0.53
20	65.93	90	1.37
21	67.13	37	0.55
22	82.53	44	0.53
23	67.98	58	0.85
ΣΥΝΟΛΟ	1255.92	870	
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	52.33	36.25	0.70

Η πυκνότητα προβολής κατά ωριαία ζώνη παρουσιάζεται και στην επόμενη γραφική παράσταση:

Η εικόνα είναι περίπου η ίδια με τη βία, αλλά με δύο πιο ξεκάθαρες τοπικές επικρατούσες τιμές. Εκτός από τη μεταμεσονύκτια τρίωρη περίοδο, η οποία εξακολουθεί να κυριαρχεί, οι δύο από τις τρεις ωριαίες ζώνες που συνήθως φιλοξενούν την έναρξη ειδησεογραφικών εκπομπών («7» και «20») ξεχωρίζουν πιο αισθητά, με σημαντικά ψηλότερη πυκνότητα προβολής εγκληματικότητας από τις υπόλοιπες ημερήσιες ωριαίες ζώνες. Η ζώνη «13» είναι λιγότερο κυρίαρχη τοπικά.

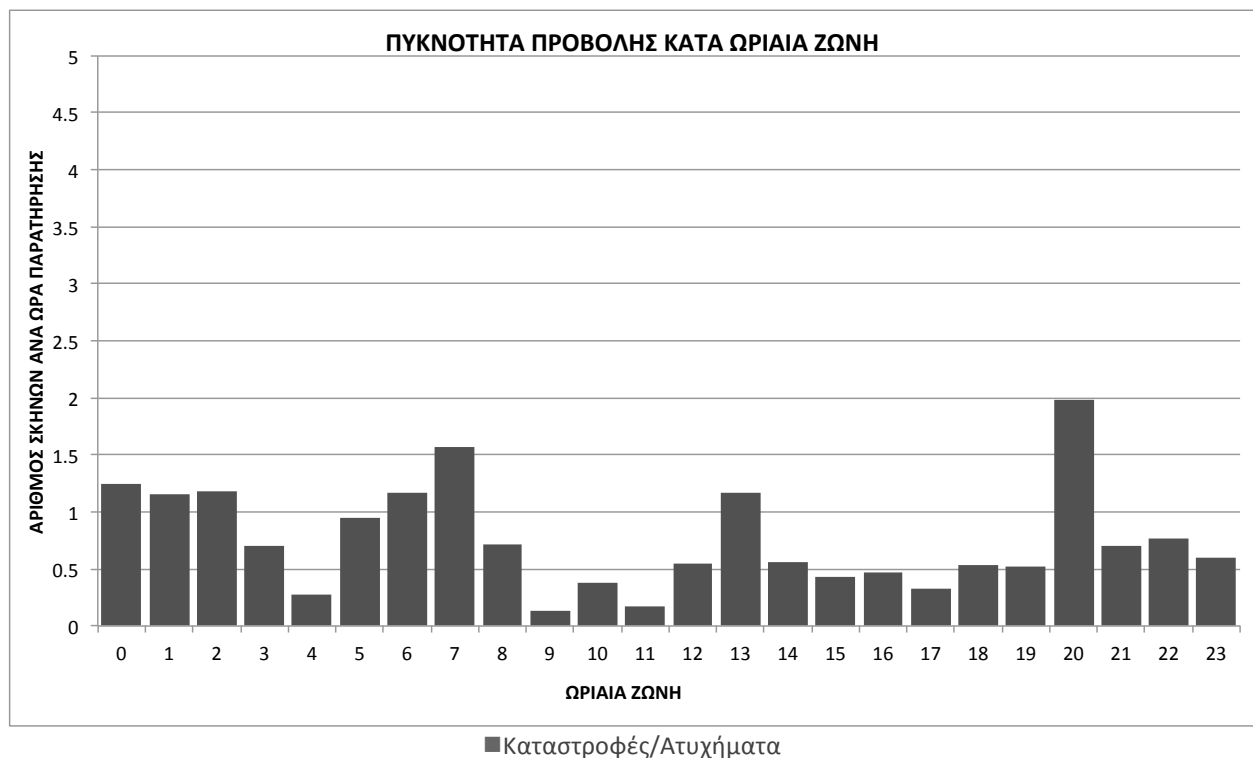
4.9.3. Φυσικές Καταστροφές και Ατυχήματα

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την κατανομή προβολής φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων στις 24 ωριαίες ζώνες. Ισχύουν και πάλι οι ίδιες μεθοδολογικές σημειώσεις.

Ωριαία Ζώνη	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Αριθμός Καταγεγραμμένων Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
0	27.40	34	1.24
1	26.88	31	1.15
2	33.03	39	1.18
3	27.18	19	0.70
4	22.05	6	0.27
5	24.38	23	0.94
6	25.68	30	1.17
7	47.35	74	1.56
8	57.75	41	0.71
9	53.57	7	0.13
10	53.65	20	0.37

Ωριαία Ζώνη	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Αριθμός Καταγεγραμμένων Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
11	47.95	8	0.17
12	40.12	22	0.55
13	59.62	70	1.17
14	72.05	40	0.56
15	63.12	27	0.43
16	68.63	32	0.47
17	78.28	26	0.33
18	61.78	33	0.53
19	81.85	43	0.53
20	65.93	131	1.99
21	67.13	47	0.70
22	82.53	63	0.76
23	67.98	41	0.60
ΣΥΝΟΛΟ	1255.92	907	
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	52.33	37.79	0.76

Η πυκνότητα προβολής κατά ωριαία ζώνη παρουσιάζεται και στην επόμενη γραφική παράσταση.

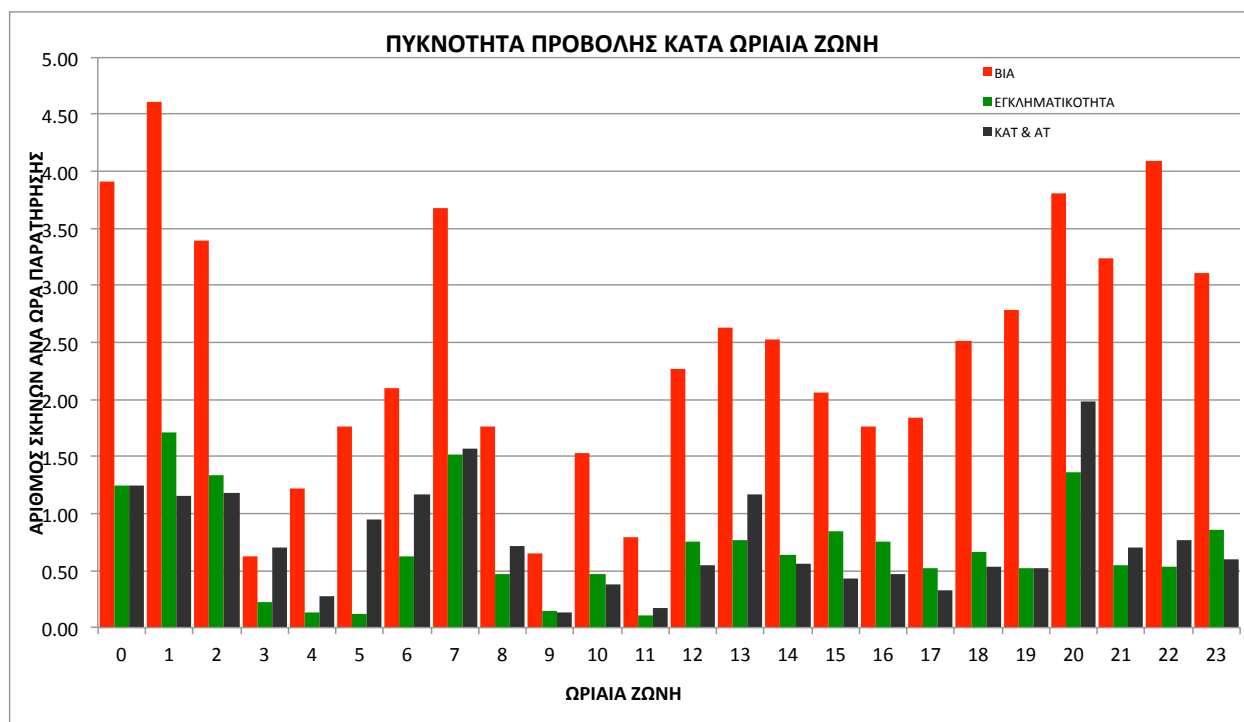

Η εικόνα που εμφανίζεται είναι ανάλογη με τις προηγούμενες. Ωστόσο, εδώ βλέπουμε μια όχι και τόσο σημαντική αύξηση στην πυκνότητα προβολής τις πρώτες μεταμεσονύκτιες ώρες σε σχέση με το υπόλοιπο εικοσιτετράωρο. Οι τρεις ωριαίες ζώνες που εμφανίζονται με

συχνότερη προβολή καταστροφών και ατυχημάτων είναι και πάλι οι «7», «13» και «20». Αυτό, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω συμπίπτει με την έναρξη των δελτίων ειδήσεων ή άλλων ειδησεογραφικών εκπομπών στα περισσότερα κανάλια.

4.9.4. Σύνοψη

Τα δεδομένα από τις τρεις προηγούμενες γραφικές παραστάσεις παρουσιάζονται μαζί στην επόμενη γραφική παράσταση σε συγκριτική διάταξη κατά ωριαία ζώνη.

4.10. Περιεχόμενο κατά Είδος Προγράμματος

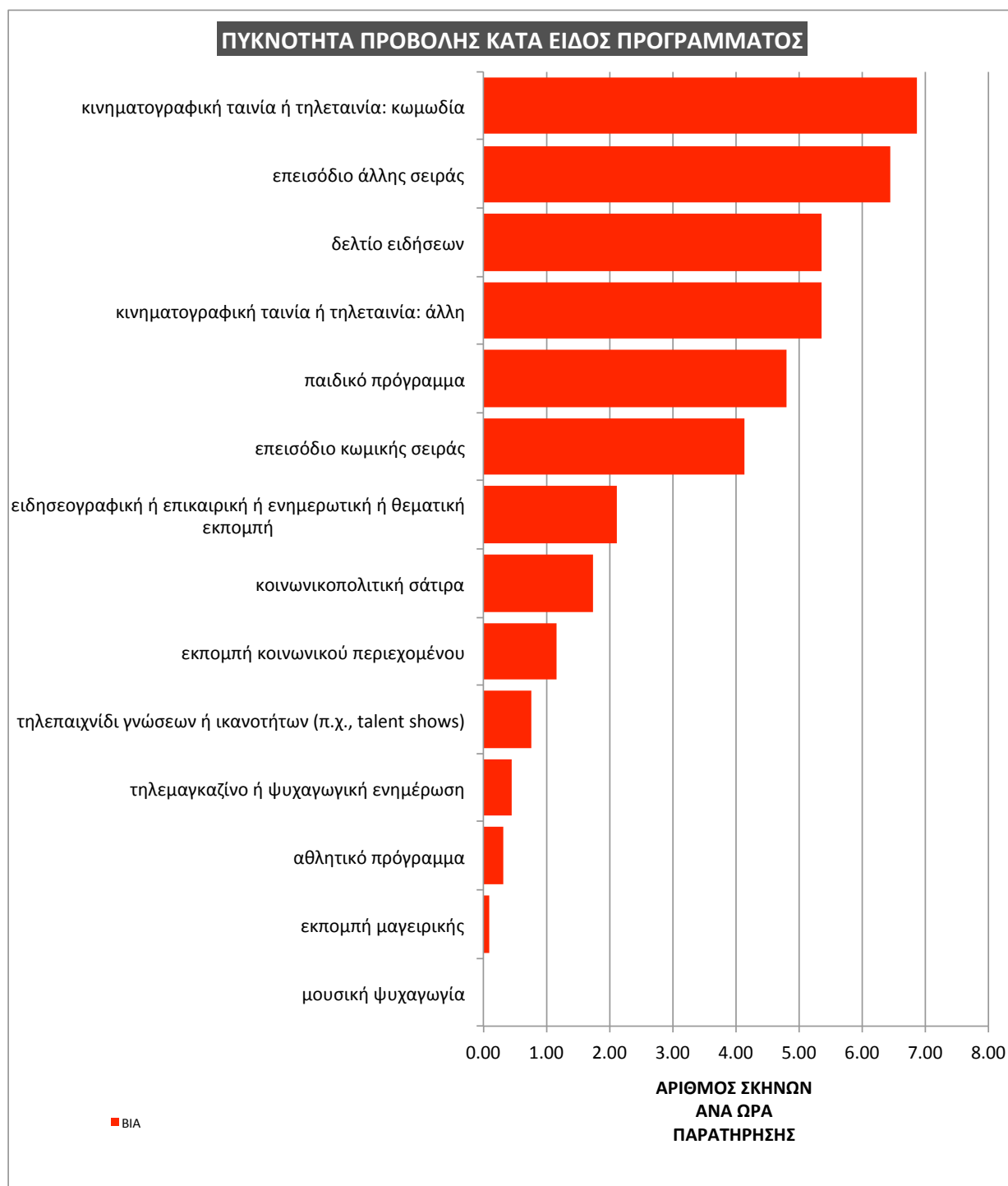
Στην ανάλυση κατά είδος προγράμματος που ακολουθεί, απουσιάζουν και πάλι οι ενότητες για το ρατσισμό και το φανατισμό λόγω απουσίας ικανοποιητικού αριθμού περιπτώσεων. Για σκοπούς αξιοπιστίας, έχουν επίσης μείνει εκτός ανάλυσης είδη προγραμμάτων που εμφανίζονται στο δείγμα λιγότερες από δέκα φορές. Συνολικά απουσιάζουν 45 προγράμματα.

4.10.1. Βία

Αρχίζοντας με το περιεχόμενο βίας, έχουμε την κατανομή που φαίνεται στον επόμενο πίνακα. Η επικράτηση δίνεται και πάλι με την πυκνότητα προβολής και τα είδη προγραμμάτων παρουσιάζονται κατά φθίνουσα σειρά πυκνότητας.

Είδος	Αριθμός Προγραμ- μάτων στο Δείγμα	Διάρκεια Παρατή- ρησης (ώρες)	Πλάνα	Αναφορές	Σύνολο Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
κινηματογραφική ταινία ή τηλεταινία: κωμωδία	18	26.48	152	30	182	6.87
επεισόδιο άλλης σειράς	145	117.87	374	385	759	6.44
δελτίο ειδήσεων	86	88.70	242	234	476	5.37
κινηματογραφική ταινία ή τηλεταινία: άλλη	67	111.87	449	150	599	5.35
παιδικό πρόγραμμα (π.χ., κινούμενα σχέδια)	53	21.48	101	2	103	4.79
επεισόδιο κωμικής σειράς	91	68.12	184	97	281	4.13
ειδησεογραφική ή επικαιρική ή ενημερωτική ή θεματική εκπομπή ή ζωντανή συζήτηση	109	189.57	133	269	402	2.12
κοινωνικοπολιτική σάτιρα	16	17.27	23	7	30	1.74
εκπομπή κοινωνικού περιεχομένου	29	36.50	5	37	42	1.15
τηλεπαιχνίδι γνώσεων ή ικανοτήτων (π.χ., talent shows)	32	42.42	18	14	32	0.75
τηλεμαγαζίνο (π.χ., πρωινάδικα) ή ψυχαγωγική ενημέρωση ή ζωντανή συζήτηση (π.χ., talk shows)	180	318.17	60	84	144	0.45
αθλητικό πρόγραμμα (ζωντανή κάλυψη ή ενημέρωση-ανάλυση-συζήτηση)	80	109.63	24	10	34	0.31
εκπομπή μαγειρικής	36	32.02	0	3	3	0.09
μουσική ψυχαγωγία	13	23.75	0	0	0	0.00
ΣΥΝΟΛΟ	955	1203.8	1765	1322	3087	

Η πυκνότητα προβολής κατά είδος προγράμματος παρουσιάζεται και στην επόμενη γραφική παράσταση:

Το είδος εκπομπής που παρουσιάζει την πιο πυκνή προβολή βίας είναι οι κωμικές κινηματογραφικές ταινίες. Στο είδος αυτό η προβαλλόμενη βία διακωμωδεύεται και αυτό φαίνεται να δικαιολογεί την τόσο ψηλή πυκνότητα. Στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι μη κωμικές σειρές, ενώ στις επόμενες δύο τα δελτία ειδήσεων και οι μη κωμικές κινηματογραφικές ταινίες. Τα αποτελέσματα αυτά πρέπει να θεωρούνται αναμενόμενα. Στην πέμπτη θέση, αλλά με αρκετά ψηλή πυκνότητα (πάνω από 4 σκηνές ανά ώρα παρατήρησης) βρίσκονται τα παιδικά προγράμματα (τα οποία συμπεριλαμβάνουν τα κινούμενα σχέδια) και στην έκτη θέση, με επίσης αρκετά ψηλή πυκνότητα (πάνω από 4 σκηνές ανά ώρα παρατήρησης) οι κωμικές σειρές. Τα υπόλοιπα είδη παρουσιάζουν σημαντικά χαμηλότερη πυκνότητα.

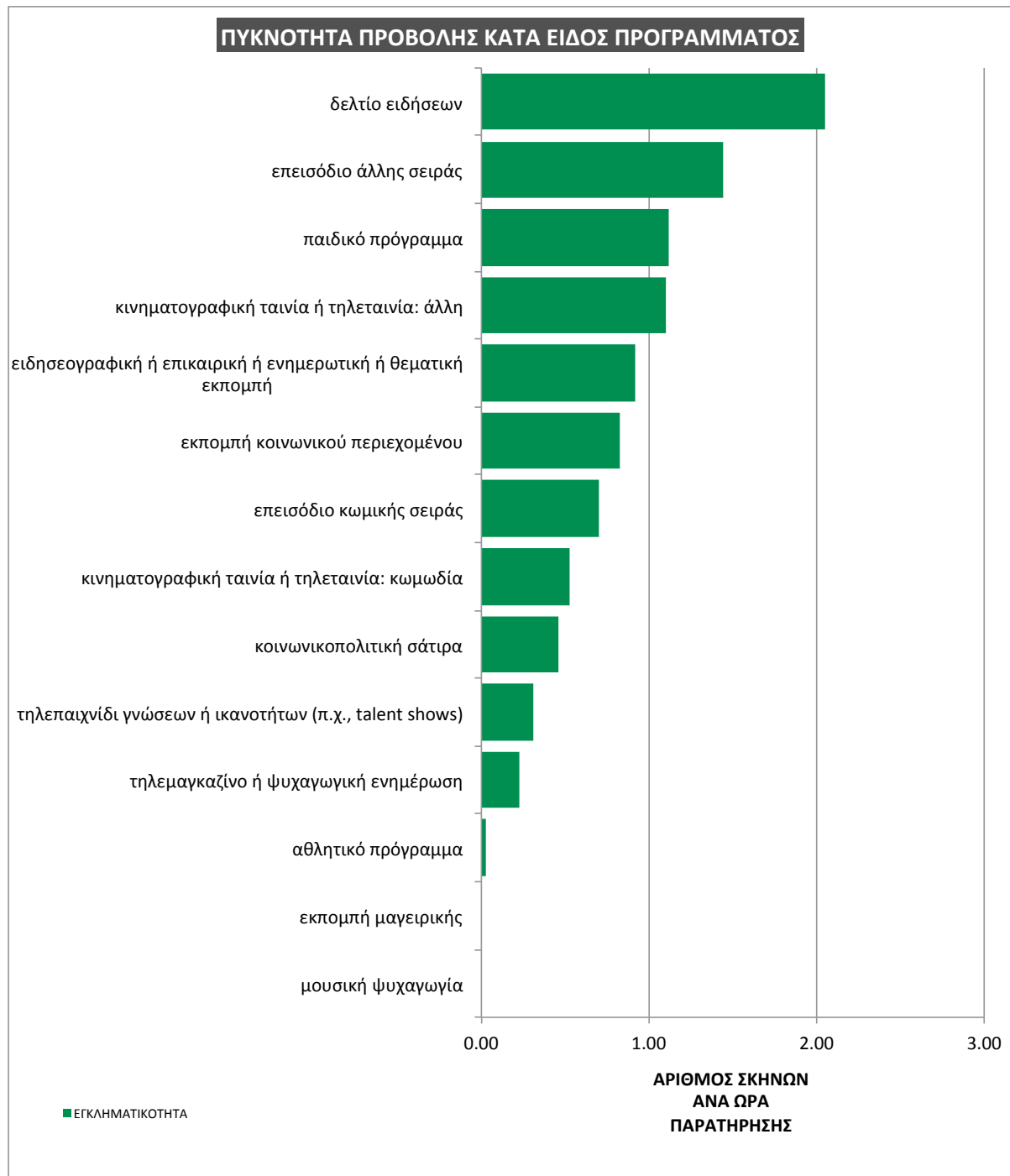
Γενικά, το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει σημαντικά ψηλότερη πυκνότητα προβολής βίας σε σχέση με το πραγματικό. Η μέση τιμή πυκνότητας προβολής βίας για το μυθοπλαστικό περιεχόμενο όλων των καναλιών είναι 5.16 σκηνές ανά ώρα ενώ η αντίστοιχη για το πραγματικό περιεχόμενο 1.18.

4.10.2. Εγκληματικότητα

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την κατανομή προβολής μη βίαιης εγκληματικότητας κατά είδος εκπομπής. Η επικράτηση δίνεται και πάλι με την πυκνότητα προβολής και τα είδη προγραμμάτων παρουσιάζονται κατά φθίνουσα σειρά πυκνότητας.

Είδος	Αριθμός Προγραμμάτων στο Δείγμα	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Πλάνα	Αναφορές	Σύνολο Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
δελτίο ειδήσεων	86	88.70	34	148	182	2.05
επεισόδιο άλλης σειράς	145	117.87	47	123	170	1.44
παιδικό πρόγραμμα	53	21.48	19	5	24	1.12
κινηματογραφική ταινία ή τηλεταινία: άλλη	67	111.87	42	81	123	1.10
ειδησεογραφική ή επικαιρική ή ενημερωτική ή θεματική εκπομπή	109	189.57	26	148	174	0.92
εκπομπή κοινωνικού περιεχομένου	29	36.50	1	29	30	0.82
επεισόδιο κωμικής σειράς	91	68.12	22	26	48	0.70
κινηματογραφική ταινία ή τηλεταινία: κωμωδία	18	26.48	0	14	14	0.53
κοινωνικοπολιτική σάτιρα	16	17.27	2	6	8	0.46
τηλεπαιχνίδι γνώσεων ή ικανοτήτων (π.χ., talent shows)	32	42.42	0	13	13	0.31
τηλεμαγκαζίνο ή ψυχαγωγική ενημέρωση	180	318.17	16	56	72	0.23
αθλητικό πρόγραμμα	80	109.63	3	0	3	0.03
μουσική ψυχαγωγία	13	23.75	0	0	0	0.00
εκπομπή μαγειρικής	36	32.02	0	0	0	0.00
ΣΥΝΟΛΟ	955	1203.8	212	649	861	

Η πυκνότητα προβολής παρουσιάζεται και στην επόμενη γραφική παράσταση:

Παρατηρούμε ότι η πυκνότερη προβολή εγκληματικότητας εμφανίζεται στα δελτία ειδήσεων με σημαντική διαφορά από το επόμενο είδος που είναι οι μη κωμικές σειρές. Τα παιδικά προγράμματα εμφανίζονται στην τρίτη θέση και οι μη κωμικές κινηματογραφικές ταινίες στην τέταρτη.

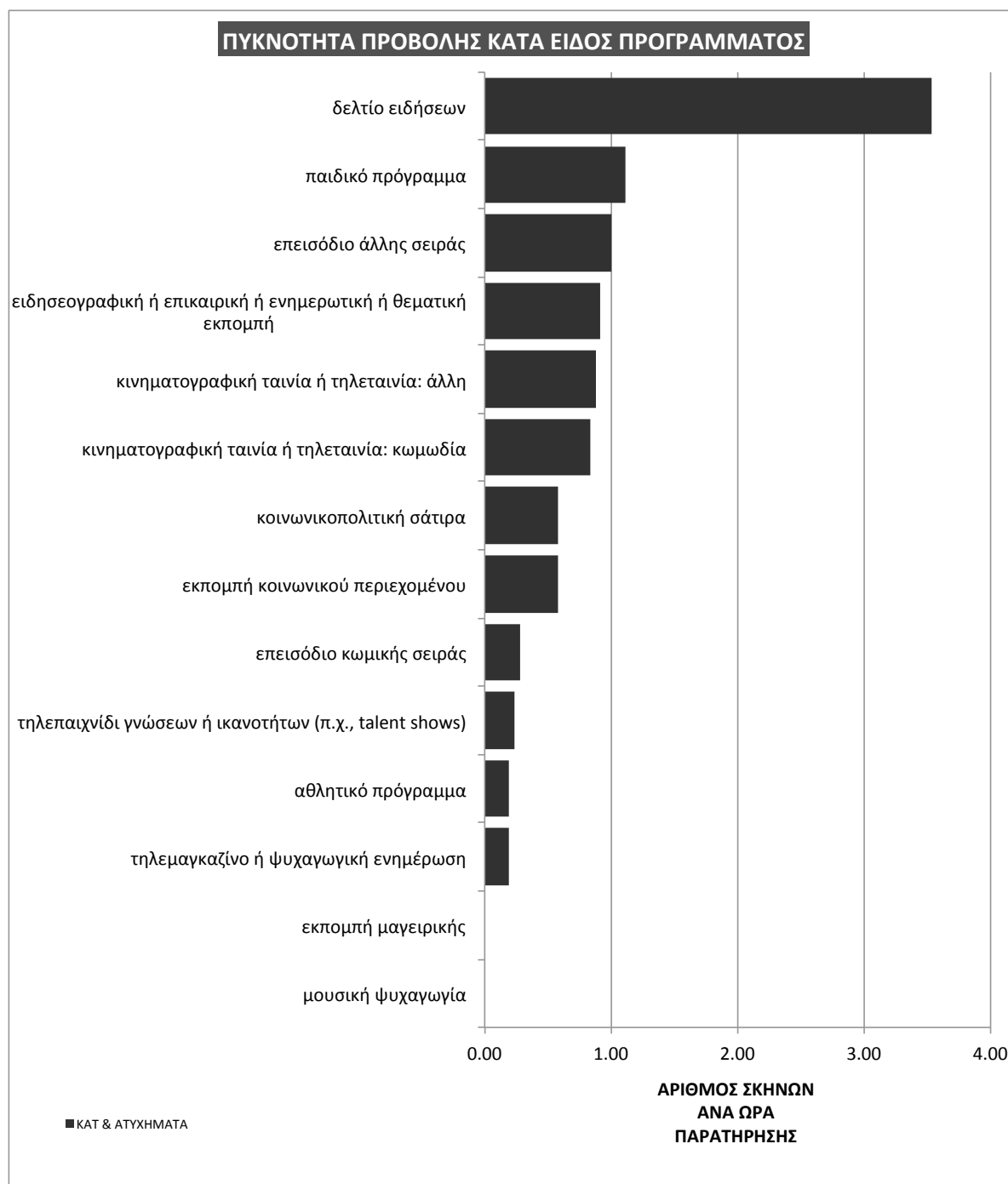
Γενικά, το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει σημαντικά ψηλότερη πυκνότητα προβολής εγκληματικότητας σε σχέση με το πραγματικό. Η μέση τιμή πυκνότητας προβολής εγκληματικότητας για το μυθοπλαστικό περιεχόμενο όλων των καναλιών είναι 1.00 σκηνή ανά ώρα ενώ η αντίστοιχη για το πραγματικό περιεχόμενο 0.46.

4.10.3. Φυσικές Καταστροφές και Ατυχήματα

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την κατανομή προβολής φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων κατά είδος εκπομπής. Η επικράτηση δίνεται και πάλι με την πυκνότητα προβολής και τα είδη προγραμμάτων παρουσιάζονται κατά φθίνουσα σειρά πυκνότητας.

Είδος	Αριθμός Προγραμμάτων στο Δείγμα	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Πλάνα	Αναφορές	Σύνολο Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
δελτίο ειδήσεων	86	88.70	139	174	313	3.53
παιδικό πρόγραμμα	53	21.48	23	1	24	1.12
επεισόδιο άλλης σειράς	145	117.87	61	57	118	1.00
ειδησεογραφική ή επικαιρική ή ενημερωτική ή θεματική εκπομπή	109	189.57	53	120	173	0.91
κινηματογραφική ταινία ή τηλεταινία: άλλη	67	111.87	66	33	99	0.88
κινηματογραφική ταινία ή τηλεταινία: κωμωδία	18	26.48	21	1	22	0.83
κοινωνικοπολιτική σάτιρα	16	17.27	8	2	10	0.58
εκπομπή κοινωνικού περιεχομένου	29	36.50	1	20	21	0.58
επεισόδιο κωμικής σειράς	91	68.12	10	9	19	0.28
τηλεπαιχνίδι γνώσεων ή ικανοτήτων (π.χ., talent shows)	32	42.42	2	8	10	0.24
αθλητικό πρόγραμμα	80	109.63	12	9	21	0.19
τηλεμαγκαζίνο ή ψυχαγωγική ενημέρωση	180	318.17	23	37	60	0.19
μουσική ψυχαγωγία	13	23.75	0	0	0	0.00
εκπομπή μαγειρικής	36	32.02	0	0	0	0.00
ΣΥΝΟΛΟ	955	1203.8	419	471	890	

Η πυκνότητα προβολής παρουσιάζεται και στην επόμενη γραφική παράσταση:

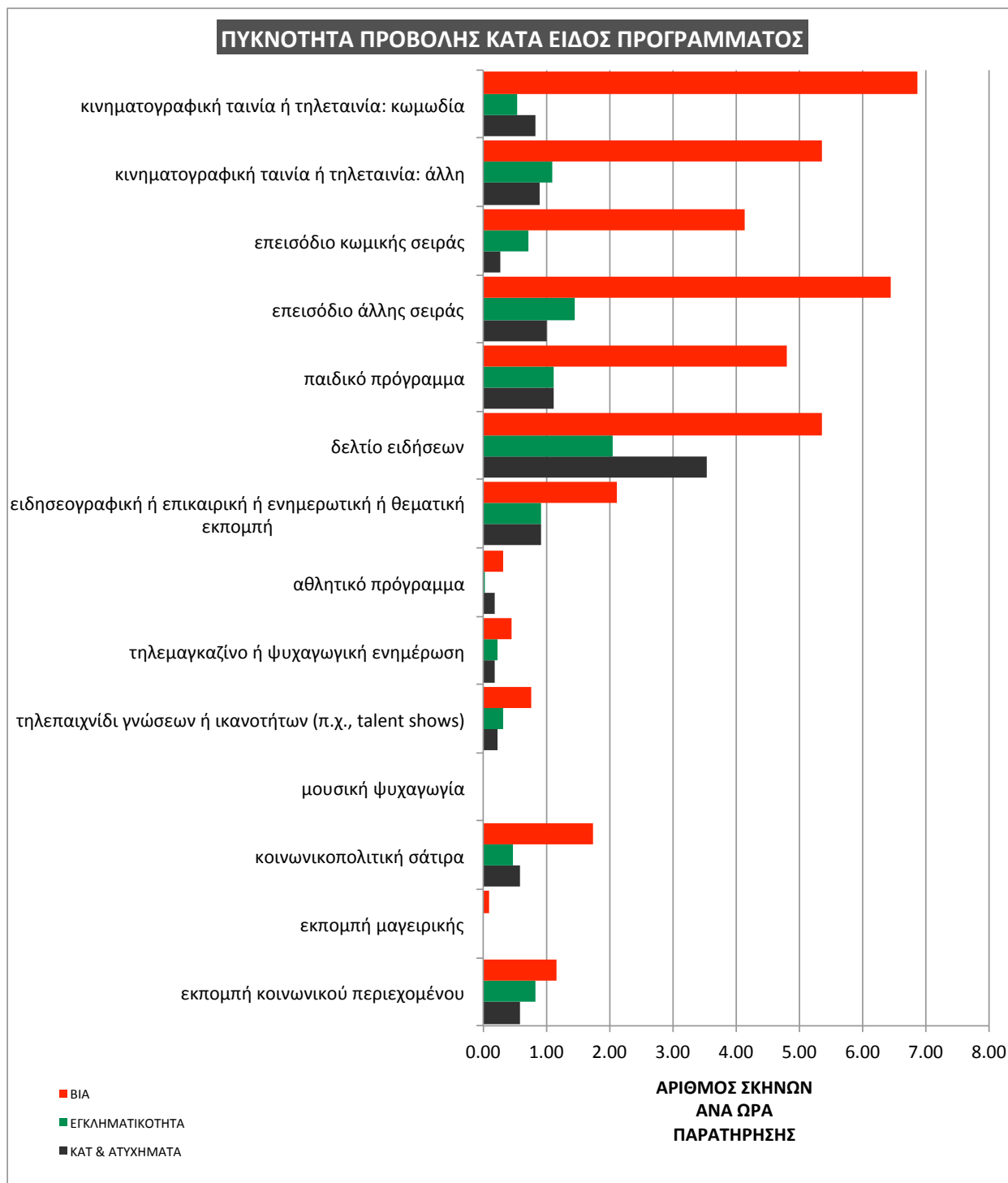

Παρατηρούμε ότι η πυκνότερη προβολή φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων εμφανίζεται και πάλι στα δελτία ειδήσεων, αλλά με τεράστια διαφορά από τα υπόλοιπα είδη, περίπου σε τριπλάσια πυκνότητα από τα παιδικά προγράμματα που βρίσκονται στη δεύτερη θέση. Στις επόμενες θέσεις με περίπου την ίδια πυκνότητα βρίσκονται οι μη κωμικές σειρές, οι ειδησεογραφικές εκπομπές, οι μη κωμικές και οι κωμικές κινηματογραφικές ταινίες.

Γενικά, το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει ελαφρώς ψηλότερη πυκνότητα προβολής φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων σε σχέση με το πραγματικό. Η μέση τιμή πυκνότητας προβολής εγκληματικότητας για το μυθοπλαστικό περιεχόμενο όλων των καναλιών είναι 0.78 σκηνές ανά ώρα ενώ η αντίστοιχη για το πραγματικό περιεχόμενο 0.66.

4.10.4. Σύνοψη

Τα δεδομένα από τις τρεις προηγούμενες γραφικές παραστάσεις παρουσιάζονται μαζί στην επόμενη σε συγκριτική διάταξη με την σειρά που είχαν κωδικοποιηθεί στο όργανο μέτρησης. Αυτή η σειρά ακολουθεί και την κατηγοριοποίηση των προγραμμάτων σε μυθοπλαστικά (πρώτα 5 είδη από πάνω προς τα κάτω στη γραφική παράσταση) και πραγματικού περιεχομένου (τελευταία 9 είδη στην παράσταση). Έτσι μπορεί να διαπιστωθεί και συνοπτικά ότι, με εξαίρεση τα δελτία ειδήσεων, η προβολή βίας, εγκληματικότητας και καταστροφών και ατυχημάτων είναι σημαντικά πυκνότερη στις μυθοπλαστικές εκπομπές.

4.11. Περιεχόμενο κατά Τηλεοπτικό Κανάλι

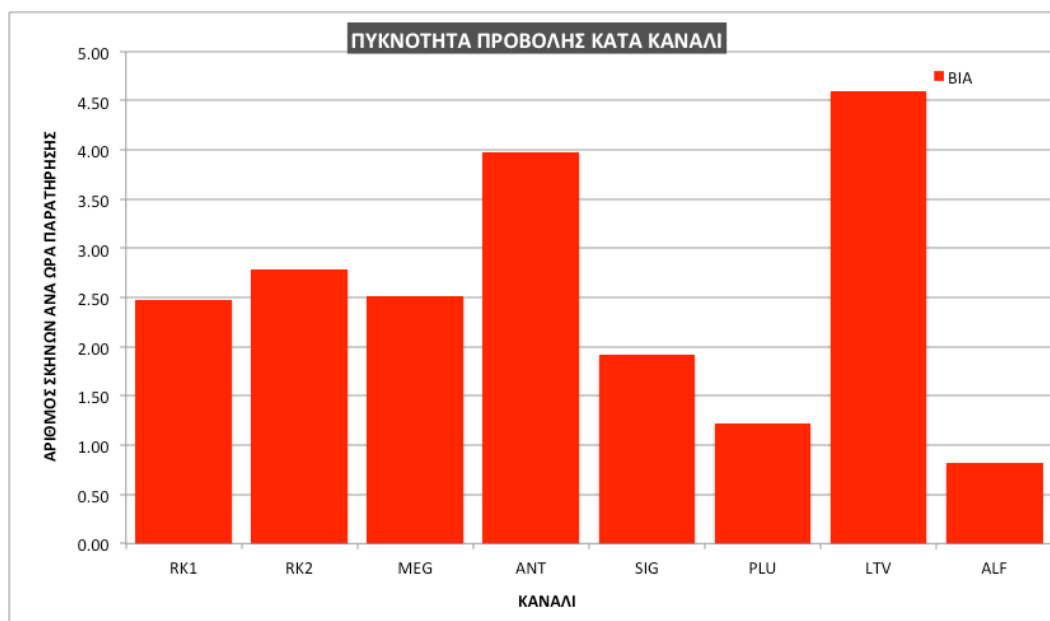
Για την παρουσίαση της κατανομής του καταγεγραμμένου περιεχομένου κατά κανάλι ακολουθήθηκε η ίδια λογική όπως και με τις μέρες της εβδομάδας. Σημειώνεται ότι η συνολική διάρκεια παρατήρησης για το κάθε κανάλι διαφέρει αισθητά. Αυτό οφείλεται κυρίως στην εφαρμογή μη αναλογικής δειγματοληψίας κατά κανάλι (τα μη συνδρομητικά κανάλια έτυχαν υπεραντιπροσώπευσης). Η δυσαναλογία αυτή εξουδετερώνεται και πάλι με τη χρήση της «πυκνότητας προβολής» (σκηνές ανά ώρα).

4.11.1. Βία

Οι καταγεγραμμένες σκηνές βίας (E1, E6, E11 και E16) είναι κατανεμημένες στα οκτώ κανάλια με τα οποία ασχολήθηκε αυτό το ερευνητικό πρόγραμμα ως εξής:

Κανάλι	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Αριθμός Καταγεγραμμένων Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
PIK 1	197.2	489	2.48
PIK 2	133.6	372	2.79
MEGA	208.7	524	2.51
ANT1	154.9	616	3.98
SIGMA	189.1	363	1.92
PLUS	200.1	245	1.22
LTV	103.3	474	4.59
ALPHA	69.1	57	0.82
ΣΥΝΟΛΟ	1255.9	3140	
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	157	392.5	2.54

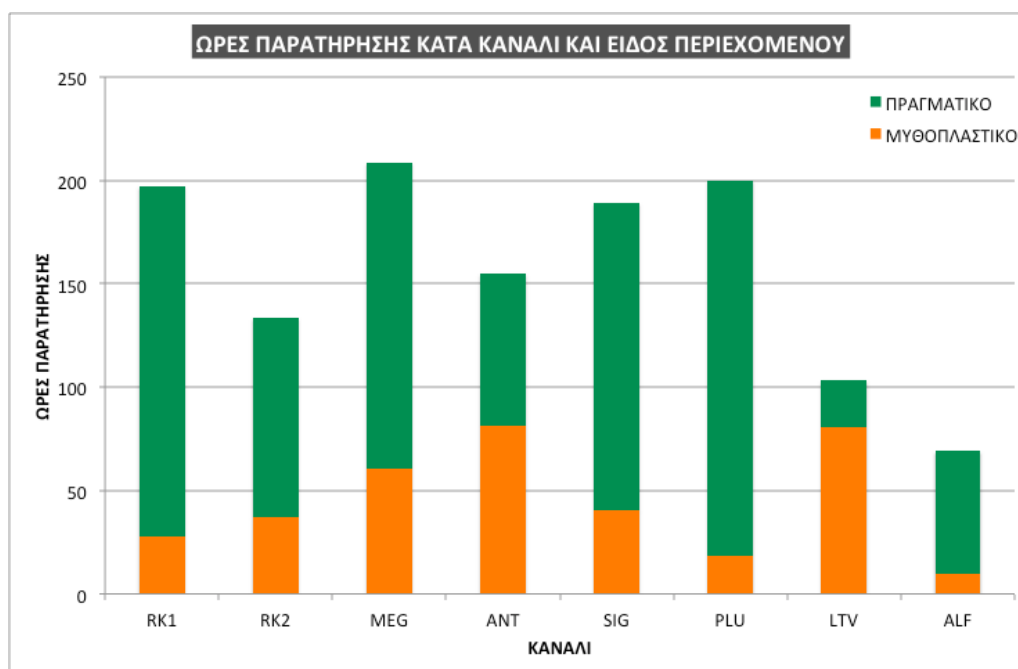
Η πυκνότητα προβολής φαίνεται και στην επόμενη γραφική παράσταση:

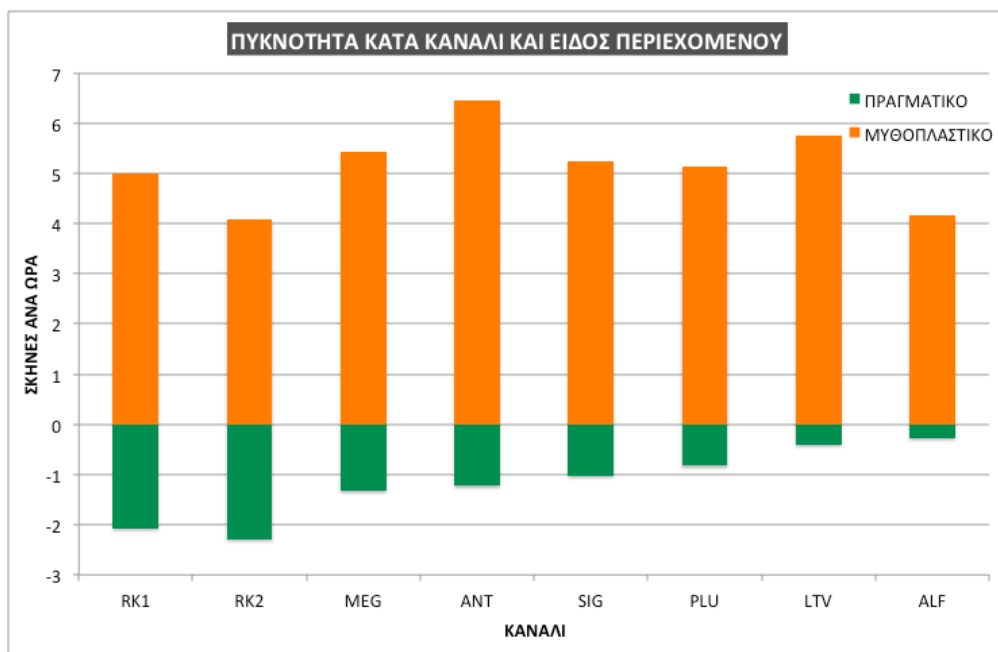
Από την πιο πάνω κατανομή προκύπτει ότι το συνδρομητικό κανάλι LTV έχει τη ψηλότερη συχνότητα προβολής βίας, με μέσο όρο τις 4.59 σκηνές ανά ώρα. Το αντίθετο ισχύει για το συνδρομητικό κανάλι ALPHA, το οποίο εμφανίζεται να προβάλλει τη λιγότερη βία. Τα αποτελέσματα αυτά πρέπει να θεωρούνται ρεαλιστικά, δεδομένου ότι το κανάλι LTV προσανατολίζεται προς την προβολή κινηματογραφικών ταινιών ενώ το κανάλι ALPHA περισσότερο προς την προβολή αθλητικών προγραμμάτων.

Ανάμεσα στα μη συνδρομητικά κανάλια, την πρώτη θέση με σημαντική διαφορά κατέχει το κανάλι ANT1, ενώ σε ελάχιστη συχνότητα φαίνεται να προβάλλει βίαιο περιεχόμενο το κανάλι PLUS.

Για καλύτερη κατανόηση των πιο πάνω σκορ, θα βοηθήσει και η ανάλυση των αποτελεσμάτων κατά είδος περιεχομένου. Όπως φαίνεται στην επόμενη γραφική παράσταση, για τα κανάλια ANT1 και LTV έχουν τύχει καταγραφής σημαντικά περισσότερα προγράμματα μυθοπλαστικού περιεχομένου σε σύγκριση με τα υπόλοιπα κανάλια.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι πυκνότητες προβολής (σκηνές ανά ώρα) συγκριτικά για τα δύο είδη περιεχομένου κατά κανάλι. Στα μεγέθη των πυκνοτήτων του πραγματικού περιεχομένου έχει δοθεί αρνητικό πρόσημο για σκοπούς συγκριτικής παράταξης. Όπως είναι ορατό, και όπως παρουσιάστηκε πιο αναλυτικά στην προηγούμενη ενότητα, το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει σημαντικά ψηλότερη πυκνότητα προβολής βίας σε σχέση με το πραγματικό, σε όλα τα κανάλια (η μέση τιμή πυκνότητας προβολής βίας για το μυθοπλαστικό περιεχόμενο όλων των καναλιών είναι 5.16 ενώ η αντίστοιχη για το πραγματικό περιεχόμενο 1.18).

Από τις πιο πάνω παραστάσεις προκύπτει ότι ο δείκτης πυκνότητας βίας για το κάθε κανάλι εξαρτάται από το είδος περιεχομένου. Το κανάλι ANT1 που προβάλλει αναλογικά περισσότερα προγράμματα μυθοπλασίας, έχει λογικά ψηλότερη πυκνότητα προβολής βίας.

Ανάλογη εξήγηση μπορεί να δοθεί και για το κανάλι PLUS, το οποίο προβάλλει λιγότερο μυθοπλαστικό περιεχόμενο και κατά συνέπεια έχει χαμηλότερη πυκνότητα προβολής βίας.

Ωστόσο, περίπου όμοια με το κανάλι PLUS είναι η αναλογία προγραμμάτων πραγματικού περιεχομένου έναντι των προγραμμάτων με μυθοπλαστικό περιεχόμενο και για το κανάλι PIK 1, και λίγο διαφορετική αλλά με σημαντικά περισσότερο το πραγματικό περιεχόμενο έναντι του μυθοπλαστικού στα κανάλια PIK 2, MEGA και SIGMA. Αυτό σημαίνει ότι το κανάλι PLUS βρίσκεται στη θέση με τη λιγότερη βία γιατί έχει και χαμηλή πυκνότητα προβολής βίας στο πραγματικό περιεχόμενο.

Σημαντική είναι και η παρατήρηση ότι, στο πραγματικό περιεχόμενο, τα κανάλια που έχουν τη ψηλότερη συχνότητα προβολής βίας είναι τα PIK 1 και PIK 2.

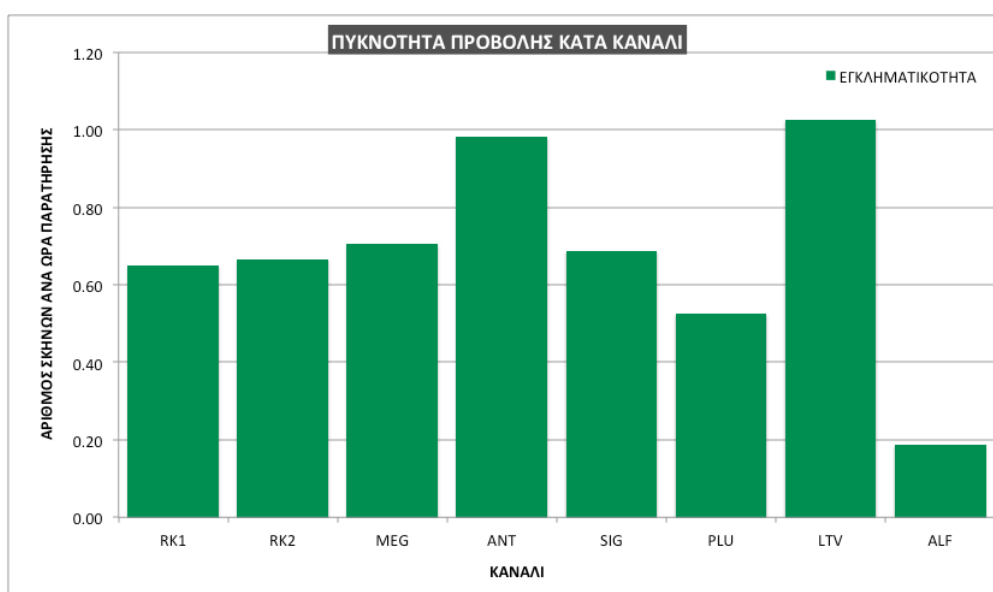
4.11.2. Εγκληματικότητα

Οι καταγεγραμμένες σκηνές εγκληματικότητας (E2, E7, E12 και E17) είναι κατανεμημένες στα οκτώ κανάλια ως εξής:

Κανάλι	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Αριθμός Καταγεγραμμένων Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
PIK 1	197.2	128	0.65
PIK 2	133.6	89	0.67
MEGA	208.7	147	0.70
ANT1	154.9	152	0.98
SIGMA	189.1	130	0.62

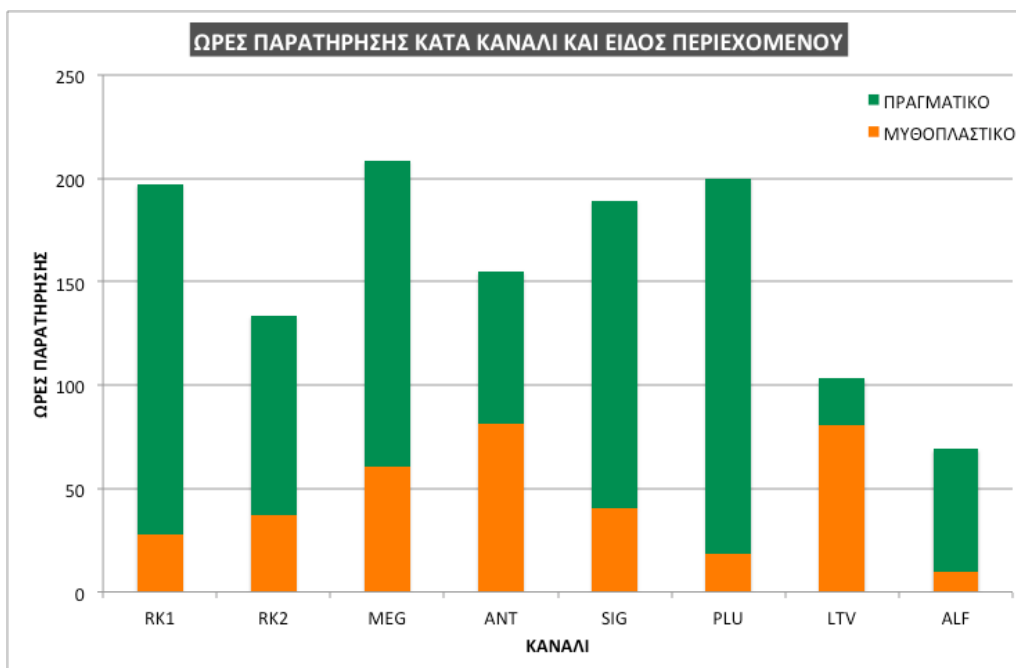
Κανάλι	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Αριθμός Καταγεγραμμένων Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
PLUS	200.1	105	0.52
LTV	103.3	106	1.03
ALPHA	69.1	13	0.19
ΣΥΝΟΛΟ	1255.9	870	
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	157	108.75	0.68

Η πυκνότητα προβολής κατά κανάλι παρουσιάζεται και στην επόμενη γραφική παράσταση:

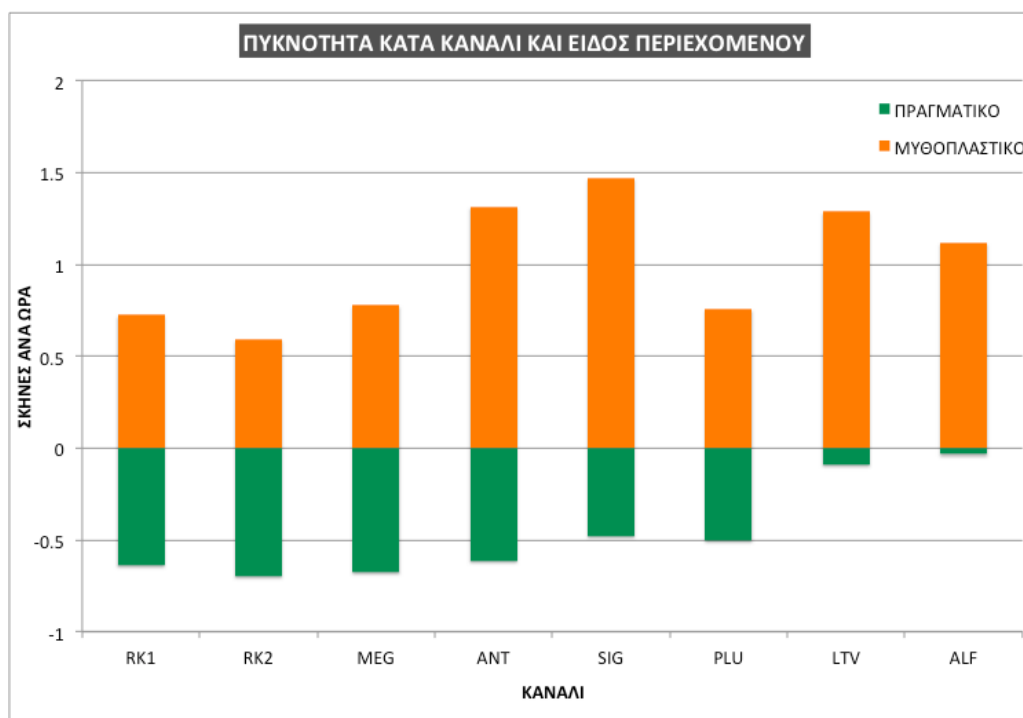

Το συνδρομητικό κανάλι LTV και το μη συνδρομητικό κανάλι ANT1 έχουν τη ψηλότερη συχνότητα προβολής εγκληματικότητας. Ωστόσο, η διαφορά τους από τα υπόλοιπα κανάλια είναι κατά μέσο όρο μικρότερη σε σύγκριση με την αντίστοιχη διαφορά στο περιεχόμενο βίας. Επίσης τα μη συνδρομητικά κανάλια PIK 1, PIK 2, MEGA και SIGMA φαίνεται να προβάλλουν περίπου την ίδια ποσότητα εγκληματικότητας σε αντίθεση με την αντίστοιχη κατανομή στο περιεχόμενο βίας, όπου το κανάλι PLUS, και σε μικρότερο αλλά σημαντικό βαθμό το κανάλι SIGMA, διέφεραν πιο αισθητά από τα υπόλοιπα. Το συνδρομητικό κανάλι ALPHA, όπως και για τη βία, φαίνεται να προβάλλει τη λιγότερη εγκληματικότητα.

Ακολουθεί η ανάλυση των αποτελεσμάτων κατά είδος περιεχομένου. Οι ώρες παρατήρησης είναι οι ίδιες με την προηγούμενη ενότητα αφού είναι οι ώρες παρατήρησης κάθε καναλιού ανεξαρτήτως αποτελεσμάτων. Επισημαίνεται ξανά ότι για τα κανάλια ANT1 και LTV έχουν τύχει καταγραφής σημαντικά περισσότερα προγράμματα μυθοπλαστικού περιεχομένου σε σύγκριση με τα υπόλοιπα.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι πυκνότητες προβολής (σκηνές ανά ώρα) συγκριτικά για τα δύο είδη περιεχομένου κατά κανάλι. Το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει σημαντικά ψηλότερη πυκνότητα προβολής εγκληματικότητας στα κανάλια SIGMA, ANT1, LTV και ALPHA και περίπου την ίδια στα κανάλια PIK 1, PIK 2, MEGA και PLUS.

Από τα πιο πάνω προκύπτει ότι και ο δείκτης πυκνότητας προβολής εγκληματικότητας για το κάθε κανάλι εξαρτάται από το είδος περιεχομένου. Το κανάλι ANT1 που προβάλλει αναλογικά περισσότερα προγράμματα μυθοπλασίας, έχει και υψηλή πυκνότητα προβολής εγκληματικότητας. Από την άλλη, το κανάλι SIGMA, αν και έχει ψηλότερο σκορ στην πυκνότητα προβολής εγκληματικότητας σε μυθοπλαστικό περιεχόμενο, έχει χαμηλότερη

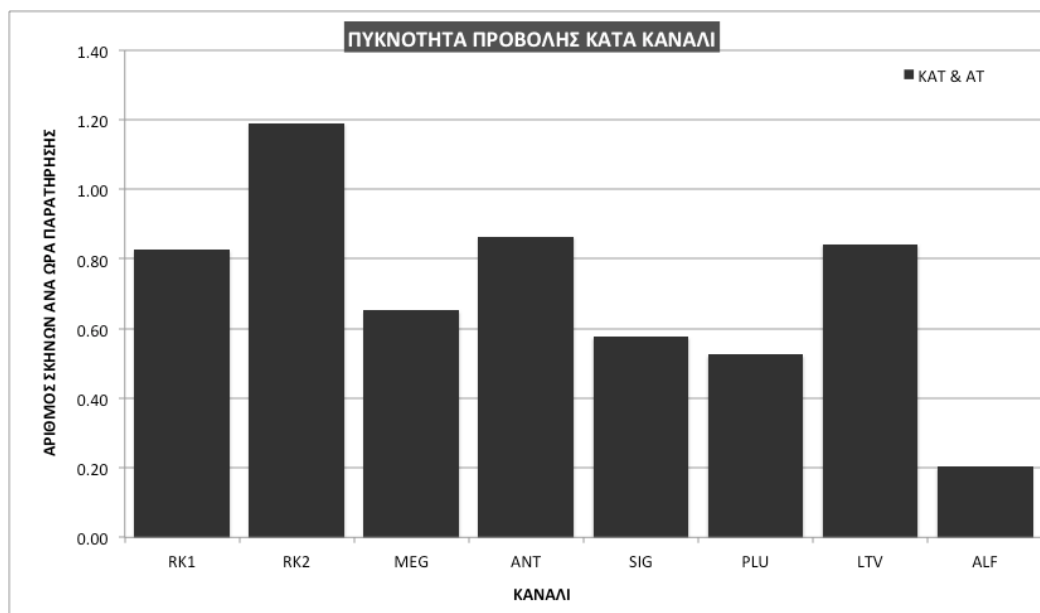
γενική πυκνότητα λόγω του ότι προβάλλει λιγότερη μυθοπλασία, σε σχέση κυρίως με το κανάλι ANT1.

4.11.3. Φυσικές Καταστροφές και Ατυχήματα

Τέλος, στον επόμενο πίνακα, παρουσιάζεται η κατανομή σκηνών φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων κατά κανάλι. Ισχύουν και εδώ οι μεθοδολογικές σημειώσεις που παρουσιάστηκαν πιο πάνω για τη βία και την εγκληματικότητα.

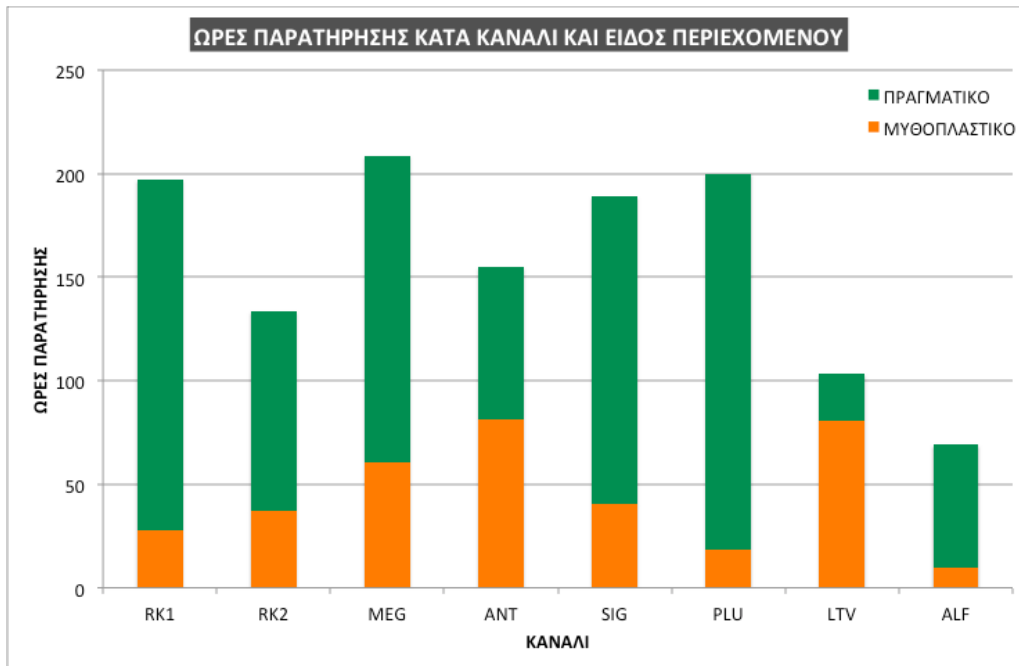
Κανάλι	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Αριθμός Καταγεγραμμένων Σκηνών	Πυκνότητα Προβολής (σκηνές ανά ώρα παρατήρησης)
PIK 1	197.2	163	0.83
PIK 2	133.6	159	1.19
MEGA	208.7	136	0.65
ANT1	154.9	134	0.86
SIGMA	189.1	109	0.58
PLUS	200.1	105	0.52
LTV	103.3	87	0.84
ALPHA	69.1	14	0.20
ΣΥΝΟΛΟ	1255.9	907	
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	157	113.38	0.71

Η πυκνότητα προβολής καταστροφών και ατυχημάτων κατά κανάλι παρουσιάζεται και στην επόμενη γραφική παράσταση.

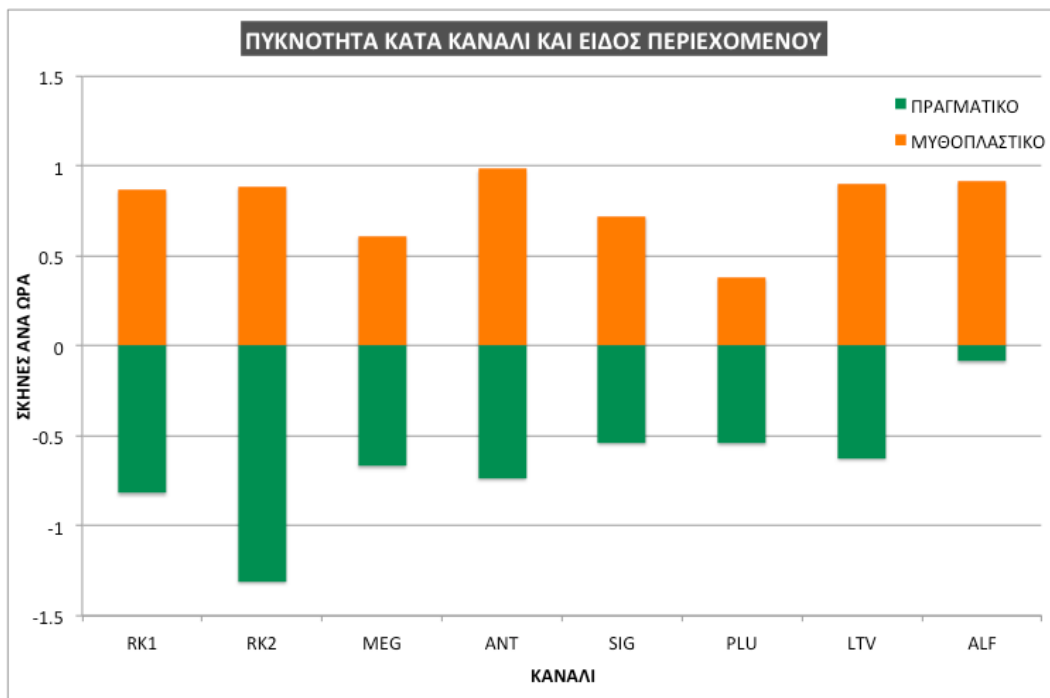

Το κανάλι PIK 2 παρουσιάζει τη ψηλότερη συχνότητα προβολής φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων, ακολουθούμενο σε όχι και τόσο μεγάλη απόσταση από τα κανάλια PIK 1, ANT1 και LTV. Με εξαίρεση το κανάλι ALPHA, τα υπόλοιπα (MEGA, SIGMA, PLUS) βρίσκονται επίσης σε σχετικά μικρή απόσταση πίσω από τα κανάλια PIK 1, ANT1 και LTV.

Όπως και προηγουμένως, ακολουθεί ανάλυση κατά είδος περιεχομένου. Στην πρώτη γραφική παράσταση πιο κάτω, παρουσιάζονται οι ώρες παρατήρησης, οι οποίες είναι και πάλι οι ίδιες με τις αντίστοιχες προηγούμενες.

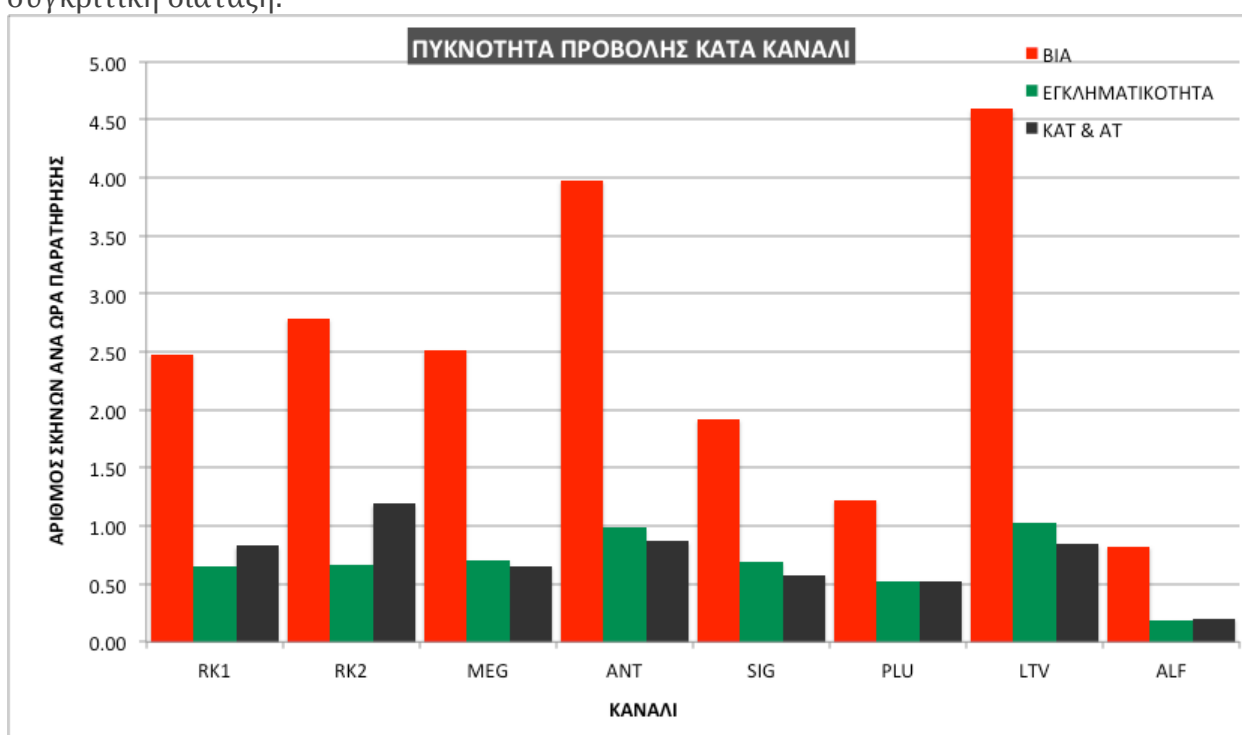
Στην επόμενη γραφική παράσταση παρουσιάζονται οι πυκνότητες προβολής (σκηνές ανά ώρα) συγκριτικά για τα δύο είδη περιεχομένου κατά κανάλι. Σε αντίθεση με την εγκληματικότητα και κυρίως σε αντίθεση με τη βία, το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει σημαντικά ψηλότερη πυκνότητα προβολής φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων μόνο στο κανάλι ALPHA, ενώ στα υπόλοιπα κανάλια η επικράτηση των καταστροφών και ατυχημάτων είναι περίπου η ίδια στα δύο είδη περιεχομένου.

Ο δείκτης πυκνότητας προβολής καταστροφών και ατυχημάτων για το κάθε κανάλι εξαρτάται λιγότερο από το είδος περιεχομένου, σε σύγκριση με τους δείκτες για τη βία και την εγκληματικότητα. Για το κανάλι ΡΙΚ 2, το οποίο βρίσκεται στην πρώτη θέση, ισχύει ότι προβάλλει περισσότερο πραγματικό παρά μυθοπλαστικό περιεχόμενο, αλλά ταυτόχρονα με ψηλότερη πυκνότητα προβολής καταστροφών και ατυχημάτων στο περιεχόμενο αυτού του είδους. Το κανάλι ALPHA, που βρίσκεται στην τελευταία θέση, προβάλλει μεν πολύ περισσότερο πραγματικό παρά μυθοπλαστικό περιεχόμενο, έχει όμως πολύ χαμηλή πυκνότητα προβολής καταστροφών και ατυχημάτων σε αυτό το είδος περιεχομένου.

4.11.4. Σύνοψη

Τα πιο πάνω αποτελέσματα παρουσιάζονται μαζί και στην επόμενη γραφική παράσταση σε συγκριτική διάταξη.

Εκτός από τη συγκριτική εικόνα για την πυκνότητα προβολής των τριών ειδών περιεχομένου κατά κανάλι, η οποία έτυχε πιο λεπτομερούς ανάλυσης πιο πάνω, η παράσταση αυτή δείχνει για άλλη μια φορά ότι ανάμεσα στα τρία είδη περιεχομένου που αναλύονται, σε όλα τα κανάλια, κυριαρχεί η βία, με την εγκληματικότητα και τις φυσικές καταστροφές και ατυχήματα να ακολουθούν με σημαντική διαφορά.

4.12. Προβολή Τρέιλερ

Παράλληλα με την ανάλυση του περιεχομένου των 1000 προγραμμάτων του δείγματος, διενεργήθηκε και καταγραφή των διαφημιστικών για επερχόμενα προγράμματα (τρέιλερ). Η καταγραφή έγινε στο πλαίσιο της παρακολούθησης των 1000 προγραμμάτων. Οι ερευνητές καταγραφής είχαν οδηγίες να παρακολουθούν όλα τα τρέιλερ που εμφανίζονταν στη διάρκεια του κάθε προγράμματος και να συμπληρώνουν ειδικό έντυπο καταγραφής (το

οποίο έχει υποβληθεί με το όργανο ποσοτικής καταγραφής περιεχομένου), μόνο στις περιπτώσεις που το τρέιλερ περιείχε ένα ή περισσότερα στοιχεία άξια καταγραφής.

Για την καταγραφή των τρέιλερ ορίστηκαν οι εξής κατηγορίες περιεχομένου:

- *E1A – Πλάννα βίας ψηλής έντασης*, όπως βιασμός, απόπειρα βιασμού, απαγωγή, πεδία μάχης, τρομοκρατία, πυροβολισμός, μαχαίρωμα, πρόκληση ασφυξίας, θάνατος, σοβαρός τραυματισμός (αντιστοιχεί στις ενότητες E1 και E11)
- *E1B – Πλάννα βίας μέτριας έντασης*, όπως δέσιμο, φυλάκιση, δάγκωμα, ελαφρύς τραυματισμός (αντιστοιχεί στις ενότητες E1 και E11)
- *E1Γ – Πλάννα βίας μικρής έντασης*, όπως τράβηγμα αυτιών, φραστικές απειλές, ψυχική οδύνη, επιπόλαιος τραυματισμός (αντιστοιχεί στις ενότητες E1 και E11)
- *E2 – Πλάννα μη βίαιης εγκληματικότητας*, δηλαδή οποιαδήποτε μη βίαιη εγκληματική πράξη εκτός από μικροπαραβάσεις (αντιστοιχεί στις ενότητες E2 και E12)
- *E3 – Πλάννα μη βίαιου ρατσισμού*, ακραίου, έντονου ή μετριοπαθούς (αντιστοιχεί στις ενότητες E3 και E13)
- *E4 – Πλάννα μη βίαιου φανατισμού*, ακραίου, έντονου ή μετριοπαθούς (αντιστοιχεί στις ενότητες E4 και E 14)
- *E5 – Πλάννα φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων* (αντιστοιχεί στις ενότητες E5 και E15)
- *E6 – Αναφορές σε βία ψηλής έντασης* (αντιστοιχεί στις ενότητες E6 και E16)
- *E7 – Αναφορές σε μη βίαιη εγκληματικότητα* (αντιστοιχεί στις ενότητες E7 και E17)

Σημειώνεται ότι οι τρεις πρώτες κατηγορίες είναι αμοιβαία αποκλειόμενες. Στις περιπτώσεις όπου ένα τρέιλερ περιείχε περισσότερα του ενός στοιχεία που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως βία διαφορετικής έντασης, θεωρήθηκε ότι το τρέιλερ περιείχε μία σκηνή βίας στην κατηγορία της ψηλότερης έντασης. Για παράδειγμα, αν σε ένα τρέιλερ εμφανιζόταν μια σκηνή έντονης βίας και μια σκηνή μέτριας βίας, καταγραφόταν μόνο η σκηνή έντονης βίας. Με τον τρόπο αυτό αποφεύχθηκαν και οι διπλές καταγραφές.

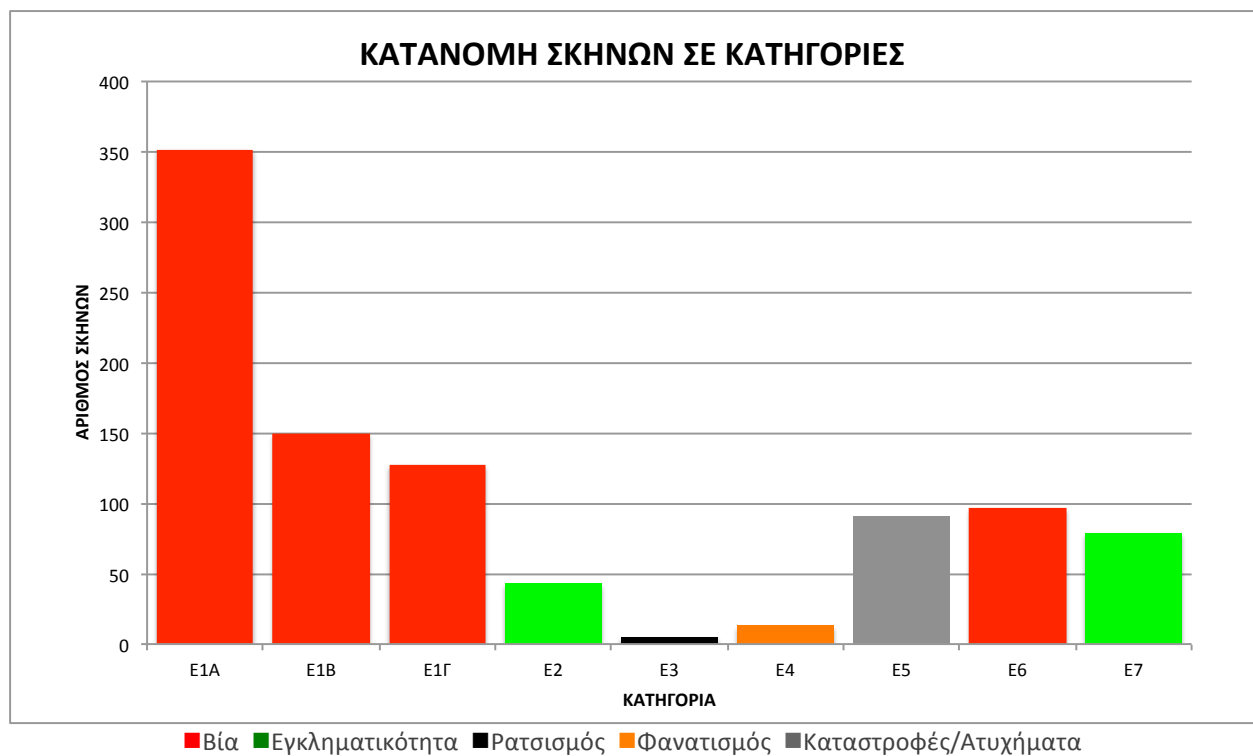
Τα αποτελέσματα της μέτρησης αυτής παρουσιάζονται στη συνέχεια.

4.12.1. Γενικά

Οι σκηνές που εμφανίζονται στα καταγεγραμμένα τρέιλερ είναι κατανομημένες στις κατηγορίες καταγραφής όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα. Το σύνολο των μοναδικών τρέιλερ που έχουν τύχει καταγραφής είναι 771. Το σύνολο σκηνών στον πίνακα που ακολουθεί είναι 958 διότι 148 τρέιλερ περιείχαν σκηνές που εμπίπτουν σε δύο ή περισσότερες κατηγορίες.

Κατηγορία	Περιεχόμενο Τρέιλερ	Αριθμός Σκηνών
E1A	Πλάνα βίας ψηλής έντασης	352
E1B	Πλάνα βίας μέτριας έντασης	150
E1Γ	Πλάνα βίας μικρής έντασης	128
E2	Πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας	43
E3	Πλάνα μη βίαιου ρατσισμού	5
E4	Πλάνα μη βίαιου φανατισμού	13
E5	Πλάνα φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων	91
E6	Αναφορές σε βία ψηλής έντασης	97
E7	Αναφορές σε μη βίαιη εγκληματικότητα	79
ΣΥΝΟΛΟ		958

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνονται και στην επόμενη γραφική παράσταση, στην οποία οι σχετιζόμενες με βία σκηνές παριστάνονται με κόκκινο, οι σχετιζόμενες με εγκληματικότητα με πράσινο, οι σχετιζόμενες με ρατσισμό με μαύρο, οι σχετιζόμενες με φανατισμό με πορτοκαλί και οι σχετιζόμενες με καταστροφές και ατυχήματα με γκριζό.

Συγκρίνοντας τις συχνότητες στις κατηγορίες, είναι εμφανές ότι κυρίαρχη παρουσία έχουν οι σκηνές με πλάνα βίας. Ανάμεσα αυτές, πιο συχνή παρουσία με πολύ μεγάλη διαφορά έχουν οι σκηνές με πλάνα έντονης βίας. Σημαντική, αλλά λιγότερο έντονη, είναι και η παρουσία τρέιλερ με αναφορές βίας.

Οι υπόλοιπες κατηγορίες εμφανίζονται σε χαμηλότερες συχνότητες, όπως φαίνεται πιο πάνω. Ο ρατσισμός και ο φανατισμός εμφανίζονται, όπως και στο κυρίως περιεχόμενο, σε αμελητέες συχνότητες.

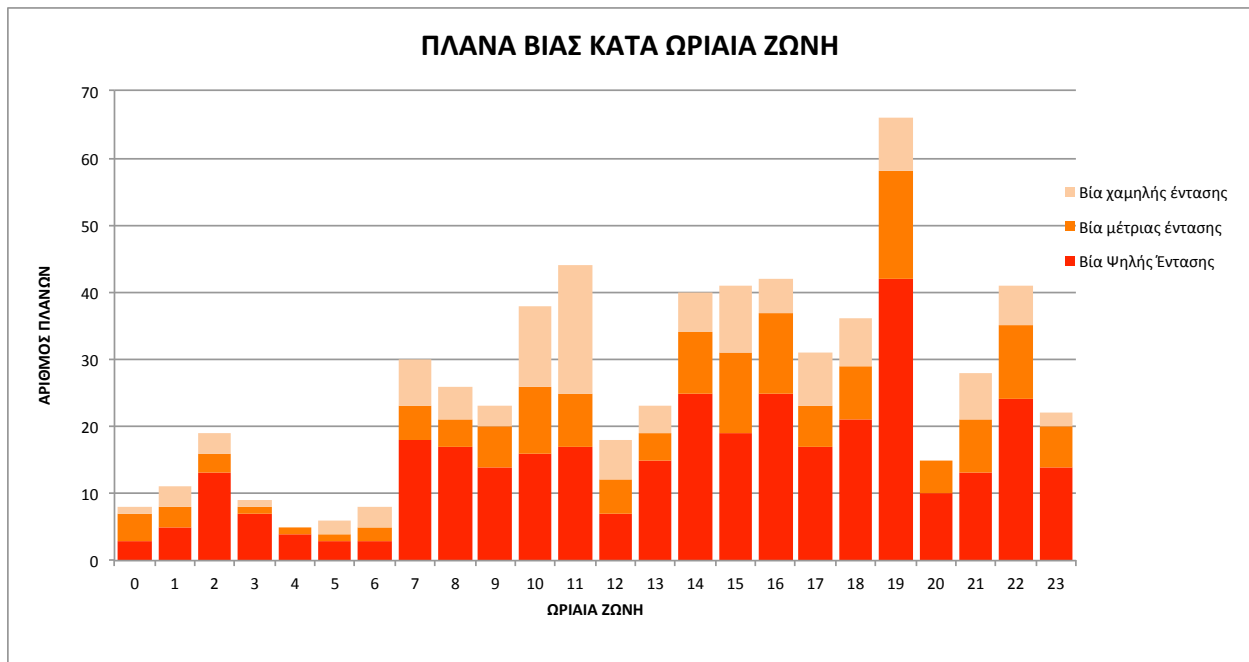
4.12.2. Ανάλυση Πλάνων Βίας κατά Ωριαία Ζώνη

Ο κύριος λόγος που έγινε παράλληλη καταγραφή τρέιλερ ήταν για να εξεταστεί και η κατανομή των διάφορων κατηγοριών στις ζώνες τηλεθέασης. Όπως και στο κυρίως περιεχόμενο, η ανάλυση έγινε κατά ωριαίες ζώνες. Ωστόσο, και πάλι λόγω του μικρού αριθμού καταγεγραμμένων τρέιλερ στις περισσότερες κατηγορίες, η ανάλυση έχει νόημα μόνο για τις τρεις κατηγορίες με πλάνα βίας.

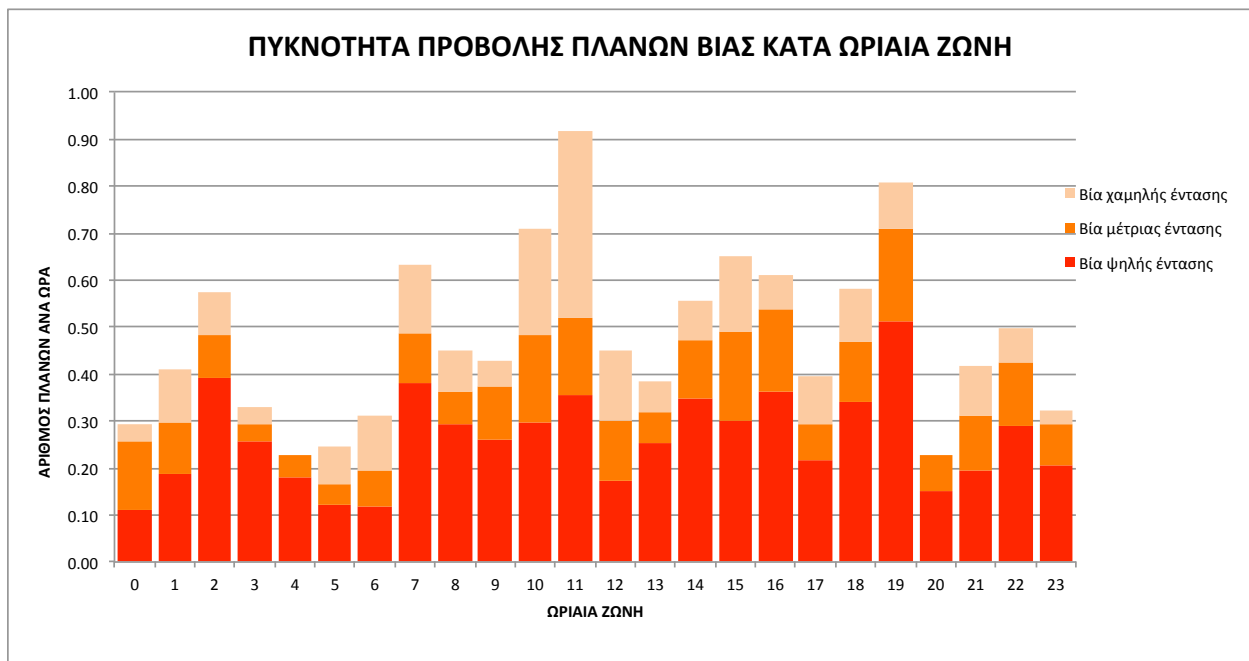
Η κατανομή πλάνων βίας σε τρέιλερ παρουσιάζεται πιο κάτω. Οι ωριαίες ζώνες παριστάνονται και πάλι με τον αριθμό της ώρας, δηλαδή «0» σημαίνει από 00:00 μέχρι 00:59, «1» από 01:00 μέχρι 01:59, κοκ. Όπως και στην ανάλυση του κυρίως περιεχομένου, εκτός από τον απόλυτο αριθμό πλάνων, δίνεται και η πυκνότητα προβολής.

Ωριαία Ζώνη	Αριθμός Πλάνων με Βία Ψηλής Έντασης	Αριθμός Πλάνων με Βία Μέτριας Έντασης	Αριθμός Πλάνων με Βία Χαμηλής Έντασης	Σύνολο Πλάνων στην Ωριαία Ζώνη	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Πυκνότητα Προβολής (πλάνα ανά ώρα παρατήρησης)
0	3	4	1	8	27.40	0.29
1	5	3	3	11	26.88	0.41
2	13	3	3	19	33.03	0.58
3	7	1	1	9	27.18	0.33
4	4	1	0	5	22.05	0.23
5	3	1	2	6	24.38	0.25
6	3	2	3	8	25.68	0.31
7	18	5	7	30	47.35	0.63
8	17	4	5	26	57.75	0.45
9	14	6	3	23	53.57	0.43
10	16	10	12	38	53.65	0.71
11	17	8	19	44	47.95	0.92
12	7	5	6	18	40.12	0.45
13	15	4	4	23	59.62	0.39
14	25	9	6	40	72.05	0.56
15	19	12	10	41	63.12	0.65
16	25	12	5	42	68.63	0.61
17	17	6	8	31	78.28	0.40
18	21	8	7	36	61.78	0.58
19	42	16	8	66	81.85	0.81
20	10	5	0	15	65.93	0.23
21	13	8	7	28	67.13	0.42
22	24	11	6	41	82.53	0.50
23	14	6	2	22	67.98	0.32
ΣΥΝΟΛΟ	352	150	128	630	1255.92	
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ						0.50

Η επόμενη γραφική παράσταση δείχνει την κατανομή των τριών ειδών πλάνων κατά ωριαία ζώνη:

Η πυκνότητα προβολής κατά ωριαία ζώνη φαίνεται στην επόμενη γραφική παράσταση:

Γενικά, οι τηλεοπτικοί σταθμοί φαίνεται να προβάλλουν τρέιλερ με βίαιο περιεχόμενο σε όλο το εικοσιτετράωρο. Η πυκνότητα προβολής είναι γενικά ψηλότερη κατά τις ώρες της ημέρας, μέχρι νωρίς το βράδυ. Ορισμένες ωριαίες ζώνες συγκεντρώνουν ψηλότερες συχνότητες προβολής. Στις πρώτες θέσεις βρίσκονται οι ωριαίες ζώνες «11», «19», «10», «15» και «7». Οι ζώνες «2», «7», «11», «15», «19» και «22» αποτελούν τοπικά μέγιστα.

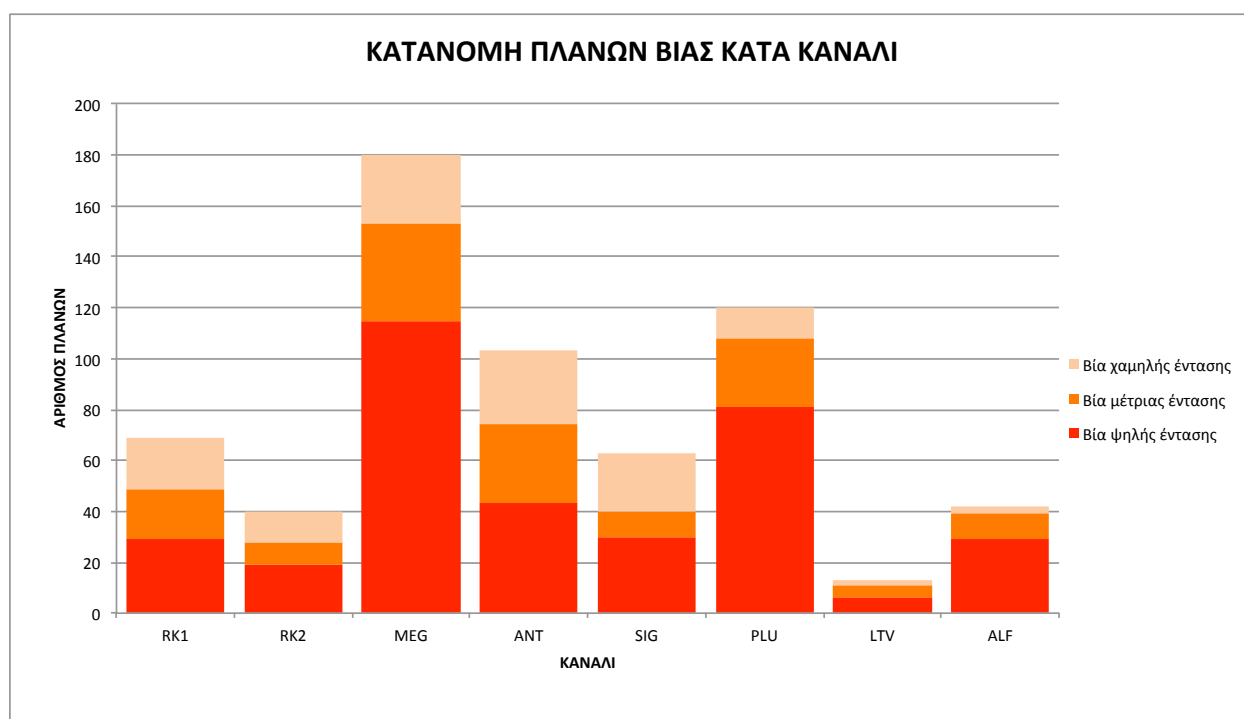
Η κατανομή των σκηνών ανάλογα με την ένταση, ακολουθεί γενικά τη συνολική κατανομή. Παρατηρούμε ωστόσο ότι η ζώνη «19» φιλοξενεί σημαντικά περισσότερα τρέιλερ με σκηνές έντονης βίας σε σύγκριση με όλες τις άλλες ζώνες.

4.12.3. Ανάλυση Πλάνων Βίας κατά Κανάλι

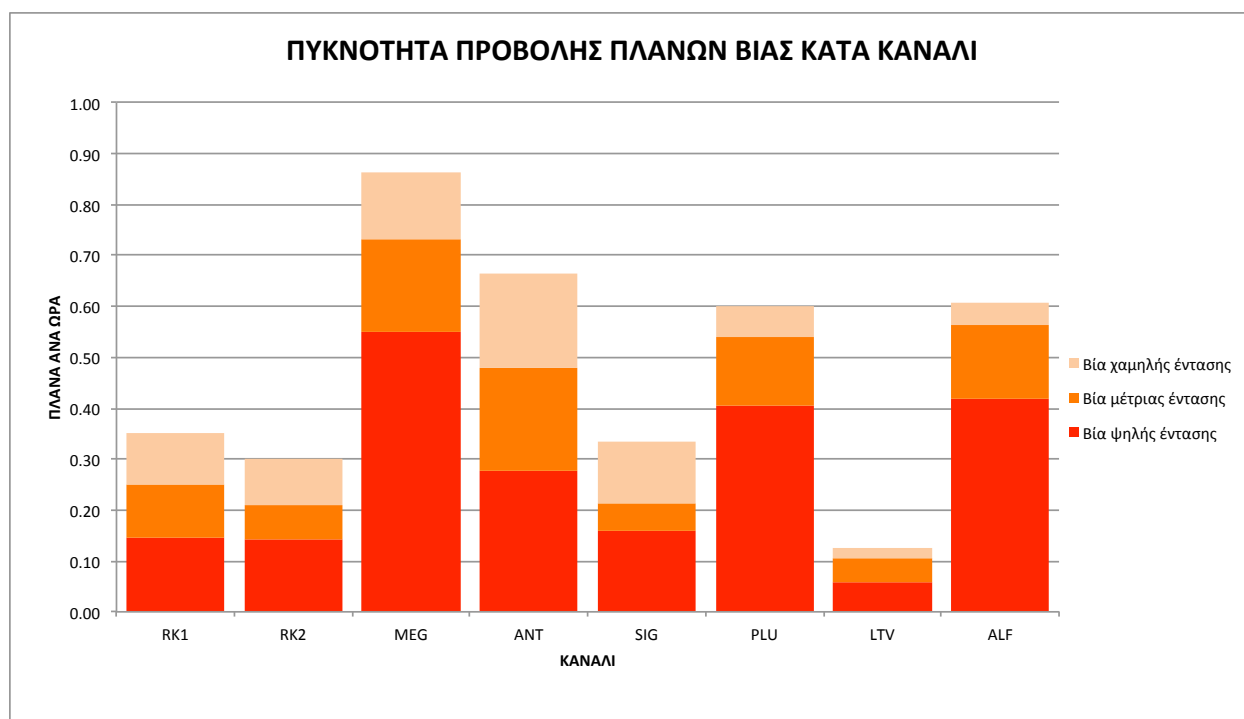
Στη συνέχεια παρουσιάζεται η κατανομή των πλάνων βίας που εμφανίζονται σε τρέιλερ κατά κανάλι.

Ωριαία Ζώνη	Αριθμός Πλάνων με Βία Ψηλής Έντασης	Αριθμός Πλάνων με Βία Μέτριας Έντασης	Αριθμός Πλάνων με Βία Χαμηλής Έντασης	Σύνολο Πλάνων στην Ωριαία Ζώνη	Διάρκεια Παρατήρησης (ώρες)	Πυκνότητα Προβολής (πλάνα ανά ώρα παρατήρησης)
PIK 1	29	20	20	69	197.23	0.35
PIK 2	19	9	12	40	133.55	0.30
MEGA	115	38	27	180	208.70	0.86
ANT1	43	31	29	103	154.93	0.66
SIGMA	30	10	23	63	189.07	0.33
PLUS	81	27	12	120	200.07	0.60
LTV	6	5	2	13	103.25	0.13
ALPHA	29	10	3	42	69.12	0.61
ΣΥΝΟΛΟ	352	150	128	630	1255.9	
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ						0.50

Ο αριθμός των καταγεγραμμένων πλάνων βίας παρουσιάζεται στην επόμενη γραφική παράσταση:

Η πυκνότητα προβολής παρουσιάζεται στην επόμενη γραφική παράσταση:

Η εικόνα για τα συνδρομητικά κανάλια φαίνεται να βρίσκεται σε αντίθεση με την αντίστοιχη εικόνα στην ανάλυση του κυρίως περιεχομένου. Συγκεκριμένα, το κανάλι ALPHA φαίνεται να προβάλλει βίαια τρέιλερ σε δυσανάλογα υψηλή πυκνότητα σε σχέση με το κυρίως περιεχόμενο, όπου εμφανίζεται να προβάλλει σχετικά λίγη βία. Όπως προκύπτει από πληροφορίες που παρείχαν οι ερευνητές καταγραφής, αλλά και από επαφές της ερευνητικής ομάδας με στέλεχος του καναλιού LTV, αυτή η αντίθεση οφείλεται στο ότι το κανάλι ALPHA κατά την περίοδο καταγραφής προέβαλλε διαφημιστικά για επερχόμενα προγράμματα του καναλιού LTV, αφού τα δύο αυτά κανάλια συνεργάζονταν επιχειρησιακά.

Ανάμεσα στα μη συνδρομητικά κανάλια, την ψηλότερη πυκνότητα προβολής τρέιλερ με πλάνα βίας παρουσιάζει το κανάλι MEGA, ακολουθούμενο από τα κανάλια ANT1 και PLUS. Η προβολή τρέιλερ με πλάνα βίας είναι αισθητά αραιότερη στα κανάλια PIK 1, PIK 2 και SIGMA. Η εικόνα αυτή διαφέρει από την εικόνα των καναλιών στην ανάλυση του κυρίως περιεχομένου. Η τάση των καναλιών για προβολή προγραμμάτων με περισσότερη ή λιγότερη βία δεν καθορίζει και την τάση τους για περισσότερη ή λιγότερη διαφήμιση των προγραμμάτων που περιέχουν βία. Όπως φαίνεται, η τάση για προβολή τρέιλερ με πλάνα βίας είναι εντονότερη στα κανάλια MEGA, ANT1 και PLUS.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

5.1. Μεθοδολογία και Συμμετέχοντες

5.1.1. Ατομικές και Ομαδικές Συνεντεύξεις

Στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος έχουν πραγματοποιηθεί τρεις σειρές ατομικών συνεντεύξεων και τρεις ομαδικές συνεντεύξεις (ομάδες εστίασης).

Τόσο οι ατομικές όσο και οι ομαδικές συνεντεύξεις ήταν ημιδομημένες. Οι προκαθορισμένες ερωτήσεις συντάχθηκαν από την επιστημονική ομάδα με βάση τη γνώση που έχει συσσωρευθεί κατά τη θεωρητική μελέτη και την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Οι ερευνητές ακολούθησαν το σχέδιο συνέντευξης (βλέπε Παραδοτέο 2) και συζήτησαν με τους συμμετέχοντες θέματα που αναδύθηκαν με σκοπό την καλύτερη παραγωγή δεδομένων χωρίς τήρηση χρονικών περιορισμών. Οι συνεντεύξεις λήφθηκαν από μέλη της επιστημονικής ομάδας, ηχογραφήθηκαν και απομαγνητοφωνήθηκαν. Τα κείμενα που προέκυψαν αποτελούν τα δεδομένα που αναλύθηκαν. Η ανάλυση έγινε από τον επιστημονικό υπεύθυνο του έργου. Στη συνέχεια παρουσιάζονται περισσότερες πληροφορίες για τους στόχους και τους συμμετέχοντες στις πιο πάνω ερευνητικές δραστηριότητες.

5.1.1.1. Πρώτη Σειρά Ατομικών Συνεντεύξεων Βάθους με ΑΕΓ

Η πρώτη σειρά συνεντεύξεων βάθους έγινε με κύριο σκοπό τη διερεύνηση του θέματος της προβολής βίας, εγκληματικότητας, ρατσισμού και φανατισμού μέσω των γνώσεων, εμπειριών και απόψεων ατόμων με εξειδικευμένες γνώσεις (ΑΕΓ), όπως αναφέρεται στα ΕΕ1, ΕΕ4 και ΕΕ7. Οι συνεντεύξεις έγιναν με δείγμα σκοπιμότητας/προσβασιμότητας με 11 ΑΕΓ. Η επιλογή έγινε από την επιστημονική ομάδα σε συνεννόηση με την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου. Οι συμμετέχοντες ήταν οι ακόλουθοι:

1. Μιχάλης Παπαδόπουλος, ψυχολόγος
2. Στέλιος Παπαθανασόπουλος, ακαδημαϊκός
3. Αλέξης Πέτρου, ακαδημαϊκός
4. Μάριος Παπαηλία, δημοσιογράφος – τηλεπαρουσιαστής
5. Εύη Παπαμιχαήλ, σκηνοθέτης – παραγωγός
6. Πέρσα Σιάσου, δημοσιογράφος – τηλεπαρουσιάστρια
7. Νατάσα Ιωάννου, δημοσιογράφος – τηλεπαρουσιάστρια

8. Νίκος Νικολαΐδης, ηθοποιός – εκπαιδευτικός
9. Ρένα Χόπλαρα, εκπαιδευτικός
10. Ισίδωρος Κολώτας, παραγωγός ειδησεογραφικών εκπομπών
11. Χρύσω Παντοπίου, Λειτουργός ΑΡΚ

5.1.1.2. Δεύτερη Σειρά Ατομικών Συνεντεύξεων Βάθους με ΑΕΓ

Η δεύτερη σειρά συνεντεύξεων βάθους έγινε με κύριο σκοπό τη διερεύνηση απόψεων ΑΕΓ για το ρόλο της ΑΡΚ, όπως αναφέρεται στο ΕΕ6. Οι συνεντεύξεις έγιναν με δείγμα σκοπιμότητας/προσβασιμότητας με 12 ΑΕΓ. Η επιλογή έγινε από την επιστημονική ομάδα σε συνεννόηση με την ΑΡΚ. Οι συμμετέχοντες ήταν οι ακόλουθοι:

1. Βίκτωρ Παπαδόπουλος, διευθυντής ειδήσεων τηλεοπτικού οργανισμού
2. Σοφία Μουαΐμη, παραγωγός τηλεοπτικού οργανισμού
3. Λήδα Κουρσουμπά, επίτροπος δικαιωμάτων του παιδιού
4. Δώρος Πολυκάρπου, εκπρόσωπος ΚΙΣΑ
5. Νίκος Καρτακούλης, πρώην διευθυντής ΚΟΑ
6. Γιώργος Μαυροειδής, ακαδημαϊκός
7. Ανδρέας Χριστοδούλου, λειτουργός Υπουργείου Εσωτερικών
8. Μαργαρίτα Βρακά, λειτουργός Υπηρεσιών Κοινωνική Ευημερίας
9. Marina McIsaac, ακαδημαϊκός, πρόεδρος International Council for Educational Media
10. Ανδρέας Αγγελίδης, εκπρόσωπος τύπου Αστυνομίας Κύπρου
11. Βάια Δουδάκη, ακαδημαϊκός
12. Μιχάλης Παυλίδης, διευθυντής ειδήσεων τηλεοπτικού οργανισμού

5.1.1.3. Τρίτη Σειρά Ατομικών Συνεντεύξεων Βάθους με ΑΕΓ

Η τρίτη σειρά συνεντεύξεων βάθους έγινε επίσης με κύριο σκοπό τη διερεύνηση απόψεων ΑΕΓ για το ρόλο της ΑΡΚ, όπως αναφέρεται στο ΕΕ6. Οι συνεντεύξεις έγιναν με δείγμα σκοπιμότητας/προσβασιμότητας με οκτώ ΑΕΓ. Η επιλογή έγινε από την επιστημονική ομάδα σε συνεννόηση με την ΑΡΚ. Σημειώνεται ότι κατόπιν συνεννόησης με την ΑΡΚ, αυτή η σειρά συνεντεύξεων έγινε σε αντικατάσταση της αρχικά προγραμματισμένης δεύτερης ομάδας εστίασης με ΑΕΓ. Οι συμμετέχοντες ήταν οι ακόλουθοι:

1. Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου, αρχισυντάκτης τηλεοπτικού οργανισμού
2. Δημήτρης Σούγλης, παραγωγός, διευθυντής τηλεοπτικού οργανισμού
3. Έλσα Τσαρτσίδου, παραγωγός τηλεοπτικού οργανισμού
4. Μανόλης Καλατζής, δημοσιογράφος, παραγωγός τηλεοπτικού οργανισμού
5. Μαρία Σπύρου, διευθύντρια εταιρείας παραγωγής τηλεοπτικών προγραμμάτων
6. Βασίλης Μιχαήλ, δημοσιογράφος – σεναριογράφος
7. Βασίλης Χατζηστυλλής, σεναριογράφος
8. Άκης Σοφοκλέους, αθλητικογράφος

5.1.1.4. Ομάδα Εστίασης με ΑΕΓ

Η (πρώτη) ομάδα εστίασης με ΑΕΓ έγινε με κύριο σκοπό τη διερεύνηση του θέματος της προβολής βίας, εγκληματικότητας, ρατσισμού και φανατισμού όπως αναφέρεται στα ΕΕ1, ΕΕ4 και ΕΕ7 με δείγμα σκοπιμότητας έξι ΑΕΓ. Οι συμμετέχοντες ήταν οι ακόλουθοι:

1. Μάικ Χατζημάικ, ακαδημαϊκός
2. Στέφανος Σπανέας, ακαδημαϊκός

3. Μάριος Παπαηλία, δημοσιογράφος
4. Γιολάντα Φράγκου, εκπαιδευτικός
5. Ελένη Βραχίμη, παραγωγός πολυμεσικού υλικού
6. Χριστιάννα Αραβή, τηλεπαρουσιάστρια – ερευνήτρια

5.1.1.5. Πρώτη Ομάδα Εστίασης με Άτομα από το Γενικό Πληθυσμό

Η πρώτη ομάδα εστίασης με άτομα από το γενικό πληθυσμό έγινε με δείγμα 5 ατόμων και με κύριο σκοπό τη διερεύνηση του θέματος της προβολής βίας, εγκληματικότητας, ρατσισμού και φανατισμού όπως αναφέρεται στα ΕΕ1, ΕΕ4 και ΕΕ7. Το δείγμα επιλέχθηκε από την επιστημονική ομάδα. Οι συμμετέχοντες ήταν οι ακόλουθοι:

1. Σταυρούλα Χατζηκωνσταντίνου, καθηγήτρια Αγγλικών
2. Βενετία Παπά, διδακτορική φοιτήτρια
3. Χάρης Παπαρές, υπάλληλος ταξιδιωτικού πρακτορείου
4. Γεωργία Κουσιάππα, προπτυχιακή φοιτήτρια
5. Ανδρέας Νικολαΐδης, φοροθέτης

5.1.1.6. Δεύτερη Ομάδα Εστίασης με Άτομα από το Γενικό Πληθυσμό

Η δεύτερη ομάδα εστίασης με άτομα από το γενικό πληθυσμό έγινε με κύριο σκοπό τη διερεύνηση απόψεων για το ρόλο της ΑΡΚ, όπως αναφέρεται στο ΕΕ6. Σε αυτή έλαβαν μέρος έξι άτομα κατόπιν επιλογής και πρόσκλησης από την επιστημονική ομάδα. Οι συμμετέχοντες ήταν οι ακόλουθοι:

1. Μάριος Πιτσιλλίδης, διευθυντής αλυσίδας καφενείων
2. Ειρηναίος Παττής, εκπαιδευτικός
3. Ερρίκος Γεωργιάδης, μηχανικός πληροφορικής
4. Χαράλαμπος Χαραλάμπους, τραπεζικός υπάλληλος
5. Χριστίνα Μπότσαρη, ερευνήτρια
6. Παναγιώτης Αραβής, πωλητής

5.1.2. Όργανο Μέτρησης

Το όργανο που χρησιμοποιήθηκε στην πρώτη σειρά ατομικών συνεντεύξεων περιείχε προκαθορισμένες ερωτήσεις με βάση τα υπό διερεύνηση ΕΕ. Έμφαση σε κάποια ζητήματα δόθηκε ανάλογα με την ιδιότητα των συμμετεχόντων αλλά χωρίς προκαθορισμένους κανόνες. Στόχος ήταν η μεγιστοποίηση της χρησιμότητας των δεδομένων αλλά όχι σε βάρος της διαφορετικότητας των απόψεων. Το όργανο τελειοποιήθηκε αφού λήφθηκαν υπόψη τα σχόλια της ΑΡΚ. Το ίδιο όργανο χρησιμοποιήθηκε και στην πρώτη ομάδα εστίασης. Το όργανο για τη δεύτερη και την τρίτη σειρά ατομικών συνεντεύξεων, καθώς και για τη δεύτερη ομάδα εστίασης με άτομα από το γενικό πληθυσμό και την ομάδα εστίασης με ΑΕΓ ήταν περίπου το ίδιο με αυτό της πρώτης σειράς συνεντεύξεων βάθους, αλλά η χρήση του έγινε με περισσότερη έμφαση στο ερώτημα για τον ρόλο της ΑΡΚ (ΕΕ 6). Τα όργανα αυτά έχουν υποβληθεί ως Παραδοτέο 2.

5.1.3. Σχέδιο Παρουσίασης

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης παρουσιάζονται στις επόμενες ενότητες. Στην ενότητα με τίτλο "Το Τηλεοπτικό Περιεχόμενο" παρουσιάζονται τοποθετήσεις των συμμετεχόντων σε

σχέση με την εμφάνιση των υπό διερεύνηση κατηγοριών θεάματος στην κυπριακή τηλεόραση. Στην ενότητα με τίτλο "Ορισμένα Διαγνωστικά Στοιχεία" παρουσιάζονται οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με την αιτιολογία προβολής του συγκεκριμένου περιεχομένου. Στην ενότητα με τίτλο "Ο Ρόλος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου" παρουσιάζονται οι απόψεις των συμμετεχόντων για το ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος της ΑΡΚ στο εν λόγω ζήτημα και πώς μπορεί η ΑΡΚ να παίζει καλύτερα αυτόν το ρόλο. Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται συγκεκριμένες εισηγήσεις όπως τις προτείνουν οι συμμετέχοντες ή όπως προκύπτει από τα δεδομένα γενικότερα. Οι εισηγήσεις αυτές παρουσιάζονται και συνοπτικά στην τελευταία ενότητα.

5.2. Το Τηλεοπτικό Περιεχόμενο

5.2.1. Βία

Η εμφάνιση τηλεοπτικής βίας στα προγράμματα των κυπριακών καναλιών αποτελεί το σημαντικότερο αντικείμενο αυτού του ερευνητικού προγράμματος. Οι συμμετέχοντες, κυρίως στην πρώτη σειρά ατομικών συνεντεύξεων, είχαν την ευκαιρία να μιλήσουν για τις δικές τους εντυπώσεις, είτε ως καταναλωτές τηλεοπτικού θεάματος (ομάδα εστίασης) είτε ως ΑΕΓ. Ορισμένα ΑΕΓ, λόγω των σπουδών ή/και της θέσης τους ήταν σε θέση να τεκμηριώσουν τα λεγόμενά τους με συγκεκριμένες αναφορές. Ωστόσο, αυτό δεν αποτέλεσε κριτήριο για την ταξινόμηση των δεδομένων, αφού η μελέτη της επικράτησης της βίας, όπως και των άλλων στοιχείων που μελετώνται, εξυπηρετείται από άλλο πακέτο εργασίας.

5.2.1.1. Υπάρχει βία

Αν και υπάρχει κάποια διαφοροποίηση ανάμεσα στους συμμετέχοντες, η ύπαρξη βίαιου περιεχομένου στο τηλεοπτικό προϊόν των κυπριακών καναλιών ήταν μια κοινή διαπίστωση. Ένας μάλιστα συμμετέχων χαρακτήρισε τη βία στην τηλεόραση "καταναλωτικό αγαθό".

Κάποιοι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στη βία που υπάρχει στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο:

Κλασικά παραδείγματα είναι οι ελληνικές ταινίες, η χρυσή αυτή εποχή του 1950 κλπ., που κάποτε ήταν αποκλειστικά για τους ενήλικες, τώρα είναι για τους ανήλικους. Είναι για τα τρίχρονα. Τα τρίχρονα τώρα βλέπουν Βουγιουκλάκη και Παπαμιχαήλ ή ταινίες όπως ο "Δημόσιος Κίνδυνος" του 40, που είχε κάνει πάταγο τότε για τη βία, αναφερόταν στη βία. Τώρα το βλέπουν τα πεντάχρονα.

Μπορεί το έργο να [είναι] μετά τις 8:30 το βράδυ, 10:00, το τρέιλερ του όμως μπορεί να το βάλει η ώρα 2:00 ή 3:00. Και την ώρα που βλέπαμε Μίκυ Μάους, σταματά για διαφημίσεις και βάζει το τρέιλερ για [τίτλος μυθοπλαστικής σειράς], δίνει έναν πάτσο της γυναίκας, τη σύρνει πάνω στο κρεβάτι και το κόβει εκεί. Και να βλέπεις το μωρό να βλέπει αυτή τη σκηνή βίας και μετά να ξαναγυρίσει στα καρτούν.

Τα έργα που έδειχναν το χειμώνα, μετά τις 1:00 ήταν όλα με βία, μες το μεσημέρι.

Οι συμμετέχοντες πάντως τόνισαν πιο emphaticά την προβολή βίας σε ειδησεογραφικές εκπομπές:

Θυμάμαι, αξέχαστα αυτή την εικόνα, ήμουν στην τηλεόραση σε ένα κανάλι που με είχαν καλέσει [...], ήταν τότε που ένας αστυνομικός είχε πυροβολήσει το παιδί στην Ελλάδα, αυτή η σκηνή την ώρα που μιλούσαμε στην τηλεόραση μπορεί να προβλήθηκε δέκα φορές.

Αυτό που περνά στην τηλεόραση είναι παραδείγματος χάριν κάποια αιματηρά γεγονότα ή κάποιες εικόνες που ενδεχομένως προκαλούν την αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Τούτη η βία μπορεί να είναι πάνω σε ζώα, μπορεί από πολέμους, μπορεί η τηλεόραση να είναι στα χείλη της όταν γίνεται μετάδοση από πολέμους που γίνονται στο εξωτερικό, ή έχουμε δημοσιογράφους που μεταδίδουν live τον βομβαρδισμό, στο Αφγανιστάν ή στο Ιράκ.

Now we see war as we are eating dinner and those things were not really acceptable years ago but because I think we have just increased the level of violence that intrigues us, motivates us, whatever people want to watch.

Παρατηρήθηκε ότι τα τηλεοπτικά κανάλια, προβάλλοντας ειδήσεις για βιαιότητες, δίνουν την εντύπωση ότι η κοινωνία είναι ένα βίαιο και ανεξέλεγκτο πεδίο. Ακόμα και τα σχολεία παρουσιάζονται από την τηλεόραση υπό διάλυση:

Σπάσανε τον νιαγέρα σε ένα σχολείο, το δείχνουνε πρώτη είδηση.

Αναφορές έγιναν και στη φραστική βία, την οποία οι συμμετέχοντες θεωρούν εξίσου σοβαρή.

Εγώ να σας πω τι παρατήρησα που έκατσα να παρακολουθήσω κυπριακές παραγωγές, δεν θα ονομάσω, αλλά τι διάλογοι γίνονται και σε τι επίπεδο... τι φραστική βία... είναι βιασμός.

Στο πραγματικό περιεχόμενο, οι συντάκτες των ειδησεογραφικών κειμένων φαίνεται να έχουν αναπτύξει ένα συγκρουσιακό λόγο, όπως για παράδειγμα όταν αναφέρονται σε αντιπαραθέσεις μεταξύ πολιτικών. Όπως παρατήρησε ένας συμμετέχων, ένας συχνός τρόπος παρουσίασης κομματικών αντιπαραθέσεων είναι ο εξής:

"διασταύρωσαν τα ξίφη τους ΑΚΕΛ και Συναγερμός"

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, με αυτό και με άλλους παρόμοιους τρόπους ασκείται μια μορφή έμμεσης βίας:

[Η τηλεόραση] ασκεί βία με γλωσσικό τρόπο, ασκεί βία με την ανικανότητα ενδεχομένως τούτων που μιλούν στην τηλεόραση να χρησιμοποιήσουν σωστά την ελληνική γλώσσα. Ασκεί βία με την επανάληψη των ειδήσεων, ασκεί βία με τον τρόπο που αποχαυνώνει τη σκέψη καμιά φορά.

Εγώ πιστεύω, ότι το μεγάλο πρόβλημα σήμερα στην κυπριακή τηλεόραση είναι η έμμεση βία, π.χ., στα κυπριακά σίριαλ δεν υπάρχει τόση έντονη φυσική βία όσο ψυχολογική βία. Όλοι φαίνονται αγχωμένοι.

Ψυχική βία [...] μπορεί να μου ασκήσει μια εκπομπή που έχει πάρα πολύ πόνο, εκπομπές που στηρίζονται πάνω στον πόνο, εκπομπές που στηρίζονται στην αναξιοπρέπεια του ανθρώπου.

Τα πιο πάνω αποσπάσματα δίνουν μια εντύπωση του φάσματος μορφών βίας που προβάλλονται στην κυπριακή τηλεόραση. Η πιο συστηματική μελέτη για το βίαιο περιεχόμενο η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο άλλης δέσμης εργασίας (βλέπε Παραδοτέο 6) επιβεβαιώνει αυτήν την εντύπωση και της δίνει ποσοτική υπόσταση.

5.2.1.2. Δεν Υπάρχει Βία - "Προσέχουμε"

Ορισμένα στελέχη που ασχολούνται με τον ποιοτικό έλεγχο του θεάματος που προβάλλουν τα κανάλια φαίνεται να είναι ενημερωμένα και να έχουν τουλάχιστον την πρόθεση να εφαρμόζουν τους κανόνες:

Έχουμε έναν κώδικα, βάσει του οποίου όλες οι ταινίες που έρχονται στο [όνομα καναλιού] πρέπει κάποιος να τις δει. Και αν υπάρξουν σκηνές που έχουν βία μέσα ή θα αφαιρεθούν ή δεν θα μεταδοθούν αν είναι όλο το θέμα έτσι. Δηλαδή αν είναι μια σκηνή μόνο, εμείς επεμβαίνουμε και αφαιρούμε κάποιες σκηνές. Ή αν δώσουμε σε κάποιους χορηγία για να κάνουν κινηματογράφο [...] μέλημα μας είναι πρώτα να διαβάσουμε περί τίνος πρόκειται, διότι δεν θέλουμε να δημιουργούμε προβλήματα. Εάν έχει ρατσισμό, αν έχει βία, αν έχει εγκληματικότητα, όλα τούτα, δεν πρέπει να δεχτούμε το κείμενο.

Νομίζω υπάρχει έλεγχος, δεν ξέρω το νομοθετικό πλαίσιο ακριβώς, εμείς πάντως είμαστε προσεκτικοί από μόνοι μας εδώ, δεν ξέρω οι άλλοι.

Κάποιοι συμμετέχοντες, θεωρούν ότι ως αποτέλεσμα της εφαρμογής τέτοιων περιορισμών, η κυπριακή τηλεόραση προβάλλει λιγότερη και ηπιότερη βία συγκριτικά με ξένα τηλεοπτικά κανάλια:

Αν μιλήσουμε για τα προγράμματα που γίνονται στην Κύπρο, δεν δείχνουμε τόση βία, πρωταγωνιστεί η βία ως θέμα αλλά θεωρώ ότι οι εικόνες δεν είναι τόσο σκληρές όσο των εισαγόμενων προγραμμάτων, ωστόσο υπάρχουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Ίσως συγκριτικά με άλλες χώρες να μην υπάρχει, αλλά υπάρχει. Θα μπορούσε να ήταν και λιγότερη η βία φυσικά.

Η βία για μένα στην κυπριακή τηλεόραση είναι ανύπαρκτη. Θέλω να μου πεις μια σειρά που εσύ είδες βία, ή σκοτωμούς ή εγκλήματα, όπως βλέπουμε στις ξένες σειρές ή στην καλωδιακή τηλεόραση. Δεν παράγουμε βία στις κυπριακές σειρές, η άποψή μου.

Οι απόψεις αυτές είναι ασφαλώς προϊόν μιας διαφορετικής αντίληψης, σύμφωνα με την οποία τηλεοπτική βία αποτελούν μόνο ακραίες ή γραφικές προβολές βίαιης συμπεριφοράς ή των συνεπειών αυτής. Σημειώνουμε ότι στο παρόν ερευνητικό πρόγραμμα, στην εννοιοποίηση της βίας για σκοπούς ποσοτικής μέτρησης, ακολουθήθηκε μια πιο συμπεριληπτική προσέγγιση με βάση την οποία είναι αδύνατο κάποιος να ισχυριστεί τα πιο πάνω (βλέπε Παραδοτέο 6).

5.2.1.3. Επίδραση της Τηλεοπτικής Βίας

Το ζήτημα της επίδρασης της τηλεοπτικής βίας στη συμπεριφορά και στην κοινωνία γενικότερα δεν ήταν ανάμεσα στα ερευνητικά ερωτήματα αυτού του προγράμματος.

Ωστόσο, η συζήτηση στις συνεντεύξεις βάθους οδηγήθηκε κάποιες φορές και προς αυτή την κατεύθυνση. Παρατίθενται πιο κάτω μερικά αποσπάσματα:

Αρχίζοντας από την επίδραση που έχει στα παιδιά, όπως ξέρετε υπάρχουν πολλές θεωρίες, άλλες λεν ότι υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις, άλλες λεν ότι υπάρχουν ακόμα και θετικές επιπτώσεις. Οπωσδήποτε υπάρχει, πιστεύω, εθισμός, δηλαδή το παιδί εθίζεται στη βία και σε μια "ομαλή" εξέλιξη, μπορεί να θεωρήσει φυσιολογικό το γεγονός ότι υπάρχει τόση βία στην κοινωνία.

Επίσης, επειδή υπάρχουν στις μέρες μας πολλά παιδιά χωρισμένων γονιών ή οικογενειών με προβλήματα, ενισχύεται το ότι βλέπει στην τηλεόραση με το τι βλέπει στο σπίτι. Δηλαδή η βία που βιώνει το ίδιο στην οικογένεια ενισχύει τη βία που βλέπει στην τηλεοπτική οθόνη και έτσι το παιδί μπορεί να θεωρεί εντελώς φυσιολογικό ότι υπάρχει βία στην τηλεόραση αφού αποτελεί αντανάκλαση της πραγματικής ζωής. Επίσης, μπορεί στο ασυνείδητό του να το επεκτείνει λέγοντας ότι και εκείνο όταν μεγαλώσει ή ακόμα και όταν βρίσκεται με τους συμμαθητές του θα είναι και αυτό βίαιο.

Ποιος τον ελέγχει τον νεαρό 10χρονο, 12χρονο ο οποίος κάθεται μόνος στο σπίτι στο δωμάτιο του πάνω, οι γονείς του είναι κάτω με τα δικά τους προβλήματα. Αυτός είναι πάνω αλλά έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο. Ε, και θα επηρεαστεί από τον Νυχτερίδα; Για όνομα του Θεού και της Παναγίας.

I think that watching a lot of violence on television raises the bar as to what's acceptable and so people who see that and who want to express their anger now have more visual ways to do that. So I think that watching violence on television increases the crime rate. I don't know what the statistics are about that but it certainly seems reasonable to me.

The US is a very violent society. Where do people get these ideas? I really believe that they get them from what they see. They are certainly not reading about them, they are not reading that much and besides a lot of studies have shown that reading doesn't portray that kind of visual effect and I suspect that there are quite a few studies that link the kinds of things that you see on television to the kinds of acts that people have done.

Η προβολή βίας προάγει τη βία, επηρεάζει τις σκέψεις των παιδιών και τα εξωθεί σε επιθετικές συμπεριφορές.

5.2.2. Εγκληματικότητα

Οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις μίλησαν και για την παρουσία της εγκληματικότητας στο τηλεοπτικό περιεχόμενο. Οι αναφορές που έχουν καταγραφεί αναφέρονται σχεδόν αποκλειστικά σε πραγματικό, κυρίως ειδησεογραφικό περιεχόμενο.

Η βασική αιτιολόγηση για την επικράτηση αυτού του περιεχομένου στην τηλεοπτική ειδησεογραφία φαίνεται να είναι η λογική της ελεύθερης αγοράς και της εμπορευματοποίησης στο χώρο των ΜΜΕ (η οποία αναπτύσσεται και στην επόμενη ενότητα):

Φαίνεται ότι υπάρχει έτσι μια γενική εικόνα ότι πουλά το έγκλημα, κάτι καλό μπορεί να πουλά σε ένα βαθμό, αλλά εκείνο το οποίο θα κάνει τον τηλεθεατή να δει περισσότερο είναι το έγκλημα.

Στις ειδήσεις καλή είδηση είναι μόνο η κακή είδηση.

Σχετικά με τις επιδράσεις που μπορεί να έχει η προβολή της εγκληματικότητας, παρατηρήθηκε ότι αυτή αποτελεί ένα είδος "κακής" κοινωνικοποίησης, τουλάχιστον με δύο τρόπους. Πρώτο είναι το φαινόμενο της προαγωγής των εγκληματικών διασημοτήτων (celebrity criminals):

Υπάρχουν φαινόμενα ηρωοποίησης και αγιοποίησης επώνυμων εγκληματιών. Θυμάμαι μία εκπομπή με έναν επώνυμο, επαγγελματία εγκληματία τον οποίο έδειχναν να φοράει σταυρό, να χαϊδεύει το σκυλάκι του, σε στιγμές οικογενειακής θαλπωρής και στοργής.

Μιλάμε για τον νούμερο ένα νονό της Κύπρου, και είχε συνέντευξη αυτός ο άνθρωπος στο κανάλι [όνομα καναλιού].

Δεύτερο, η προβολή εργαλειακών εγκληματικών συμπεριφορών κάνει το έγκλημα ελκυστικό:

Το να προβάλλεις συνέχεια έγκλημα, να προβάλλεις συνέχεια ότι νεαρός συνελήφθη με τόσες διαρρήξεις, η αναφορά σε συγκεκριμένες υποθέσεις, ληστείες για παράδειγμα σε φούρνους ή να αναφέρεις τα ποσά, μεγάλη ποσότητα χρυσαφικών, αυτό ελκύει.

Το περιεχόμενο με πλάνα ή αναφορές (μη βίαιης) εγκληματικότητας μελετήθηκε και στην ποσοτική ανάλυση περιεχομένου (Παραδοτέο 6) όπου διαφάνηκε η έντονη παρουσία του, αν και η επικράτηση του ήταν σημαντικά χαμηλότερη της επικράτησης του βίαιου περιεχομένου.

5.2.3. Ρατσισμός

Η ύπαρξη ρατσιστικών στοιχείων στο τηλεοπτικό περιεχόμενο μελετήθηκε επίσης στην ποσοτική ανάλυση περιεχομένου όπου προέκυψε μια εικόνα εμπειρικής απουσίας παρά παρουσίας τους. Στις συνεντεύξεις ωστόσο, έγινε αρκετή συζήτηση για διάφορες μορφές ρατσισμού που εμφανίζονται στην κυπριακή τηλεόραση. Κάποιες από αυτές ίσως να διέφυγαν της ποσοτικής μέτρησης.

Μια μορφή ρατσιστικού περιεχομένου που εντοπίζουν οι συμμετέχοντες είναι οι διάφορες ετικέτες που χρησιμοποιούνται αδιακρίτως για να χαρακτηρίσουν τους "άλλους" κατά τρόπο μαζικό, απρόσωπο και κατά συνέπεια μειωτικό. Οι όροι "ξένος", "μαύρος", "αλλοδαπός", κτλ, φαίνεται να είναι "δημοφιλείς". Ένας συμμετέχων ανέλυσε τη χρήση της λέξης "αλλοδαπός" ως εξής:

Πρώτα υπάρχει μια ισοπέδωση των μεταναστών, των μη Κυπρίων που υπάρχουν στη χώρα, κάτω από τον όρο "αλλοδαποί." Αλλοδαπός είναι και ο Ευρωπαίος υπήκοος, είναι και ο Ελλαδίτης ο οποίος βρίσκεται αυτή τη στιγμή στην πρώτη θέση μεταξύ των Ευρωπαίων υπηκόων στην Κύπρο, δηλαδή το ποσοστό των Ελλαδιτών στην Κύπρο έχει ξεπεράσει και τους Βουλγάρους και τους Ρουμάνους που βρίσκονται στη χώρα. Επίσης, αλλοδαπός είναι και ο μη Ευρωπαίος υπήκοος. Σε κάποια μέσα ενημέρωσης, αλλοδαπός είναι ακόμη και ο Τουρκοκύπριος. Δηλαδή καμιά φορά βλέπεις και τους Τουρκοκύπριους πολίτες σε αυτό τον συνειρμό να παρουσιάζονται με αυτό τον τρόπο. Αυτό είναι ένα πρόβλημα, διότι δεν υπάρχει διαφοροποίηση και [δεν αναγνωρίζεται] ότι

η κάθε κατηγορία έχει τις ιδιαιτερότητές της και κάθε κατηγορία των ανθρώπων, κάθε κοινωνικό σύνολο έχει τις δικές του ιδιαιτερότητες. Υπάρχει μια ισοπέδωση.

Μια άλλη μορφή ρατσισμού είναι η ειδησεογραφική αναφορά της εθνοτικής καταγωγής ενός δράστη:

Για παράδειγμα ακούς στις ειδήσεις "αλλοδαποί επιτέθηκαν και κτύπησαν γυναίκα 53 ετών στην Πάφο", αυτό είναι ένα πρόσφατο παράδειγμα. [...] Ποτέ δεν ξεκινά ένα ρεπορτάζ ότι "Κύπριοι σκότωσαν...", μπορεί στο ρεπορτάζ να αναφερθεί ότι ο δολοφόνος ήταν Κύπριος αλλά δεν εστιάζει σε αυτό και ποτέ δεν ξεκινά με το "Κύπριοι δολοφόνησαν..." ή ότι "Κύπριος βίασε Παλαιστίνιο πρόσφυγα στη Λάρνακα".

"Ρουμάνος σκότωσε", "Ρουμάνος έκλεψε", ο τρόπος που το καλύπτουμε. Δηλαδή υπερτονίζουμε την εθνικότητα του δράστη.

Αν είναι ξένος [το άτομο που έχει δράσει βίαια ή παράνομα], θα τονιστεί. Υπάρχει ένας ρατσισμός.

Ήταν μία Κύπρια και ένας από τη Σρι Λάνκα, σκοτώσανε το σύζυγό της για να φύγουνε μαζί, ερωτεύτηκαν κλπ [και] έλεγαν "ο Σριλανκέζος και η Κύπρια" και κάνανε αυτό το πράγμα. Και κάποια στιγμή εξαφανίστηκε η Κύπρια και ήταν μόνο ο Σριλανκέζος και ο Σριλανκέζος και ο Σριλανκέζος. Και πόσες φορές σκεφτόμουν καλά αυτός ο άνθρωπος δεν έχει όνομα;

Πάντως, διατυπώθηκε και μια δικαιολογητική άποψη, σύμφωνα με την οποία, αν ο ρόλος των ΜΜΕ είναι να παρέχουν πληροφορίες που έχουν κάποια αξία για τους τηλεθεατές, τότε δικαιολογημένα αναφέρονται με γενικούς όρους όταν ο δράστης ή το θύμα είναι αλλοδαποί, αφού σε αυτή την περίπτωση τα προσωπικά στοιχεία του θύματος δεν έχουν κάποια χρησιμότητα:

Βλέπω κάποτε ανακοινώσεις της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης που λέει ότι υποτιμάτε τον θάνατο κάποιου ξένου, ενός Ρουμάνου [...]. Μα κάτι ξεχνά η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης: η Κύπρος είναι ένα χωριό, μια πόλη. Εάν έχει σκοτωθεί σε ένα δυστύχημα ο Κωστής Ιωάννου για παράδειγμα σίγουρα κάποιος τον ξέρει. Έχει συγγενείς, έχει φίλους, έχει κύκλο άρα λοιπόν ενδιαφέρει, είναι θέμα είδησης, στοιχειώδους είδησης. Αν πέθανε ο Josef Mouradof από την Ρουμανία, σε ένα χωριό του Βουκουρεστίου, τον ξέρει ο εργοδότης του και πιθανόν ο γείτονάς του. Ο λόγος που υποβαθμίζεται αυτή η είδηση και δεν παίζει πρώτη σελίδα και παίζει όγδοη σελίδα είναι γιατί δεν ενδιαφέρει.

Ένα εγκληματικό γεγονός που μπορεί να είναι μεσαίας απήχησης, γίνεται πιο μεγάλο θέμα επειδή είναι πρωτόγνωρο για την κυπριακή κοινωνία. Οπότε σαν αξία είδησης έχει πολύ μεγάλη ένταση, όπως ας πούμε και το ατύχημα στο Μαρί κράτησε πολλές μέρες, για παράδειγμα, έτσι δεν είναι; Είναι μεγάλο γεγονός. Ας πούμε, σε μία μεγαλύτερη χώρα θα κρατούσε 1-2 ημέρες. Εδώ όμως κράτησε περισσότερο γιατί ήταν μεγάλης εμβέλειας γεγονός.

Μια τρίτη μορφή ρατσισμού είναι η μεροληψία στην επιλογή ειδήσεων, η οποία, σύμφωνα με ένα συμμετέχοντα, αποτελεί ξεκάθαρη παραβίαση της αρχής της ισότιμης μεταχείρισης.

Εάν δεις όλα τα ρεπορτάζ, ό,τι βλέπουμε στα μέσα ενημέρωσης για τους μετανάστες σπάζουν τον κώδικα δεοντολογίας. Γιατί; Βασικό κριτήριο είναι, ό,τι ακούω την άποψη αυτού που επηρεάζεται. Δηλαδή όταν μιλώ για το ΑΚΕΛ ουαί και αλίμονο αν δεν ακούσω και το ΑΚΕΛ για αυτά που του καταλογίζω. [...] Για τους μετανάστες μπορεί να μιλά οποιοσδήποτε εκτός από τους μετανάστες. Η αστυνομία δεν καλεί ούτε την ΚΙΣΑ τώρα, [...] ακούν όλους τους άλλους, τους πολιτικούς, την αστυνομία, τους Κύπριους, καμιά φορά και τους ρατσιστές και τους εθνικιστές.

Ένας συμμετέχων αναφέρθηκε και σε μια άλλη μορφή ρατσισμού, και γενικότερα προκατάληψης και διάκρισης που υπάρχει στα τηλεοπτικά προγράμματα ενημέρωσης και συζήτησης, που εκδηλώνεται είτε μέσα από αυτό που ο ίδιος ονομάζει "λεκτικό λιντσάρισμα" είτε με αποπροσωποποίηση ορισμένων ομάδων:

Το ίδιο έγινε και με την [γυναίκα υπουργός]. Ήταν γύρω-γύρω μια ομάδα ανθρώπων, βουλευτές, ελιντσάραν την κυριολεκτικά, δεν υπήρχε διάλογος, ό,τι και να έλεγε ήταν λάθος. Ακόμη και να τους έλεγε εκείνη την ώρα έχετε δίκαιο ότι οι Τούρκοι θέλουν να πάρουν όλη την Κύπρο και να τουρκοποιήσουν το νησί, θα ήταν λάθος γιατί απλώς το έλεγε η συγκεκριμένη. Κατάλαβες; Δηλαδή, αυτή είναι η αίσθηση η δική μου, ήταν τούτο το λεκτικό λιντσάρισμα που ουσιαστικά κάνεις τον άλλο να φαίνεται ως υπάνθρωπος, και όταν κάνεις τον άλλο να φαίνεται ως υπάνθρωπος και δεν έχει πρόσωπο ο μετανάστης, δεν έχει πρόσωπο η Υπουργός, δεν έχει πρόσωπο ο άλλος Υπουργός, δεν έχει πρόσωπο ο Τούρκος, δεν έχει πρόσωπο ο Τουρκοκύπριος, ε τότε ξεκινά ο ρατσισμός, γιατί όταν ο άλλος δεν έχει πρόσωπο, ετέλειωσε, και μετά νομίζω εν πολλά εύκολο ο άλλος να πιάσει ένα μαχαίρι και να τον μαχαιρώσει, εν εν; Γιατί εν χωρίς πρόσωπο, δεν έχει παιδιά, δεν πονάνε τα παιδιά του, δεν πεινά, [...] είναι εδώ σαν ένα αντικείμενο που μπορεί να μας φάει τα λεφτά μας, να μας φάει την πατρίδα μας, να μας αλλάξει τα ήθη μας, κτλ. Κινδυνεύουμε από αυτούς.

Τέλος, οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν σε δημοσιογραφική αδιακρισία ή ανοικτές δημοσιογραφικές προκαταλήψεις οι οποίες εμφανίζονται στη μορφή μεροληπτικής κάλυψης και ενισχύουν υπάρχουσες κοινωνικές προκαταλήψεις:

Τελευταία η προβολή εκδηλώσεων ρατσιστικών από το ΕΛΑΜ ή όπως ο βουλευτής αυτός του [όνομα κόμματος] ο [όνομα βουλευτή] που έκανε στη Λάρνακα πορεία ενάντια στους ξένους, προβάλλονται χωρίς κριτική, αυτό είναι ρατσιστικό.

Αυτός είναι ένας φαύλος κύκλος διότι κυνηγώντας την πορεία της κοινωνίας, ρίχνω το επίπεδο, ενισχύω ταυτόχρονα τον ρατσισμό, αυξάνονται οι απαιτήσεις της κοινωνίας για πιο ρατσιστικά και πιο εθνικιστικά σχόλια, και στο τέλος της ημέρας υποσκάπτω τη δική μου υπόσταση γιατί θα γίνω φερέφωνο και αντί να διαδραματίζω καθοριστικό ρόλο διαμόρφωσης της κοινής γνώμης έγινα νεροκουβαλητής και υποχείριο της χειραγώγησης της κοινής γνώμης.

5.2.4. Φανατισμός

Τη λιγότερο αισθητή παρουσία ανάμεσα στα θέματα που απασχολούν το παρόν ερευνητικό πρόγραμμα, έχει ο φανατισμός (βλέπε και Παραδοτέο 6 για τη χαμηλή επικράτησή του στο τηλεοπτικό περιεχόμενο). Υπήρξαν ωστόσο αναφορές σε σημαντικά στοιχεία που συνθέτουν το ζήτημα της καλλιέργειας φανατισμού στα μέσα ενημέρωσης. Σύμφωνα με ένα

συμμετέχοντα, η καλλιέργεια αυτή είναι αναπόφευκτη, από τη στιγμή που τα τηλεοπτικά κανάλια παρουσιάζουν αντιπαραθέσεις (κυρίως μεταξύ πολιτικών προσώπων) οι οποίες αναπτύσσονται σε μη ορθολογική βάση:

Ο φανατισμός είναι ένα θέμα που είναι άμεσα συνυφασμένο με την ικανότητα των ανθρώπων να επιχειρηματολογήσουν για τα πιστεύω τους. Όπου δεν υπάρχουν επιχειρήματα, όπου υπάρχει ανικανότητα ή ανυπαρξία πολιτισμικού κεφαλαίου, υπάρχει μισαλλοδοξία, δόγμα και φανατισμός. Τούτο σε μεγάλο βαθμό, ισχύει και εμφανίζεται μέσα από τα κανάλια ακόμα και σε πολιτικές συζητήσεις που κάνουν οι πολιτικοί μεταξύ τους. Σε τούτες τις συζητήσεις δηλαδή, τα περίφημα ντιμπέιτ, αντί να βλέπεις να αναπτύσσονται επιχειρήματα τα οποία θα προωθούσαν την συνύπαρξη της σκέψης, διαπιστώνουμε παράλληλους μονολόγους οι οποίοι είναι ένδειξη αδυναμίας του άλλου να ακούσει την άποψή σου.

Σημαντικότερες αναφορές έγιναν για την επίδραση που έχει η προβολή επεισοδίων βίας ή απλά ακραίων απόψεων σε ορισμένα θέματα με κύριο πεδίο αναφοράς το ποδόσφαιρο:

Δηλαδή αυτή η καθημερινή ενασχόληση, πολλών ραδιοφώνων κυρίως, με τις ομάδες και "γιατί η ομάδα δεν πάει καλά" [...] και "γιατί η ομάδα τα πάει καλά". Η πίεση που ασκούν τα μέσα ενημέρωσης ότι μια ομάδα δεν τα πάει καλά, δεν το αντιμετωπίζουν σαν παιχνίδι που είναι φυσιολογικό, να κερδίσεις, να χάσεις, να έρθεις ισοπαλία. Η συχνή και κακή χρήση των [τηλεφωνικών] γραμμών δεν είναι καλό [...].

Ξέρετε πόσα επεισόδια δημιουργήθηκαν εκτός αγωνιστικών χώρων, μόνο λόγω του ότι κάποιος έστειλε ένα SMS σε κάποια από αυτές τις εκπομπές ή έλεγε κάτι στο ραδιόφωνο; Ξέρετε πόσες φορές έχουν χτυπηθεί στο Καϊμακλί, στην Παλλουριώτισσα, λόγω του ότι κάποιος έγραψε ένα μήνυμα το οποίο μεταδόθηκε από κάποιο δημοσιογράφο ή κάποιο κανάλι; Ξέρετε πόσα έχουν συμβεί; [...] Όπως και η χρήση της τεχνολογίας, ξέρετε πόσοι καβγάδες ξεκινούν από τις διάφορες ιστοσελίδες των φιλάθλων και των οπαδών; Ξεκινά κάποιος, προκαλεί και κανονίζουν συναντήσεις για να παίξουν ξύλο.

Για παράδειγμα στην Αγγλία που πάντοτε χρησιμοποιείται ως παράδειγμα για την καταπολέμηση του χουλιγκανισμού, ξέρετε τι γίνεται έξω από τα γήπεδα; Σκοτωμός, παρόλα αυτά τα συγκεκριμένα περιστατικά δεν αναφέρονται από τα μέσα.

5.3. Ορισμένα Διαγνωστικά Στοιχεία

Ακολουθώντας μια λογική σειρά, προτού ασχοληθούμε με το ρόλο που πρέπει να παίζει η APK είναι απαραίτητο να σκιαγραφήσουμε την πραγματικότητα σε σχέση με το κοινωνικοοικονομικό και οργανωτικό συγκείμενο μέσα στο οποίο λαμβάνουν χώρα οι μεταδόσεις τηλεοπτικών προγραμμάτων και η κατανάλωσή τους. Αν και υπάρχει ένα σώμα γνώσης στις κοινωνικές επιστήμες που απαντά σε αυτό το ερώτημα γενικά, θεωρήθηκε σκόπιμο να συζητηθεί το ζήτημα αυτό και στις συνεντεύξεις βάθους, δεδομένου ότι το ερευνητικό πρόγραμμα θα καταλήξει σε συγκεκριμένες εισηγήσεις σε σχέση με το ρόλο της APK. Έτσι, το ερώτημα της αιτιολογίας της προβολής βίας, εγκληματικότητας, ρατσισμού και φανατισμού τέθηκε ρητά στις συνεντεύξεις. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στη συνέχεια έχουν ανθολογηθεί με βάση την άμεση σχέση τους με τυχόν δράσεις και αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του τηλεοπτικού επικοινωνιακού συστήματος.

5.3.1. Ζήτηση και Ανταγωνισμός

Μια επικρατούσα άποψη είναι αυτή της πλευράς της ζήτησης (demand side), σύμφωνα με την οποία η τηλεόραση ακολουθεί τις επιθυμίες και προτιμήσεις των καταναλωτών. Γενικά, επισημάνθηκε ότι η οικονομική διάσταση διαμορφώνει και τις δυνατότητες που υπάρχουν για την επιλογή περιεχομένου:

I think that I am a little bit pessimist in thinking that although we know, as educators and trainers, that there are certain things that we should be doing, the economic sector has a strong impact on what we actually can accomplish.

Ειδικότερα, παρατηρήθηκε ότι η βία και το έγκλημα κυριαρχούν στο τηλεοπτικό περιεχόμενο επειδή τυγχάνουν ευρείας κατανάλωσης:

[Η βία προβάλλεται] διότι ελκύει το κοινό.

Η βία πουλάει. Πώς να το κάνουμε διαφορετικά; Έτσι είναι τα πράγματα.

Είναι πολλές τούτες οι εκπομπές που μπορούν να μειώσουν τον άνθρωπο σε απέραντο βαθμό για να ικανοποιήσουν τη βουλιμία του κοινού.

Πάντα οι αστυνομικές σειρές, τα έργα που έχουν δράση προσελκύουν.

Ένας συμμετέχων έκανε μια πιο αναλυτική τοποθέτηση:

Για να μπορέσει να επιβιώσει ένα οποιοδήποτε τηλεοπτικό σύστημα, θα πρέπει να έχει τα ανάλογα έσοδα, για να έχει τα ανάλογα έσοδα θα πρέπει ο τηλεθεατής να ενδιαφέρεται για το θέαμα το οποίο προσφέρεται. Επομένως, για να ενδιαφέρεται για το θέαμα υπάρχουν διεργασίες ψυχολογικές, ψυχικές και φυσιολογικές στον άνθρωπο, κατά τις οποίες εκκρίνονται διάφορες ορμόνες κλπ, που βοηθούν στο να κρατούν συνέχεια τον τηλεθεατή σε εγρήγορση για να μην βαριέται, αφού μόλις βαρεθεί ο τηλεθεατής σβήνει αμέσως την τηλεόραση, ή αλλάζει κανάλι. Οπότε, σε ένα ιδιαίτερα φορτισμένο και ανταγωνιστικό τηλεοπτικό περιβάλλον τα προβαλλόμενα μηνύματα πρέπει να είναι ιδιαίτερα έντονα ώστε να έχουμε το κατάλληλο αποτέλεσμα, δηλαδή ο τηλεθεατής μας θα μένει προσηλωμένος. Έτσι, αναγκαστικά, η βία και η εγκληματικότητα, δυστυχώς, είναι ένα στοιχείο που κρατά τον τηλεθεατή και τον κάνει να ενδιαφέρεται για το τι θα γίνει, διότι, έμμεσα, από την μία πλευρά υπάρχει το στοιχείο του κακού, δηλαδή ορισμένα άτομα έχουν σαδιστικές τάσεις και χαίρονται με τον πόνο των άλλων αλλά, ταυτόχρονα, υπάρχουν και τα μαζοχιστικά στοιχεία όπου ο άλλος συμπάσχει με αυτόν που υποφέρει και έτσι όλα αυτά είναι ένα σύμπλεγμα το οποίο κρατά τον τηλεθεατή σε τέτοια περιβάλλοντα. Φυσικά μπορεί κάποιος να πει ότι αυτά συμβαίνουν σε τηλεθεατές μεγαλύτερων ηλικιών, όπου είναι συνειδητός ο τηλεθεατής, αλλά, με δεδομένο ότι αυτές οι αντιδράσεις είναι σε μεγάλο βαθμό αυτόματες, δυστυχώς, το σύστημα δεν διακρίνει μεταξύ ενηλίκων και ανηλίκων. Με αυτό το σκεπτικό ακόμα και τα παιδικά προγράμματα έχουν προσαρμοστεί σε αυτή τη θεωρία ότι πρέπει να κρατηθεί ο τηλεθεατής, έστω και ο ανήλικος, σε μια κατάσταση έντονου ενδιαφέροντος για το προσφερόμενο θέαμα. Έτσι από τα κινούμενα σχέδια, τις τηλεταινίες που απευθύνονται σε παιδιά ακόμα και τα εκπαιδευτικά προγράμματα,

προσπαθούν να βάλουν μέσα στοιχεία βίας και εγκληματικότητας τα οποία θα κρατήσουν τον τηλεθεατή σε εγρήγορση.

Αυτή η εξήγηση αποκτά ιδιαίτερο νόημα όταν τεθεί και στο πλαίσιο του ανταγωνισμού:

Η πραγματικότητα είναι ότι σήμερα, εκτός από το κρατικό κανάλι, όλα τα υπόλοιπα κανάλια λαμβάνουν μέρος στην τεράστια μάχη για τηλεθέαση. Ο τρόπος για να πουλήσει κάποιος είναι μέσω της προβολής κάποιων περιστατικών, δεδομένων, θεμάτων που θα προκαλέσουν ενδιαφέρον. Δυστυχώς είναι ακριβώς αυτά που προκαλούν το ενδιαφέρον.

Ο δημοσιογράφος όταν δεν βγάζει ειδήσεις που θα πουλήσουν θα έχει πρόβλημα με τους εργοδότες του και γι' αυτό το λόγο οι δημοσιογράφοι υποχρεώνονται να συμβιβάζονται. Οι περισσότεροι δημοσιογράφοι που έχουμε είναι εξαιρετικοί αλλά αυτή η συνεχής πίεση τους αναγκάζει να συμβιβάζονται. Αυτός ο συμβιβασμός καλλιεργεί ακόμη περισσότερο αυτά τα προβλήματα.

Όταν ο ένας προβάλλει και ο άλλος δεν προβάλλει, ο ένας γράφει νούμερα και ο άλλος δεν γράφει νούμερα [αναφέρεται στα ποσοστά τηλεθέασης].

Ο ανταγωνισμός αυτός φαίνεται αναπόφευκτος στο πλαίσιο του μοντέλου της ελεύθερης αγοράς των ΜΜΕ όπου η οικονομική επιβίωση ενός οργανισμού εξαρτάται αποκλειστικά από την επιτυχία του στην αγορά. Ξεκάθαρη εφαρμογή αυτού του μοντέλου αποτελούν τα εισοδήματα των καναλιών από τις διαφημίσεις:

Η τηλεόραση σαφώς ζει από την βία και για τούτο τον λόγο μάλιστα οι εκπομπές που έχουν βία στα μεσοδιαστήματα έχουν τις πιο ακριβές διαφημίσεις.

Τα κανάλια της Κύπρου είναι πολλά για αυτή την αγορά. Είναι πολύ μικρή αγορά για τόσα πολλά κανάλια. Όπως και για τόσες εφημερίδες. Αυτό σημαίνει ότι επέρχεται ανταγωνισμός. Όσο καλή και να είναι η εποπτική αρχή, δεν μπορεί να παραβλέψει το δομικό στοιχείο της λειτουργίας του πεδίου, που είναι ο έντονος ανταγωνισμός. Δεν ξέρω πόση είναι η διαφημιστική πίτα, αλλά δεν είναι και πολύ μεγάλη για τόσα πολλά κανάλια.

Από τη στιγμή που τα τηλεοπτικά κανάλια είναι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε ένα σύστημα ελεύθερης αγοράς, η διαμόρφωση του περιεχομένου με βάση τη ζήτηση πρέπει να θεωρείται φυσιολογική.

5.3.2. Το Κριτήριο Τηλεθέαση

Όπως προκύπτει από την προηγούμενη ενότητα, η τηλεθέαση φαίνεται να είναι η βασική, αν όχι η μόνη αρχή με βάση την οποία ένα κανάλι θα επιβιώσει ή θα κλείσει. Ως τέτοια, η τηλεθέαση έτυχε πιο ενδελεχούς ανάλυσης στις συνεντεύξεις. Αρχικά, επιβεβαιώνεται μια "demand driven" κανονιστική αρχή η οποία αναπτύχθηκε πιο πάνω και η οποία διέπει τα τηλεοπτικά δρώμενα:

Το θέλει ο κόσμος. Δεν ξέρω γιατί κάθονται και βλέπουν τούτα τα πράγματα. Θέλουν δολοπλοκίες, θέλουν απογοητεύσεις ερωτικές, θέλουν αυτά τα πράγματα. Η AGB

κτυπάει κόκκινο όταν υπάρχει αυτό το σασπένς. Αν προβάλεις ένα καλό σίριαλ [...] δεν θα κάτσουν να το δουν.

Πολλές φορές είναι τι μας αφήνει να καταλάβουμε ο τηλεθεατής τι θέλει. Πολλές φορές θέλει λίγο και το κουτσομπολιό και λίγο τη βία και όλα αυτά. Είναι λόγω της τηλεθέασης και το ακολουθούμε κι εμείς.

Νομίζω ότι είναι καθαρά εμπορικοί οι λόγοι. Υπάρχει τηλεθέαση. Η τηλεόραση δείχνει αυτό που θεωρεί ότι ο κόσμος θέλει να δει, το οποίο μεταφράζεται μέσα από τα νούμερα. Αυτά τα φαινόμενα, ο ρατσισμός η βία φαίνεται προφανώς ότι προσελκύουν το κοινό.

Το στοιχείο αυτό τονίζεται ξεχωριστά γιατί αφορά στον τρόπο με τον οποίο ένα τηλεοπτικό κανάλι αξιολογείται και ο μοναδικός τρόπος αξιολόγησης φαίνεται να είναι τα ποσοστά τηλεθέασης.

5.3.3. Χαμηλή Ποιότητα

Κοινή διαπίστωση όλων των συμμετεχόντων είναι η χαμηλή ποιότητα στο κυπριακής παραγωγής περιεχόμενο:

Προσωπική μου άποψη είναι ότι το τηλεοπτικό πεδίο στην Κύπρο υστερεί σε όλους τους τομείς, από ποιότητα και μερικές φορές από σοβαρότητα. Θυσιάζονται όλα στο βωμό της κερδοσκοπίας και πολλές φορές όσον αφορά την ενημέρωση πολλά κανάλια λαϊκίζουν, αν και παλιά το πρόβλημα ήταν μεγαλύτερο. Ακόμα και ο τομέας του αθλητικού ρεπορτάζ που είναι ο τομέας μου και τον ξέρω καλύτερα περνά κρίση με αποτέλεσμα τα περισσότερα γεγονότα να καλύπτονται επιφανειακά.

Το τηλεοπτικό πεδίο στην Κύπρο σήμερα θα έλεγα ότι έφτασε και παρουσιάζει την χειρότερη του εικόνα. Η επιμόρφωση είναι ανύπαρκτη, η ψυχαγωγία είναι γελοία και η ενημέρωση σπάνια είναι αντικειμενική και επαρκής.

Οι καναλάρχες που ελέγχουν το παιχνίδι θεωρούν χάσιμο χρόνου και χρημάτων να κάνουν τέτοιου είδους [ποιοτικά] ντοκιμαντέρ και προτιμούν τις φτηνές παραγωγές, τις εμπορικές παραγωγές και την ανακύκλωση προγραμμάτων και σειρών με στόχο το πρόσκαιρο κέρδος.

Παρακολουθώ τη σταδιακή και σταθερή υποβάθμιση του κυπριακού τηλεοπτικού προγράμματος, από το κακό στο χειρότερο, και ειδικά με την, πλέον, απόλυτη σύνδεση των κυπριακών καναλιών. Δεν κάνουν τίποτε άλλο από αναμετάδοση βασικά.

Το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι η διαφήμιση και τι θα πουλήσει. Λείπει το καλό χιούμορ η καλή σάτιρα.

Στο πλαίσιο αυτό παρατηρήθηκε ότι στην ειδησεογραφία υπάρχει (α) μια τάση προβολής των πολιτικών προσώπων και (β) μια τάση "επεισοδιακής" κάλυψης των κοινωνικών προβλημάτων, δηλαδή την έμφαση μόνο στο γεγονός και μόνο στο παρόν, χωρίς ανάδειξη ούτε των αιτιών ούτε των συνεπειών του ή των ενεργειών για την αντιμετώπισή του:

Οι δημοσιογράφοι έρχονταν όταν έκανε την εισαγωγική του ομιλία ο υπουργός στην αίθουσα, (μετά) έβγαιναν έξω και τον περιμένανε να τελειώσει.

Για τα ναρκωτικά τους ενδιέφερε να πάρουν αριθμούς, τόσοι αυτοκτόνησαν, τόσοι πέθαναν από ναρκωτικά, τόσοι παίρνουν ηρωίνη, όλοι παίρνουν ηρωίνη.

Δηλαδή μέيناμε στο ότι βρέθηκε το παιδί αυτό, ότι πέθανε μετά, πέθανε λόγω της εγκατάλειψης, το αφήσανε ζωντανό, δηλαδή ότι πιο grotesque και μετά δεν έχουμε ιδέα γιατί και πώς. Η κάλυψη σταμάτησε στους τίτλους.

Βλέπω ότι η κρατική τηλεόραση δυστυχώς ακολουθεί πιστά. Προσπαθώντας να ανταγωνιστεί, λανθασμένα θεωρώ εγώ, καθώς άλλος είναι ο ρόλος της κρατικής τηλεόρασης, η κρατική τηλεόραση θεωρεί ότι πρέπει να κάνει μία εμπορική επιτυχία. Αυτό θεωρώ ότι είναι λάθος καθώς, εφόσον την πληρώνουμε για να μας δίνει ποιότητα, δεν μπορεί να ανταγωνίζεται τα ιδιωτικά κανάλια και να ρίχνει το επίπεδο, και σε επίπεδο εκπομπών να φτάνει να ανταγωνίζεται τα ιδιωτικά κανάλια που απλά κάνουν αυτή την αναμετάδοση ή παράγουν πάρα πολύ χαμηλού επιπέδου εκπομπές.

Παράλληλα (υπάρχει) μία απόκρυψη και αποσιώπηση των πολιτιστικών, των δημιουργικών, των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων που κάνουν τα σχολεία.

Το ζήτημα της ποιότητας, όπως είναι φανερό στα πιο πάνω αποσπάσματα είναι συζευγμένο με το ζήτημα της κερδοφορίας. Γενικά, χαμηλής ποιότητας παραγωγές έχουν λιγότερο κόστος και αποφέρουν μεγαλύτερο κέρδος.

5.3.4. Αντιγραφή

Ένας άλλος λόγος που δόθηκε για την αιτιολόγηση της προβολής του περιεχομένου που μας απασχολεί είναι και η αντιγραφή:

Έχει πάρα πολλή βία η κυπριακή τηλεόραση, όπως και όλες οι άλλες τηλεοράσεις του κόσμου. Δεν θα σταθώ ειδικά στην κυπριακή τηλεόραση. Δεν πιστεύω ότι ειδικά η κυπριακή τηλεόραση προωθεί τη βία. Απλά ακολουθεί, εφόσον μάλιστα όπως είπαμε, βασικά αναμεταδίδει το πρόγραμμα των ελλαδικών καναλιών και τίποτε άλλο, οι περισσότερες εκπομπές που παρακολουθώ είναι εκπομπές βίας.

Έχει παρατηρηθεί μια μεγάλη εισβολή του ελλαδικού προγράμματος και της ελληνικής νοοτροπίας σε ότι αφορά την τηλεόραση, στην τηλεόραση της Κύπρου, και η οποία ελλαδική τηλεόραση είναι επηρεασμένη κατά κύριο λόγο από την ιταλική τηλεόραση.

5.3.5. Η Τηλεόραση – Καθρέφτης

Στις συνεντεύξεις παρουσιάστηκε και η άποψη ότι από τη στιγμή που η βία υπάρχει στην πραγματικότητα, το τηλεοπτικό περιεχόμενο φυσιολογικά θα περιέχει βία:

Το τηλεοπτικό πεδίο είναι καθρέφτης της κοινωνίας που ζούμε. Άρα υπάρχει απλώς αλληλεπίδραση.

Κοίτα, μια καθημερινή σειρά που έχει να κάνει με την καθημερινότητα είναι αναπόφευκτο να μην προβάλλει σκηνές από τη ζωή μας. Και στη ζωή μας έχουμε και βία και εγκληματικότητα και ρατσισμό. Δεν θα ήταν ρεαλιστικό να μην προβάλλονται σκηνές από τη ζωή.

Σύμφωνα με αυτή την άποψη, τα κανάλια δεν προβάλουν εσκεμμένα τη βία επειδή πουλά, αλλά στην κατά τα άλλα θεμιτή προσπάθειά τους να αποτυπώσουν αντικειμενικά την κοινωνική πραγματικότητα αναπόφευκτα παρουσιάζουν και την βία και εγκληματική της φύση. Τα ειδησεογραφικά κανάλια ειδικότερα έχουν υποχρέωση να προβάλλουν τι συμβαίνει στον κόσμο:

Πρέπει να δίνουμε μια πραγματική εικόνα στον κόσμο, να μην παραμυθιάζουμε ότι δεν υπάρχει βία στον κόσμο. Είναι λεπτές ισορροπίες που πρέπει να τις προσέξουμε. [...] Δεν θέλουμε οι τηλεθεατές να ζούνε σε ένα γυάλινο σπίτι. Νομίζω θέλουμε ισορροπίες σε αυτά τα πράγματα.

Κοίταξε, αν μιλούμε για το δελτίο ειδήσεων ότι αφορά την ενημέρωση που συμβαίνει στον κόσμο και στην Κύπρο, βίαια επεισόδια, παρουσιάζονται υποχρεωτικά. [...] Ναι, είναι τμήμα της ενημέρωσης, εφόσον είναι είδηση και αποτελεί είδηση θα πρέπει να παρουσιάζεται.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αιτιολόγηση της ύπαρξης ρατσιστικού περιεχομένου ως εκδήλωσης ευρύτερων κοινωνικών προκαταλήψεων. Το τηλεοπτικό περιεχόμενο αυτού του είδους χαρακτηρίστηκε επίσης περισσότερο "καθρέφτης της κοινωνίας" παρά μέσο αύξησης της τηλεθέασης:

Δηλαδή κακά τα ψέματα, τους ξένους τους βλέπουμε στην πλειοψηφία μας, όχι όλοι, τους βλέπουμε υποδεέστερους, ότι είναι τα εργατικά χέρια, ότι για όλα τα κακά φταίνε οι ξένοι, υπάρχει αυτή η νοοτροπία στην Κύπρο και νιώθω ότι είναι νωρίς ακόμα να περάσει στις παραγωγές, δεν ξέρω αν πούμε αν δεχόταν ο κύπριος τηλεθεατής ο ήρωας μιας καθημερινής σειράς να είναι αλλοδαπός και να είναι ο καλός και ο Κύπριος να είναι ο κακός. Νομίζω είναι πάρα πολλά δύσκολο να το δεχτούν ακόμα.

Στην ακραία της μορφή, η άποψη ότι το περιεχόμενο των μέσων είναι είδωλο της κοινωνίας είναι σε κάποιο βαθμό απλοϊκή και συνηγορεί στην αποενοχοποίηση των μέσων. Τα τηλεοπτικά κανάλια δεν είναι ωστόσο αμέτοχα σε αυτή την κατάσταση:

Από την άλλη ο ρατσισμός στην Κύπρο αυξάνεται λόγω της οικονομικής κρίσης και πολλές φορές τα μέσα ενημέρωσης ευθύνονται. Δηλαδή τα μέσα ενημέρωσης πρέπει να είναι πολύ προσεκτικά στον τρόπο που καλύπτουν θέματα που μπορεί να δημιουργήσουν ρατσισμό.

Επίσης, όπως παρατήρησε μια συμμετέχουσα:

Κρίσιμο στοιχείο κατά τη γνώμη μου είναι με τι κριτήρια επιλέγεται κάτι ως είδηση. Τίποτε δεν είναι είδηση από μόνο του. Εμείς το κάνουμε.

5.3.6. Ανεπαρκής Δημοσιογραφία

Το θέμα της επαγγελματικής ανεπάρκειας των δημοσιογράφων τέθηκε γενικά και όχι ως ειδικός λόγος για την προβολή βίαιου, εγκληματικού, κτλ, περιεχομένου:

Αυτό που θα έπρεπε να κάνει η αρχή ραδιοτηλεόρασης είναι να [...] βάλει κάποια standards όσον αφορά στο ποιος μπορεί να είναι δημοσιογράφος. Αν δε βάλει ως standard να έχεις πτυχίο δημοσιογραφίας, μπορεί να βάλει κάποια standards ότι πρέπει να έχεις περάσει τουλάχιστον 20, 30, 50 ώρες εκπαιδευτικά σεμινάρια [...]. Δηλαδή για να έχεις σκύλο πρέπει να έχεις άδεια, για να οδηγάς αυτοκίνητο πρέπει να έχεις άδεια, για το οτιδήποτε πρέπει να έχεις άδεια... για να βγαίνεις και να λες ότι θέλεις από ένα τόσο ισχυρό μέσο... μπορεί οποιοσδήποτε να βγαίνει και να μιλάει.

Έβλεπα ότι ακόμη και οι αρχές δεν είχαν καταλάβει πώς έγινε η κομπίνα και τι ήταν αυτή η κομπίνα ακριβώς, και αυτό οφείλεται στην παντελή έλλειψη γνώσης από τους δημοσιογράφους και τα δελτία ειδήσεων και τη δυσκολία τους μετά, αυτό που οι ίδιοι καταγράφουν να το εξηγήσουν σε ένα δελτίο ειδήσεων.

Ένα πράγμα για παράδειγμα που παρατηρώ εγώ συχνά είναι η μη διάθεση του δημοσιογράφου να ασκήσει κριτική. [...] Να καταγγείλει μια συμπεριφορά, τώρα τελευταία φυσικά που η κρίση άρχισε να ενοχλεί όλη την κοινωνία και τους πολίτες, δειλά-δειλά άρχισαν οι δημοσιογράφοι να ελέγχουν σοβαρά την εξουσία. Τούτα.

Αν και δεν έτυχε να αναφερθεί ρητά στις συνεντεύξεις, προκύπτει, με βάση και την πιο πάνω ανάλυση, ότι η επαγγελματική ανεπάρκεια των δημοσιογράφων διευκολύνει τη διαμόρφωση πιο εμπορικού παρά ποιοτικού περιεχομένου.

5.3.7. Η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης ως Εξουσία

Το ζήτημα της ισχύος ενός οργανισμού όπως η APK έχει θεωρητικό ενδιαφέρον και ως τέτοιο παράγει θεμελιώδεις διαφωνίες οι οποίες είναι και εκδηλώσεις των πιο γενικών παραδοχών στις οποίες στηρίζονται τα διάφορα θεωρητικά μοντέλα. Με βάση το μοντέλο της ελεύθερης αγοράς, η οικονομία των μέσων θα πρέπει να αφήνεται να αναπτυχθεί από μόνη της (laissez-faire) ως αποτέλεσμα της εφαρμογής της θεμελιώδους αρχής της προσφοράς και της ζήτησης. Με βάση μια πιο κριτική προσέγγιση, κάτι τέτοιο θεωρείται επικίνδυνο και θα οδηγήσει σε καταστροφικά αποτελέσματα αφού οι καταναλωτές δεν είναι συχνά σε θέση να καθορίσουν τι είναι ωφέλιμο για τους ίδιους και για την κοινωνία και χαρακτηρίζονται από έλλειψη κριτικής διάθεσης, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας μαζικής κουλτούρας η οποία εξυπηρετεί τα συμφέροντα του καπιταλιστικού συστήματος και όχι της κοινωνίας. Τέτοια ζητήματα δεν μπορούν ασφαλώς να μελετηθούν σοβαρά στο πλαίσιο ενός ερευνητικού προγράμματος, είναι ωστόσο σημαντικό να καταγραφεί αυτή η διαφορά στην προσέγγιση όπως εκδηλώνεται στις απόψεις των συμμετεχόντων.

Ανάμεσα στους συμμετέχοντες επικρατεί η κριτική άποψη ότι η APK είναι μια καταπιεστική εξουσία, η οποία όχι μόνο δε συμβάλλει στην βελτίωση της ποιότητας του τηλεοπτικού προϊόντος αλλά προκαλεί η ίδια περιθωριοποίηση εναλλακτικών φωνών και εξυπηρετεί το κατεστημένο:

Η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης είναι μια εξουσία που επιβάλλει μια πολιτική συμπεριφορά των τηλεοπτικών σταθμών κρατικού τύπου, η οποία σε πολλές περιπτώσεις θα έπρεπε

να έχει αντίλογο. Δυστυχώς στην Κύπρο τα πράγματα δεν είναι καθόλου έτσι. Δυστυχώς στην Κύπρο υπάρχει μια απόλυτη σύμπνοια μεταξύ της αρχής και του μέσου γιατί απλούστατα κατά την δική μου γνώμη η αρχή επιβάλλει το λόγο της πάνω στο μέσο. Το πρόβλημα τούτης της κατάστασης οδηγεί ουσιαστικά σε μια χειραγώγηση από τα μέσα η οποία καταλήγει στους πολίτες και οι πολίτες τελικά αντί να παρακολουθούν και να ενημερώνονται αντικειμενικά για το τι συμβαίνει στο χώρο και στον τόπο, ενημερώνονται και μαθαίνουν για το πώς θα πρέπει να βλέπουν την πραγματικότητα. Δηλαδή η κατάσταση είναι κατασκευασμένη.

Η Αρχή είναι τούτη που επιβάλλει ποιες είναι τούτες οι φωνές που πρέπει να ακούσουν οι πολίτες. Δηλαδή το παιχνίδι, είναι μοντέρνο, να το πω λίγο φιλοσοφικά είναι κατασκευασμένοι λόγοι και δεν υπάρχει ελευθερία ή αν θέλεις δυνατότητα στις μικρές αφηγήσεις, δηλαδή στις εναλλακτικές φωνές να ακουστούν από τα μέσα.

Η Ραδιοτηλεόραση σαν Αρχή θα έπρεπε θεωρητικά να είναι υπερβολικά ελαστική και ελεύθερη και να επιτρέπει τις πολλαπλές φωνές και εκεί που θα έβλεπε πιθανούς λόγους επαναλαμβανόμενους και χειραγωγημένους από τα ίδια τα μέσα να επιβάλλει διά της εξουσίας της την απελευθέρωση των υπολοίπων φωνών και τη δυνατότητα τους να μιλήσουν.

Ξέρουμε συγκεκριμένα ότι υπάρχουν λίστες, black lists, με συγκεκριμένους ανθρώπους που δεν θα παρουσιαστούν ποτέ σε συγκεκριμένα μέσα, γιατί το όνομα τους είναι απαγορευμένο. Αυτός ο κύριος, αυτή η κυρία δε θα εμφανιστεί ποτέ, δε θα καλυφθεί ποτέ το θέμα τους, δεν θα ακουστεί η φωνή τους.

Ενώ ουσιαστικά ο ρόλος του δημοσιογράφου και της τηλεόρασης είναι να ασκεί κριτική στην εξουσία, τις παραπάνω φορές το ίδιο το μέσο είναι η εξουσία και ουσιαστικά επιβάλλει το μέσο τον λόγο της εξουσίας. Και τούτο συμβαίνει σε πολλά επίπεδα. Π.χ. συμβαίνει σε κριτική απέναντι σε πολιτισμικές εκδηλώσεις, συμβαίνει σε εκδηλώσεις πολιτικές, σπάνια θα ακούσεις ένα δημοσιογράφο να καταγγείλει ένα γεγονός.

Σε σχέση με τη βία, ακολουθώντας την πιο πάνω ανάλυση και αποδεχόμενοι ότι η ΑΡΚ σε κάποιο βαθμό επιβάλλει περιεχόμενο, καταλήγουμε σε ένα φαινομενικό παράδοξο: πώς γίνεται μια ισχυρή Αρχή που δηλώνει την απαρésκειά της στο βίαιο περιεχόμενο να μην μπορεί να αντιδράσει αποτελεσματικά στην προβολή τόσης βίας στην τηλεόραση; Μια εξήγηση, η οποία αποτελεί και προέκταση της πιο πάνω προσέγγισης, είναι ότι η στάση της ΑΡΚ διέπεται από υποκρισία: δηλώνει ότι η βία είναι ανεπιθύμητη για να ικανοποιήσει τους κοινωνικούς επιστήμονες, τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και άλλους επικριτές του βίαιου περιεχομένου, αλλά στην πραγματικότητα επιτρέπει ή και προωθεί το βίαιο θέαμα, αφού η κοινωνία (και όχι ο καταναλωτής ως άτομο), χρειάζεται τη βία. Ένας συμμετέχων παρουσίασε μια τέτοια εξήγηση:

Τούτο που επίσης έχει ενδιαφέρον, είναι για ποιον λόγο παρουσιάζεται η βία στην τηλεόραση. Η βία εγώ νομίζω ότι προβάλλεται στην τηλεόραση διότι θέλει ουσιαστικά η Αρχή να τρομοκρατήσει τους πολίτες. Οι πολίτες, θέλει να νιώθουν τρομοκρατημένοι, θέλει να νιώθουν ότι ουσιαστικά αν δεν υπακούσουν σε τούτες τις συμπεριφορές που πρέπει να έχουν ούτως ώστε να είναι καλοί πολίτες, θα υποστούν βία. Και τούτη η βία παρουσιάζεται σε πολλά επίπεδα όπως είπαμε, σε ψυχικό επίπεδο, σε κοινωνικό επίπεδο σε ατομικό επίπεδο, και μέσα στο σπίτι σου μπορείς να έχεις βία και έξω από το

σπίτι σου μπορείς να έχεις βία δηλαδή ουσιαστικά θέλουν να νιώθεις ότι παντού κινδυνεύεις. Και με τούτο τον τρόπο μπορεί πιο εύκολα η κοινωνία να σε ελέγξουν, τα κράτη να σε ελέγξουν. Δηλαδή πολλές φορές η βία που παρουσιάζεται στην τηλεόραση είναι παραπάνω από τη πραγματική βία, εσκεμμένα.

Στο βαθμό που ισχύει αυτή η εξήγηση, που μπορεί να ονομαστεί και "φοβοκρατία των μέσων", εγείρονται γενικότερα ερωτήματα για την οργάνωση και λειτουργία της κοινωνίας, καθώς και για τον κοινωνικό έλεγχο.

Από την άλλη πλευρά, και αυτή είναι η άποψη από την οποία πηγάζει η απόφαση για την ανάθεση του παρόντος ερευνητικού προγράμματος, η ΑΡΚ θεωρείται ως εργαλείο προώθησης της ποιότητας στο τηλεοπτικό προϊόν, αφού εφαρμόζει αρχές ποιότητας και καταλληλότητας του περιεχομένου οι οποίες εξυπηρετούν την κοινωνία, άρα δεν τίθεται θέμα καταπίεσης, αλλά προστασίας:

Νομίζω ότι πρέπει το κράτος και οι θεσμοί να δώσουν ακόμη περισσότερη δύναμη στην Αρχή για να επιτελέσει πιο σωστά το ρόλο της. Λειτουργεί σε ένα καλό επίπεδο, υπάρχει κάποια σημαντική συμβολή στο να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τέτοιου είδους φαινόμενα, αλλά και η Αρχή από μόνη της δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς να υπάρχει στήριξη από το κράτος την πολιτεία, την κυβέρνηση, τους θεσμούς και θα ήθελα πράγματι να δω να της δοθεί ακόμη πολύ περισσότερη θεσμική δύναμη για να μπορέσει να επιτελέσει πιο σημαντικό ρόλο ως monitoring body που είναι κάτι πολύ σημαντικό.

Έχουμε μια αδύναμη κρατική ραδιοτηλεόραση, η οποία θα έπρεπε να έπαιζε καθοριστικό ρόλο όσον αφορά καθορισμό ποιοτικών standard. Θα μπορούσε να πιέζει αν θέλεις τους μηχανισμούς της αγοράς αλλά και τα ιδιωτικά κανάλια να λειτουργήσουν πιο αποτελεσματικά και πιο θετικά όσον αφορά θέματα όπως η διαμόρφωση κοινής γνώμης κλπ. Νομίζω αυτό είναι ακόμα ένα χαρακτηριστικό της κοινωνίας μας. Για παράδειγμα συγκρίνοντας το ΡΙΚ με την ΕΡΤ, φαντάζεσαι το πόσο δρόμο έχει ακόμα να διανύσει και τον ρόλο που έχει η κρατική ραδιοτηλεόραση να διαδραματίσει ως καθοριστικός παράγοντας επηρεασμού των υπόλοιπων μέσων.

5.4. Ο Ρόλος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου

Στη συνέχεια των πιο πάνω διαπιστώσεων και από την περιγραφή της τηλεοπτικής πραγματικότητας η οποία είναι αντικείμενο αυτού του ερευνητικού προγράμματος, η αναφορά αυτή ολοκληρώνεται με παρουσίαση κάποιων προοπτικών σε σχέση με τη στρατηγική και την πρακτική που μπορεί να ακολουθήσει η ΑΡΚ για να παίξει καλύτερα το ρόλο της. Μερικές από τις εισηγήσεις που ακολουθούν πηγάζουν άμεσα από τα πιο πάνω, ενώ άλλες αποτελούν λογικές προεκτάσεις. Ορισμένες εισηγήσεις προκύπτουν και από ιδέες των μελών της ερευνητικής ομάδας σε σχέση με τα ευρήματα και το γενικότερο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος. Τονίζεται ότι η παρουσίαση έχει τη μορφή παράθεσης ιδεών χωρίς προσπάθεια ιεράρχησης της σημαντικότητάς τους ή εκτίμησης της δυνατότητας εφαρμογής τους.

5.4.1. Στελέχωση

Μια πρώτη εισήγηση είναι η στελέχωση της ΑΡΚ με άτομα από διάφορους χώρους:

Να απαρτίζεται και από άτομα που έχουν σχέση με τον χώρο, να έχουν λόγο προσωπικότητες και των γραμμάτων, των τεχνών, της δημοσιογραφίας.

Δεν νομίζω ότι [η ΑΡΚ μπορεί] να έχει εκπαιδευτικό ρόλο. Δεν έχει τις γνώσεις ούτε και τα άτομα να το πράξει.

Θα πρέπει να γίνεται έρευνα για το τι παίζει και όχι επιφανειακά. Να γίνεται έρευνα για το επίπεδο της τηλεόρασης. Αλλά τώρα [η ΑΡΚ] δεν έχει κόσμο. Πρέπει να πάρει ψυχολόγους, ειδικούς και άλλους που μπορεί να βοηθήσουν.

Επαγγελματίες, δημοσιογράφοι που ξεχώρισαν για το ήθος τους, πανεπιστημιακοί, προσωπικότητες από τον χώρο των γραμμάτων και των τεχνών, μακριά τα κόμματα, [από] Υπουργείο Παιδείας, Αστυνομία, [...].

Η εισήγηση αυτή σχετίζεται και με άλλες που ακολουθούν. Γενικά το ζητούμενο φαίνεται να είναι η αποτελεσματική λειτουργία της ΑΡΚ, όχι μόνο τεχνικά και διοικητικά, αλλά και ουσιαστικά, σε σχέση με το αντικείμενό της. Προοπτικές βελτίωσης φαίνεται να υπάρχουν:

Αν η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης κάνει σοβαρή και σωστή δουλειά, αν προωθηθούν επαγγελματίες στις θέσεις κλειδιά και αν καταργηθεί η μετριοτήτα ειδικά μέσα στα ΜΜΕ και μετά στην ΑΡΚ.

5.4.2. Στρατηγικός Σχεδιασμός

Μια επισήμανση που αναφέρεται στην αποτελεσματικότητα των δράσεων της ΑΡΚ είναι ότι αυτές πρέπει να γίνονται στο πλαίσιο ενός στρατηγικού σχεδιασμού με συγκεκριμένους στόχους. Αυτό που γίνεται ήδη μπορεί να επαναξιολογηθεί και να επικαιροποιηθεί.

Η επισήμανση αυτή φαίνεται να οδηγεί σε τουλάχιστον δύο εισηγήσεις σε σχέση με το αντικείμενο της παρούσας μελέτης. Πρώτα, σε σχέση με την ποσότητα του τηλεοπτικού προϊόντος, αναφέρθηκε από τους συμμετέχοντες ότι ίσως να χρειάζεται περισσότερη φειδώ στην αδειοδότηση τηλεοπτικών οργανισμών:

Θα πρέπει λοιπόν να κάνει ουσιαστικές παρεμβάσεις. [...] Δεν μπορεί να δίνει άδειες συνεχώς. Για παράδειγμα, η Κύπρος δεν σηκώνει οκτώ τηλεοπτικούς σταθμούς.

Ασφαλώς, μια τέτοια εισήγηση έχει να κάνει με τη γενικότερη πολιτική για τα μέσα η οποία ασκείται από την πολιτική εξουσία και την κοινωνία γενικότερα. Η ΑΡΚ δεν μπορεί μόνη της να εφαρμόσει ποσοτικούς περιορισμούς στα ΜΜΕ. Ωστόσο, ως η αντικειμενικά αρμόδια υπηρεσία, θα μπορούσε να προβεί σε αξιολόγηση της κατάστασης και να προωθήσει σκέψεις και εισηγήσεις σε άλλα σώματα, με στόχο την εξυπηρέτηση τόσο του υγιούς ανταγωνισμού όσο και της ποιότητας του τηλεοπτικού προϊόντος.

Μια δεύτερη εισήγηση είναι ο σχεδιασμός ενός προγράμματος δράσης με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας του τηλεοπτικού περιεχομένου. Ένας συμμετέχων επισημαίνει:

Πρέπει να είναι ένα κράμα ο ρόλος της, και συμβουλευτικός και εποπτικός. Να θέσει ένα πλαίσιο πού θέλει να κινούνται τα κανάλια, όπως γίνεται στη Δανία. Να δει που δεν ικανοποιούνται, που χωλαίνει και να το αλλάξει ριζικά.

Ένας άλλος συμμετέχων το έθεσε ως εξής:

Χρειάζεται ένα στρατηγικό σχέδιο, ένας στρατηγικός σχεδιασμός. Δεν είναι αρκετό αποσπασματικά το Α ή το Β. Πρέπει να έχει ένα σχεδιασμό η Αρχή. Αν τα πούμε όλα αυτά στην Αρχή θα μας πει ότι χρειάζεται ένα υπουργείο για να γίνουν όλα αυτά. Το καταλαβαίνω αυτό, αλλά γενικά θα πρέπει να υπάρχει ένας σχεδιασμός, μια ανάλυση: πού είμαστε, πού θέλω να πάω, ποια είναι τα μέσα που θα χρησιμοποιήσω, ποιες είναι οι προτεραιότητες που θα βάλω και να υπάρχει και ένας μηχανισμός αξιολόγησης γιατί διαφορετικά αυτό θα μείνει μόνο στα λόγια.

Μέρος του στρατηγικού σχεδιασμού μπορεί να αφορά άμεσα και το περιεχόμενο. Θέτοντας ως στόχο τη βελτίωση του τηλεοπτικού περιεχομένου τόσο σε ποιότητα όσο και σε σύνθεση, θα μπορούσε ίσως η Αρχή να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν ορισμένα είδη εκπομπών:

Έπρεπε πριν ανοίξει ένα κανάλι, να το υποχρεώνει να το κάνει αυτό. Να τους λέει, από τα προγράμματα σου θα μπαίνουν κάποιοι περιορισμοί. Θέλω αυτόν τον τηλεοπτικό χρόνο να είναι αφιερωμένος στα προγράμματα σου μόνο για παιδιά.

Γενικά για το στρατηγικό σχεδιασμό, τονίζονται δύο σημεία. Πρώτο, ο σχεδιασμός πρέπει να έχει ξεκάθαρους και συγκεκριμένους στόχους. Δεν είναι αρκετή μια γενική δήλωση περί ποιότητας ή καταλληλότητας του περιεχομένου. Χρειάζεται καθορισμός ειδικών ποιοτικών στόχων, δηλαδή στόχων που να αναφέρονται σε συγκεκριμένες κατηγορίες περιεχομένου. Η ΑΡΚ μπορεί να χρησιμοποιήσει προς αυτή την κατεύθυνση την τελική αναφορά ευρημάτων της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου που αποτελεί και το κύριο έργο αυτής της σύμβασης και στην οποία παρουσιάζονται εξαντλητικά οι κατηγορίες του τηλεοπτικού θεάματος που μπορούν τύχουν στόχευσης (Παραδοτέο 6).

Δεύτερο, οι στόχοι του προγράμματος πρέπει να είναι μετρήσιμοι, έτσι που να είναι δυνατή η αξιολόγηση. Για παράδειγμα, μπορεί αρχικά να τεθεί ως στόχος η μείωση των ειδήσεων που προβάλλουν πλάνα φυσικής βίας κατά 30% σε ένα διάστημα, π.χ., τριών μηνών.

5.4.3. Ενημερωτικός – Συμβουλευτικός – Εκπαιδευτικός Ρόλος

[Η ΑΡΚ] κάθεται πίσω από το γραφείο και λέει, εδώ πρόστιμο, εδώ πρόστιμο, εδώ πρόστιμο. Δεν γίνεται. Η ΑΡΚ πρέπει, να συμβουλεύει, να μορφώνει. Η πρόληψη είναι η καλύτερη αντιμετώπιση της ασθένειας, γιατί πρόκειται για ασθένεια να επαναλαμβάνεις και να είσαι λάθος συνέχεια. Επιμορφώνει η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης; Καθόλου. Η Αρχή πρέπει να επιμορφώνει και να είναι παρούσα. Έρχεται μόνο στις γιορτές και στο κόψιμο της βασιλόπιτας. Τότε δεν κάνεις δουλειά ρε φίλε, κλείστε την και πήγαινε σπίτι σου. Στέλνε τα πρόστιμα στα κανάλια να στα δίνουν από πριν και αφήστε μας ήσυχους.

Το πιο πάνω απόσπασμα είναι ενδεικτικό των δηλώσεων της πλειοψηφίας των συμμετεχόντων στις συνεντεύξεις βάθους σχετικά με τους ρόλους που μπορεί να παίξει η ΑΡΚ. Γενικά οι απόψεις συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι ο σημαντικότερος ρόλος που μπορεί να παίξει η ΑΡΚ σε σχέση με τη βελτίωση του τηλεοπτικού περιεχομένου είναι ενημερωτικός-συμβουλευτικός-εκπαιδευτικός. Αυτός μπορεί να έχει διάφορες διαστάσεις:

5.4.3.1. Καλλιέργεια Κουλτούρας Ποιότητας

Η πρώτη σχετική εισήγηση, η οποία έχει μακρόχρονη προοπτική και αποτελεί προσανατολισμό παρά πρακτική, είναι μια γενικότερη παιδεία ανάμεσα στους στόχους της οποίας να είναι και η καλλιέργεια μιας κουλτούρας στην οποία η ποιότητα να κατέχει δεσπόζουσα θέση ως αξία, πρώτα ανάμεσα στους καταναλωτές:

Τα μέσα όμως πρέπει να αναλάβουν το ρόλο τους σαν μια δύναμη που διαμορφώνει κουλτούρες και διαμορφώνει κοινή γνώμη και η διαμόρφωση της κοινής γνώμης είναι και προληπτική, διότι αν πάμε στο παιδί θεατής που είναι το ένα κομμάτι, δείχνω στα παιδιά ότι ο ήρωας είναι αυτός ο οποίος σκοτώνει, ο ήρωας είναι αυτός που βρίζει, ο ήρωας είναι αυτός που είναι αναιδής ή εκείνος που ασκεί βία, που καταλήγουμε;

Εγώ θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό να δημιουργήσουμε μια κουλτούρα στον κόσμο να μην θέλει αυτά τα πράγματα.

Δεν έχουν γίνει πιο συγκεκριμένες εισηγήσεις προς αυτή την κατεύθυνση, η οποία, επαναλαμβάνεται, είναι θέμα γενικότερου πολιτισμού. Στο πνεύμα ενός τέτοιου προσανατολισμού, η ΑΡΚ μπορεί να παίξει ενισχυτικό ρόλο προωθώντας ποιοτικό θέαμα. Το ζήτημα της προώθησης ποιοτικού θεάματος παρουσιάζεται ως ξεχωριστός ρόλος της ΑΡΚ στην επόμενη ενότητα.

5.4.3.2. Προώθηση του Γραμματισμού στα Μέσα

Ένας συμμετέχων περιέγραψε την παιδεία ή γραμματισμό στα μέσα (media literacy) με αρκετά αναλυτικό τρόπο:

Το media literacy, ή παιδεία στα μέσα, όπως αποδίδεται στα ελληνικά, είναι μια πρωτοβουλία της ΕΕ βασικά, αλλά υπάρχει και σε επίπεδο κρατών μελών, η οποία επικεντρώνεται σε τρεις άξονες. Ο πρώτος άξονας είναι οι οπτικοακουστικές ανακοινώσεις, δηλαδή οι διαφημίσεις στην ευρύτερη τους έννοια που περιλαμβάνουν και τοποθέτηση προϊόντων. Η πρωτοβουλία αυτή θέλει να ενημερώσει τόσο τον ενήλικο πληθυσμό όσο και τα παιδιά πώς να χρησιμοποιούνται οι διαφημίσεις και άλλα οπτικοακουστικά μηνύματα, ιδιαίτερα η τοποθέτηση προϊόντων που δεν μπορεί εύκολα ο τηλεθεατής να αναγνωρίσει αν είναι διαφήμιση. Υπάρχουν συγκεκριμένα προϊόντα τα οποία η ΕΕ έχει ευαισθησία όπως το αλκοόλ, τα τσιγάρα, κλπ. Τα τσιγάρα απαγορεύονται εντελώς, το αλκοόλ μπορεί να μεταδίδεται σε προγράμματα που δεν τα βλέπουν ανήλικοι, και αυτό ισχύει μόνο για εκείνα που έχουν υψηλή περιεκτικότητα σε αλκοόλ, πέραν του 40%. Ουσιαστικά στην οικογενειακή ζώνη μπορούν να διαφημιστούν μόνο μπίρες. Το δεύτερο είναι όσον αφορά τα κινηματογραφικά έργα, υπάρχει η λεγόμενη κινηματογραφική παιδεία, σε αυτό το επίπεδο υπάρχουν ειδικά φεστιβάλ που χρηματοδοτούνται τώρα από το πρόγραμμα Media και από το 2014 και στο Creative Europe, τα οποία στοχεύουν τα παιδικά ακροατήρια, δηλαδή έχουν στόχο να επιμορφώσουν, να βοηθήσουν τα παιδιά να αποκτήσουν κριτική άποψη για το μήνυμα της ταινίας, ή τεχνικές προβολής του μηνύματός της κλπ. Σε αυτό τον τομέα υστερούμε εντελώς, αυτό είναι θέμα των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας, συνεπώς, δεν είναι καθήκον της Αρχής να ενημερώσει τα παιδιά και στα σχολεία και παντού για το πώς γίνεται μια ταινία, τα τεχνικά μέσα που χρησιμοποιούνται, τα μηνύματα που θέλει να δώσει και η γενική κριτική της ταινίας. Το

τελευταίο είναι το διαδίκτυο, όπου η Παιδεία στα Μέσα θέλει τα παιδιά να έχουν δημιουργικές ικανότητες πάνω στο Web 2.0, να μπορούν τα ίδια να είναι user generators, να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τις μηχανές αναζήτησης και να τυγχάνουν προστασίας από ακατάλληλο περιεχόμενο στο Διαδίκτυο και να είναι ενημερωμένα για την κατάλληλη συμπεριφορά τους στους χώρους κοινωνικής δικτύωσης, όπως είναι το Facebook, Twitter, κλπ.

Αν και ο πιο πάνω συμμετέχων βλέπει το ζήτημα γενικότερα και προσανατολίζει την προσοχή σε προγράμματα που εφαρμόζονται στην εκπαίδευση, η ΑΡΚ θα μπορούσε με δική της πρωτοβουλία να προωθήσει τους στόχους της παιδείας στα μέσα με ενημερωτικά προγράμματα ή απλά σποτάκια για γονείς και γενικότερα ενήλικες. Ακόμα και μια μικρή έκθεση των καταναλωτών τηλεοπτικού θεάματος σε τέτοιο περιεχόμενο θα είχε ευεργετικές συνέπειες, αφού το κοινό φαίνεται να είναι γενικά "αγράμματο" σε αυτό τον τομέα. Ένας συμμετέχων αναφέρθηκε και στην εξής δυνατότητα:

Η ΑΡΚ πρέπει να συνεργαστεί με σχολεία και ερευνητικά κέντρα για διεξαγωγή μελετών για το πώς οι νέοι αντιμετωπίζουν τα μέσα και να τους εκπαιδεύει για το πώς να βλέπουν και να αποκωδικοποιούν μηνύματα.

Η ΑΡΚ θα μπορούσε να προωθήσει ακόμα και νομοθεσία που να υποχρεώνει τα τηλεοπτικά μέσα να προβάλλουν σε συγκεκριμένη συχνότητα, διάρκεια και ζώνη προγράμματα ή σποτάκια που θα επιλέγει η Αρχή:

Μπορεί να ετοιμάσει ενημερωτικά φυλλάκια που να προβάλλονται σε χρόνους υψηλής τηλεθέασης για να τα δουν οπωσδήποτε οι γονείς και να ενημερώνουν σε συντομία τους γονείς για το τι μπορούν να κάνουν για να προστατεύσουν το παιδί τους από προγράμματα με δυνητικά βλαπτικό περιεχόμενο.

Ορισμένοι συμμετέχοντες παρατήρησαν ότι μέτρα όπως το πιο πάνω έχουν εφαρμοστεί, αλλά αποσπασματικά, ενώ η επιτυχία τους προϋποθέτει συστηματικότητα και προσχεδιασμό. Οι συμμετέχοντες παρουσίασαν διάφορες άλλες εισηγήσεις:

Δεν θα μπορούσε να γίνει μια μονάδα που θα μπορούσε να πηγαίνει σε όλα τα σχολεία, στα λύκεια για παράδειγμα, σε συνεργασία με δημοσιογράφους ή με τα κανάλια, δεν θα μπορούσαν ακόμη να πάρουν ηθοποιούς ή αθλητές που τους έχουν και ως πρότυπα και να δώσουν κάποια μηνύματα προς τα έξω;

Και ύστερα να γίνουν επιμορφώσεις στον κόσμο, στους γονείς, τι αφήνω το παιδί μου να δει, τι όχι. Επιλέγω τι θα δει το παιδί μου. Να προσέχουμε τις ζώνες που λένε ότι εδώ επιτρέπεται να δει το παιδί, εδώ δεν επιτρέπεται.

Πρέπει να αξιοποιηθεί η δημόσια ραδιοτηλεόραση σε συνεργασία με την ΑΡΚ για προγράμματα εκπαίδευσης για ΜΜΕ. Πρέπει να γίνεται θεσμικά. Να φέρουν και να συνεργαστούν με ειδικούς. Δεν πρέπει η επιμόρφωση να γίνεται με αρνητικό τρόπο αλλά με θετικό.

Μέσα από τα εβδομαδιαία περιοδικά που βγαίνουν κάθε βδομάδα, που όλος ο κόσμος διαβάζει, θα μπορούσε η Αρχή να ενημερώνει τον κόσμο. Θα μπορούσε σε μια σελίδα να γράψει τα δικαιώματα του τηλεθεατή.

Να έχει η Αρχή επαφές face to face με τους συνδέσμους γονέων, στις οποίες θα χρησιμοποιούνται ειδικοί για τα μέσα, ιδιαίτερα σε θέματα παιδοψυχολογίας και ψυχολογίας, γενικότερα, που να ενημερώνουν τους γονείς για τις πιθανές βλαπτικές συνέπειες των προγραμμάτων, καθώς επίσης να τους ενημερώνουν και για πρακτικά θέματα όπως την αποτελεσματική χρήση φίλτρων που να αποτρέπουν την παρακολούθηση συνδρομητικού περιεχομένου από τα παιδιά.

Η τελευταία εισήγηση είναι άμεσα εφαρμόσιμη. Η ΑΡΚ θα μπορούσε να σχεδιάσει ένα πρόγραμμα διαλέξεων και εργαστηρίων με τη συμμετοχή στελεχών της ή ακαδημαϊκών στο χώρο των μέσων το οποίο μπορεί να τρέξει σε συνεργασία με υφιστάμενους θεσμούς διά βίου μάθησης, όπως τα λαϊκά πανεπιστήμια και οι σχολές γονέων. Οι διαλέξεις μπορούν να γίνονται σε σχολεία, σωματεία, κοινοτικά ιδρύματα, κτλ, με στόχο την εύκολη πρόσβαση των εργαζόμενων γονιών και ενηλίκων γενικότερα. Οι διαλέξεις αυτές θα ήταν καλό να έχουν και ένα εργαστηριακό και διαδραστικό χαρακτήρα με ανάλυση συγκεκριμένων τηλεοπτικών προγραμμάτων με τη συμμετοχή των προσκεκλημένων.

5.4.3.3. Επαγγελματική Επιμόρφωση

Πιο συχνά από άλλες εισηγήσεις, προτάθηκε η ενημέρωση και επιμόρφωση των δημοσιογράφων, παραγωγών, διευθυντών και γενικότερα των στελεχών των τηλεοπτικών οργανισμών:

Εγώ πιστεύω ότι οι αρχές σε πρώτη φάση θα πρέπει να είναι περισσότερο παιδευτικού και καθοδηγητικού χαρακτήρα και μετέπειτα να είναι κατασταλτικές. [...] Από το να καλεί κατ' αρχάς τους ενδιαφερόμενους, τους ιθύνοντες και να τους θέτει διάφορα προβλήματα τα οποία την ενδιαφέρουν. Αν δεν ακούν, μπορεί να ξεκινήσει με συστάσεις και σε τρίτη φάση με ποινές.

Όχι, αυτό που λέω είναι προς τους καναλάρχες, από την κεφαλή ξεκινάνε όλα, στους επικεφαλής ενός τμήματος, δηλαδή να έρθει και πει με καλή διάθεση το Α, Β, Γ δεν νομίζω ότι δεν θα υιοθετήσουν απόψεις, κάποιες προσεγγίσεις. Κάποιες επισημάνσεις που κάνει η ΑΡΚ ίσως τούτοι να μην τις γνωρίζουν.

Η επιμόρφωση θα βοηθούσε ώστε να παίξει καλύτερα η Αρχή το ρόλο της. Όλοι πρέπει αν επιμορφωθούν, από τους σεναριογράφους μέχρι όλους όσους εμπλέκονται στην παραγωγή. Εγώ πολλές φορές έτυχε να διαβάζω το σενάριο και να πω της σεναριογράφου ότι δεν μπορώ να βγάλω αυτή τη σκηνή στον αέρα. Παίρνουμε, φέρνουμε, διαφωνούμε, μέχρι να γίνει η αλλαγή. Απλά πολλές φορές λόγω πολλής δουλειάς μας ξεφεύγουν τέτοιες σκηνές και δυστυχώς προβάλλονται σε μη κατάλληλες ζώνες. Ενώ με την επιμόρφωση όλοι θα γνώριζαν τι δεν επιτρέπεται και θα ακολουθούσαν τη γραμμή που θα τους ανακοινωθεί.

Μέσα από τον συμβουλευτικό της χαρακτήρα, πρέπει να οργανώνει σεμινάρια για όλους τους εμπλεκόμενους, από τους σεναριογράφους, τους ηθοποιούς, τους δημοσιογράφους. Και να τους παρουσιάσει ένα μοντέλο, και όλοι να ξέρουν που μπορούν να κινηθούν. Έτσι θα ξέρουν όλοι τα πρέπει και τα δεν πρέπει. Να τους δίνει εναλλακτικές λύσεις, μην βάλετε αυτό αλλά μπορείτε να βάλετε αυτό. Μια τέτοια ενημέρωση, επιμόρφωση νομίζω θα ήταν πολύ βοηθητική.

Θα μπορούσε να κάνουν κάποια σεμινάρια. Πολλές φορές [...] δεν έχουμε υπόψη μας ποια είναι η γραμμή της ΑΡΚ, μήπως είναι έτσι, ή αλλιώς, θα μπορούσαν να έρχονται και να μας ενημερώνουν.

Πιο συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε ότι οι επαγγελματίες στο χώρο των μέσων μπορεί να κάνουν καλά τη δουλειά τους με τη στενή τεχνική έννοια αλλά όχι με τη γενικότερη έννοια της επίδρασης τους στην κοινωνία, αφού δεν είναι κατ' ανάγκη μορφωμένοι στις κοινωνικές επιστήμες ή τα παιδαγωγικά:

Θεωρώ ότι ένας δημοσιογράφος, ένας τηλεοπτικός αστέρας μπορεί να κάνει τη δουλειά του πάρα πολύ καλά αλλά δεν έχει την παιδαγωγική κατάρτιση ή τη διαίσθηση αυτή που χρειάζεται για να αντιληφθεί τι κακό μπορεί να δημιουργήσει μια άγρια σκηνή σε ένα μικρό παιδί.

Βεβαίως μπορούν να εκπαιδευτούν γιατί [...] οι περισσότεροι δημοσιογράφοι [...] πρώτον μπορεί να μην είναι δημοσιογράφοι θα έλεγα, αλλά κάνουν τον δημοσιογράφο. Ένας δημοσιογράφος, είναι ένα τεράστιο λειτούργημα. Πρέπει να είσαι γνώστης σε όλα τα θέματα, πώς αναδεικνύεις ένα θέμα, π.χ., βία στην οικογένεια, πώς το προσεγγίζεις; Άρα πώς θα το παρουσιάσεις στην τηλεόραση [...], άρα σίγουρα χρειάζεται να έχουν εκπαίδευση.

Αυτή η παρατήρηση από μόνη της οδηγεί στην ανάγκη επιμόρφωσης των στελεχών. Περαιτέρω,

[Η ΑΡΚ] έπρεπε να κάνει ομάδες και να πάει στα κανάλια. Και να λέει, "παιθικά θέλω να δω τους δημοσιογράφους σας, εσύ τι καλύπτεις; Αστυνομικό ρεπορτάζ. Μάλιστα, εσύ θα πρέπει να αποφεύγεις αυτά τα 1, 2, 3, 4, 5 πράγματα".

Να κάνει ομάδες, να βρει τους δημοσιογράφους, να βρει τους παραγωγούς, αυτούς που κάνουν τις σειρές και να τους πει τι να κάνουν.

Η Αρχή για παράδειγμα, μπορεί να ξεκινήσει μια σειρά επιμόρφωσης για νέους δημοσιογράφους με σκοπό να τους ευαισθητοποιήσουν σε πολύ σημαντικά θέματα που μας απασχολούν όπως τους τέσσερις πυλώνες που μου αναφέρατε προηγουμένως [βία, εγκληματικότητα, ρατσισμός, φανατισμός]. Υπάρχουν άλλοι οκτώ ή δέκα ή δεκαπέντε.

Συνάδελφοι μου που έρχονται στο [όνομα καναλιού] και είναι νεότεροι μπορεί να μην είναι έτοιμοι σε τούτο το πράγμα, άρα η επιμόρφωση χρειάζεται [...], δεν πρέπει να θεωρούμε τίποτα δεδομένο. Το ίδιο και οι σκηνοθέτες μας, παλιά έπρεπε να επεμβαίνω και να τους λέω "κόψε αυτή τη σκηνή" λόγω βίας, τώρα ξέρουν τον κώδικά μας. Πολλές φορές ήρθα σε σύγκρουση με τους συναδέλφους γιατί έπρεπε να τηρούμε αυτό τον κώδικα και δεν έπρεπε να προβάλλουμε για παράδειγμα η ώρα 7:30 ταινία με βία.

Νομίζω υπάρχει, αλλά θα ήταν καλύτερα να γίνονται και σεμινάρια, δηλαδή να έρχεται η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης με κάποιους μια ώρα στα news rooms να δίνει κάποιες κατευθύνσεις: πρέπει να προσέχετε στο τάδε σημείο για να μην αναπτύσσεται ο ρατσισμός, στο τάδε σημείο για να μην αναπτύσσεται ο φανατισμός.

Επειδή, όπως προκύπτει από τις συνεντεύξεις (βλέπε και προηγούμενη ενότητα), αλλά και από τη μελέτη του τηλεοπτικού περιεχομένου, το πρόβλημα της ελλιπούς κατάρτισης των στελεχών και κατά συνέπεια της επικράτησης τηλεοπτικού περιεχομένου χαμηλής ποιότητας είναι υπαρκτό, η ΑΡΚ θα μπορούσε να θέσει στις προτεραιότητες της την επίλυση ορισμένων προβλημάτων που καθιστούν δύσκολη την επιτυχή διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για στελέχη.

Σε πρώτο στάδιο ασφαλώς χρειάζεται αυτό που παρατηρεί ο πιο κάτω συμμετέχων, δηλαδή η καλλιέργεια μια καλής σχέσης μεταξύ της Αρχής και των στελεχών των τηλεοπτικών οργανισμών:

Σίγουρα πρέπει να υπάρχει μια συνεχής σχέση με τους λειτουργούς των μέσων. Ξέρουμε ότι είναι πολύ δύσκολη η γραμμή μεταξύ λογοκρισίας, αυτοάμυνας των ιδίων των λειτουργών το οποίο θεωρούν παρέμβαση στο έργο τους, επομένως είναι πολύ λεπτές οι γραμμές και οι ισορροπίες που πρέπει να κρατήσεις ώστε να είσαι μαζί τους, να τους καθοδηγείς σωστά [...]. Έχουμε διαπιστώσει ότι [...] υπάρχει ένας μηχανισμός αυτοάμυνας και ένας μηχανισμός αλληλεγγύης μεταξύ των δημοσιογράφων.

Από αυτό προκύπτει ότι τυχόν διοργάνωση σεμιναρίων ή άλλων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με στόχο την επιμόρφωση των στελεχών θα πρέπει να είναι εξασφαλισμένη και ψυχολογικά. Αυτό μπορεί να προωθηθεί με κοινωνικές εκδηλώσεις και συχνότερες επαφές μεταξύ των στελεχών της Αρχής και των παραγόντων των καναλιών σε μια ουσιαστική βάση και όχι για το θεαθήναι.

Ένας άλλος τρόπος εξασφάλισης της συμμετοχής των στελεχών των καναλιών σε επιμορφωτικά προγράμματα είναι η εμπλοκή των καναλιών στο σχεδιασμό τέτοιων προγραμμάτων. Η Αρχή μπορεί να θεσπίσει ένα θεσμό ο οποίος να εξυπηρετείται από συναντήσεις μικτών ομάδων (δηλαδή ομάδων στις οποίες να συμμετέχουν τόσο στελέχη της ΑΡΚ όσο και των καναλιών, αλλά και άλλων φορέων). Οι ομάδες αυτές θα έχουν μεταξύ άλλων ως αποστολή το σχεδιασμό και την προώθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων για δημοσιογράφους, παραγωγούς, διοικητικά στελέχη, κτλ. Η συμμετοχή των ίδιων των εκπαιδευόμενων στη διαμόρφωση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος αποτελεί και παιδαγωγική υπόδειξη.

Είναι αυτονόητο ότι τέτοια προγράμματα θα πρέπει να είναι ψηλής ποιότητας τόσο σχέση με το περιεχόμενό τους όσο και σε σχέση με την μεθοδολογία τους. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι σημαντική η εμπλοκή επαγγελματιών από τον ακαδημαϊκό χώρο ή από αλλού.

Τέλος, μια πρόταση που έχει γενικότερη αξία είναι η ενθάρρυνση των στελεχών προς τη κατεύθυνση της μεταπτυχιακής εκπαίδευσης σε αντικείμενα όπως η επικοινωνία, τα μέσα ενημέρωσης, η κοινωνιολογία, η ψυχολογία, κτλ. Η ΑΡΚ θα μπορούσε άμεσα να θεσπίσει ένα θεσμό υποτροφιών για τα υπάρχοντα στην Κύπρο μεταπτυχιακά προγράμματα στα δημόσια και ιδιωτικά πανεπιστήμια.

5.4.3.4. Προώθηση Διαντίδρασης των Δημοσιογράφων με Περιθωριοποιημένες Ομάδες

Μια εισήγηση που έγινε σχετικά με την καλλιέργεια αντιφοβικών στάσεων ανάμεσα στους δημοσιογράφους είναι η επαφή τους με τις ομάδες που θυματοποιούνται στο τηλεοπτικό περιεχόμενο αλλά και στην κοινωνία γενικότερα:

Να καλέσεις τους δημοσιογράφους που γράφουν για τους μετανάστες μαζί με ειδικούς στα θέματα αυτά με σκοπό να αναπτυχθεί ένας διάλογος και να αντιληφθούν και οι μεν

και οι δε, και οι μετανάστες πώς μπορούν να παρέμβουν σε αυτή τη διαδικασία διότι είναι περιθωριοποιημένοι και δεν μπορούν να παρέμβουν. Χτες είχαμε ένα παράδειγμα σε μια εκπομπή που ήμουν εγώ καλεσμένος, τόλμησε ένας Παλαιστίνιος να πει στον [όνομα βουλευτή] "εγώ είμαι 20 χρόνια σε αυτή την κοινωνία, στην Κύπρο εργάζομαι και συνεισφέρω και δεν πήρα ποτέ επιδόματα, γιατί μας ισοπεδώνετε με αυτό τον τρόπο;". Ο [όνομα βουλευτή] ούτε καν άκουσε τι είπε και του απάντησε "Είναι λίγα που σου δώσαμε και θα μας κριτικάρεις τώρα;" Δηλαδή ούτε καν ακούμε τι λεν οι άνθρωποι, επομένως υπάρχει μια ανάγκη τέτοιες πλατφόρμες να φέρουν τους ανθρώπους μπροστά, τις ΜΚΟ, τους εμπλεκόμενους, τους λειτουργούς των μέσων, για να υπάρξει ένας διάλογος αλλά όχι επετειακά. Αν το κάνουμε αυτό επετειακά, είναι σε επίπεδο απλής γνωριμίας. Πρέπει να υπάρχει μια πλατφόρμα που να λειτουργεί ως πλατφόρμα ανταλλαγής αυτών των απόψεων.

Αυτή η εισήγηση είναι ασφαλώς προχωρημένη για τα κυπριακά δεδομένα, αλλά δεν παύει να είναι χρήσιμη, αφού εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της προώθησης πολιτικών κοινωνικής ένταξης των περιθωριοποιημένων ομάδων. Επισημαίνεται ότι η προτεινόμενη διαντίδραση δεν αναφέρεται σε τηλεοπτικά προγράμματα, όπου καλούνται για παράδειγμα περιθωριοποιημένα άτομα (χρήστες ηρωίνης, θύματα τράφικινγκ, αδικημένοι πολίτες, κτλ) τα οποία λαμβάνουν μέρος σε ένα τηλεοπτικό σόου με αντικείμενο τον ανθρώπινο πόνο με κύριο σκοπό και πάλι την τηλεθέαση, αλλά σε δράσεις ουσιαστικής γνωριμίας μεταξύ δημοσιογράφων και τέτοιων ατόμων ή ομάδων με κύριο στόχο την αλληλοκατανόηση. Μια συμμετέχουσα μίλησε πιο συγκεκριμένα γι' αυτό το θέμα:

Μπορεί να γίνει, π.χ., στο πλαίσιο κοινής κατάρτισης επαγγελματιών δημοσιογράφων και ερασιτεχνών δημοσιογράφων ή ενεργών μελών την κοινωνίας πολιτών. Η κατάρτιση μπορεί να αφορά τα θέματα που πλήττουν πιο άμεσα τις διάφορες ομάδες που βρίσκονται σε δυσμένεια. Κατ' αυτό τον τρόπο, αφενός υπάρχει εξοικείωση με τη χρήση και αξιοποίηση των μέσων από πλευράς των πολιτών και δη ευάλωτων ομάδων και αφετέρου οι δημοσιογράφοι έρχονται πιο κοντά στην κοινωνία, αισθάνονται τον παλμό της, και μπορούν να αποτυπώσουν καλύτερα στο ειδησεογραφικό περιεχόμενο τις διάφορες πτυχές των σύνθετων κοινωνικών προβλημάτων. Βασικό ζήτημα στον 'στενό' τρόπο κάλυψης θεμάτων σύγκρουσης, βίας, ρατσισμού κτλ είναι η προσκόλληση των μέσων στις επίσημες πηγές και η όλο και μικρότερη επαφή με την κοινωνία.

5.4.4. Αξιολόγηση των Καναλιών με Βάση Ποιοτικούς Δείκτες

Δεδομένου ότι η ποιότητα του τηλεοπτικού θεάματος εξαρτάται τόσο από τους παραγωγούς όσο και από τους καταναλωτές, η πρώτη παρατήρηση που έχει σχέση με αυτό το ζήτημα είναι και πάλι ότι χρειάζεται μια γενικότερη παιδεία:

I think a regulatory body reflects the goals and ambitions of a society and if the general public or if the administration, or whatever social setup there is in the country, if they want further education and if they feel that those are higher goals and if they want to project cultural functions and they want to enlarge people visions of arts, science, education, then I think that those programmes should be highlighted and I think that the regulatory body should be sure that those things are included.

Όπως σημειώθηκε και προηγουμένως, αυτό αποτελεί μια μακρόπνοη προοπτική. Σε πιο συγκεκριμένο επίπεδο, προτάθηκε η "αισθητική τηλεόραση":

Εκτός από τον καθαρά ενημερωτικό ρόλο της τηλεόρασης υπάρχει ακόμα ένα κομμάτι που θα έπρεπε να έπαιζε ρόλο η τηλεόραση, η αισθητική. [...] Το ζητούμενο είναι να ξανασκεφτούμε το μέσο της τηλεόρασης τουλάχιστον σε ένα πιο ψηλό αισθητικό επίπεδο και σαφώς τούτο που λέω ψηλό δεν τον εννοώ με τον τρόπο τον ελιτίστικο, ψηλό εννοώ με πολλαπλές επιλογές. Δυστυχώς τούτο που λείπει από την τηλεόραση μας είναι η δυνατότητα της επιλογής. Υπάρχουν πολλά κανάλια αλλά στην πραγματικότητα τούτα τα κανάλια είναι τα ίδια.

Πιο συγκεκριμένη και πιο άμεσα εφαρμόσιμη είναι η εισήγηση για την κατάργηση ή υποβάθμιση των ποσοτικών δεικτών τηλεθέασης και η αντικατάστασή τους με ποιοτικούς δείκτες. Στην ερώτηση κατά πόσο θεωρεί επιτυχημένη την κυπριακή τηλεόραση, ένας συμμετέχων απάντησε:

Παίζονται πάρα πολλά λεφτά και αυτό δείχνει αμέσως την επιτυχία του μέσου, δηλαδή ότι έχει τηλεθεατές. Εάν λοιπόν την κρίνεις σε εμπορικό επίπεδο είναι επιτυχημένη. Εάν την κρίνεις όμως σε ποιοτικό επίπεδο, και σε σχέση με το ρόλο που οφείλει να παίζει η τηλεόραση σε επιμορφωτικό επίπεδο, σε επίπεδο ενημέρωσης και σε επίπεδο πολιτισμού, το πιο σημαντικό, εκεί την θεωρώ απόλυτα αποτυχημένη.

Παρατίθενται ορισμένα αποσπάσματα με πιο συγκεκριμένες παρατηρήσεις:

Το μεγάλο δίλημμα παγκοσμίως είναι αν πρέπει τα κανάλια να λένε αυτά που ζητάει ο κόσμος – και σίγουρα εύκολα κάνεις αριθμούς με αυτά τα θέματα όσο τα προβάλλεις και όσο τα εξάρεις – ή εάν θα εκπαιδεύσεις το κοινό σου να βλέπει τηλεόραση με κριτήρια ενός επιπέδου που θα απέρριπτε ένα τέτοιο είδος κάλυψης και προβολής ειδήσεων.

Έχω έντονη άποψη για την AGB, εντονότατη άποψη. [...] Και ξέρω ότι δίνουν δεκάδες χιλιάδες τα κανάλια για να έχουν την AGB. Εγώ τους το έχω πει πολλές φορές. Γιατί δεν πηγαίνετε σε ένα γραφείο ερευνών και να τους πείτε, θα μου κάνεις κάθε βδομάδα ποιοτικές έρευνες. Μπορεί να είσαστε εσείς ή κάποιος άλλος. Θα κάνετε κάθε βδομάδα έρευνες, θα επαναλαμβάνετε και θα συγκρίνετε τη μια έρευνα με την άλλη, να βλέπετε τι αρέσει στον τηλεθεατή και τι δεν αρέσει, τι του ξινίζει, τι του βρομάει, τι δεν του κολλά. Και όταν κάνεις για ένα χρόνο 52 έρευνες έχεις ένα θησαυρό. Πόσο να μου κοστίζει η έρευνα; 5,000 ευρώ η έρευνα, 10,000 η έρευνα; Εγώ σου λέω έκαναν μισό εκατομμύριο έρευνες το χρόνο. Πόσο έδωσαν στην AGB; Παραπάνω. Και σε αυτές τις έρευνες μπορεί να συμβάλουν και οι διαφημιστές και οι διαφημιζόμενοι, δηλαδή μπορεί να γίνει κάτι εξαιρετικό. Να έχεις τι ακριβώς ζητάει ο Κύπριος, τι ενοχλεί, τι δεν τον ενοχλεί, τι πρέπει να γίνει, τι δεν πρέπει να γίνει. Και εμείς έχουμε την AGB, μόνο νούμερα.

Να σταματήσουν τα κανάλια να μετρούν την τηλεθέαση. Δηλαδή αυτό το πράγμα, εγώ είμαι πρώτος, εγώ είμαι πάνω από τον άλλο, αυτό το παιχνίδι με την AGB, αυτό το πράγμα πρέπει να σταματήσει. Πρέπει να σταματήσει γενικά το σύστημα όσον αφορά την προβολή που γίνεται. [...] Η τηλεθέαση δεν πρέπει να είναι κριτήριο για τον διαφημιστή. Πρέπει να αλλάξει αυτό το πράγμα και [...] η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης πρέπει να αναλάβει τον ρόλο της.

Όπως προκύπτει και από την ανάλυση σχετικά με την τάση των καναλιών να προβάλλουν βία επειδή είναι δημοφιλής και αυξάνει την τηλεθέαση, η ΑΡΚ θα μπορούσε να εφαρμόσει ένα εναλλακτικό σύστημα κατάταξης των καναλιών με βάση όχι την τηλεθέαση αλλά την ποιότητα. Θα μπορούσε για παράδειγμα να θεσπιστούν τυπικοί δείκτες με βάση τους οποίους τα κανάλια να κατατάσσονται σε σχέση με την προβολή συγκεκριμένων κατηγοριών θεάματος. Με τακτικές μετρήσεις θα μπορούσε να εφαρμοστεί ένα σύστημα κατάταξης το οποίο να δημοσιοποιείται και να καθορίζει την ποιοτική υπόσταση του κάθε καναλιού. Το όργανο ποσοτικής μέτρησης που έχουμε κατασκευάσει σε αυτό το ερευνητικό πρόγραμμα (Παραδοτέο 4) είναι ένα παράδειγμα του πώς μπορεί να γίνει αυτό.

Ένας συμμετέχων εισηγήθηκε και κάτι πιο άμεσα εφαρμόσιμο, τη δημόσια τοποθέτηση της ΑΡΚ σε θέματα ποιότητας:

Δεν είναι αρκετό να δίνονται ποινές. Πρέπει να γίνεται τοποθέτηση στο επίπεδο εκπομπής. Για παράδειγμα, η [τάδε εκπομπή] έχει πρόβλημα, την μια φορά έτσι, την άλλη αλλιώς, κλπ. Να βγει η ΑΡΚ και να κάνει τοποθέτηση ότι το επίπεδο της εκπομπής αυτής είναι χαμηλό.

Παράλληλα, θα μπορούσαν να θεσπιστούν και θετικές κυρώσεις προς υποστήριξη των καναλιών που προσπαθούν περισσότερο για ποιοτικό θέαμα και ενθάρρυνση ποιοτικότερων επιλογών από όλους, π.χ., βραβεία καναλιών ή επαγγελματικά βραβεία:

Η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης θα ήθελα να τους αξιολογεί με τούτο το πράγμα. Για παράδειγμα δίνουν βραβεία για ένα πράγμα, δώσε βραβεία για σωστή παρουσίαση, σωστού ντοκιμαντέρ που έγινε, βραβείο στον τομέα τον εκπαιδευτικό, δώσε... όχι κάτι χαζά βραβεία Figaro και Μαντάμ Σουσου με το μαλλί ως πάνω και βραβεύεται ως η πιο πετυχημένη γυναίκα.

Ίσως άλλη μια πρόταση να ήταν η ανάπτυξη συστήματος επιβράβευσης (βραβεία, διακρίσεις, κτλ) επαγγελματιών και οργανισμών και όχι μόνο συστήματος ποινών. Να μην είναι όμως μόνο 'διακοσμητικής' λογικής, αλλά να συνδέονται π.χ. με υποτροφίες για μετεκπαίδευση (σε ό,τι αφορά τους εργαζόμενους) ή επιχορηγήσεις για παραγωγή εναλλακτικών/ποιοτικών προγραμμάτων (σε ό,τι αφορά τους οργανισμούς).

5.4.5. Συνομολόγηση Κώδικα Καλής Πρακτικής μεταξύ των Καναλιών

Στο βαθμό που ισχύει η άποψη που αναφέρθηκε νωρίτερα ότι το χαμηλής ποιότητας περιεχόμενο είναι συνέπεια της εμπορευματοποίησης και του ανταγωνισμού στην τηλεθέαση, ένας τρόπος προώθησης πιο ποιοτικού θεάματος θα ήταν η εφαρμογή διαδικασιών αυτοελέγχου από όλα τα κανάλια με βάση μια μεταξύ τους συμφωνία, ένα κώδικα καλής πρακτικής που θα υιοθετούν και θα δεσμεύονται να εφαρμόζουν όλοι. Ένας συμμετέχων έθεσε την εισήγηση αυτή σε σχέση με την προβολή ειδήσεων για επεισόδια σε ποδοσφαιρικούς αγώνες:

Από την στιγμή που εντοπίζουμε ότι με το να προβάλλουμε τις συγκεκριμένες ειδήσεις καλλιεργείται φανατισμός γιατί θα πάρουν εκδίκηση οι οπαδοί της μίας ή της άλλης ομάδας, γιατί να το αναφέρουμε; Αυτή θα πρέπει να είναι μια συμφωνία που πρέπει να γίνει μεταξύ όλων ότι δεν θα προβάλλονται γεγονότα τέτοιου χαρακτήρα.

Η μη προβολή βίαιων επεισοδίων μεταξύ οπαδών ίσως να είναι μια καλή αρχή, μια και από ό,τι φαίνεται τα κυπριακά κανάλια είναι πρόθυμα κινηθούν αποτελεσματικά προς αυτή την κατεύθυνση. Πιο δύσκολη θα είναι η εφαρμογή κοινών περιορισμών στο βίαιο θέαμα.

5.4.6. Κατασταλτικός Ρόλος

Σε σχέση με τον κατασταλτικό ρόλο της APK οι συμμετέχοντες κατά κανόνα παρατηρούν ότι ο ρόλος αυτός δεν είναι αποτελεσματικός. Για να παίξει η APK πιο αποτελεσματικά αυτό τον ρόλο χρειάζεται πιο αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας και κυρίως βελτίωση στο σύστημα εντοπισμού παραβάσεων και επιβολής κυρώσεων.

5.4.6.1. Εντοπισμός

Έγινε εισήγηση όπως η APK εφαρμόσει ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα εντοπισμού των παραβάσεων στο τηλεοπτικό περιεχόμενο. Το υφιστάμενο σύστημα βασίζεται σε δύο στοιχεία που το καθιστούν αναποτελεσματικό: στις τηλεοπτικές ζώνες και στις καταγγελίες του κοινού. Σε σχέση με τις τηλεοπτικές ζώνες (και το σύστημα κατάταξης προγραμμάτων) επισημάνθηκε ότι ίσως να χρειάζεται αυστηρότερος και πιο συστηματικός έλεγχος:

[Η APK] να ελέγχει τα προγράμματα με λεπτομέρεια. Να ελέγχουν το σήμα καταλληλότητας, όχι επειδή λέει "κατάλληλο", να θεωρούν ότι είναι κατάλληλο. Τις κυπριακές σειρές από εμπειρία μου ξέρω ότι δεν τις ελέγχουν, γιατί πάνε την τελευταία στιγμή, μπορεί να πάει εκεί στις 5:30 – 6:00 και η προβολή να είναι για τις 7:00.

Οι τηλεοπτικές ζώνες, δεν είναι εξασφαλισμένες ούτε στην πλευρά του καταναλωτή:

Η Αρχή δεν πρέπει να εφησυχάσει ότι επειδή ένα πρόγραμμα είναι εκτός ζώνης δεν το βλέπουν, θεωρητικά, τα παιδιά. Όπως όλοι γνωρίζουν, το καλοκαίρι, που σημαίνει 4-5 μήνες το χρόνο για την Κύπρο, τα παιδιά βλέπουν πολλές φορές τηλεόραση μέχρι τα μεσάνυχτα.

Βάζοντας αυτό το "κατάλληλο", πέρασαν το μπαλάκι στον γονιό. Ήταν το πιο έξυπνο πράγμα που έκαναν. Γιατί αυτό του δίνει τη δυνατότητα να προβάλλει όποτε θέλει. Βάζει στις 5 μια σειρά, με το σημάδι γονικής συναίνεσης, και λέει εγώ σου έβαλα το σημαδάκι. Τούτο είναι μια παγίδα, αλλά για εκείνους είναι το πιο έξυπνο κόλπο που μπορούσαν να βρουν.

Σημειώνεται ότι το ερώτημα αυτό έχει διερευνηθεί στην τηλεφωνική επισκόπηση που έγινε στο πλαίσιο του παρόντος ερευνητικού προγράμματος (βλέπε Παραδοτέο 10) όπου διαφάνηκε ότι σημαντικά ποσοστά παιδιών ηλικίας κάτω των 12 παρακολουθούν τηλεόραση μετά τις 9 μμ τις καθημερινές και μετά τις 10 μμ τα Σαββατοκύριακα.

Δεύτερο, το υπάρχον σύστημα στηρίζεται στις καταγγελίες του κοινού και όχι σε δειγματοληπτικά δεδομένα:

Δεν μπορείς να περιμένεις μόνο καταγγελίες, πρέπει να υπάρχει ένας μηχανισμός να μπορείς να παρακολουθείς αποτελεσματικά και τα μεμονωμένα περιστατικά αλλά και τις τάσεις, διότι είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Κάποια έχουν μια συνέχεια και φαίνεται ότι υπάρχει μια τάση υπό εξέλιξη και κάποια άλλα είναι μεμονωμένα περιστατικά, και τα δύο θέλουν ανάλυση και προσοχή. Αυτή τη στιγμή, υπάρχει μια

τάση να γίνονται όλο και πιο ρατσιστικά τα μέσα μας. Εάν το διαπιστώνεις αυτό πρέπει να χαράξεις μια μεσοπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη στρατηγική, δεν είναι ένα μεμονωμένο περιστατικό που θα του κάνεις μια μεμονωμένη παρέμβαση διορθωτική.

Νομίζω ότι πάσχουν από υποστελέχωση. Είναι δύσκολο να παρακολουθούν συνεχώς και να κάνουν αυτεπάγγελτες [καταγγελίες], πρέπει κάποιος να τους το σφυρίζει.

Μπορεί η Αρχή να μελετά συγκεκριμένες καταγγελίες κοινού για προγράμματα και επιπρόσθετα να προβαίνει σε δειγματοληπτικό έλεγχο προγραμμάτων η ίδια στα πλαίσια του monitoring που διεξάγει.

Το ζήτημα αυτό είναι αντίστοιχο με το ρόλο της αστυνομίας σε μια πόλη. Ασφαλώς η αστυνομία δεν μπορεί να είναι παρούσα σε κάθε γωνιά της πόλης και έτσι οι καταγγελίες των πολιτών για εγκληματικές ενέργειες αποτελούν καθοριστικό υποβοηθητικό εργαλείο εντοπισμού του εγκλήματος. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, και στο βαθμό που μια αστυνομική δύναμη έχει του πόρους, ενδείκνυνται οδικές περιπολίες, αστυνομούσιες εκδηλώσεων και άλλες μορφές παρουσίας. Το ίδιο ίσως να μπορούσε να κάνει και η ΑΡΚ. Μπορεί να προβαίνει σε δειγματοληπτικό έλεγχο, όπως προτείνεται και πιο πάνω, με το δείγμα να καθορίζεται με τρόπο που να μη δημιουργεί μεροληψία και να περιέχει ένα στοιχείο τυχαιότητας (π.χ., όπως η μέθοδος δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε στην ποσοτική ανάλυση περιεχομένου σε αυτό το ερευνητικό πρόγραμμα).

Σημειώνονται και δύο ακόμα παρατηρήσεις σε σχέση με τα μη κυπριακά και τα τοπικά κανάλια και τη δυνατότητα αυτεπάγγελτης διερεύνησης:

Οι εποπτικές αρχές μπορεί να δημιούργησαν ένα προστατευτικό πλαίσιο, αυτό όμως να αφορά όχι μόνο τους κυπριακούς ιδιωτικούς σταθμούς. Τι γίνεται, π.χ., με τα διεθνή τηλεοπτικά δίκτυα τα οποία σήμερα εκπέμπουν σε όλα τα σπίτια;

Δεν παρακολουθούν τοπικούς σταθμούς. Παρακολουθούν μόνο τα παγκύπρια. Δεν έχουν τη δυνατότητα ακόμη να παρακολουθήσουν τους τοπικούς σταθμούς.

5.4.6.2. Τεκμηρίωση

Μια εισήγηση πού έχει δύο προεκτάσεις αφορά στην τεκμηρίωση των βλαπτικών συνεπειών του βίαιου θεάματος στα παιδιά:

Ο ρόλος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης όσον αφορά τα παιδιά πρέπει να επικεντρώνεται στις περιπτώσεις που εντοπίζονται προγράμματα τα οποία κατά τη γνώμη της Αρχής πιθανό να έχουν βλαπτικές συνέπειες στην πνευματική, σωματική ή ψυχική υγεία των παιδιών. Σε αυτές τις περιπτώσεις η Αρχή θα πρέπει να είναι σε θέση να τεκμηριώνει την ύπαρξη βλαπτικής και υπερβολικής βίας, μεταξύ άλλων, χρησιμοποιώντας μία ομάδα παιδοψυχολόγων, παιδοψυχιάτρων, οι οποίοι να δουν το συγκεκριμένο πρόγραμμα, κινούμενο σχέδιο ή άλλη εκπομπή και να αποφανθούν ότι δεν πρέπει να προβάλλεται από τις οθόνες κυπριακών τηλεοπτικών σταθμών, τουλάχιστον μέσα στην παιδική ζώνη. Αυτό έγινε σε ορισμένες χώρες, όπου απαγορεύτηκαν βίαια κινούμενα σχέδια, ιδιαίτερα τύπου manga.

Στην πιο πάνω εισήγηση γίνεται λόγος για ενίσχυση της δίωξης ακατάλληλου θεάματος στη βάση της γνώμης ειδικών επί συγκεκριμένων προγραμμάτων ή σκηνών. Μια πιο γενική

προσέγγιση ίσως να είναι πιο εφικτή. Θα μπορούσε δηλαδή η επιστημονική τεκμηρίωση των βλαπτικών συνεπειών να ενσωματωθεί στους κανονισμούς για το τηλεοπτικό περιεχόμενο. Πάντως όπως αναφέρθηκε στην επισκόπηση της βιβλιογραφίας, οι συνέπειες αυτές δεν έχουν τεκμηριωθεί τελεσίδικα στο επίπεδο της συμπεριφοράς. Συνεπώς η εισήγηση αυτή θα πρέπει να εφαρμοστεί με προσοχή. Θα μπορούσε πάντως να χρησιμοποιηθεί σε πρώτο στάδιο η πιο κάτω έκθεση:

[Υπάρχει μια] έκθεση της Επιτροπής για τον τρόπο που πρέπει να χειρίζονται το θέμα παιδί-θεατής και έχει μέσα αρχές, δηλαδή έχει και το θέμα που σας ενδιαφέρει με τοποθετήσεις. Αυτή η θέση αναφέρει την νομική πτυχή, τη σύμβαση, τι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, μια ανάλυση του θέματος από κοινωνικής πλευράς, τι επιπτώσεις έχει στο παιδί θεατή το να παρακολουθεί αυτές τις σκηνές βίας και πώς αντιδρά ένα παιδί, κτλ., και [...] ερευνητικά δεδομένα σχετικά με τις αρνητικές επιδράσεις στα παιδιά-θεατές από την παρακολούθηση βίας σε προγράμματα της τηλεόρασης, και [...] συμπεράσματα και εισηγήσεις για τους τρόπους, για τα θέματα που αφορούν επαγγελματίες στο χώρο των ΜΜΕ για την προστασία των παιδιών, και [...] κείμενα διεθνών σωμάτων, αρχές δεοντολογίας και μια λίστα, ένα πίνακα που είναι τα ερωτήματα που πρέπει να βάζει στον εαυτό της η Αρχή, κάθε φορά που εξετάζει μια περίπτωση που μπορεί να υπάρχει παραβίαση.

5.4.6.3. Σοβαρότητα Κυρώσεων

Είναι γνωστό ότι η αποτρεπτική ισχύς ενός ποινικού μοντέλου εξαρτάται μεταξύ άλλων από τρεις βασικές παραμέτρους: τη σοβαρότητα, την αμεσότητα και την βεβαιότητα των ποινών. Στις συνεντεύξεις παρατηρήθηκε ότι το υπάρχον σύστημα επιβολής κυρώσεων υστερεί και στις τρεις αυτές παραμέτρους σε βαθμό που καθίσταται αναποτελεσματικό. Σε σχέση με την πρώτη παράμετρο, οι συμμετέχοντες είπαν μεταξύ άλλων τα εξής:

Το να μπαίνει απλά μια σήμανση πριν μια ταινία για ποιους είναι κατάλληλη και να επιβάλλει [η ΑΡΚ] κάποια πρόστιμα που ο κάθε καναλάρχης μπορεί να πληρώσει, δεν κάνει τίποτα.

Κατά τη γνώμη μου η Αρχή τα θωπεύει, είναι πολύ χαλαρή με τα κανάλια.

Νομίζω η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης για τα φαινόμενα του φανατισμού και ρατσισμού θα πρέπει να είναι αμείλικτη. Δηλαδή πρέπει να παρεμβαίνει και να βάζει κάποιους κανόνες που να απαγορεύει συγκεκριμένους τρόπους παρουσίασης.

Πιστεύω ότι η ΑΡΚ πρέπει να είναι πιο αυστηρή και να επιβάλλει πρόστιμα και ό,τι άλλο θα μπορούσε, στα θέματα ρατσισμού, σεξισμού και στα θέματα της βίας.

Το πρόστιμο [...] για να είναι ανασταλτικό ή να είναι καθοριστικό πρέπει να είναι αποτελεσματικό. Δηλαδή αν βάζεις ένα πρόστιμο 250 και 500 ευρώ, κοντά στην ακροαματικότητα και τα οικονομικά οφέλη που έχουν τα κανάλια με το να μεταδίδουν ρατσιστικό περιεχόμενο, δεν βοηθά. Δηλαδή πρέπει να υπάρχει μια ισορροπία. Πρέπει να είναι τέτοιο το πρόστιμο που να είναι αποτρεπτικό.

Όταν για παράδειγμα σε μια εκπομπή το πρόστιμο είναι 100 ευρώ, αλλά μόνο από τις διαφημίσεις βγάζει 10,000 το κανάλι, τότε οι ποινές δεν θα έχουν αποτέλεσμα.

Να τους παίρνουν την άδεια και να τους κλείνουν το κανάλι.

Να τους απαγορεύεις να εκπέμπουν για κάποιες μέρες.

Η αύξηση του ύψους και της σοβαρότητας των κυρώσεων είναι μια ξεκάθαρη εισήγηση. Πέρα από το χρηματικό ύψος των κυρώσεων, η σοβαρότητά τους μπορεί να επαυξηθεί με τη δημοσιοποίηση των οποιωνδήποτε κυρώσεων. Μια συμμετέχουσα προτείνει:

Ένα πρόσθετο μέτρο θα μπορούσε να είναι η υποχρέωση των τηλεοπτικών σταθμών να προβάλλουν την όποια επιβολή κυρώσεων/ποινής από την ΑΡΚ και τους λόγους αυτής. Επειδή έχει να κάνει με την εικόνα τους, μπορεί να λειτουργήσει και αποτρεπτικά στην προσέλευση διαφημίσεων, κι έτσι ίσως αρχίσουν να το σκέφτονται δύο φορές πριν παραβούν συνειδητά τις αρχές της Αρχής (δεδομένου ότι το ξέρουν ότι μπορεί να τους επιβληθεί κάποιες φορές πρόστιμο, αλλά το καλύπτουν από τα υψηλά διαφημιστικά έσοδα).

5.4.6.4. Βεβαιότητα Κυρώσεων

Η δεύτερη παράμετρος είναι η βεβαιότητα εφαρμογής μιας ποινής. Η βεβαιότητα αυτή εξαρτάται ασφαλώς κατά πρώτο λόγο από την αποτελεσματικότητα του εντοπισμού της αξιόποινης ενέργειας, όπως έχει ήδη αναφερθεί:

[Η ΑΡΚ] θα πρέπει να κάνει αυστηρό έλεγχο για σοβαρές παραβάσεις έτσι ώστε να είναι αποτρεπτική και να μην αφήνει περιθώρια για παραβάσεις.

Ακόμα, όταν μια κύρωση μπορεί να μην εφαρμοστεί είτε γιατί μπορεί να κριθεί μη εφαρμόσιμη με διάφορα κόλπα, είτε γιατί θεωρείται δεδομένο ότι θα τύχει αναστολής, η αποτρεπτική της δύναμη κυριολεκτικά εκμηδενίζεται.

Μετά, βάζει πρόστιμο η Αρχή και τα κανάλια δεν το πληρώνουν και πρέπει να γίνουν δικαστήρια και τόσα χρόνια στα δικαστήρια για να βγει η απόφαση εάν πρέπει τελικά το κανάλι να πληρώσει το πρόστιμο ή όχι.

Όταν πάει στο επίπεδο της ποινής, να είναι εφαρμοστές, μη-ακυρώσιμες, κλπ.

Η ενίσχυση της βεβαιότητας των ποινών μπορεί να γίνει με δύο τρόπους. Ο πρώτος είναι η αύξηση των πιθανοτήτων εντοπισμού της παράβασης, όπως έχει αναπτυχθεί πιο πάνω. Με την εφαρμογή ενός πιο γενικού αποτελεσματικού σχεδίου εντοπισμού ακατάλληλου περιεχομένου, όπως η αυτεπάγγελτη δειγματοληπτική διερεύνηση, αυξάνεται η πιθανότητα εντοπισμού και κατά συνέπεια ενισχύεται η αποτρεπτικότητα της επικείμενης ποινής.

Ο δεύτερος τρόπος είναι ο εκσυγχρονισμός των διαδικασιών εκδίκασης έτσι που να ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες να τη γλιτώσει ο παραβάτης με νομικίστικα κόλπα. Το εγχείρημα αυτό είναι πολύ πιο δύσκολο από τα υπόλοιπα γιατί είναι αντιμέτωπο με ισχυρές νομικές ομάδες. Θα μπορούσε όμως να θεσπιστεί ένα σύστημα διαπραγμάτευσης το οποίο να καθιστά τη δικαστική οδό μη συμφέρουσα (π.χ., εξώδικη ρύθμιση με χαμηλότερο πρόστιμο), αλλά αυτό δεν πρέπει προφανώς να ζημιώσει την πρώτη παράμετρο πιο πάνω.

5.4.6.5. Αμεσότητα Κυρώσεων

Τέλος, σημαντικός είναι και ο ρόλος της αμεσότητας, του χρονικού διαστήματος δηλαδή που μεσολαβεί μεταξύ της διάπραξης μιας παράβασης και της εφαρμογής της τιμωρίας:

Και μετά τον έλεγχο θα πρέπει να επιβάλλονται κυρώσεις, οι οποίες όμως να γίνονται άμεσα και χωρίς χάρες και αναβολές της δόσης.

Το να γίνεται μια καταγγελία κάθε τόσο και να τη διερευνάς ύστερα από έξι ή οκτώ μήνες, σημαίνει ότι έχασες την στιγμή την οποία χρειάζεται να παρέμβεις και η παρέμβαση σου να είναι αποτελεσματική στην κοινωνία.

Επίσης, οι κυρώσεις μπαίνουν και κανείς δεν πληρώνει, αφήνουν τα πρόστιμα να μαζεύονται. Μα αυτό δεν είναι παραδειγματισμός, αφού ξέρεις ότι θα τιμωρηθείς αλλά δεν θα το πληρώσεις. Άρα η Αρχή θα πρέπει να είναι πιο αυστηρή στο θέμα αυτό. Σου βάζει μια ποινή σήμερα, να την πληρώσεις σήμερα, έτσι θα σκέφτονται δύο φορές να προβάλουν κάτι που δεν επιτρέπεται τα κανάλια.

Θα πρέπει να γίνει μια πρόνοια στο νόμο, στη νομοθεσία που διέπει την Αρχή για να υποβάλλουν πρόστιμο σε άμεσο χρόνο ούτως ώστε να μην περνούν χρόνια μέχρι να εκδικαστούν οι υποθέσεις αλλά εντός δύο μηνών να επιβάλλεται και η ποινή όταν εντοπιστεί ότι κάποιο ραδιόφωνο ή τηλεοπτικός σταθμός προβαίνει σε ενέργειες οι οποίες μπορεί να προκαλούν αυτού του είδους τα προβλήματα. Κατά τη γνώμη μου σε τέτοιου είδους περιπτώσεις αν δεν κάνεις αυτό που πρέπει το συντομότερο δυνατόν χάνει [...] η όποια τιμωρία την αξία της.

Συχνά, μου είπαν ότι παίρνει μήνες να διερευνηθεί μια ιστορία και να βγει απόφαση. Και με μας που ξέρω, έχουμε καμιά φορά καταγγελίες, και έρχεται κοντά μας μετά από 9 μήνες, και αναρωτιέσαι "μα πότε το έπαιξα τούτο;" Οπότε νομίζω χρειάζονται λίγη ταχύτητα στον τρόπο που δουλεύουν.

Ασφαλώς, ο γνωστός αντίλογος στις εκκλήσεις για αμεσότητα στην εφαρμογή κυρώσεων είναι ότι χρειάζεται κάποιος χρόνος για να καταλήξει η δικαιοσύνη σε ασφαλή συμπεράσματα. Μια εισήγηση που φαίνεται να απαντά σε αυτή τη δυσκολία είναι να υπάρχουν δύο φάσεις στη διαδικασία, όπως γίνεται με την προσωποκράτηση ενός υπόπτου μέχρι τη δίκη σε περίπτωση που το δικαστήριο έχει εύλογα στοιχεία εναντίον του:

Να το βάλει σε καραντίνα σε πρώτη φάση, να ενημερώσει το κοινό ότι μελετάται το θέμα του συγκεκριμένου προγράμματος άρα προς το παρόν είτε δεν μεταδίδεται είτε μεταδίδεται σε χρόνο εκτός παιδικής ζώνης. Μετά όταν βγει το πόρισμα, είτε θετικό είτε αρνητικό, αποφασίζεται τελεσίδικα τι θα γίνει με το πρόγραμμα.

5.4.6.6. Εναλλακτικές Κυρώσεις

Ακολουθώντας κάποιες πρόσφατες εξελίξεις στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης γενικότερα, θα μπορούσαν επίσης να εφαρμόζονται εναλλακτικές και πιο "έξυπνες" κυρώσεις, οι οποίες κατά κύριο λόγο να αποκαθιστούν τη ζημιά που προκαλείται από την παράβαση. Ένας συμμετέχων αναφέρθηκε στην ανεπιτυχή απόπειρα εφαρμογής μιας τέτοιας κύρωσης:

Όμως είχαν βάλει κάτι άλλο το οποίο για μένα ήταν πολύ σημαντικό τότε. Ζήτησαν από το κανάλι το οποίο δεσμεύτηκε, για να μετριάσουν την ποινή να κάνει μια εκπομπή με τον ίδιο χρόνο, στην οποία θα καλούσε την ΚΙΣΑ ή όποιον άλλο κρίνουν οι ίδιοι [...] να παρουσιάσει την αντίθετη άποψη. Δηλαδή μια αντιρατσιστική εκπομπή. Δεν έγινε ποτέ αυτή η εκπομπή, παρά το ότι είχε ζητηθεί κατ' επανάληψη.

Η ΑΡΚ θα μπορούσε να προωθήσει τη θέσπιση νομοθεσίας σε σχέση με εναλλακτικές κυρώσεις οι οποίες να προηγούνται των προστίμων.

5.4.7. Αμεροληψία

Πέρα από την αποτελεσματικότητα, η οποία όπως φαίνεται πιο πάνω, σύμφωνα με τις απόψεις των συμμετεχόντων, εξαρτάται τα μέγιστα από τη συστηματική εφαρμογή κατασταλτικών μέτρων, τίθεται και θέμα δίκαιης και ίσης μεταχείρισης. Η εφαρμογή των κανόνων από την ΑΡΚ θα πρέπει να γίνεται αμερόληπτα και ουδέτερα. Ένας συμμετέχων επισημαίνει:

Παλιά από τι ξέρω οι κυρώσεις λειτουργούσαν μόνο με καταγγελία. Δηλαδή, αν κάποιος δεν πάει το κανάλι σου, κάθεται από το πρωί μέχρι το βράδυ στην τηλεόραση μέχρι να εντοπίσει κάτι, κάνει καταγγελία και τρως πρόστιμο. Πρέπει να υπάρχει ουδέτερη ομάδα που να το κάνει αυτό.

Ορισμένοι συμμετέχοντες έψεξαν την ΑΡΚ για μεροληψία υπέρ του κρατικού καναλιού:

Πιστεύω πώς ο ρόλος της [ΑΡΚ] πρέπει να είναι εποπτικός και να βάζει κυρώσεις ισότιμα. Και τονίζω το ισότιμα. Δεν είναι σωστό να επιτρέπεται να δείχνει κάτι ένα κανάλι και το άλλο κανάλι όχι. Το ΡΙΚ δεν εμπίπτει μέσα στις κυρώσεις και αυτό δεν είναι δίκιο. Με αυτό τον τρόπο δεν περνούν σωστά μηνύματα στο κοινό.

Δηλαδή μια σκηνή βίας αν την προβάλλει το [όνομα καναλιού] μπορεί να τιμωρηθεί, αν την προβάλλει όμως το ΡΙΚ ή ένας άλλος τηλεοπτικός σταθμός που εκπέμπει στην Κύπρο μέσω οποιασδήποτε πλατφόρμας δεν θα έχει καμία απολύτως συνέπεια γιατί εξαιρούνται από τις αρμοδιότητες της ΑΡΚ.

Θεωρώ ότι η ΑΡΚ ως έναν βαθμό έκανε την δουλειά της, από ένα σημείο και μετά χάθηκε και η ίδια. Δεν μπορεί δηλαδή να βάζει πρόστιμο σε όλα τα ιδιωτικά κανάλια και το ΡΙΚ να το αφήνει έξω.

Η εισήγηση που προκύπτει εδώ είναι η ισότιμη μεταχείριση όλων των καναλιών σε σχέση με τον έλεγχο του τηλεοπτικού περιεχομένου και την επιβολή κυρώσεων ή άλλων διορθωτικών μέτρων.

5.4.8. Συνεργασία με Άλλους Φορείς

Αρκετοί συμμετέχοντες επεσήμαναν ότι η ΑΡΚ θα μπορούσε να είναι πιο αποτελεσματική αν ανέπτυξε συνεργασίες με άλλους οργανισμούς οι οποίοι μπορούν να εξυπηρετήσουν τους στόχους που θέτει:

Η Αρχή έχει καθήκον να συνεργάζεται τόσο με οργανωμένα κοινωνικά και επαγγελματικά σύνολα όσο και με το κοινό σε ατομική βάση. Υπάρχουν, για παράδειγμα, προγράμματα, αστυνομικά κυρίως, που δείχνουν με πολλή λεπτομέρεια, αχρείαστη, πώς ένας κακοποιός χρησιμοποιεί μεθόδους για να ανατινάξει ένα κτίριο ή οτιδήποτε επικίνδυνες δραστηριότητες που είναι μέρος της εγκληματικότητας, ή χρήση, διανομή ναρκωτικών. Σε αυτή την περίπτωση η συνεργασία με την Αστυνομία και τις εγκληματολογικές υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης είναι απαραίτητη.

Ναι, εμείς όλοι στα παιδαγωγικά αυτό λέμε ότι πρέπει να είναι συλλογικές και σφαιρικές οι αποφάσεις που θα παίρνονται. Πρέπει να πούμε ότι όπως κάνουμε προγράμματα για την εκπαίδευση θα πρέπει ίσως να γίνουν προγράμματα και γι' αυτό το προσωπικό και δημόσιοι και ιδιωτικοί οργανισμοί μπορεί να παίξουν ένα ρόλο σημαντικό, καθοριστικό γι' αυτά τα προγράμματα.

Θεωρώ ότι μπορούμε να πούμε ότι [η επιμόρφωση του κοινού] είναι μια διά βίου διαδικασία που ξεκινάει από πάρα πολύ μικρή ηλικία. [Η ΑΡΚ] θα πρέπει να ζητά συνεργασία με άλλους φορείς που κινούνται στην ίδια κατεύθυνση.

Οι δημοσιογράφοι και εργαζόμενοι στην τηλεόραση να υποχρεούνται σε επανακατάρτιση ανά τακτά διαστήματα (ενδεχομένως σε ειδικά θέματα κάθε φορά) και αυτό να συνδέεται με την εγγραφή τους ως μέλη στις επαγγελματικές οργανώσεις τους. Ειδικά για τους δημοσιογράφους, συνεργασία της ΑΡΚ και των οργανισμών με την Ένωση Συντακτών. Επίσης, κίνητρα από την ΑΡΚ για ουσιαστική αναβάθμιση του ρόλου της Ένωσης Συντακτών.

Πολύ καλό θα ήταν η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης να συνεργαστεί με οποιοδήποτε πανεπιστήμιο ή ίδρυμα, με βάση πρόγραμμα και να [κάνει] εκπαίδευση της αστυνομίας, εμάς, των δημοσιογράφων, ραδιοφώνων, δηλαδή μιας ομάδας στόχου την οποία αυτή θα κρίνει, ούτως ώστε να βελτιώνεται και ο δικός της ρόλος. Δεν ξέρω πόσο πρακτικό θα είναι αλλά αρχίζοντας από κάπου μπορεί να θέλει χρόνο αλλά, με βάση την κλίμακα από το 1-10 αν πετύχω μέχρι τα 1-2, προχωρώ μετά πιο κάτω.

Μια ιδέα θα ήταν να οργανώνονται ειδικά σεμινάρια για δημοσιογράφους, σεναριογράφους, παραγωγούς, κλπ. σε συνεργασία με ακαδημαϊκά ιδρύματα και άλλους φορείς.

Σημειώνεται ότι στα πιο πάνω αποσπάσματα υπάρχουν εισηγήσεις για ορισμένες συνεργασίες που μπορεί να αποτελέσουν παραδείγματα και για άλλες συνεργασίες, όπως π.χ., με πανεπιστήμια για την προσφορά μεταπτυχιακών προγραμμάτων στη δημοσιογραφία και την επικοινωνία γενικότερα, τα οποία, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, να ενθαρρύνονται και να επιχορηγούνται για να παρακολουθήσουν στελέχη των καναλιών.

5.4.9. Δημιουργία Παρατηρητηρίου Τηλεόρασης

Το ερευνητικό πρόγραμμα "Βία και Εγκληματικότητα στο Κυπριακό Τηλεοπτικό Πεδίο" αποτελεί μια επιστημονική μέτρηση τηλεοπτικού περιεχομένου η οποία κρίθηκε χρήσιμη από την ΑΡΚ για την καλύτερη τεκμηρίωση των πολιτικών της. Μια εισήγηση είναι η επανάληψη της ποσοτικής καταγραφής περιεχομένου σε τακτά χρονικά διαστήματα με μετρήσεις οι οποίες θα προσφέρουν δεδομένα για την παρακολούθηση ορισμένων δεικτών που έχουν

σχέση με τη βία, την εγκληματικότητα, το ρατσισμό, το φανατισμό και άλλα στοιχεία. Συγκεκριμένα, θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα "παρατηρητήριο τηλεόρασης" το οποίο να δημοσιεύει ετήσιες ή εξαμηνιαίες αναφορές παρόμοιες με την αναφορά που θα προκύψει από τη ποσοτική ανάλυση περιεχομένου που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του παρόντος προγράμματος (Παραδοτέο 6).

Η εισήγηση αυτή έχει σχέση και με την προώθηση ποιοτικού περιεχομένου η οποία παρουσιάστηκε και προηγουμένως. Στο σημείο αυτό ωστόσο προτείνεται όχι μόνο η πραγματοποίηση των εν λόγω μετρήσεων και η δημοσίευση των εν λόγω αποτελεσμάτων, αλλά η εγκαθίδρυση ενός θεσμικού οργάνου, το οποίο θα έχει ως αποστολή τη συστηματική και επιστημονικά κατοχυρωμένη καταγραφή του τηλεοπτικού περιεχομένου.

5.5. Σύνοψη Εισηγήσεων

Η αναφορά αυτή ολοκληρώνεται με την παράθεση των πιο σημαντικών εισηγήσεων που παρουσιάστηκαν πιο πάνω για την ενίσχυση του ρόλου της ΑΡΚ με στόχο τη βελτίωση του τηλεοπτικού περιεχομένου στην Κύπρο. Οι εισηγήσεις εμφανίζονται μόνο σε τίτλους και με τη σειρά που εμφανίστηκαν στο κείμενο της αναφοράς.

Σημειώνεται ότι ορισμένες από αυτές τις εισηγήσεις αναφέρονται σε μέτρα που ήδη εφαρμόζονται από την ΑΡΚ, ενώ άλλες μπορεί να μην είναι εύκολα εφαρμόσιμες για θεσμικούς, νομικούς ή πρακτικούς λόγους. Κρίθηκε ωστόσο σκόπιμο η πιο κάτω λίστα να παρουσιαστεί στην πλήρη της μορφή, αφού είναι λίστα με ερευνητικά ευρήματα και όχι λίστα δράσεων που έχει κριθεί ότι πρέπει να εφαρμοστούν. Το ερευνητικό πρόγραμμα είχε εξάλλου σκοπό την καταγραφή των απόψεων και εισηγήσεων των συμμετεχόντων στις συνεντεύξεις και όχι την αξιολόγησή τους. Η ερευνητική ομάδα πιστεύει ότι καθεμιά από τις πιο κάτω εισηγήσεις μπορεί να αποτελέσει αν μη τι άλλο τροφή για σκέψη.

1. Στελέχωση της ΑΡΚ με ικανούς επαγγελματίες από το χώρο των ΜΜΕ και από άλλους χώρους, όπως η παιδεία, οι επιστήμες και οι τέχνες.
2. Εφαρμογή περιορισμών στην αδειοδότηση τηλεοπτικών οργανισμών προς εξυπηρέτηση τόσο του υγιούς ανταγωνισμού όσο και της ποιότητας του τηλεοπτικού προϊόντος.
3. Καθορισμός στόχων για βελτίωση του τηλεοπτικού προϊόντος που να είναι εξειδικευμένοι (δηλαδή να αναφέρονται σε συγκεκριμένες κατηγορίες περιεχομένου, όπως π.χ., πλάνα φυσικής βίας) και μετρήσιμοι (δηλαδή να είναι διατυπωμένοι κατά τρόπο που να μπορεί να αξιολογείται ο βαθμός επίτευξής τους με ποσοτικά κριτήρια, όπως π.χ., αριθμός σκηνών ανά ώρα).
4. Προώθηση νομοθεσίας που να υποχρεώνει τα τηλεοπτικά κανάλια να προβάλλουν συγκεκριμένα είδη προγραμμάτων (π.χ., προγράμματα που απευθύνονται σε παιδιά) σε συγκεκριμένες ζώνες.
5. Προώθηση νομοθεσίας που να υποχρεώνει τα τηλεοπτικά κανάλια να προβάλλουν προγράμματα ή σποτ γραμματισμού στα μέσα.
6. Διοργάνωση διαλέξεων και διαδραστικών εργαστηρίων προς το κοινό με στόχο το γραμματισμό στα μέσα.

7. Διοργάνωση κοινωνικών εκδηλώσεων με προσκεκλημένα στελέχη τηλεοπτικών οργανισμών.
8. Εφαρμογή κριτηρίων επαγγελματικής επάρκειας δημοσιογράφων (π.χ., πτυχίο δημοσιογραφίας ή παρακολούθηση εκπαιδευτικών σεμιναρίων συγκεκριμένης διάρκειας).
9. Εφαρμογή υποχρεωτικής επανακατάρτισης των δημοσιογράφων και των εργαζομένων στην τηλεόραση σε τακτά διαστήματα και σύνδεση της με την εγγραφή τους (και την ανανέωση της) ως μέλη στις επαγγελματικές τους οργανώσεις (π.χ., για τους δημοσιογράφους η εγγραφή τους στην Ένωση Συντακτών Κύπρου).
10. Σχεδιασμός και εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για στελέχη τηλεοπτικών καναλιών με εμπλοκή επαγγελματιών στο χώρο των ΜΜΕ, ακαδημαϊκών και των ίδιων των καναλιών.
11. Προώθηση και υποστήριξη μεταπτυχιακών σπουδών (π.χ., με υποτροφίες) για τα στελέχη των τηλεοπτικών καναλιών.
12. Προώθηση διαντίδρασης μεταξύ δημοσιογράφων και περιθωριοποιημένων ομάδων
13. Αντικατάσταση των δεικτών τηλεθέασης με δείκτες ποιότητας και αξιολόγηση και κατάταξη των καναλιών με βάση αυτούς τους δείκτες.
14. Θέσπιση συστήματος θετικών κυρώσεων (π.χ., βραβείων, επιχορηγήσεων) για άτομα και τηλεοπτικούς οργανισμούς.
15. Συνομολόγηση κώδικα καλής πρακτικής ή άλλης συμφωνίας μεταξύ των τηλεοπτικών καναλιών για αυτοπεριορισμό ορισμένων κατηγοριών περιεχομένου.
16. Εγκαθίδρυση συστήματος παρακολούθησης τηλεοπτικού περιεχομένου από την ίδια την ΑΡΚ (πέρα από την ανταπόκρισή της σε καταγγελίες πολιτών).
17. Αύξηση του ύψους και της σοβαρότητας των κυρώσεων για προβολή ακατάλληλου περιεχομένου.
18. Δημοσιοποίηση των κυρώσεων που επιβάλλονται για προβολή ακατάλληλου περιεχομένου.
19. Ενίσχυση της βεβαιότητας επιβολής κυρώσεων.
20. Εξασφάλιση αμεσότητας στην εφαρμογή των κυρώσεων.
21. Εφαρμογή συστήματος εναλλακτικών κυρώσεων (π.χ., υποχρεωτική μετάδοση διορθωτικών προγραμμάτων).

22. Διασφάλιση αυστηρής αμεροληψίας στον έλεγχο του τηλεοπτικού περιεχομένου και στην επιβολή κυρώσεων ή άλλων διορθωτικών μέτρων.
23. Συνεργασία της ΑΡΚ με άλλους φορείς (π.χ., αστυνομία, δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς, πανεπιστήμια).
24. Δημιουργία Παρατηρητηρίου Τηλεόρασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗΣ

6.1. Εισαγωγή

Τα δεδομένα που αναλύονται σε αυτό το παραδοτέο προέκυψαν από μια παγκύπρια τηλεφωνική επισκόπηση γενικού πληθυσμού. Στο παραδοτέο αυτό παρουσιάζονται περιγραφικές πληροφορίες για όλες τις μεταβλητές που μετρήθηκαν στο ερωτηματολόγιο καθώς και μια διερεύνηση συσχετίσεων μεταξύ δημογραφικών και άλλων ανεξάρτητων μεταβλητών.

Η μέθοδος της τηλεφωνικής επισκόπησης έχει επιλεγεί για τη διερεύνηση των απόψεων του γενικού πληθυσμού για το ρόλο της ΑΡΚ σε σχέση με τον έλεγχο του τηλεοπτικού περιεχομένου (ΕΕ6). Με τη χορήγηση του ερωτηματολογίου σε αντιπροσωπευτικό δείγμα από το γενικό πληθυσμό (18+) συγκεντρώθηκαν τα δεδομένα που είναι απαραίτητα για μια περιγραφική παρουσίαση αυτών των απόψεων καθώς και για μια σειρά από παρεμφερή ερωτήματα.

Το όργανο που χρησιμοποιήθηκε στην τηλεφωνική επισκόπηση έχει παραδοθεί ως Παραδοτέο 9.

6.1.1. Δειγματοληψία

Ο πληθυσμός ενδιαφέροντος της επισκόπησης ορίστηκε ως όλοι οι ενήλικες (18+) που ζουν στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία, έχουν πρόσβαση σε σταθερό τηλέφωνο και μπορούν να συνεννοηθούν στα Ελληνικά. Το επιθυμητό μέγεθος του δείγματος ήταν 1000 άτομα και για την επιλογή του εφαρμόστηκε η μέθοδος της αναλογικά στρωματοποιημένης τυχαίας δειγματοληψίας με επιδίωξη την αναλογική αντιπροσώπευση στο δείγμα κατά επαρχία και τύπο περιοχής (αστική – αγροτική).

Η δειγματοληψία έγινε με δειγματοληπτικό πλαίσιο τον τηλεφωνικό κατάλογο της ΑΤΗΚ ο οποίος είναι οργανωμένος κατά επαρχία και τύπο περιοχής και παρέχει έτσι ένα στρωματοποιημένο πλαίσιο στο οποίο μπορεί να εφαρμοστεί συστηματική τυχαία δειγματοληψία. Με την μέθοδο αυτή εξασφαλίζεται η αναλογικότητα κατά επαρχία και κατά τύπο περιοχής.

Η μέθοδος της συστηματικής τυχαίας δειγματοληψίας επιτρέπει επίσης τη διασφάλιση της αναλογικότητας κατά φύλο και ηλικία, φτάνει να εφαρμοστεί ένας κανόνας τυχειότητας στη επιλογή του ατόμου που θα κληθεί για συμμετοχή στο κάθε επιλεγμένο στο δείγμα νοικοκυριό. Ο κανόνας αυτός εμφανίζεται στην πρώτη σελίδα του ερωτηματολογίου (Παραδοτέο 9).

6.1.2. Χορήγηση

Η χορήγηση των ερωτηματολογίων έγινε από τηλεφωνικό κέντρο στις εγκαταστάσεις του CADREDET κατά το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου 2013. Τα τηλεφωνήματα κατανεμήθηκαν περίπου αναλογικά σε καθεμιά από τις έξι μέρες της εβδομάδας, εκτός Κυριακής. Κατά τις εργάσιμες μέρες (Δευτέρα μέχρι και Παρασκευή) τα τηλεφωνήματα πραγματοποιούνταν από 1700 - 2130 και το Σάββατο από 1100 - 1430 και 1700 - 2130. Τα δεδομένα εισάγονταν αυτόματα σε ηλεκτρονικό αρχείο.

6.1.3. Μεθοδολογία Ανάλυσης

Η ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων έγινε με χρήση βασικών εργαλείων στατιστικής. Σε πρώτο στάδιο, έγινε περιγραφική μονομεταβλητή ανάλυση και αποδόθηκε το προφίλ των εμπειρικών μεταβλητών με χρήση κυρίως πινάκων συχνοτήτων και γραφικών παραστάσεων. Στη συνέχεια, έγινε διμεταβλητή ανάλυση για τη διερεύνηση συσχετίσεων μεταξύ των μεταβλητών κύριου ενδιαφέροντος.

6.2. Περιγραφική Ανάλυση

6.2.1. Δημογραφικά Στοιχεία

Η επισκόπηση μέτρησε κάποιες συνήθεις δημογραφικές μεταβλητές όπως το φύλο, ο τόπος διαμονής, η μόρφωση και το εισόδημα. Οι κατανομές των μεταβλητών αυτών έχουν ως εξής:

Φύλο	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
Άντρας	498	49.8	49.8
Γυναίκα	502	50.2	50.2
Σύνολο	1000	100.0	100.0

Ηλικία	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
18-24	137	13.7	13.7
25-34	174	17.4	17.4
35-44	149	14.9	14.9
45-54	185	18.5	18.5
55-64	184	18.4	18.4
65-74	123	12.3	12.3
75+	48	4.8	4.8
Σύνολο	1000	100.0	100.0

Επαρχία	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
Λευκωσία	410	41.0	41.0
Λεμεσός	285	28.5	28.5
Λάρνακα	153	15.3	15.3
Αμμόχωστος	61	6.1	6.1
Πάφος	90	9.0	9.0
Άγνωστη	1	.1	
Σύνολο	1000	100.0	100.0

Τύπος Περιοχής	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
Αστική	679	67.9	68.1
Αγροτική	318	31.8	31.9
Άγνωστη	3	.3	
Σύνολο	1000	100.0	100.0

Μορφωτικό Επίπεδο	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
Δημοτικό ή λιγότερο	119	11.9	11.9
Γυμνάσιο	96	9.6	9.6
Λύκειο ή τεχνική σχολή	312	31.2	31.2
Πανεπιστήμιο (ή κολλέγιο) – πρώτο πτυχίο	387	38.7	38.7
Πτυχίο μάστερ	75	7.5	7.5
Διδακτορικό	11	1.1	1.1
Σύνολο	1000	100.0	100.0

Εργασιακή Κατάσταση	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
Εργάζομαι με πλήρη απασχόληση	420	42.0	42.0
Εργάζομαι με μερική απασχόληση	69	6.9	6.9
Είμαι συνταξιούχος	223	22.3	22.3
Είμαι φοιτητής πλήρους φοίτησης	70	7.0	7.0
Είμαι στρατιώτης	7	.7	.7
Είμαι άνεργος	160	16.0	16.0
Τίποτε από τα πιο πάνω	51	5.1	5.1
Σύνολο	1000	100.0	100.0

Μηνιαίο Εισόδημα Οικογένειας	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
μέχρι 1000 ευρώ	270	27.0	31.5
1001-2000 ευρώ	259	25.9	30.2
2001 – 3000 ευρώ	152	15.2	17.7
3001 – 4000 ευρώ	82	8.2	9.6
4001 – 5000 ευρώ	50	5.0	5.8
5001 – 6000 ευρώ	28	2.8	3.3

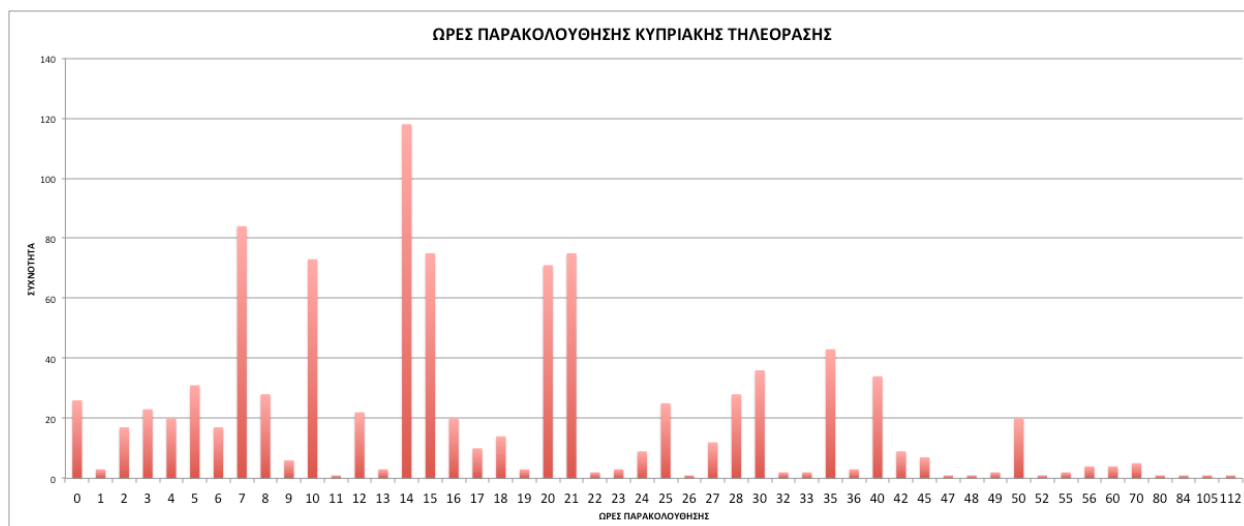
Μηνιαίο Εισόδημα Οικογένειας	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
6001 – 7000 ευρώ	5	.5	.6
7001 – 8000 ευρώ	4	.4	.5
8001 – 9000 ευρώ	3	.3	.3
9001 – 10000 ευρώ	3	.3	.3
περισσότερα από 10000 ευρώ	2	.2	.2
Άγνωστο	142	14.2	
Σύνολο	1000	100.0	100.0

Παιδιά 12-18 στο νοικοκυριό	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
0	756	75.6	75.6
1	159	15.9	15.9
2	69	6.9	6.9
3	12	1.2	1.2
4	2	.2	.2
5	1	.1	.1
6	1	.1	.1
Σύνολο	1000	100.0	100.0

Παιδιά <12 στο νοικοκυριό	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
0	808	80.8	80.8
1	98	9.8	9.8
2	74	7.4	7.4
3	16	1.6	1.6
4	4	.4	.4
Σύνολο	1000	100.0	100.0

6.2.2. Παρακολούθηση Προγραμμάτων Κυπριακής Τηλεόρασης

Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αρχικά πόσο συχνά παρακολουθούν κυπριακή τηλεόραση. Επειδή η ερώτηση αυτή καθορίζει και το αντικείμενο της τηλεφωνικής έρευνας, οι τηλεφωνητές είχαν οδηγίες να εξηγούν με προσοχή τι σημαίνει κυπριακή τηλεόραση, συγκεκριμένα «παγκύπρια μη συνδρομητικά κανάλια (PIK1, PIK2, ΕΞΤΡΑ, ΜΕΓΑ, ΑΝΤ1, SIGMA, PLUS, CAPITAL)». Τονίστηκε επίσης ότι δεν ενδιαφέρουν την έρευνα τα συνδρομητικά κανάλια (LTV, Cytavision, κτλ), τα μη κυπριακά κανάλια (π.χ., EPT, Euronews), τα δορυφορικά ή άλλα συνδρομητικά κανάλια, η διαδικτυακή τηλεόραση ή προγράμματα κατεβασμένα από το διαδίκτυο, DVD ή άλλης μορφής περιεχόμενο που δεν μεταδίδεται τηλεοπτικά. Τέλος, οι τηλεφωνητές είχαν οδηγίες να καθοδηγούν τους ερωτώμενους προς μια απάντηση που να είναι όσο το δυνατό πιο κοντά στη μέση συχνότητα παρακολούθησης τηλεόρασης την εβδομάδα κατά την διάρκεια όλου του έτους και όχι κατά την περίοδο της μέτρησης. Η κατανομή αυτής της μεταβλητής παρουσιάζεται στην επόμενη γραφική παράσταση.

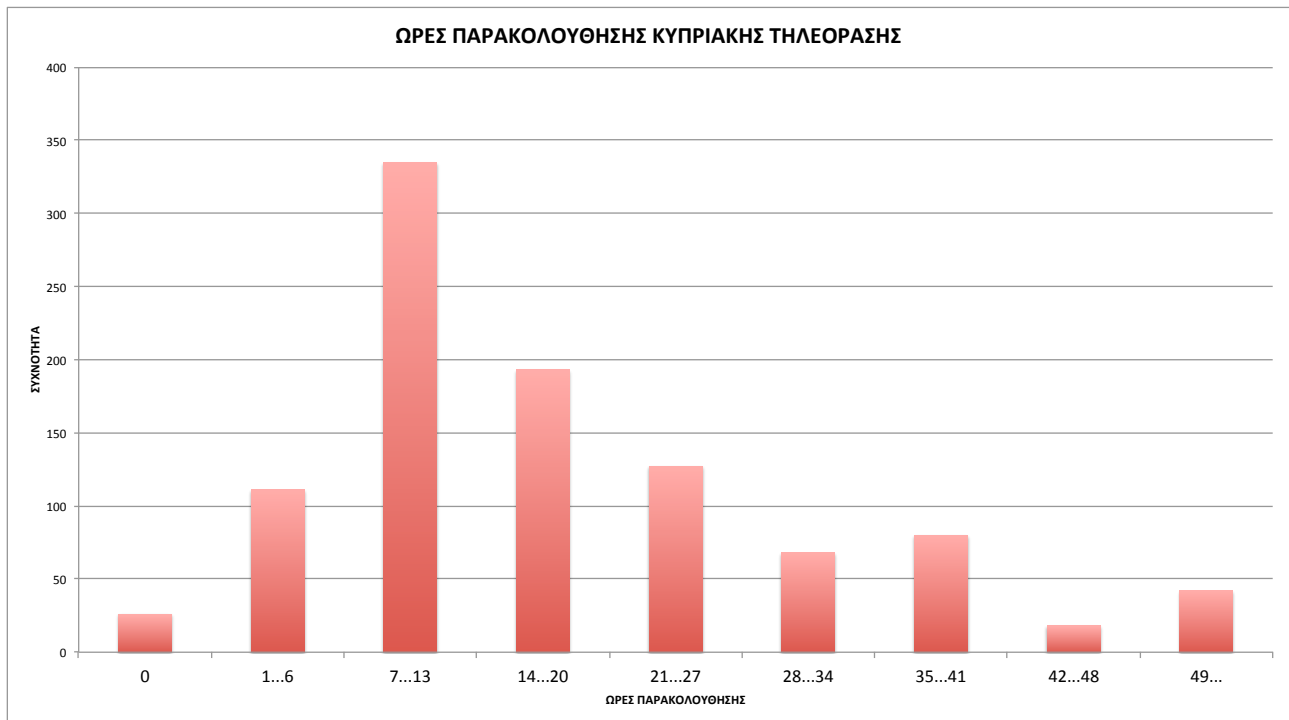

Ο αριθμητικός μέσος της κατανομής είναι 18.44 ώρες την εβδομάδα, η διάμεση τιμή 15.00 και η επικρατούσα τιμή 14.00. Η ελάχιστη τιμή ήταν 0 ώρες (την απάντηση αυτή έδωσαν 26 άτομα). Πάνω από 70 ώρες την εβδομάδα δήλωσαν ότι παρακολουθούν μόνο 4 άτομα (80, 84, 105 και 112 ώρες). Η τυπική απόκλιση της κατανομής είναι 13.55 ώρες.

Οι τιμές της μεταβλητής αυτής ομαδοποιήθηκαν για πιο εύκολη ανάγνωση των αποτελεσμάτων ως εξής:

Ώρες Παρακολούθησης Τηλεόρασης την Εβδομάδα	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
0	26	2.6	2.6
1-6	111	11.1	11.1
7-13	335	33.5	33.5
14-20	193	19.3	19.3
21-27	127	12.7	12.7
28-34	68	6.8	6.8
35-41	80	8.0	8.0
42-48	18	1.8	1.8
49 ή περισσότερες	42	4.2	4.2
Σύνολο	1000	100.0	100.0

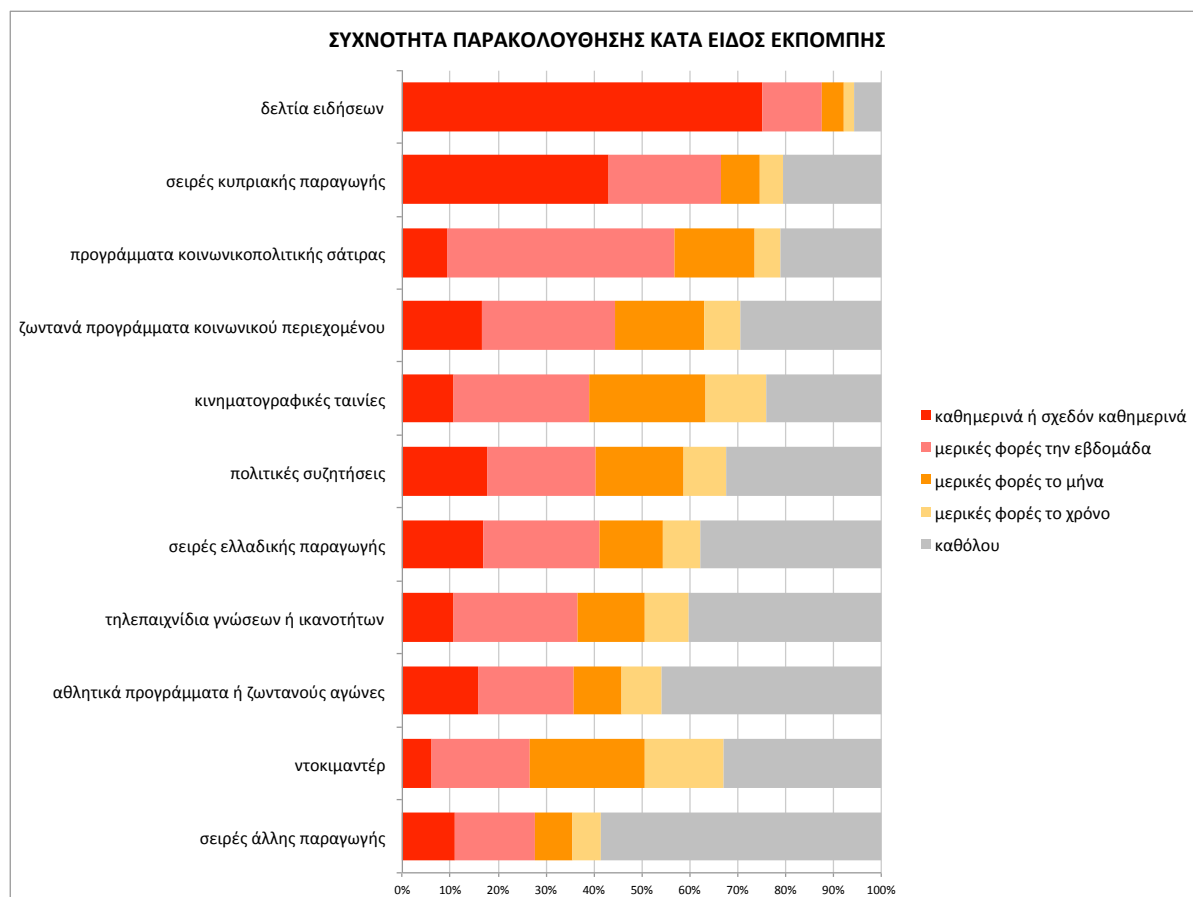
Η ομαδοποιημένη κατανομή παρουσιάζεται και στην επόμενη γραφική παράσταση:

Με εξαίρεση τους 26 συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι δεν παρακολουθούν καθόλου τηλεόραση, οι υπόλοιποι ρωτήθηκαν και για τη συχνότητα παρακολούθησης των κυριότερων ειδών προγραμμάτων. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται σε έγκυρα ποσοστά (σε σύνολο 974 συμμετεχόντων) στον επόμενο πίνακα.

Συχνότητα Παρακολούθησης κατά Είδος Προγράμματος	καθημερινά ή σχεδόν καθημε-ρινά	μερικές φορές την εβδομάδα	μερικές φορές το μήνα	μερικές φορές το χρόνο	καθόλου
κινηματογραφικές ταινίες	10.8	28.3	24.0	12.9	23.9
σειρές κυπριακής παραγωγής	43.1	23.4	8.1	4.9	20.4
σειρές ελλαδικής παραγωγής	16.8	24.2	13.2	7.9	37.8
σειρές άλλης παραγωγής	11.0	16.7	7.7	6.0	58.6
δελτία ειδήσεων	75.2	12.4	4.5	2.3	5.6
πολιτικές συζητήσεις	17.7	22.6	18.5	8.8	32.4
ντοκιμαντέρ	6.2	20.3	24.2	16.3	33.0
αθλητικά προγράμματα ή ζωντανούς αγώνες	15.9	20.0	9.9	8.4	45.8
τηλεπαιχνίδια γνώσεων ή ικανοτήτων	10.8	25.8	14.0	9.1	40.3
προγράμματα κοινωνικοπολιτικής σάτιρας	9.2	47.5	16.8	5.3	21.0
ζωντανά προγράμματα κοινωνικού περιεχομένου	16.5	28.0	18.4	7.7	29.4

Τα πιο πάνω στοιχεία παρουσιάζονται και στην επόμενη γραφική παράσταση σε φθίνουσα σειρά μέσου όρου στην κλίμακα συχνότητας.²³

Τα δελτία ειδήσεων είναι ξεκάθαρα και με μεγάλη διαφορά από τα υπόλοιπα το πιο δημοφιλές είδος εκπομπής (σχεδόν 3 στους 4 συμμετέχοντες που παρακολουθούν τηλεόραση παρακολουθούν δελτία ειδήσεων καθημερινά και μόνο περίπου 1 στους 20 καθόλου). Σχεδόν ο μισός πληθυσμός που παρακολουθεί τηλεόραση παρακολουθεί καθημερινά σειρές κυπριακής παραγωγής με το σύνολο όλων των συχνοτήτων να αγγίζει το 80%. Πάνω από 70% του πληθυσμού που παρακολουθεί τηλεόραση παρακολουθεί επίσης ζωντανά προγράμματα κοινωνικού περιεχομένου και κοινωνικοπολιτική σάτιρα, αλλά λιγότερο συχνά (μόνο ένα μικρό ποσοστό καθημερινά). Τα υπόλοιπα είδη προγραμμάτων, αν και λιγότερο δημοφιλή, συγκεντρώνουν σημαντικά ποσοστά τηλεθέασης. Μόνο οι σειρές άλλης παραγωγής (όχι κυπριακής ή ελλαδικής) βρίσκονται κάτω από το 50%, αλλά και πάλι, όχι χαμηλότερα του 40%.

6.2.3. Απόψεις Σχετικά με το Περιεχόμενο των Προγραμμάτων

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με το βαθμό στον οποίο η κυπριακή τηλεόραση προβάλλει ορισμένα στοιχεία τα οποία αποτελούν και τα

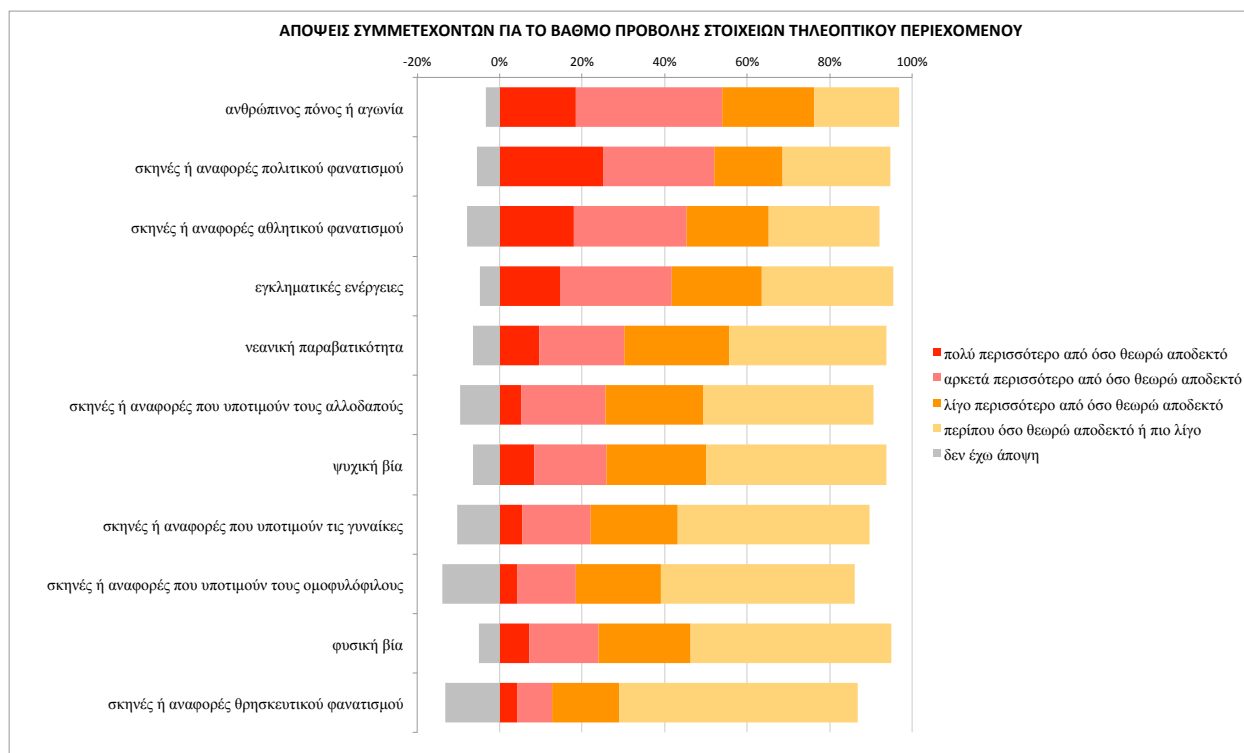
²³ Η κλίμακα που χρησιμοποιήθηκε ήταν: καθημερινά ή σχεδόν καθημερινά = 4, μερικές φορές την εβδομάδα = 3, μερικές φορές το μήνα = 2, μερικές φορές το χρόνο = 1, και καθόλου = 0. Ο αριθμητικός μέσος για κάθε είδος προγράμματος δεν παρουσιάζεται στην αναφορά διότι δεν έχει ουσιαστικό νόημα. Εδώ χρησιμοποιείται για να δοθεί μια λογική φθίνουσα διάταξη.

στοιχεία ενδιαφέροντος στο γενικότερο ερευνητικό πρόγραμμα, δηλαδή στοιχεία που σχετίζονται με τη βία, την εγκληματικότητα, το ρατσισμό και το φανατισμό. Τα στοιχεία αυτά έχουν καθοριστεί ως επιθυμητά με βάση την εννοιοποίηση που εφαρμόστηκε στην ποσοτική ανάλυση περιεχομένου (βλέπε Παραδοτέα 4 και 6), αλλά και με βάση το κριτήριο της μετρησιμότητας.

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να τοποθετηθούν σε μια κλίμακα με τέσσερις βαθμίδες η οποία αναφέρεται στο βαθμό που οι ίδιοι θεωρούν αποδεκτή την προβολή των διάφορων στοιχείων («πολύ περισσότερο από όσο θεωρώ αποδεκτό», «αρκετά περισσότερο από όσο θεωρώ αποδεκτό», «λίγο περισσότερο από όσο θεωρώ αποδεκτό», «περίπου όσο θεωρώ αποδεκτό ή πιο λίγο»). Οι συμμετέχοντες που δεν είχαν άποψη μπορούσαν να το δηλώσουν σε μια πέμπτη επιλογή. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα. Τα ποσοστά που εμφανίζονται στα φαντρία είναι έγκυρα επί συνόλου 974 συμμετεχόντων (όσοι δήλωσαν ότι παρακολουθούν τηλεόραση).

Κατά την άποψή σας, στην κυπριακή τηλεόραση προβάλλεται / προβάλλονται...	πολύ περισσότερο από όσο θεωρώ αποδεκτό	αρκετά περισσότερο από όσο θεωρώ αποδεκτό	λίγο περισσότερο από όσο θεωρώ αποδεκτό	περίπου όσο θεωρώ αποδεκτό ή πιο λίγο	δεν έχω άποψη
φυσική βία	7.3	16.6	22.3	48.8	5.0
ψυχική βία	8.3	17.6	24.2	43.5	6.4
ανθρώπινος πόνος ή αγωνία	18.5	35.3	22.5	20.4	3.3
εγκληματικές ενέργειες	14.7	27.1	21.8	31.7	4.7
νεανική παραβατικότητα	9.7	20.6	25.3	38.1	6.4
σκηνές ή αναφορές που υποτιμούν τις γυναίκες	5.4	16.6	21.0	46.6	10.3
σκηνές ή αναφορές που υποτιμούν τους ομοφυλόφιλους	4.2	14.2	20.7	47.0	13.9
σκηνές ή αναφορές που υποτιμούν τους αλλοδαπούς	5.2	20.3	23.8	41.1	9.5
σκηνές ή αναφορές αθλητικού φανατισμού	17.9	27.4	19.9	26.8	8.0
σκηνές ή αναφορές πολιτικού φανατισμού	25.1	27.0	16.5	26.0	5.4
σκηνές ή αναφορές θρησκευτικού φανατισμού	4.2	8.5	16.2	57.8	13.2

Τα πιο πάνω στοιχεία παρουσιάζονται και στην επόμενη γραφική παράσταση. Στα ποσοστά της κατηγορίας «δεν έχω άποψη» έχει δοθεί αρνητικό πρόσημο για σκοπούς παρουσίασης. Επίσης για σκοπούς παρουσίασης οι κατηγορίες είναι διατεταγμένες κατά αύξουσα σειρά με βάση το ποσοστό στην κατηγορία «περίπου όσο θεωρώ αποδεκτό ή λιγότερο».

Ο βαθμός στον οποίο θεωρείται «απαράδεκτο» το τηλεοπτικό περιεχόμενο είναι πιο ψηλός για την προβολή ανθρώπινου πόνου ή αγωνίας, πολιτικού φανατισμού, αθλητικού φανατισμού, εγκληματικών ενεργειών και νεανικής παραβατικότητας. Για αυτά τα στοιχεία, περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες έχουν την άποψη ότι ο βαθμός προβολής είναι πιο ψηλός από όσο θεωρούν αποδεκτό. Οι υπόλοιπες συμπεριφορές συγκεντρώνουν πιο ψηλά ποσοστά «αποδοχής». Ανάμεσα σε αυτές οι πιο ενδιαφέρουσες είναι η φυσική και η ψυχική βία, οι οποίες συγκεντρώνουν γενικά ήπιες αντιδράσεις στις απόψεις των συμμετεχόντων (48.8% και 43.5% αντίστοιχα πιστεύουν ότι η προβολή τέτοιων στοιχείων γίνεται σε βαθμό που θεωρούν αποδεκτό ή και σε μικρότερο βαθμό).

Τα αποτελέσματα αυτά, στο βαθμό που μπορούν να αντιπαραβληθούν με τα αποτελέσματα της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου δείχνουν ότι η ευαισθησία του κυπριακού τηλεοπτικού κοινού δεν ακολουθεί τη συχνότητα παρουσίασης των διάφορων στοιχείων που διερευνήθηκαν. Όπως παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 4, ανάμεσα σε αυτά τα στοιχεία, στο τηλεοπτικό περιεχόμενο επικρατεί ή βία και σε μικρότερο βαθμό η εγκληματικότητα, με το φανατισμό να βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

6.2.4. Αντιλήψεις και Απόψεις για την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου

Οι αντιλήψεις και απόψεις του γενικού πληθυσμού για το ρόλο της ΑΡΚ μετρήθηκαν με ερωτήσεις που αναφέρονταν ρητά σε αυτά τα στοιχεία. Η πρώτη ερώτηση στο αντίστοιχο μέρος του ερωτηματολογίου αφορούσε στο κατά πόσο οι συμμετέχοντες γνωρίζουν για την ύπαρξη της ΑΡΚ. Οι απαντήσεις στην ερώτηση «Εσείς γνωρίζετε κάτι για την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου;» είναι κατανοημένες ως εξής:

Εσείς γνωρίζετε κάτι για την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου;	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
Ναι	413	41.3	42.4
Όχι	561	56.1	57.6
Άγνωστες	26	2.6	
Σύνολο	1000	100.0	100.0

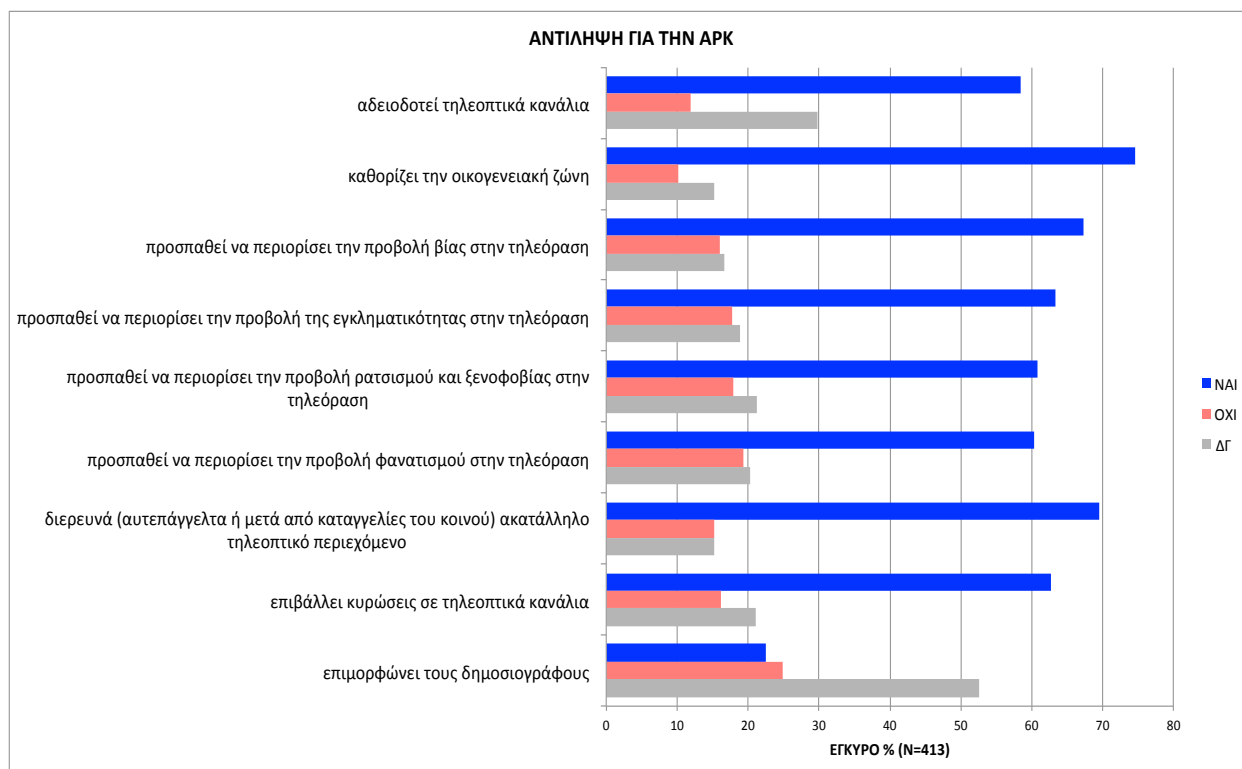
Στο σύνολο των ερωτηθέντων (974), η πλειοψηφία (561, 57.6%) απάντησε ότι δεν γνωρίζει κάτι για την ΑΡΚ. Οι συμμετέχοντες αυτοί, όπως και οι 26 περιπτώσεις που εμφανίζονται ως άγνωστες στο πίνακα (αφού είχαν δηλώσει ότι δεν παρακολουθούν καθόλου τηλεόραση) εξαιρέθηκαν από τις επόμενες ερωτήσεις για το ρόλο της ΑΡΚ.

Οι επόμενες ερωτήσεις είναι ομαδοποιημένες σε δύο ομάδες. Στην πρώτη οι ερωτήσεις αναφέρονται στην εντύπωση των συμμετεχόντων για το τι κάνει (οντολογικά) η ΑΡΚ. Η εκφώνηση ήταν «Από ό,τι γνωρίζετε, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου...» και ακολουθούσαν εννέα δράσεις για καθεμιά από τις οποίες ο συμμετέχων είχε την επιλογή μεταξύ «ναι», «όχι» και «δεν γνωρίζω».

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα. Τα ποσοστά είναι έγκυρα επί συνόλου 413 συμμετεχόντων (όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, οι υπόλοιποι δεν ρωτήθηκαν διότι είτε δήλωσαν ότι δεν παρακολουθούν καθόλου τηλεόραση, είτε δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν κάτι για την ΑΡΚ).

Από ό,τι γνωρίζετε, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου...	Ναι	Όχι	Δεν γνωρίζω
αδειοδοτεί τηλεοπτικά κανάλια	58.4	11.9	29.8
καθορίζει την οικογενειακή ζώνη	74.6	10.2	15.3
προσπαθεί να περιορίσει την προβολή βίας στην τηλεόραση	67.3	16.0	16.7
προσπαθεί να περιορίσει την προβολή της εγκληματικότητας στην τηλεόραση	63.4	17.7	18.9
προσπαθεί να περιορίσει την προβολή ρατσισμού και ξενοφοβίας στην τηλεόραση	60.8	17.9	21.3
προσπαθεί να περιορίσει την προβολή φανατισμού στην τηλεόραση	60.3	19.4	20.3
διερευνά (αυτεπάγγελτα ή μετά από καταγγελίες του κοινού) ακατάλληλο τηλεοπτικό περιεχόμενο	69.5	15.3	15.3
επιβάλλει κυρώσεις σε τηλεοπτικά κανάλια	62.7	16.2	21.1
επιμορφώνει τους δημοσιογράφους	22.5	24.9	52.5

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και στην επόμενη γραφική παράσταση.

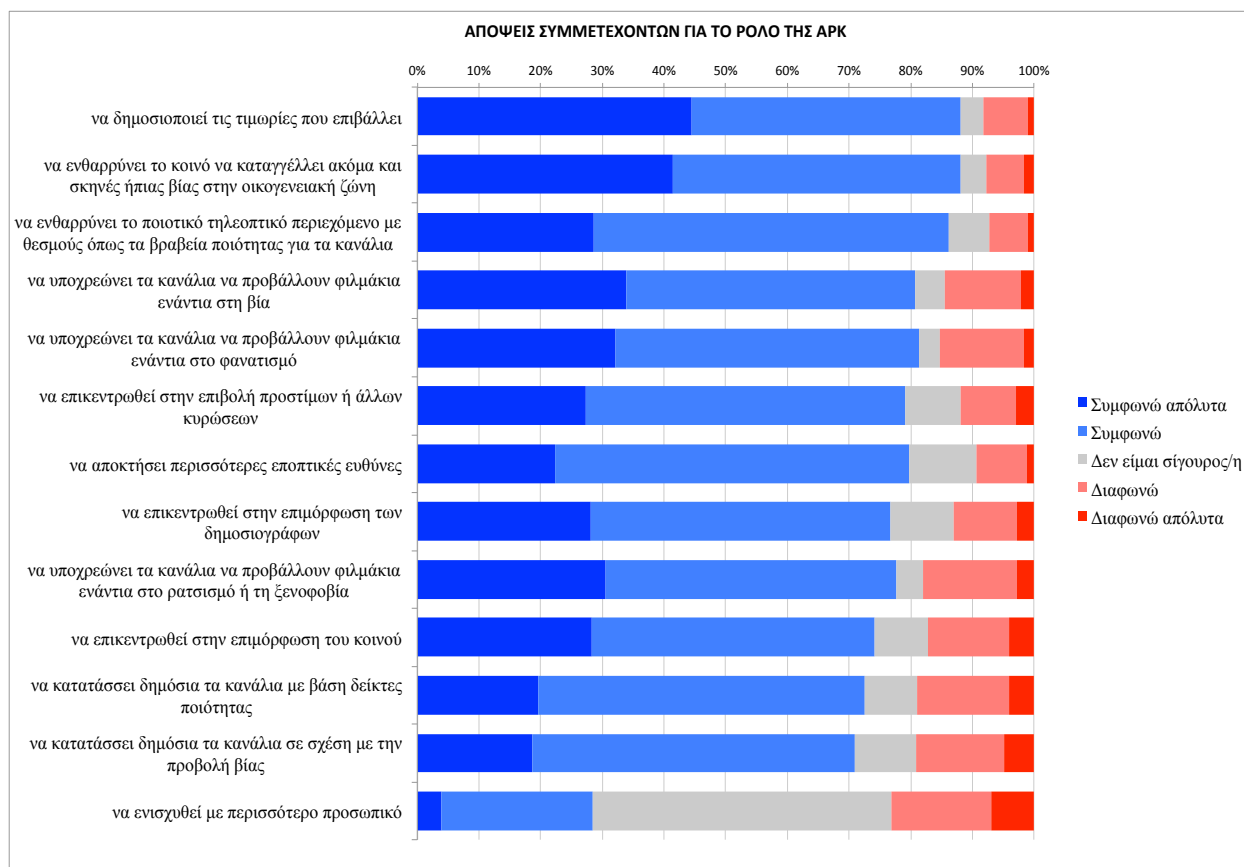
Το ποσοστό των συμμετεχόντων που πιστεύουν ότι η ΑΡΚ ενεργεί με τους πιο πάνω τρόπους είναι γενικά μεταξύ 60-70%, με εξαίρεση την επιμόρφωση των δημοσιογράφων, δράση για την οποία μόνο γύρω στο 20% των ερωτηθέντων έδωσαν θετική απάντηση. Το υπόλοιπο ποσοστό σε κάθε ερώτηση είναι περίπου εξίσου μοιρασμένο στις απαντήσεις «όχι» και «δεν γνωρίζω», και πάλι με εξαίρεση την επιμόρφωση των δημοσιογράφων για την οποία περισσότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες δηλώνουν άγνοια. Τα ψηλά και περίπου ίσα ποσοστά που συγκεντρώνουν οι πιο πάνω δράσεις δείχνουν ότι το κοινό που γνωρίζει για την ύπαρξη της ΑΡΚ είναι ενήμερο για τους διάφορους ρόλους της. Τα χαμηλότερα ποσοστά στην επιμόρφωση των δημοσιογράφων πρέπει φυσιολογικά να οφείλονται στο ότι αυτή η δράση δεν γίνεται τόσο εύκολα γνωστή το ευρύ κοινό, αν και όταν συμβαίνει.

Μια δεύτερη ομάδα ερωτήσεων αναφέρεται στην άποψη των συμμετεχόντων για το τι πρέπει κάνει η ΑΡΚ. Η εκφώνηση ήταν «πέστε μου κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με καθεμία από τις πιο κάτω δηλώσεις που αναφέρονται στο ρόλο που πρέπει κατά την άποψή σας να παίζει η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου» και ακολουθούσαν δεκατρείς δράσεις και για καθεμία από τις οποίες ο συμμετέχων μπορούσε να επιλέξει μεταξύ των επιλογών απάντησης «συμφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ», «δεν είμαι σίγουρος/η», «διαφωνώ» και «διαφωνώ απόλυτα». Οι απαντήσεις είναι κατανομημένες ως εξής (τα ποσοστά είναι έγκυρα επί συνόλου 413 συμμετεχόντων):

Η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου θα πρέπει...	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Δεν είμαι σίγουρος/η	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα
να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση των δημοσιογράφων	28.1	48.7	10.2	10.4	2.7
να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση του κοινού	28.3	45.8	8.7	13.1	4.1
να επικεντρωθεί στην επιβολή προστίμων ή άλλων κυρώσεων	27.4	51.8	9.0	9.0	2.9
να δημοσιοποιεί τις τιμωρίες που επιβάλλει	44.6	43.6	3.6	7.3	1.0

Η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου θα πρέπει...	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Δεν είμαι σίγουρος/η	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα
να ενθαρρύνει το κοινό να καταγγέλλει ακόμα και σκηνές ήπιας βίας στην οικογενειακή ζώνη	41.4	46.7	4.1	6.1	1.7
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στη βία	33.9	46.7	4.8	12.3	2.2
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στο ρατσισμό ή τη ξενοφοβία	30.5	47.2	4.4	15.3	2.7
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στο φανατισμό	32.2	49.2	3.4	13.6	1.7
να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια σε σχέση με την προβολή βίας	18.6	52.3	9.9	14.3	4.8
να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια με βάση δείκτες ποιότητας	19.6	53.0	8.5	14.8	4.1
να ενθαρρύνει το ποιοτικό τηλεοπτικό περιεχόμενο με θεσμούς όπως τα βραβεία ποιότητας για τα κανάλια	28.6	57.6	6.5	6.3	1.0
να ενισχυθεί με περισσότερο προσωπικό	3.9	24.5	48.4	16.2	7.0
να αποκτήσει περισσότερες εποπτικές ευθύνες	22.3	57.4	10.9	8.2	1.2

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και στην επόμενη γραφική παράσταση, στην οποία οι ερωτήσεις εμφανίζονται με φθίνουσα σειρά μέσου όρου συμφωνίας.²⁴

²⁴ Η κλίμακα που χρησιμοποιήθηκε ήταν: συμφωνώ απόλυτα = 5, συμφωνώ = 4, δεν είμαι σίγουρος/η = 3, διαφωνώ = 2, και διαφωνώ απόλυτα = 1. Ο αριθμητικός μέσος για κάθε δράση δεν παρουσιάζεται στην αναφορά διότι δεν έχει ουσιαστικό νόημα. Εδώ χρησιμοποιείται για να δοθεί μια λογική φθίνουσα σειρά.

Μια πρώτη παρατήρηση είναι ότι υπάρχει γενική συμφωνία, με συνολικό ποσοστό ερωτηθέντων που συμφωνούν απόλυτα ή συμφωνούν πάνω από 70%, στο ότι η APK θα πρέπει να παίξει όλους τους αναφερόμενους ρόλους. Εξαίρεση αποτελεί η ανάγκη για ενίσχυση της APK με περισσότερο προσωπικό, για την οποία οι απόψεις είναι διστάμενες. Ισχυρότερη συμφωνία υπάρχει για τον κατασταλτικό ρόλο της APK, αφού στις πρώτες δύο ερωτήσεις όχι μόνο το συνολικό ποσοστό όσων συμφωνούν απόλυτα ή συμφωνούν πλησιάζει το 90%, αλλά και η κατηγορία «συμφωνώ απόλυτα» από μόνη της συγκεντρώνει ποσοστό πάνω από 40%. Το κοινό (όσοι γνωρίζουν κάτι για την APK) φαίνεται να πιστεύει έντονα ότι η APK θα πρέπει να δημοσιοποιεί τις κυρώσεις που επιβάλλει και να ενθαρρύνει την καταγγελία ακόμα και της ήπιας βίας στην οικογενειακή ζώνη. Πάντως, και οι υπόλοιπες ερωτήσεις, είτε αναφέρονται σε κατασταλτικό ρόλο είτε όχι, έχουν πολύ ψηλά ποσοστά, οπότε δεν πρέπει να παρασυρόμαστε στο συμπέρασμα ότι οι ερωτηθέντες έχουν κάνει σαφή διάκριση ή έθεσαν ξεκάθαρες προτεραιότητες.

Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν επίσης κατά πόσο έχουν οι ίδιοι ενεργήσει με ορισμένους τρόπους και συγκεκριμένα αν κατά τους τελευταίους 6 μήνες, έχουν υποβάλει κάποιο παράπονο στην APK (τηλεφωνικά, γραπτώς, μέσω e-mail, ιστοσελίδας, Facebook, ή με προσωπική επίσκεψη). Τα αποτελέσματα φαίνονται στον επόμενο πίνακα:

Κατά τους τελευταίους 6 μήνες, έχετε υποβάλει κάποιο παράπονο στην APK [...];	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
Ποτέ	406	40.6	98.3
1-2 φορές	4	.4	1.0
3-6 φορές	1	.1	.2
7-12 φορές	2	.2	.5
13-24 φορές	0	0	0
Πάνω από 24 φορές	0	0	0
Άγνωστες	587	58.7	
Σύνολο	1000	100.0	100.0

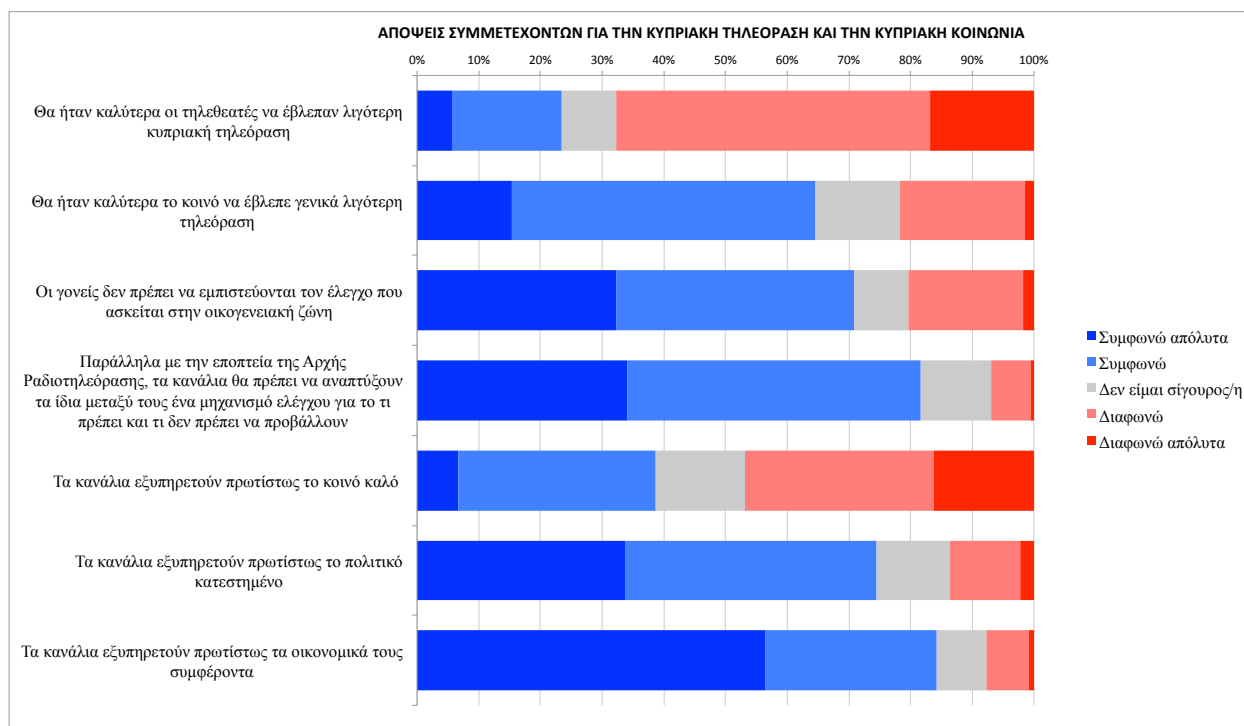
Ο πίνακας δείχνει ότι ελάχιστοι συμμετέχοντες έχουν προβεί σε κάποια από τις αναφερόμενες ενέργειες. Υπενθυμίζεται ότι τα ποσοστά είναι έγκυρα επί συνόλου 413 συμμετεχόντων (όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, οι υπόλοιποι δεν ρωτήθηκαν διότι είτε δήλωσαν ότι δεν παρακολουθούν καθόλου τηλεόραση, είτε δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν κάτι για την APK).

6.2.5. Απόψεις για την Κυπριακή Τηλεόραση και την Κυπριακή Κοινωνία

Στη συνέχεια, διερευνήθηκαν οι απόψεις των συμμετεχόντων για διάφορα θέματα που είναι άμεσα ή έμμεσα συνδεδεμένα με το αντικείμενο της έρευνας. Η εκφώνηση ήταν: «Θα σας διαβάσω μερικές δηλώσεις για την κυπριακή τηλεόραση και την κυπριακή κοινωνία γενικότερα και θα ήθελα να μου πείτε κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με καθεμία από αυτές» και τα αποτελέσματα έχουν ως εξής (τα ποσοστά στα φατνία είναι έγκυρα σε σύνολο 1000 συμμετεχόντων).

Δηλώσεις:	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Δεν είμαι σίγουρος/η	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα
Θα ήταν καλύτερα οι τηλεθεατές να έβλεπαν λιγότερη κυπριακή τηλεόραση	5.7	17.8	8.8	50.9	16.8
Θα ήταν καλύτερα το κοινό να έβλεπε γενικά λιγότερη τηλεόραση	15.3	49.3	13.7	20.2	1.5
Οι γονείς δεν πρέπει να εμπιστεύονται τον έλεγχο που ασκείται στην οικογενειακή ζώνη	32.2	38.6	8.8	18.7	1.7
Παράλληλα με την εποπτεία της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης, τα κανάλια θα πρέπει να αναπτύξουν τα ίδια μεταξύ τους ένα μηχανισμό ελέγχου για το τι πρέπει και τι δεν πρέπει να προβάλλουν	34.1	47.6	11.3	6.4	0.6
Τα κανάλια εξυπηρετούν πρωτίστως το κοινό καλό	6.6	32.0	14.5	30.7	16.2
Τα κανάλια εξυπηρετούν πρωτίστως το πολιτικό κατεστημένο	33.8	40.6	12.0	11.4	2.2
Τα κανάλια εξυπηρετούν πρωτίστως τα οικονομικά τους συμφέροντα	56.5	27.7	8.1	6.8	0.9

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και στην επόμενη γραφική παράσταση:

Η σημαντική διαφορά στις απαντήσεις στις πρώτες δύο δηλώσεις είναι τουλάχιστον κολακευτική για την κυπριακή τηλεόραση. Ενώ μόνο περίπου 1 στα 4 άτομα συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα ότι οι τηλεθεατές θα ήταν καλύτερα να έβλεπαν λιγότερη κυπριακή τηλεόραση, το αντίστοιχο ποσοστό για την παρακολούθηση τηλεόρασης γενικά είναι γύρω στο 65%.

Τα αποτελέσματα για την τρίτη δήλωση ίσως να δημιουργούν προβληματισμό για την εμπιστοσύνη που έχουν οι πολίτες προς την ΑΡΚ στο θέμα του καθορισμού της οικογενειακής ζώνης: πάνω από 7 στους 10 πιστεύουν ότι οι γονείς δεν πρέπει να εμπιστεύονται τον ασκούμενο έλεγχο.

Οι συμμετέχοντες συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό πάνω από 80% ότι τα κανάλια θα πρέπει να αναπτύξουν τα ίδια μεταξύ τους ένα μηχανισμό ελέγχου για το τι πρέπει και τι δεν πρέπει να προβάλλουν.

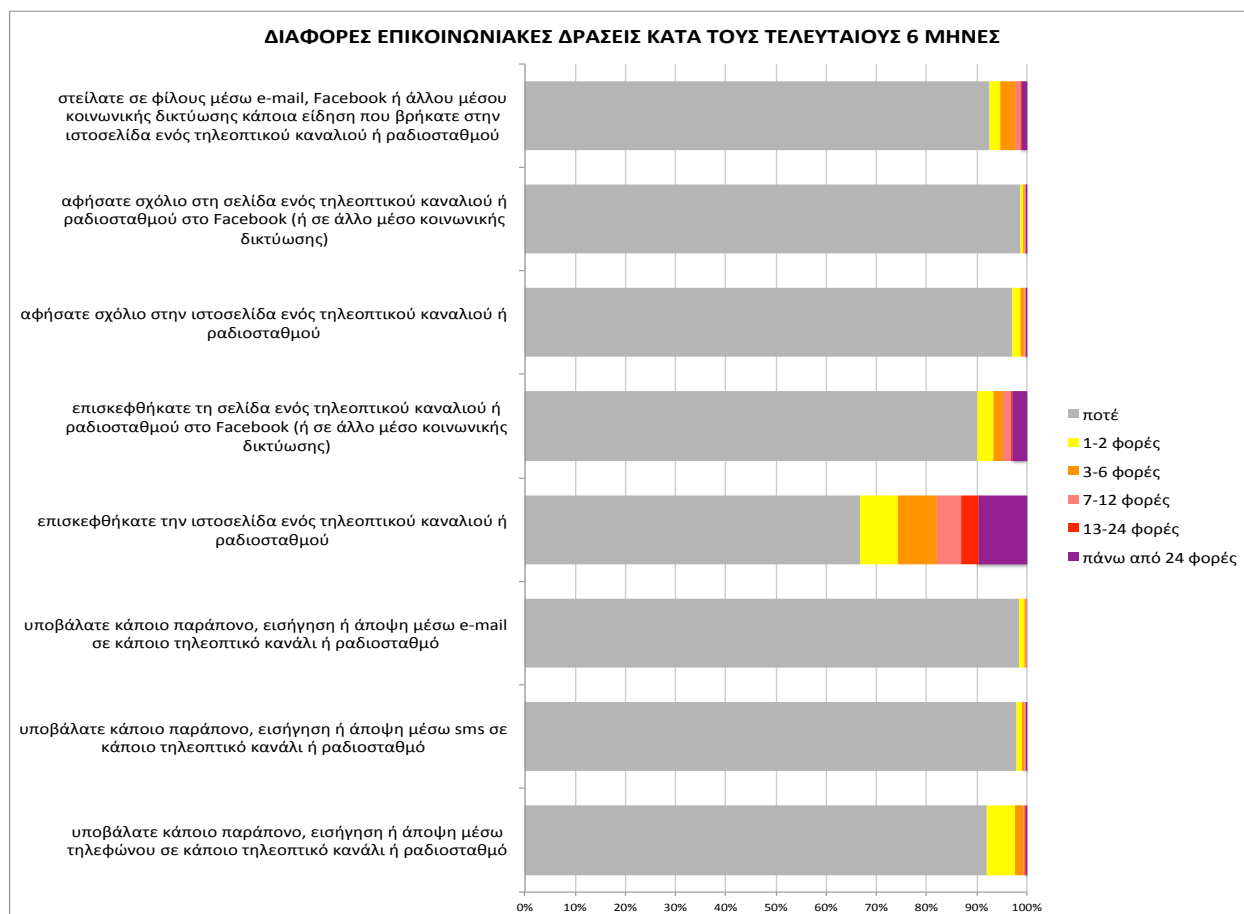
Τέλος, οι τρεις τελευταίες δηλώσεις έχουν πρώτιστα κοινωνιολογικό ενδιαφέρον. Η άποψη ότι τα κανάλια εξυπηρετούν το κοινό καλό φαίνεται να μην υιοθετείται από το μισό περίπου πληθυσμό. Αντίθετα η συντριπτική πλειοψηφία πιστεύει ότι τα κανάλια εξυπηρετούν πρωτίστως το πολιτικό κατεστημένο και τα οικονομικά τους συμφέροντα (γύρω στο 75% και 85% αντίστοιχα συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα ότι αυτό ισχύει). Συμψηφίζοντας αυτά τα αποτελέσματα, δημιουργείται μια όχι και τόσο ευνοϊκή εικόνα για τα κυπριακά κανάλια.

6.2.6. Άλλες Συμπεριφορές

Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν επίσης και σχετικά με τη δική τους επικοινωνιακή συμπεριφορά σε σχέση με τα μέσα ενημέρωσης και συγκεκριμένα αν και πόσες φορές κατά τους έξι μήνες που προηγήθηκαν της μέτρησης έκαναν καθεμιά από τις δράσεις που εμφανίζονται στον επόμενο πίνακα. Τα ποσοστά είναι έγκυρα επί συνόλου 1000 συμμετεχόντων.

Κατά τους τελευταίους ΕΞΙ μήνες, περίπου πόσες φορές...	ποτέ	1-2 φορές	3-6 φορές	7-12 φορές	13-24 φορές	πάνω από 24 φορές
υποβάλατε κάποιο παράπονο, εισήγηση ή άποψη μέσω <u>τηλεφώνου</u> σε κάποιο τηλεοπτικό κανάλι ή ραδιοσταθμό	92.0	5.5	1.8	.3	.2	.2
υποβάλατε κάποιο παράπονο, εισήγηση ή άποψη μέσω <u>sms</u> σε κάποιο τηλεοπτικό κανάλι ή ραδιοσταθμό	97.8	1.3	.5	.1	.2	.1
υποβάλατε κάποιο παράπονο, εισήγηση ή άποψη μέσω <u>e-mail</u> σε κάποιο τηλεοπτικό κανάλι ή ραδιοσταθμό	98.4	1.2	.3	.1	0	0
επισκεφθήκατε την ιστοσελίδα ενός τηλεοπτικού καναλιού ή ραδιοσταθμού	66.8	7.5	7.8	4.8	3.4	9.7
επισκεφθήκατε τη σελίδα ενός τηλεοπτικού καναλιού ή ραδιοσταθμού στο Facebook (ή σε άλλο μέσο κοινωνικής δικτύωσης)	90.1	3.1	2.1	1.4	.5	2.8
αφήσατε σχόλιο στην ιστοσελίδα ενός τηλεοπτικού καναλιού ή ραδιοσταθμού	97.2	1.5	.8	.2	.1	.2
αφήσατε σχόλιο στη σελίδα ενός τηλεοπτικού καναλιού ή ραδιοσταθμού στο Facebook (ή σε άλλο μέσο κοινωνικής δικτύωσης)	98.7	.5	.4	.1	.1	.2
στείλατε σε φίλους μέσω e-mail, Facebook ή άλλου μέσου κοινωνικής δικτύωσης κάποια είδηση που βρήκατε στην ιστοσελίδα ενός τηλεοπτικού καναλιού ή ραδιοσταθμού	92.4	2.4	2.9	1.0	.3	1.0

Τα πιο πάνω αποτελέσματα παρουσιάζονται και στην επόμενη γραφική παράσταση:

Όπως φαίνεται πιο πάνω, οι πολίτες δε συμμετέχουν στην σχετιζόμενη με τα μέσα επικοινωνιακή πραγματικότητα με τους αναφερόμενους τρόπους. Εξάιρεση αποτελεί η επίσκεψη σε ιστοσελίδες τηλεοπτικών καναλιών ή ραδιοσταθμών, κάτι που κάνει σε διάφορες συχνότητες περίπου το 1/3 του πληθυσμού.

6.2.7. Έκθεση Παιδιών στη Νυκτερινή Ζώνη

Τέλος, η τηλεφωνική έρευνα ασχολήθηκε με το ερώτημα της παρακολούθησης προγραμμάτων νυκτερινής ζώνης (μετά τις 2100 τις καθημερινές και μετά τις 2200 τα Σαββατοκύριακα) από παιδιά ηλικίας κάτω των 12 ετών. Όσοι συμμετέχοντες είχαν δηλώσει στα δημογραφικά ότι στο σπίτι τους ζει έστω και ένα παιδί ηλικίας κάτω των 12 ετών ρωτήθηκαν και την εξής ερώτηση: «Αυτά τα παιδιά (ηλικίας κάτω των 12 που ζουν στο σπίτι σας) βλέπουν τηλεόραση μετά τις 9 μ.μ. τις καθημερινές ή τις 10 μ.μ. τα Σαββατοκύριακα;» Τα αποτελέσματα είναι τα εξής:

Αυτά τα παιδιά (ηλικίας κάτω των 12 που ζουν στο σπίτι σας) βλέπουν τηλεόραση μετά τις 9 μ.μ. τις καθημερινές ή τις 10 μ.μ. τα Σαββατοκύριακα;	Συχνότητα	%	Έγκυρο %
Καθημερινά ή σχεδόν καθημερινά	28	2.8	14.6
Μερικές φορές την εβδομάδα	35	3.5	18.2
Μερικές φορές το μήνα	23	2.3	12.0
Μερικές φορές το χρόνο	16	1.6	8.3
Σχεδόν ποτέ	31	3.1	16.1
Ποτέ	59	5.9	30.7
Άγνωστες	808	80.8	
Σύνολο	1000	100.0	100.0

Τα πιο πάνω αποτελέσματα δείχνουν ότι σημαντικό ποσοστό των παιδιών κάτω των 12 παρακολουθούν τηλεόραση σε ώρες με θάναμα που μπορεί να είναι ακατάλληλο για την ηλικία τους (βλέπε και την κατανομή των σκηνών βίας και εγκληματικότητας στις ωριαίες ζώνες του εικοσιτετράωρου στην ποσοτική ανάλυση περιεχομένου – Κεφάλαιο 4). Σημειώνεται ότι οι άγνωστες τιμές αντιστοιχούν στους 808 συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι στο σπίτι τους δεν ζει έστω και ένα παιδί ηλικίας κάτω των 12 ετών.

6.3. Συσχετίσεις μεταξύ Μεταβλητών Κύριου Ενδιαφέροντος

Στη συνέχεια παρουσιάζονται δύο σειρές αναλύσεων συσχέτισης. Στην πρώτη εξετάζεται κατά πόσο οι απόψεις των συμμετεχόντων για το περιεχόμενο των προγραμμάτων της κυπριακής τηλεόρασης επηρεάζονται από τη συχνότητα παρακολούθησης διάφορων προγραμμάτων και στη δεύτερη κατά πόσο οι απόψεις των συμμετεχόντων για το ρόλο της ΑΡΚ επηρεάζονται από τις απόψεις τους για το περιεχόμενο των προγραμμάτων. Εξετάζονται επίσης οι σχέσεις των μεταβλητών αυτών με διάφορα δημογραφικά χαρακτηριστικά.

Στις περισσότερες συσχετίσεις χρησιμοποιείται ο συντελεστής συσχέτισης r του Pearson, ο οποίος είναι τυποποιημένος και κυμαίνεται από -1.00 μέχρι $+1.00$. Όσο πιο θετική είναι η τιμή αυτού του συντελεστή, τόσο πιο έντονα θετική είναι η σχέση και όσο πιο αρνητική, τόσο πιο έντονα αρνητική είναι η σχέση. Γενικά, για ατομικά δεδομένα όπως αυτά της παρούσας ανάλυσης, οποιαδήποτε σχέση μεγαλύτερη του $.50$ (ή μικρότερη του $-.50$) μπορεί να θεωρείται πολύ ισχυρή, μεταξύ $.25$ και $.49$ (ή $-.25$ και $-.49$) ισχυρή, μεταξύ $.10$ και $.24$ (ή $-.10$ και $-.24$) μέτριας έντασης, και μεταξύ $.00$ και $.09$ (ή $.00$ και $-.09$) ασθενής. Σχέσεις πολύ κοντά στο μηδέν θεωρούνται αμελητέες.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, αντί του συντελεστή r του Pearson χρησιμοποιείται ένα άλλο μέτρο συσχέτισης, η διαφορά μέσων. Αυτό είναι απαραίτητο αν η μία εκ των δύο μεταβλητών είναι δυαδική. Η διαφορά μέσων είναι ουσιαστικά η διαφορά των μέσων τιμών των δύο ομάδων που ορίζονται από τη δυαδική κωδικοποίηση. Αυτό συμβαίνει με τις μεταβλητές «Φύλο», «Παιδιά 12-18» και «Παιδιά <12». Αντίστοιχα, η αναφερόμενη διαφορά είναι μεταξύ των μέσων τιμών αντρών vs γυναικών, ατόμων στων οποίων το νοικοκυριό ζουν παιδιά 12-18 vs ατόμων στων οποίων το νοικοκυριό δεν ζουν παιδιά 12-18 και ατόμων στων οποίων το νοικοκυριό ζουν παιδιά κάτω των 12 ετών vs ατόμων στων οποίων το νοικοκυριό δεν ζουν παιδιά κάτω των 12 ετών.

Στα αποτελέσματα αναφέρεται για κάθε σχέση και η *στατιστική σημαντικότητα* η οποία παριστάνεται με το μέγεθος p το οποίο δίνει την πιθανότητα να κάνει κανείς λάθος αν δεχτεί ότι μια σχέση που παρατηρήθηκε στο δείγμα υπάρχει στον πληθυσμό. Επειδή οι διεθνείς στατιστικές συμβάσεις απαιτούν πιθανότητες λάθους μικρότερες του 5%, θεωρούνται αποδεκτές («στατιστικά σημαντικές») μόνο σχέσεις με $p < 0.05$ (δηλαδή με πιθανότητα λάθους μικρότερη από 5/100), ενώ είναι προτιμητέες σχέσεις με $p < 0.01$ (δηλαδή με πιθανότητα λάθους μικρότερη από 1/100). Στους πίνακες που ακολουθούν, αν η τιμή του p για μια σχέση είναι μικρότερη του 0.05, τότε ο συντελεστής συσχέτισης (ή η διαφορά μέσων) συνοδεύεται από ένα αστερίσκο στατιστικής σημαντικότητας (*) και αν η τιμή του p είναι μικρότερη του 0.01, τότε ο συντελεστής (ή η διαφορά) συνοδεύεται από δύο αστερίσκους στατιστικής σημαντικότητας (**). Όσες σχέσεις παραμένουν χωρίς αστερίσκους στατιστικής σημαντικότητας έχουν πιθανότητα να μην ισχύουν στον πληθυσμό μεγαλύτερη του 5% και έτσι θεωρούνται ανύπαρκτες.

6.3.1. Συσχετίσεις μεταξύ Απόψεων για το Τηλεοπτικό Περιεχόμενο και Άλλων Μεταβλητών

Με την πρώτη σειρά συσχετίσεων εξετάζεται κατά πόσο οι απόψεις των συμμετεχόντων για το τηλεοπτικό περιεχόμενο (αν θεωρούν αποδεκτό το βαθμό προβολής διάφορων στοιχείων) είναι συσχετισμένη με (α) το συνολικό χρόνο παρακολούθησης τηλεόρασης του κάθε συμμετέχοντος την εβδομάδα, (β) το είδους των προγραμμάτων που παρακολουθεί ο κάθε συμμετέχων και (γ) διάφορα δημογραφικά στοιχεία.

Αρχίζοντας με το συνολικό χρόνο παρακολούθησης (ώρες την εβδομάδα) παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα τα αποτελέσματα 11 συσχετίσεων για την άποψη των συμμετεχόντων σε καθεμία από τις 11 κατηγορίες περιεχομένου για τις οποίες ζητήθηκε η αξιολογική τους κρίση (κατά πόσο θεωρούν αποδεκτό το βαθμό προβολής των στοιχείων αυτών). Οι στατιστικά σημαντικές σχέσεις σημειώνονται με τους αστερίσκους στατιστικής σημαντικότητας όπως εξηγήθηκε πιο πάνω. Υπενθυμίζεται ότι οι σχέσεις που δε σημειώνονται ως στατιστικά σημαντικές θεωρούνται ανύπαρκτες στον πληθυσμό.

Βαθμός στον οποίο θεωρείται απαράδεκτη η προβολή...	Παρακολούθηση τηλεόρασης (ώρες την εβδομάδα) (Pearson's r)
φυσικής βίας	-0.042
ψυχικής βίας	-0.04
ανθρώπινου πόνου ή αγωνίας	-.084**
εγκληματικών ενεργειών	-.072*
νεανικής παραβατικότητας	0.011
σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τις γυναίκες	-.101**
σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τους ομοφυλόφιλους	-0.038
σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τους αλλοδαπούς	0.02
σκηνών ή αναφορών αθλητικού φανατισμού	-0.022
σκηνών ή αναφορών πολιτικού φανατισμού	0.03
σκηνών ή αναφορών θρησκευτικού φανατισμού	-0.018

Στον πίνακα εμφανίζονται τρεις στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις οι οποίες ερμηνεύονται ως εξής: (α) όσο περισσότερες ώρες την εβδομάδα παρακολουθεί κάποιος τηλεόραση, τόσο ελαφρώς λιγότερο απαράδεκτο (πιο αποδεκτό) θεωρεί το βαθμό προβολής ανθρώπινου πόνου ή αγωνίας, (β) όσο περισσότερες ώρες την εβδομάδα παρακολουθεί κάποιος τηλεόραση, τόσο ελαφρώς λιγότερο απαράδεκτο (πιο αποδεκτό) θεωρεί το βαθμό προβολής εγκληματικών ενεργειών και (γ) όσο περισσότερες ώρες την εβδομάδα παρακολουθεί κάποιος τηλεόραση, τόσο ελαφρώς λιγότερο απαράδεκτο (πιο αποδεκτό) θεωρεί το βαθμό προβολής σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τις γυναίκες. Στο βαθμό που αυτές οι τρεις συσχετίσεις αντιπροσωπεύουν τη γενική «ευαισθησία» των τηλεθεατών στα αναφερόμενα στοιχεία, φαίνεται ότι οι πιο «φανατικοί» τηλεθεατές θεωρούν λιγότερο απαράδεκτο το βαθμό προβολής αυτών των στοιχείων, κάτι που ίσως να οφείλεται στη γενικότερη στάση τους προς την τηλεόραση. Πάντως, δεδομένου ότι οι υπόλοιπες συσχετίσεις είναι αμελητέες, το γενικό συμπέρασμα είναι ότι οι κρίσεις των τηλεθεατών για το βαθμό προβολής των διάφορων στοιχείων δεν επηρεάζονται σημαντικά από τη συνολική διάρκεια παρακολούθησης τηλεόρασης.

Η απουσία περισσότερων συσχετίσεων στην πιο πάνω ανάλυση οδηγεί στο ερώτημα κατά πόσο το είδος θεάματος (και όχι απλά ο συνολικός χρόνος παρακολούθησης την εβδομάδα) μπορεί να εξηγήσει καλύτερα τις αξιολογικές κρίσεις των τηλεθεατών για το βαθμό προβολής των εν λόγω στοιχείων. Το ερώτημα αυτό διερευνήθηκε με μια σειρά συσχετίσεων οι οποίες παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα (όλοι οι συντελεστές είναι r του Pearson):

Συχνότητα παρακολούθησης... → Βαθμός στον οποίο θεωρείται απαράδεκτη η προβολή... ↓	κινηματογραφικές ταινίες	σειρές κυπριακής παραγωγής	σειρές ελλαδικής παραγωγής	σειρές άλλης παραγωγής	δελτία ειδήσεων	πολιτικές συζητήσεις	ντοκιμαντέρ	αθλητικά προγράμματα ή ζωντανούς αγώνες	τηλεπαχνίδια γνώσεων ή ικανοτήτων	προγράμματα κοινωνικο-πολιτικής σάτιρας	ζωντανά προγράμματα κοινωνικού περιεχομένου
φυσικής βίας	0.032	-0.027	0.014	0.023	-0.017	-0.012	.066*	-.087**	0.022	0.032	0.015
ψυχικής βίας	0.057	-0.057	0.035	0.017	-0.007	0.005	.079*	-.081*	0.004	0.026	0.011
ανθρώπινου πόνου ή αγωνίας	0.028	-0.003	0.007	0.012	-0.019	0.029	.092**	-0.051	.106**	0.039	0.031
εγκληματικών ενεργειών	.074*	-0.01	0.011	0.037	-0.022	0.016	.108**	-0.023	0.02	0.025	-0.012
νεανικής παραβατικότητας	0.057	0.038	0.063	0.046	0.012	-0.007	.086**	-0.013	.098**	0.02	.091**
σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τις γυναίκες	-0.013	-0.039	0.008	0.02	-.112**	-.085*	0.04	-.098**	0.017	0.007	-0.016
σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τους ομοφυλόφιλους	-0.027	0.001	-0.005	0.013	-.097**	-0.04	-0.058	-0.046	0.018	-0.051	-0.039
σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τους αλλοδαπούς	0.012	0.025	-0.016	0.035	-0.058	-0.045	0.002	-0.06	0.053	-0.009	0.002

Συχνότητα παρακολούθησης... → Βαθμός στον οποίο θεωρείται απαράδεκτη η προβολή... ↓	κινηματογραφικές ταινίες	σειρές κυπριακής παραγωγής	σειρές ελλαδικής παραγωγής	σειρές άλλης παραγωγής	δελτία ειδήσεων	πολιτικές συζητήσεις	ντοκιμαντέρ	αθλητικά προγράμματα ή ζωντανούς αγώνες	τηλεπαιχνίδια γνώσεων ή ικανοτήτων	προγράμματα κοινωνικο-πολιτικής σάτιρας	ζωντανά προγράμματα κοινωνικού περιεχομένου
σκηνών ή αναφορών αθλητικού φανατισμού	-0.018	-0.003	-0.016	-0.044	-0.027	0.001	.125**	0.026	.076*	0.001	0.01
σκηνών ή αναφορών πολιτικού φανατισμού	0.013	0.003	-0.005	-0.008	-0.028	0.03	.106**	0.037	.084*	0.011	0.049
σκηνών ή αναφορών θρησκευτικού φανατισμού	0.015	-0.039	-0.03	0.041	-0.049	-0.061	0.043	0.016	0.032	-0.063	-0.026

Από τον πιο πάνω πίνακα, δεν προκύπτει κάποιο γενικό συμπέρασμα. Ορισμένες σχέσεις που ίσως να θεωρούνται αναμενόμενες εμφανίζονται αμελητέες, ενώ άλλες εμφανίζονται απροσδόκητα στατιστικά σημαντικές. Για παράδειγμα, φαίνεται ότι όσο περισσότερα ντοκιμαντέρ παρακολουθεί κάποιος, τόσο ελαφρώς μέχρι μετρίως περισσότερο απαράδεκτο θεωρεί το βαθμό προβολής φυσικής βίας, ψυχικής βίας, ανθρώπινου πόνου ή αγωνίας, εγκληματικών ενεργειών, νεανικής παραβατικότητας και σκηνών ή αναφορών αθλητικού και πολιτικού φανατισμού. Επίσης, φαίνεται ότι όσο περισσότερο παρακολουθεί κάποιος δελτία ειδήσεων, τόσο ελαφρώς μέχρι μετρίως πιο αποδεκτό θεωρεί το βαθμό προβολής σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τις γυναίκες και τους ομοφυλόφιλους καθώς και ότι όσο περισσότερο παρακολουθεί κάποιος πολιτικές συζητήσεις, τόσο ελαφρώς μέχρι μετρίως πιο αποδεκτό θεωρεί το βαθμό προβολής σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τις γυναίκες.

Ορισμένες από τις σχέσεις μπορούν πάντως να εξηγηθούν πιο εύλογα. Οι τηλεθεατές που παρακολουθούν περισσότερο αθλητικά προγράμματα ή ζωντανούς αγώνες φαίνεται να είναι λιγότερο επικριτικοί για το βαθμό προβολής φυσικής και ψυχικής βίας και σεξιστικών σκηνών ή αναφορών. Αυτό είναι λογικό, αφού οι εν λόγω τηλεθεατές είναι ως επί το πλείστον άντρες οι οποίοι είναι λιγότερο ευαισθητοποιημένοι σε θέματα βίας και σεξισμού. Ανάλογη μπορεί να είναι κι η εξήγηση της επίδρασης της παρακολούθησης τηλεπαιχνιδιών γνώσεων ή ικανοτήτων η οποία φαίνεται να προκαλεί πιο επικριτικές απόψεις για την προβολή πόνου ή αγωνίας, νεανικής παραβατικότητας και σκηνών ή αναφορών αθλητικού και πολιτικού φανατισμού. Λογική φαίνεται να είναι και η αυξητική επίδραση της παρακολούθησης ζωντανών προγραμμάτων κοινωνικού περιεχομένου στο βαθμό που θεωρείται απαράδεκτη η προβολή νεανικής παραβατικότητας.

Η επίδραση διάφορων δημογραφικών χαρακτηριστικών στο βαθμό στον οποίο θεωρείται απαράδεκτη η προβολή των υπό εξέταση στοιχείων περιεχομένου εξετάστηκε με τις συσχετίσεις που παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Δημογραφικά Χαρακτηριστικά → Βαθμός στον οποίο θεωρείται απαράδεκτη η προβολή... ↓	Ηλικία (Pearson's r)	Μορφωτικό επίπεδο (Pearson's r)	Εισόδημα οικογένειας (Pearson's r)	Φύλο (Άντρας) (διαφορά μέσων)	Παιδιά 12-18 (ναι) (διαφορά μέσων)	Παιδιά <12 (ναι) (διαφορά μέσων)
φυσικής βίας	0.051	0.039	0.021	-0.198**	-0.052	-0.031
ψυχικής βίας	0.025	.076*	.077*	-0.146*	-0.156*	-0.054
ανθρώπινου πόνου ή αγωνίας	-0.021	.074*	.092**	-0.121	-0.153	-0.177*
εγκληματικών ενεργειών	0.01	0.042	0.012	-0.075	-0.076	-0.002
νεανικής παραβατικότητας	0.012	0.015	-0.037	-0.127	-0.127	0.045
σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τις γυναίκες	0.039	.081*	0.006	-0.075	0.023	-0.011
σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τους ομοφυλόφιλους	-.098**	.107**	0.056	-0.125*	-0.002	0.037
σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τους αλλοδαπούς	-0.033	0.021	0.008	-0.108	-0.145*	0.128
σκηνών ή αναφορών αθλητικού φανατισμού	0.042	-0.009	-0.003	0.001	-0.087	0.103
σκηνών ή αναφορών πολιτικού φανατισμού	-0.004	0.041	0.015	-0.119	-0.223*	0.068
σκηνών ή αναφορών θρησκευτικού φανατισμού	0.027	0.016	0.054	0.002	-0.087	0.136

Η ηλικία είναι ελαφρώς αρνητικά συσχετισμένη με το βαθμό στον οποίο θεωρείται απαράδεκτη η προβολή σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τους ομοφυλόφιλους. Αυτό είναι λογικό γιατί γενικά τα μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα, κυρίως λόγω γενιάς και όχι τόσο λόγω ηλικίας, είναι λιγότερο ευαισθητοποιημένα σε θέματα μη συμβατικής σεξουαλικότητας.

Πιο ξεκάθαρη και προς την αναμενόμενη κατεύθυνση είναι η επίδραση του μορφωτικού επιπέδου. Όσο πιο μορφωμένο είναι ένα άτομο, τόσο ελαφρώς περισσότερο πιστεύει ότι ο βαθμός στον οποίο προβάλλονται η ψυχική βία, ο ανθρώπινος πόνος ή η αγωνία, και σκηνές ή αναφορές που υποτιμούν τις γυναίκες ή τους ομοφυλόφιλους είναι απαράδεκτος. Το ίδιο συμβαίνει και με το εισόδημα (που είναι γενικά και υπό κανονικές συνθήκες συνυφασμένο με τη μόρφωση), η επίδραση του οποίου ωστόσο περιορίζεται στη ψυχική βία και τον ανθρώπινο πόνο ή αγωνία. Σε ότι αφορά στο φύλο, οι άντρες είναι λιγότερο επικριτικοί για το βαθμό προβολής φυσικής και ψυχικής βίας και σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τους ομοφυλόφιλους. Λιγότερο επικριτικοί για το βαθμό προβολής ψυχικής βίας, σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τους αλλοδαπούς και σκηνών ή αναφορών πολιτικού φανατισμού είναι και όσοι έχουν στο σπίτι τους παιδιά ηλικίας 12-18 ετών, ενώ όσοι έχουν παιδιά μικρότερα των 12 ετών είναι λιγότερο επικριτικοί για το βαθμό στον οποίο προβάλλεται ο ανθρώπινος πόνος ή η ανθρώπινη αγωνία.

6.3.2. Συσχετίσεις μεταξύ Απόψεων για το Ρόλο της APK και Άλλων Μεταβλητών

Με τη δεύτερη σειρά συσχετίσεων εξετάζεται κατά πόσο οι απόψεις των συμμετεχόντων για το ρόλο που πρέπει να παίζει η APK είναι συσχετισμένες (α) με το συνολικό χρόνο παρακολούθησης τηλεόρασης του κάθε συμμετέχοντος την εβδομάδα, (β) με τις αξιολογικές του κρίσεις για το τηλεοπτικό περιεχόμενο (αν θεωρεί αποδεκτό το βαθμό προβολής διάφορων στοιχείων) και (γ) με διάφορα δημογραφικά στοιχεία.

Αρχίζοντας με το συνολικό χρόνο παρακολούθησης τηλεόρασης (ώρες την εβδομάδα) παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα τα αποτελέσματα 13 συσχετίσεων για την άποψη των συμμετεχόντων για το ρόλο της APK. Οι στατιστικά σημαντικές σχέσεις σημειώνονται με τους αστερίσκους στατιστικής σημαντικότητας. Υπενθυμίζεται και πάλι ότι οι σχέσεις που δεν σημειώνονται ως στατιστικά σημαντικές θεωρούνται ανύπαρκτες στον πληθυσμό.

Βαθμός συμφωνίας με τη δήλωση «Η APK πρέπει...»	Παρακολούθηση τηλεόρασης (ώρες την εβδομάδα) (Pearson's r)
να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση των δημοσιογράφων	-0.089
να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση του κοινού	-0.018
να επικεντρωθεί στην επιβολή προστίμων ή άλλων κυρώσεων	0.015
να δημοσιοποιεί τις τιμωρίες που επιβάλλει	-0.055
να ενθαρρύνει το κοινό να καταγγέλλει ακόμα και σκληρές ήπιες βίας στην οικογενειακή ζώνη	-.116*
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στη βία	-0.039
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στο ρατσισμό ή τη ξеноφοβία	0.001
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στο φανατισμό	-0.021
να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια σε σχέση με την προβολή βίας	-0.047
να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια με βάση δείκτες ποιότητας	-0.076
να ενθαρρύνει το ποιοτικό τηλεοπτικό περιεχόμενο με θεσμούς όπως βραβεία ποιότητας για τα κανάλια	-.107*
να ενισχυθεί με περισσότερο προσωπικό	-0.045
να αποκτήσει περισσότερες εποπτικές ευθύνες	-0.083

Στον πίνακα εμφανίζονται δύο στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις οι οποίες ερμηνεύονται ως εξής: (α) όσο περισσότερες ώρες την εβδομάδα παρακολουθεί κάποιος τηλεόραση, τόσο ελαφρώς λιγότερο πιστεύει ότι η APK πρέπει να ενθαρρύνει το κοινό να καταγγέλλει ακόμα και σκληρές ήπιες βίας στην οικογενειακή ζώνη και (β) όσο περισσότερες ώρες την εβδομάδα παρακολουθεί κάποιος τηλεόραση, τόσο ελαφρώς λιγότερο πιστεύει ότι η APK πρέπει να ενθαρρύνει το ποιοτικό τηλεοπτικό περιεχόμενο με θεσμούς όπως τα βραβεία ποιότητας για τα κανάλια. Δεδομένου ότι οι υπόλοιπες συσχετίσεις είναι αμελητέες, το γενικό συμπέρασμα είναι ότι οι απόψεις των τηλεθεατών για το ρόλο της APK δεν επηρεάζονται σημαντικά από το χρόνο τηλεθέασης.

Στη συνέχεια εξετάζεται το ερώτημα κατά πόσο οι απόψεις των τηλεθεατών για το βαθμό προβολής διάφορων στοιχείων μπορεί να εξηγήσει καλύτερα τις απόψεις τους για το ρόλο

της APK. Το ερώτημα αυτό διερευνήθηκε με μια σειρά συσχετίσεων όπως φαίνεται στον επόμενο πίνακα (όλοι οι συντελεστές είναι r του Pearson):

Βαθμός στον οποίο θεωρείται απαράδεκτη η προβολή... → Βαθμός συμφωνίας με τη δήλωση «Η APK πρέπει...» ↓	φυσικής βίας	ψυχικής βίας	ανθρώπινου πόνου ή αγονίας	εγκληματικών ενεργειών	νεανικής παραβατικότητας	σκηनों ή αναφορών που υποτιμούν τις γυναίκες	σκηनों ή αναφορών που υποτιμούν τους ομοφυλόφιλους	σκηनों ή αναφορών που υποτιμούν τους αλλοδαπούς	σκηनों ή αναφορών αθλητικού φανατισμού	σκηनों ή αναφορών πολιτικού φανατισμού	σκηनों ή αναφορών θρησκευτικού φανατισμού
να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση των δημοσιογράφων	0.031	.143**	.120*	0.081	0.078	0.052	0.02	.121*	0.068	.157**	.169**
να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση του κοινού	0	0.062	0.062	-0.026	0.036	0.04	-0.007	0.001	.131**	0.018	0.003
να επικεντρωθεί στην επιβολή προστίμων ή άλλων κυρώσεων	.097*	.115*	0.041	0.082	0.032	0.007	0.056	0.001	0.078	.139**	0.029
να δημοσιοποιεί τις τιμωρίες που επιβάλλει	0.018	0.053	-0.022	-0.034	-0.043	0.07	0.038	0.009	0.08	0.071	-0.056
να ενθαρρύνει το κοινό να καταγγέλλει ακόμα και σκηνές ήπιας βίας στην οικογενειακή ζώνη	0.048	.121*	0.039	0.04	0.029	0.014	0.081	0.03	0.047	0.083	0.007
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στη βία	-0.084	-0.028	-0.031	-0.066	-0.068	.113*	0.067	0.055	.115*	0.025	0.014
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στο ρατσισμό ή τη ξενοφοβία	-0.067	0.004	-0.036	-0.054	-0.075	0.088	0.088	0.061	.100*	0.052	0.06
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στο φανατισμό	-0.069	-0.007	-0.039	-0.056	-0.051	0.061	0.056	0.017	.125*	0.064	0.076
να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια σε σχέση με την προβολή βίας	0.038	0.066	0.024	0.09	.117*	0.01	0.091	-0.006	0.021	0.006	.099*
να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια με βάση δείκτες ποιότητας	0.032	0.034	0.03	.106*	.112*	.107*	-0.003	-0.004	.171**	.111*	0.073
να ενθαρρύνει το ποιοτικό τηλεοπτικό περιεχόμενο με θεσμούς όπως βραβεία ποιότητας για τα κανάλια	-0.005	-0.021	-0.011	-0.014	-0.034	0.003	0.037	0.044	0.011	0.011	0.012
να ενισχυθεί με περισσότερο προσωπικό	0.043	0.031	0.001	0.043	0.064	0.018	0.07	0.057	0.053	.098*	0.059
να αποκτήσει περισσότερες εποπτικές ευθύνες	-0.024	0.054	0.092	0.04	0.086	0.034	0.037	.099*	0.089	0.087	0.078

Μια πρώτη παρατήρηση στον πιο πάνω πίνακα είναι ότι οι σχέσεις που εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικές είναι όλες θετικές (όσο πιο επικριτικός είναι κάποιος για τα διάφορα στοιχεία τηλεοπτικού περιεχομένου, τόσο πιο πολύ συμφωνεί ότι η APK θα πρέπει να παίξει τους διάφορους ρόλους που αναφέρονται). Παρατηρούμε επίσης ότι οι περισσότερες από αυτές τις σχέσεις είναι ελαφρώς πιο ισχυρές από τις σχέσεις που προέκυψαν στις προηγούμενες αναλύσεις (οι περισσότεροι συντελεστές είναι μεγαλύτεροι του 0.10, κάτι που σημαίνει ότι η σχέση που παριστάνουν είναι μέτρια, παρά ασθενής).

Πιο συγκεκριμένα, παρατηρούμε ότι η επιμόρφωση των δημοσιογράφων από την ΑΡΚ προκρίνεται περισσότερο από άτομα που πιστεύουν ότι το τηλεοπτικό περιεχόμενο περιέχει σε απαράδεκτα ψηλό βαθμό ψυχική βία, ανθρώπινο πόνο ή αγωνία, ξενοφοβία και πολιτικό ή θρησκευτικό φανατισμό. Η επιμόρφωση του κοινού προκρίνεται περισσότερο από άτομα που πιστεύουν ότι προβάλλεται περισσότερος του αποδεκτού αθλητικός φανατισμός. Η επιβολή προστίμων ή άλλων κυρώσεων βρίσκει περισσότερο σύμφωνους τους τηλεθεατές που πιστεύουν ότι η κυπριακή τηλεόραση προβάλλει υπερβολική φυσική και ψυχική βία και σκηνές ή αναφορές πολιτικού φανατισμού.

Από τις υπόλοιπες σχέσεις που εμφανίζονται ως στατιστικά σημαντικές, διακρίνεται η επίδραση πέντε μεταβλητών (που αναφέρονται στο βαθμό στον οποίο θεωρείται απαράδεκτη η προβολή εγκληματικών ενεργειών, νεανικής παραβατικότητας, σκηνών ή αναφορών που υποτιμούν τις γυναίκες και σκηνών ή αναφορών αθλητικού και πολιτικού φανατισμού) στο βαθμό συμφωνίας με τη δημόσια κατάταξη των καναλιών με βάση δείκτες ποιότητας, καθώς και η επίδραση του βαθμού στον οποίο η προβολή αθλητικού φανατισμού θεωρείται απαράδεκτη στην υποστήριξη διάφορων ρόλων της ΑΡΚ (να επιμορφώνει το κοινό, να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στη βία, το ρατσισμό ή τη ξενοφοβία και το φανατισμό και να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια με βάση δείκτες ποιότητας).

Τέλος, εξετάστηκε η επίδραση διάφορων δημογραφικών χαρακτηριστικών στο βαθμό συμφωνίας με τους προτεινόμενους ρόλους της ΑΡΚ. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα:

Δημογραφικά Χαρακτηριστικά → Βαθμός συμφωνίας με τη δήλωση «Η ΑΡΚ πρέπει...» ↓	Ηλικία (Pearson's r)	Μορφωτικό επίπεδο (Pearson's r)	Εισόδημα οικογένειας (Pearson's r)	Φύλο (Άντρας) (διαφορά μέσων)	Παιδιά 12-18 (ναι) (διαφορά μέσων)	Παιδιά <12 (ναι) (διαφορά μέσων)
να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση των δημοσιογράφων	-.117*	0.037	0.003	0.07	-0.254*	-0.245*
να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση του κοινού	-0.072	.200**	.117*	-0.099	-0.058	-0.058
να επικεντρωθεί στην επιβολή προστίμων ή άλλων κυρώσεων	-.116*	-0.095	-0.094	-0.097	0.111	0.244*
να δημοσιοποιεί τις τιμωρίες που επιβάλλει	- .220**	-0.001	-0.044	-0.338**	-0.03	-0.18
να ενθαρρύνει το κοινό να καταγγέλλει ακόμα και σκληρές ήπιες βίας στην οικογενειακή ζώνη	-.138**	0.053	0.021	-0.012	-0.034	0.015
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στη βία	-0.089	.130**	.135*	-0.066	0.03	-0.275*
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στο ρατσισμό ή τη ξενοφοβία	0.011	0.049	0.065	-0.096	-0.008	-0.171
να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στο φανατισμό	-0.082	0.052	0.062	-0.072	-0.067	-0.273*
να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια σε σχέση με την προβολή βίας	-0.089	.164**	0.092	0.01	-0.048	-0.12
να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια με βάση δείκτες ποιότητας	- .227**	0.088	0.009	-0.068	0.003	-0.111
να ενθαρρύνει το ποιοτικό τηλεοπτικό περιεχόμενο με θεσμούς όπως βραβεία ποιότητας για τα κανάλια	-.129**	0.037	0.034	0.061	-0.013	0.053
να ενισχυθεί με περισσότερο προσωπικό	0.014	0.02	0.046	-0.008	0.112	0.016
να αποκτήσει περισσότερες εποπτικές ευθύνες	-0.09	0.057	0.103	-0.058	0.055	0.085

Η ηλικία είναι μέτρια αρνητικά συσχετισμένη με το βαθμό συμφωνίας με έξι δηλώσεις (επιμόρφωση δημοσιογράφων, επιβολή προστίμων, δημοσιοποίηση τιμωριών, ενθάρρυνση καταγγελιών, δημόσια κατάταξη καναλιών με βάση δείκτες ποιότητας και θεσμοθέτηση βραβείων ποιότητας για τα κανάλια). Τα μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα, συμφωνούν λιγότερο με αυτούς τους ρόλους. Υπενθυμίζεται ωστόσο ότι ο γενικός βαθμός συμφωνίας με όλες αυτές τις δηλώσεις είναι πολύ ψηλός (βλέπε προηγούμενο μέρος αυτής της αναφοράς).

Το μορφωτικό επίπεδο παρουσιάζει μέτρια θετική συσχέτιση με τους ρόλους της ΑΡΚ που αναφέρονται στην επιμόρφωση του κοινού, την απαίτηση να προβάλλουν τα κανάλια φιλμάκια ενάντια στη βία και τη δημόσια κατάταξη των καναλιών σε σχέση με την προβολή βίας. Η συμφωνία με τους πρώτους δύο από τους τρεις αυτούς ρόλους γίνεται πιο έντονη και με την αύξηση του εισοδήματος.

Σε σχέση με το φύλο, παρατηρείται μια αισθητά ισχυρότερη τάση ανάμεσα στις γυναίκες να συμφωνούν ότι η ΑΡΚ πρέπει να δημοσιοποιεί τις τιμωρίες που επιβάλλει.

Τέλος, η παρουσία παιδιών στο νοικοκυριό δημιουργεί την τάση για λιγότερο έντονη υποστήριξη διάφορων ρόλων της ΑΡΚ. Άτομα που ζουν με παιδιά 12-18 συμφωνούν λιγότερο ότι η ΑΡΚ πρέπει να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση των δημοσιογράφων, ενώ άτομα που ζουν με παιδιά κάτω των 12 ετών πιστεύουν λιγότερο ότι ή ΑΡΚ πρέπει να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση των δημοσιογράφων και να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στη βία και το φανατισμό. Εξαίρεση αποτελεί το αποτέλεσμα για την επιβολή προστίμων ή άλλων κυρώσεων, κάτι που υποστηρίζουν περισσότερο άτομα που ζουν με παιδιά κάτω των 12 ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΝΟΨΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

7.1. Εισαγωγή – Μεθοδολογία

Το ερευνητικό πρόγραμμα "Βία και Εγκληματικότητα στο Τηλεοπτικό Πεδίο της Κύπρου και ο Ρόλος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου" σχεδιάστηκε και διεκπεραιώθηκε κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου 2011 - Νοεμβρίου 2013 με συνεργαζόμενους φορείς το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου και το ερευνητικό κέντρο CARDET (Centre for the Advancement of Research and Development in Educational Technology) για λογαριασμό της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (APK).

Μετά από μελέτη τοπικής και διεθνούς βιβλιογραφίας με έμφαση στην εννοιοποίηση και λειτουργικοποίηση της βίας στην τηλεόραση και ποιοτική ανάλυση περιεχομένου 20 προγραμμάτων, κατασκευάστηκε όργανο ποσοτικής μέτρησης περιεχομένου το οποίο εφαρμόστηκε για την καταγραφή περιεχομένου δείγματος 1000 προγραμμάτων (συνολικής διάρκειας 1255.92 ωρών και μέσης διάρκειας 75.36 λεπτών) που μεταδόθηκαν από το Σεπτέμβριο του 2010 μέχρι και τον Ιούνιο του 2011, επιλεγμένων με στρωματοποιημένη τυχαία δειγματοληψία, με στόχο την περιγραφική ανάλυση του περιεχομένου της κυπριακής τηλεόρασης σε σχέση με στοιχεία βίας, εγκληματικότητας, ρατσισμού, φανατισμού και φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων. Ταυτόχρονα, έγινε καταγραφή και μελέτη του περιεχομένου 771 διαφημίσεων επερχόμενου περιεχομένου (τρέιλερ). Παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν τρεις σειρές ατομικών συνεντεύξεων βάθους (με άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις) και τρεις ομάδες εστίασης (η μία με άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις και οι δύο με άτομα από το γενικό πληθυσμό) με κύριο σκοπό τη μελέτη του ρόλου της APK καθώς και τη βελτίωση του οργάνου ποσοτικής μέτρησης. Επιπρόσθετα πραγματοποιήθηκε τηλεφωνική επισκόπηση αναλογικά στρωματοποιημένου τυχαίου δείγματος 1000 ατόμων ηλικίας 18+ από το γενικό πληθυσμό με σκοπό την καταγραφή αντιλήψεων και απόψεων σχετικά με το τηλεοπτικό περιεχόμενο και το ρόλο της APK.

7.2. Τηλεοπτικό Περιεχόμενο

Για τους σκοπούς της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου 1000 προγραμμάτων, το τηλεοπτικό περιεχόμενο εννοιοποιήθηκε σε 20 στατικές κατηγορίες οι οποίες προκύπτουν από τη διασταύρωση των δύο ειδών προγράμματος (μυθοπλαστικό, πραγματικό), των δύο ειδών περιεχομένου σκηνης (πλάνα, αναφορές) και των πέντε αντικειμένων ενδιαφέροντος

της έρευνας (βία, μη βίαιη εγκληματικότητα, ρατσισμός, φανατισμός και φυσικές καταστροφές – ατυχήματα). Οι κατηγορίες αυτές λειτουργικοποιήθηκαν στο όργανο ποσοτικής μέτρησης σε 20 ενότητες οι οποίες παριστάνουν τα είδη σκηνών που έτυχαν καταγραφής, ως εξής:

E1	Μυθοπλαστική με πλάνα βίας
E2	Μυθοπλαστική με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας
E3	Μυθοπλαστική με πλάνα μη βίαιου ρατσισμού
E4	Μυθοπλαστική με πλάνα φανατισμού
E5	Μυθοπλαστική με πλάνα φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων
E6	Μυθοπλαστική με αναφορές βίας
E7	Μυθοπλαστική με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας
E8	Μυθοπλαστική με αναφορές μη βίαιου ρατσισμού
E9	Μυθοπλαστική με αναφορές φανατισμού
E10	Μυθοπλαστική με αναφορές φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων
E11	Πραγματική με πλάνα βίας
E12	Πραγματική με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας
E13	Πραγματική με πλάνα μη βίαιου ρατσισμού
E14	Πραγματική με πλάνα φανατισμού
E15	Πραγματική με πλάνα φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων
E16	Πραγματική με αναφορές βίας
E17	Πραγματική με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας
E18	Πραγματική με αναφορές μη βίαιου ρατσισμού
E19	Πραγματική με αναφορές φανατισμού
E20	Πραγματική με αναφορές φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων

Από τα 1000 προγράμματα που έτυχαν μελέτης (384 μυθοπλαστικού περιεχομένου και 616 πραγματικού περιεχομένου), 612 περιείχαν τουλάχιστον μία σκηνή (πλάνο ή αναφορά) που εμπίπτει στις κατηγορίες καταγραφής. Συνολικά καταγράφηκαν 4283 σκηνές, ανάμεσα στις οποίες 3140 περιείχαν στοιχεία βίας, 870 στοιχεία εγκληματικότητας, 36 στοιχεία ρατσισμού, 140 στοιχεία φανατισμού και 907 στοιχεία φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων (810 σκηνές περιείχαν στοιχεία που εμπίπτουν σε περισσότερες από μία κατηγορίες). Η πυκνότητα προβολής (σκηνές ανά ώρα παρακολούθησης) είναι για τη βία 2.50, για την εγκληματικότητα 0.69, για το ρατσισμό 0.03, για το φανατισμό 0.11 και για τις φυσικές καταστροφές και ατυχήματα 0.72.

Οι σκηνές βίας έτυχαν λεπτομερούς καταγραφής η οποία αφορούσε στο έκδηλο περιεχόμενο (δράστες, θύματα, δράσεις, μέσα, άμεσες συνέπειες στα θύματα), στο συγκείμενο (προθέσεις δραστών, προσχεδιασμός, κίνητρα δραστών, ηθικότητα και τελικές συνέπειες, θεμιτότητα δράσης, ψυχική κατάσταση δράστη και θύματος, σχέση δράστη-θύματος) και στη σκηνοθεσία (εμφάνιση-απόκρυψη, γραφική προβολή-γλαφυρότητα και άλλη σκηνοθετική δραματοποίηση).

Λόγω του μεγάλου αριθμού κατηγοριών, από αυτή την ανάλυση προέκυψαν δεκάδες ευρήματα τα οποία δεν μπορούν να παρουσιαστούν συνοπτικά. Ακολουθούν ορισμένα ενδεικτικά ευρήματα, πρώτα πιο αναλυτικά για τα είδη σκηνών βίας και στη συνέχεια πιο περιληπτικά για τις υπόλοιπες κατηγορίες περιεχομένου ενδιαφέροντος.

Στις σκηνές μυθοπλαστικού περιεχομένου με πλάνα βίας (E1), παρατηρήθηκε ότι ο μέσος όρος ηλικίας των δραστών είναι σημαντικά μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο στη (μη τηλεοπτική) πραγματικότητα και ότι σε αυτή την κατηγορία εμφανίζονται τρεισήμισι φορές περισσότεροι άντρες παρά γυναίκες, αναλογία που σε σχέση με την πραγματικότητα υπερενοχοποιεί τις γυναίκες. Τα ίδια ισχύουν και για τα θύματα: υπάρχει υπεραντιπροσώπηση ατόμων μέσης ηλικίας και γυναικών. Σε αυτό το περιεχόμενο επικρατούν δράσεις που έχουν σχέση με τον περιορισμό της ελευθερίας και την καταδίωξη. Η άσκηση φυσικής βίας παίρνει κυρίως τη μορφή κτυπημάτων ή άλλων σωματικών κακοποιήσεων, πυροβολισμών και πρόκλησης τραυματισμού με άλλα μέσα. Η ψυχική βία έχει επίσης έντονη παρουσία στα πλάνα μυθοπλαστικού περιεχομένου. Ανάμεσα στα μέσα εξάσκησης βίας, επικρατέστερο είναι το ανθρώπινο σώμα (κυρίως χέρια και πόδια), ακολουθούμενο από διάφορα πυροβόλα όπλα. Η ψυχική βία, όπως είναι φυσιολογικό, εξασκείται κυρίως με το λόγο. Σε περίπου μία στις τρεις καταγεγραμμένες σκηνές με πλάνα μυθοπλαστικής βίας προβάλλονται θύματα που υποφέρουν έντονα ψυχικά. Ανάμεσα στα κίνητρα των δραστών, η σημαντικότερη κατηγορία είναι αυτή της επικράτησης, η οποία εκφράζει ουσιαστικά την κοινωνιολογική έννοια της ισχύος. Η φυσική επιβίωση, ο έλεγχος μιας περιοχής, ο έλεγχος συμπεριφοράς άλλων, η εξασφάλιση πληροφοριών ή ομολογίας με τα οποία κερδίζεται ένα κοινωνικό πλεονέκτημα και οποιαδήποτε άλλα κίνητρα έχουν σχέση με την εξασφάλιση ή διασφάλιση ενός κοινωνικού πλεονεκτήματος καταγράφονται σε αυτή την κατηγορία, η οποία αποτελεί και το επικρατέστερο πλέγμα κινήτρων σε σκηνές με μυθοπλαστικά πλάνα βίας. Σημαντική είναι και η παρουσία του κινήτρου της ηθικής ικανοποίησης. Σε σχέση με την ηθικότητα και τις τελικές συνέπειες, στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο με πλάνα βίας επικρατεί η τάση ο δράστης να είναι πιο κακός από το θύμα και είτε να μένει ατιμώρητος, χωρίς ωστόσο να επιβραβεύεται, είτε να τιμωρείται. Σε σχέση με τη θεμιτότητα, η βία σε αυτή την κατηγορία περιεχομένου είναι κυρίως αθέμιτη με ελαφρυντικά στοιχεία που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως σημαντικά ή ασήμαντα, χωρίς ελαφρυντικά στοιχεία ή με ασήμαντα ελαφρυντικά στοιχεία.

Στις σκηνές μυθοπλαστικού περιεχομένου με αναφορές βίας (E6), επικρατούν οι αναφορές σε δολοφονίες ή απόπειρες δολοφονιών. Οι αναφορές αυτές εμφανίζονται περίπου στο 70% των σκηνών. Οι υπόλοιπες αναφορές εμφανίζονται σε πολύ μικρότερη συχνότητα. Ανάμεσα σε αυτές ξεχωρίζουν οι αναφορές σε μη σεξουαλικές κακοποιήσεις ενηλίκων, οι απαγωγές και ομηρίες ενηλίκων ή ανηλίκων, οι ανθρωποκτονίες και οι μη αιμομικτικοί βιασμοί.

Στις σκηνές πραγματικού περιεχομένου με πλάνα βίας (E11), η ηλικία των προβαλλόμενων δραστών είναι αρκετά κοντά στην πραγματικότητα (οι βίαιοι δράστες είναι κυρίως νεαροί ενήλικες). Η εικόνα που παρουσιάζεται για το φύλο είναι επίσης ρεαλιστική, αφού στην πραγματικότητα η συντριπτική πλειοψηφία των βίαιων δραστών είναι άντρες. Τα ίδια ισχύουν και για τα θύματα: η παράσταση της δημογραφικής σύνθεσης του πληθυσμού των θυμάτων είναι ρεαλιστική, με τους άντρες να αντιπροσωπεύονται περισσότερο από τις γυναίκες και τη μέση ηλικία να είναι σχετικά μικρή, όπως συμβαίνει στην πραγματικότητα με τα θύματα βίας. Το στοιχείο που κυριαρχεί είναι οι σωματικές συμπλοκές χωρίς πυροβόλα όπλα, μεμονωμένες ή μαζικές στη διάρκεια εξεγέρσεων ή διαδηλώσεων. Σημαντική είναι και η παρουσία βίαιων μέσων εκτός συμπλοκών, όπως π.χ., πυροβόλα όπλα, πυροβολισμοί στον αέρα, άτομα που οπλοφορούν χωρίς να πυροβολούν, οπλικά συστήματα, κτλ, καθώς και η παρουσία πεδίων μάχης και πλάνων με συνέπειες μαζικών βιαιοπραγιών. Το κίνητρο των δραστών που κυριαρχεί με σημαντική διαφορά από τα υπόλοιπα είναι η φυσική ή κοινωνική επικράτηση. Σημαντική ωστόσο είναι και η παρουσία της ηθικής ικανοποίησης ως κινήτρου για βίαιη συμπεριφορά. Σε σχέση με την ηθικότητα και τις τελικές συνέπειες, ενδιαφέρον

παρουσιάζει η δεύτερη σε επικράτηση κατηγορία, όπου ο δράστης είναι "καλός" και ούτε επιβραβεύεται ούτε τιμωρείται. Η επικράτηση (6.3%) είναι περίπου η ίδια την αντίστοιχη στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο και φαίνεται να οφείλεται στη μετάδοση ειδήσεων στις οποίες οι δράστες είναι νόμιμα όργανα του κράτους, που εύκολα μπορούν να χαρακτηριστούν "καλοί", τα οποία βιαιοπραγούν εναντίον εγκληματιών ή γενικά κακοποιών που εύκολα μπορούν να χαρακτηριστούν "κακοί". Η βία που προβάλλεται σε πλάνα πραγματικού περιεχομένου είναι κυρίως αθέμιτη με ελαφρυντικά στοιχεία που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως σημαντικά ή ασήμαντα (όπως και στο αντίστοιχο μυθοπλαστικό περιεχόμενο). Σημαντική είναι ωστόσο και η παρουσία σκηνών στις οποίες η βία που προβάλλεται μπορεί να χαρακτηριστεί θεμιτή. Η κατηγορία αυτή εμφανίζεται με σημαντικά ψηλότερη επικράτηση εδώ σε σχέση με το αντίστοιχο μυθοπλαστικό περιεχόμενο (21.4% έναντι 10.3%) και αυτό φαίνεται να οφείλεται στο ότι στο πραγματικό περιεχόμενο υπάρχουν ειδήσεις για στρατιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες συνήθως εντάσσονται σε κάποιο αμυντικό δόγμα που είναι κοινώς αποδεκτό ή για αστυνομικές επιχειρήσεις οι οποίες επίσης μπορούν εύκολα να χαρακτηριστούν θεμιτές. Σκηνοθετικά, τα πλάνα βίας σε πραγματικό περιεχόμενο προβάλλονται συχνά με εμφάνιση δραματικού κειμένου, όπως τίτλοι ειδήσεων ή/και δραματικές εκφωνήσεις από παρουσιαστές ή δημοσιογράφους. Άλλα στοιχεία που δραματοποιούν το υπό ανάλυση περιεχόμενο είναι εκφώνηση ειδήσεων με δραματικό ύφος και η δραματική μουσική.

Στις σκηνές πραγματικού περιεχομένου με αναφορές βίας (E16), η κατανομή ηλικίας και φύλου των προβαλλόμενων δραστών είναι πιο κοντά στην πραγματικότητα από ό,τι στο αντίστοιχο μυθοπλαστικό περιεχόμενο. Ανάμεσα στις δράσεις που τυγχάνουν αναφορές, εμφανίζονται πιο συχνά ο περιορισμός της ελευθερίας (π.χ., συλλήψεις), οι βίαιες συμπλοκές κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων ή εξεγέρσεων, διάφορες βιαιοπραγίες σε πεδία μάχης και τρομοκρατικές ενέργειες. Οι βιαιοπραγίες με πυροβόλα όπλα είναι οι συχνότερα εμφανιζόμενες μορφές στην κατηγορία της φυσικής βίας, ενώ οι αναφορές σε άσκηση ψυχικής βίας είναι λιγότερο συχνές. Τα κύρια κίνητρα των δραστών είναι και πάλι η φυσική ή κοινωνική επικράτηση. Η βία που τυγχάνει αναφορές σε πραγματικό περιεχόμενο είναι κυρίως αθέμιτη και κυρίως χωρίς ελαφρυντικά.

Στις σκηνές μυθοπλαστικού περιεχομένου με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας (E2), συχνότερα προβάλλονται τα κοινά εγκλήματα περιουσίας και η καταστροφή περιουσίας. Η κατοχή και χρήση παράνομων ουσιών ακολουθεί με μικρότερη συχνότητα. Στις σκηνές μυθοπλαστικού περιεχομένου με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας (E7) αναφέρονται συχνότερα και πάλι τα κοινά εγκλήματα περιουσίας, ακολουθούμενα από την κατοχή και χρήση παράνομων ουσιών και την αυτοκτονία (η αυτοκτονία τοποθετήθηκε σε αυτή την κατηγορία για σκοπούς ευκολίας). Στις σκηνές πραγματικού περιεχομένου με πλάνα μη βίαιης εγκληματικότητας (E12) τα πιο συχνά εμφανιζόμενα πλάνα με σημαντική διαφορά από τα υπόλοιπα είναι αυτά που περιέχουν πράξεις καταστροφής περιουσίας ενώ στις σκηνές πραγματικού περιεχομένου με αναφορές μη βίαιης εγκληματικότητας (E17) κυριαρχεί και πάλι το κοινό έγκλημα περιουσίας.

Σε σχέση με το ρατσισμό (E3, E8, E13, E18), η καταγραφή δεν ανέδειξε ικανό αριθμό σκηνών για εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για τις κατηγορίες. Πάντως, επειδή για να τύχει καταγραφής ένα στοιχείο ως ρατσιστικό έπρεπε να ήταν τουλάχιστον στη βαθμίδα του μετριοπαθούς ρατσισμού, ενδεχομένως ορισμένα πλάνα ή αναφορές που περιείχαν τέτοια στοιχεία σε χαμηλότερη ένταση να διέφυγαν. Το αποτέλεσμα αυτό μπορεί απλά να σημαίνει ότι η παρουσία στοιχείων ρατσισμού στην κυπριακή τηλεόραση είναι σχετικά περιορισμένη.

Σε σχέση με το φανατισμό (E4, E9, E14, E19), του οποίου η παρουσία είναι επίσης περιορισμένη, με επιφύλαξη λόγω μικρών συχνοτήτων, μπορούμε να πούμε ότι στις μισές περίπου περιπτώσεις, ο προβαλλόμενος φανατισμός έχει αντικείμενο μια πολιτική ιδεολογία, ένα πολιτικό κόμμα ή μια παράταξη. Σημαντική είναι και η παρουσία του έθνους ως αντικείμενου ταύτισης, καθώς και των αθλητικών ομάδων και των κινημάτων βάσης. Λιγότερο αισθητή είναι η παρουσία θρησκευτικού φανατισμού.

Στις σκηνές μυθοπλαστικού περιεχομένου με πλάνα φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων (E5) κυρίαρχη θέση κατέχουν τα αυτοκινητιστικά ατυχήματα, ακολουθούμενα από άλλα ατυχήματα και συνέπειες ασθενειών με σημαντική ωστόσο και την παρουσία πλάνων με θύματα ή συγγενείς θυμάτων που υποφέρουν με διάφορους τρόπους. Η ίδια περίπου εικόνα επικρατεί και ανάμεσα στις σκηνές μυθοπλαστικού περιεχομένου με αναφορές φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων (E10). Στις σκηνές πραγματικού περιεχομένου με πλάνα φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων (E15) προβάλλονται κυρίως καταστροφικές βροχές, πλημμύρες και κατολισθήσεις, καθώς και σεισμοί και διάφορες άλλες καταστροφές σε μικρότερη συχνότητα, ενώ στις σκηνές πραγματικού περιεχομένου με αναφορές φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων (E20) γίνεται αναφορά κυρίως σε συνέπειες ασθενειών και σε άλλα ατυχήματα (που ήταν κυρίως αεροπορικά ή συνέπειες εκπομπής ραδιενέργειας).

7.3. Περιεχόμενο κατά Μέρα, Ώρα, Είδος και Τηλεοπτικό Κανάλι

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται αποτελέσματα μόνο για τη βία, την εγκληματικότητα και τις φυσικές καταστροφές και ατυχήματα. Οι χαμηλές συχνότητες εμφάνισης σκηνών ρατσισμού και φανατισμού δεν επιτρέπουν ανάλυση κατά μέρα της εβδομάδας, ωριαία ζώνη, είδος προγράμματος και τηλεοπτικό κανάλι για αυτά τα στοιχεία.

Οι μέρες της εβδομάδας με τη μεγαλύτερη πυκνότητα προβολής βίας είναι η Δευτέρα, η Πέμπτη και η Κυριακή, ενώ τη λιγότερη βία συγκεντρώνει η Παρασκευή. Η προβολή εγκληματικότητας είναι περισσότερο συγκεντρωμένη στις πρώτες τέσσερις μέρες της εβδομάδας και λιγότερο στην Παρασκευή και στο Σαββατοκύριακο. Οι σκηνές με καταστροφές και ατυχήματα είναι συγκεντρωμένες περισσότερο στις πρώτες δύο μέρες της εβδομάδας, ενώ η μέρα με τη χαμηλότερη συχνότητα προβολής είναι το Σάββατο.

Σε σχέση με τις ώρες του εικοσιτετραώρου, σε γενικές γραμμές, φαίνεται ότι η περισσότερη βία προβάλλεται από τις 2200 μέχρι τις πρώτες μεταμεσονύκτιες ώρες κατά τις οποίες φτάνει σε μέγιστη πυκνότητα προβολής. Τοπικές επικρατούσες τιμές εμφανίζονται στις ζώνες 0700-0800, 1300-1400 και 2000-2100, οι οποίες συμπίπτουν με την έναρξη ειδησεογραφικών εκπομπών στα περισσότερα κανάλια.

Η εικόνα αυτή ισχύει περίπου και για τη μη βίαιη εγκληματικότητα η οποία ωστόσο παρουσιάζει δύο πιο ξεκάθαρες τοπικές επικρατούσες τιμές. Εκτός από τη μεταμεσονύκτια τρίωρη περίοδο, κατά την οποία φτάνει σε μέγιστες τιμές, η πυκνότητα προβολής στις ζώνες 0700-0800 και 2000-2100 αυξάνεται αισθητά σε σχέση με τις υπόλοιπες ημερήσιες ωριαίες ζώνες.

Η εικόνα για τις φυσικές καταστροφές και τα ατυχήματα είναι επίσης παρόμοια, με τρεις ωριαίες ζώνες να εμφανίζονται με αισθητά ψηλότερη πυκνότητα προβολής (0700-0800, 1300-1400 και 2000-2100).

Σχετικά με το είδος προγράμματος, το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει σημαντικά ψηλότερη πυκνότητα προβολής βίας σε σχέση με το πραγματικό, με μέσες τιμές πυκνότητας προβολής βίας 5.16 και 1.18 σκηνές ανά ώρα αντίστοιχα. Το είδος εκπομπής που παρουσιάζει την πιο πυκνή προβολή βίας είναι οι κωμικές κινηματογραφικές ταινίες, στις οποίες προφανώς η βία διακωμωδεύεται, ακολουθούμενο από τις μη κωμικές σειρές, τα δελτία ειδήσεων και τις μη κωμικές κινηματογραφικές ταινίες.

Σε σχέση με το πραγματικό, το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει επίσης σημαντικά ψηλότερη πυκνότητα προβολής εγκληματικότητας, με μέσες τιμές πυκνότητας προβολής εγκληματικότητας 1.00 και 0.46 σκηνές ανά ώρα αντίστοιχα. Η πυκνότερη προβολή εγκληματικότητας εμφανίζεται στα δελτία ειδήσεων με σημαντική διαφορά από τα υπόλοιπα είδη ενώ ακολουθούν οι μη κωμικές σειρές, τα παιδικά προγράμματα και οι μη κωμικές κινηματογραφικές ταινίες.

Το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει ελαφρώς ψηλότερη πυκνότητα προβολής καταστροφών και ατυχημάτων σε σχέση με το πραγματικό, με μέσες τιμές 0.78 και 0.66 σκηνές ανά ώρα αντίστοιχα. Η πυκνότερη προβολή φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων εμφανίζεται και πάλι στα δελτία ειδήσεων, αλλά με πολύ μεγάλη διαφορά από τα υπόλοιπα είδη (περίπου τριπλάσια πυκνότητα από τα παιδικά προγράμματα που ακολουθούν).

Η ανάλυση κατά τηλεοπτικό κανάλι έδειξε ότι το συνδρομητικό κανάλι LTV έχει τη ψηλότερη συχνότητα προβολής βίας, με μέσο όρο τις 4.59 σκηνές ανά ώρα. Το αντίθετο ισχύει για το συνδρομητικό κανάλι ALPHA, το οποίο εμφανίζεται να προβάλλει τη λιγότερη βία. Ανάμεσα στα μη συνδρομητικά κανάλια, στην πρώτη θέση με σημαντική διαφορά βρίσκεται το κανάλι ANT1, ενώ σε ελάχιστη συχνότητα φαίνεται να προβάλλει βίαιο περιεχόμενο το κανάλι PLUS. Η διαφορά αυτή οφείλεται σε κάποιο βαθμό στο γεγονός ότι τα δύο αυτά κανάλια προβάλλουν αντίστοιχα περισσότερα και λιγότερα προγράμματα μυθοπλασίας σε σχέση με τα υπόλοιπα μη συνδρομητικά κανάλια. Στο πραγματικό περιεχόμενο, τα κανάλια που έχουν τη ψηλότερη συχνότητα προβολής βίας είναι τα PIK 1 και PIK 2.

Το συνδρομητικό κανάλι LTV και το μη συνδρομητικό κανάλι ANT1 έχουν τη ψηλότερη πυκνότητα προβολής μη βίαιης εγκληματικότητας (και πάλι σε κάποιο βαθμό λόγω του ότι προβάλλουν γενικά περισσότερη μυθοπλασία), αλλά με μικρότερη διαφορά από τα υπόλοιπα κανάλια σε σύγκριση με το περιεχόμενο βίας. Τα υπόλοιπα μη συνδρομητικά κανάλια προβάλλουν περίπου την ίδια ποσότητα εγκληματικότητας ενώ το συνδρομητικό κανάλι ALPHA προβάλλει τη λιγότερη.

Το κανάλι PIK 2 παρουσιάζει τη ψηλότερη συχνότητα προβολής φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων, ακολουθούμενο από τα κανάλια PIK 1, ANT1 και LTV. Με εξαίρεση το κανάλι ALPHA, τα υπόλοιπα (MEGA, SIGMA, PLUS) βρίσκονται σε σχετικά μικρή απόσταση πίσω από τα κανάλια PIK 1, ANT1 και LTV. Ο δείκτης πυκνότητας προβολής καταστροφών και ατυχημάτων για το κάθε κανάλι εξαρτάται πάντως λιγότερο από το είδος περιεχομένου, σε σύγκριση με τη βία και την εγκληματικότητα (αφού, όπως αναφέρεται πιο πάνω, το μυθοπλαστικό περιεχόμενο έχει μόνο ελαφρώς ψηλότερη πυκνότητα προβολής καταστροφών και ατυχημάτων από το πραγματικό).

7.4. Προβολή Τρέιλερ

Ανάμεσα στα προβαλλόμενα τρέιλερ, κυρίαρχη παρουσία έχουν οι σκηνές με πλάνια βίας και ανάμεσα σε αυτές, πιο συχνή παρουσία με πολύ μεγάλη διαφορά έχουν οι σκηνές με πλάνια έντονης βίας. Η εγκληματικότητα και οι φυσικές καταστροφές και τα ατυχήματα εμφανίζονται σε χαμηλότερες συχνότητες ενώ ο ρατσισμός και ο φανατισμός, όπως και στο κυρίως περιεχόμενο, σε αμελητέες συχνότητες.

Τρέιλερ με βίαιο περιεχόμενο προβάλλονται σε όλο το εικοσιτετράωρο, με την πυκνότητα προβολής να είναι γενικά ψηλότερη κατά τις ώρες της ημέρας μέχρι νωρίς το βράδυ και ορισμένες ζώνες να συγκεντρώνουν αισθητά ψηλότερες συχνότητες προβολής (στις πρώτες θέσεις βρίσκονται οι ωριαίες ζώνες 1100-1200, 1900-2000, 1000-1100, 1500-1600 και 0700-0800).

Η ανάλυση τρέιλερ κατά τηλεοπτικό κανάλι έδειξε ότι η τάση των καναλιών για προβολή προγραμμάτων με σκηνές βίας δεν καθορίζει και την τάση τους για περισσότερη ή λιγότερη διαφήμιση των προγραμμάτων που περιέχουν βία: η τάση για προβολή τρέιλερ με πλάνια βίας είναι εντονότερη στα κανάλια MEGA, ANT1 και PLUS.

7.5. Κατανάλωση Τηλεοπτικού Θεάματος

Σχετικά με την κατανάλωση του τηλεοπτικού προϊόντος, με βάση την τηλεφωνική επισκόπηση, εκτιμάται ότι οι ενήλικες Κύπριοι παρακολουθούν κυπριακή τηλεόραση κατά μέσο όρο 18.44 ώρες την εβδομάδα με διάμεση τιμή τις 15 ώρες.

Τα δελτία ειδήσεων είναι ξεκάθαρα και με μεγάλη διαφορά από τα υπόλοιπα προγράμματα το πιο δημοφιλές είδος εκπομπής (σχεδόν 3 στους 4 συμμετέχοντες που παρακολουθούν τηλεόραση παρακολουθούν δελτία ειδήσεων καθημερινά). Σχεδόν ο μισός πληθυσμός που παρακολουθεί τηλεόραση παρακολουθεί καθημερινά σειρές κυπριακής παραγωγής με την επικράτηση για όλες τις συχνότητες παρακολούθησης να αγγίζει το 80%. Πάνω από 70% του πληθυσμού που παρακολουθεί τηλεόραση παρακολουθεί επίσης ζωντανά προγράμματα κοινωνικού περιεχομένου και κοινωνικοπολιτική σάτιρα, αλλά λιγότερο συχνά (μόνο ένα μικρό ποσοστό καθημερινά).

Σημαντικό ποσοστό (σχεδόν 33%) των παιδιών κάτω των 12 ετών παρακολουθούν καθημερινά ή μερικές φορές τη βδομάδα τηλεόραση μετά τις 9 μ.μ. τις καθημερινές ή τις 10 μ.μ. τα Σαββατοκύριακα, με προβαλλόμενο θέαμα που μπορεί να είναι ακατάλληλο για την ηλικία τους.

7.6. Αντιλήψεις για το Τηλεοπτικό Περιεχόμενο

Οι αντιλήψεις για το τηλεοπτικό περιεχόμενο μελετήθηκαν σε βάθος στις συνεντεύξεις στις οποίες η ύπαρξη βίαιου περιεχομένου γενικά καθώς και η ύπαρξη περιεχομένου εγκληματικότητας κυρίως στο πραγματικό περιεχόμενο ήταν κοινές διαπιστώσεις ανάμεσα στους συμμετέχοντες. Στις συνεντεύξεις έγινε επίσης αρκετή συζήτηση για διάφορες μορφές ρατσισμού που εμφανίζονται στην κυπριακή τηλεόραση (κατά τους συμμετέχοντες σε σημαντικό βαθμό). Σημαντικές μορφές ρατσιστικού περιεχομένου που εντοπίζουν οι συμμετέχοντες είναι οι διάφορες ετικέτες που χρησιμοποιούνται αδιάκριτα για να χαρακτηρίσουν τους "άλλους" μαζικά, απρόσωπα και κατά συνέπεια μειωτικά (όπως οι όροι

"ξένος", "μαύρος" ή "αλλοδαπός"), οι ειδησεογραφικές αναφορές στην καταγωγή των δραστών σε εγκληματικές ενέργειες και η μεροληψία στην επιλογή ειδήσεων. Σχετικά με το φανατισμό, σημαντικότερες αναφορές έγιναν για την επίδραση της προβολής επεισοδίων βίας και ακραίων απόψεων σε ορισμένα θέματα με κύριο πεδίο αναφοράς το ποδόσφαιρο. Οι συμμετέχοντες ανέφεραν διάφορους λόγους για τους οποίους κατά την άποψή τους η βία αποτελεί επιλογή των τηλεοπτικών καναλιών, όπως ο ανταγωνισμός με βάση την τηλεθέαση, τα χαμηλά ποιοτικά κριτήρια, η αντιγραφή, η επαγγελματική ανεπάρκεια των δημοσιογράφων και η ίδια η κοινωνία της οποίας το είδωλο εμφανίζεται αναπόφευκτα στην τηλεόραση.

Οι αντιλήψεις για το τηλεοπτικό περιεχόμενο μελετήθηκαν και ποσοτικά με την τηλεφωνική επισκόπηση της οποίας τα αποτελέσματα είναι αντιπροσωπευτικά του ενήλικου πληθυσμού. Ο βαθμός στον οποίο θεωρείται "απαράδεκτο" το τηλεοπτικό περιεχόμενο είναι πιο ψηλός για την προβολή ανθρώπινου πόνου ή αγωνίας, πολιτικού φανατισμού, αθλητικού φανατισμού, εγκληματικών ενεργειών και νεανικής παραβατικότητας. Για αυτά τα στοιχεία, περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες έχουν την άποψη ότι ο βαθμός προβολής είναι πιο ψηλός από όσο θεωρούν αποδεκτό. Ανάμεσα στις υπόλοιπες κατηγορίες περιεχομένου, που συγκεντρώνουν πιο ψηλά ποσοστά "αποδοχής" είναι η φυσική βία και η ψυχική βία: 48.8% και 43.5% του πληθυσμού αντίστοιχα πιστεύει ότι η προβολή τέτοιων στοιχείων γίνεται σε βαθμό που θεωρεί αποδεκτό ή και λιγότερο). Τα αποτελέσματα αυτά, στο βαθμό που μπορούν να αντιπαραβληθούν με τα αποτελέσματα της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου, δείχνουν ότι η ευαισθησία του κυπριακού τηλεοπτικού κοινού δεν ακολουθεί τη συχνότητα παρουσίασης των διάφορων στοιχείων που διερευνήθηκαν.

7.7. Αντιλήψεις και Απόψεις για το Ρόλο της APK

Οι αντιλήψεις και απόψεις ατόμων με εξειδικευμένες γνώσεις μελετήθηκαν σε βάθος στις συνεντεύξεις. Τα αποτελέσματα συνοψίζονται σε μια σειρά από εισηγήσεις οι οποίες παρουσιάζονται στην τελευταία ενότητα αυτού του κεφαλαίου.

Οι αντιλήψεις και απόψεις του γενικού πληθυσμού για το ρόλο της APK μελετήθηκαν συστηματικά στην τηλεφωνική επισκόπηση. Στο σύνολο των ερωτηθέντων, η πλειοψηφία (57.6%) απάντησε ότι δε γνωρίζει κάτι για την APK. Ανάμεσα σε όσους γνωρίζουν κάτι για τη APK, πολύ μεγάλο ποσοστό, γενικά μεταξύ 60-70%, πιστεύει ότι η APK ενεργεί με τους διάφορους τρόπους που παρατέθηκαν στο ερωτηματολόγιο (αδειοδοτεί τηλεοπτικά κανάλια, καθορίζει την οικογενειακή ζώνη, προσπαθεί να περιορίσει την προβολή βίας, εγκληματικότητας, ρατσισμού και φανατισμού, διερευνά ακατάλληλο τηλεοπτικό περιεχόμενο και επιβάλλει κυρώσεις σε τηλεοπτικά κανάλια), ενώ μόνο ένας στους πέντε πιστεύει ότι η APK επιμορφώνει τους δημοσιογράφους.

Σχετικά με απόψεις του κοινού για το ρόλο που *πρέπει* να παίζει η APK, συνολικό ποσοστό πάνω από 70% συμφωνεί απόλυτα ή συμφωνεί ότι η APK θα πρέπει (α) να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση των δημοσιογράφων, (β) να επικεντρωθεί στην επιμόρφωση του κοινού, (γ) να επικεντρωθεί στην επιβολή προστίμων ή άλλων κυρώσεων, (δ) να δημοσιοποιεί τις τιμωρίες που επιβάλλει, (ε) να ενθαρρύνει το κοινό να καταγγέλλει ακόμα και σκληρές ήπιες βίας στην οικογενειακή ζώνη, (στ) να υποχρεώνει τα κανάλια να προβάλλουν φιλμάκια ενάντια στη βία, το ρατσισμό, την ξενοφοβία και το φανατισμό, (ζ) να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια σε σχέση με την προβολή βίας, (η) να κατατάσσει δημόσια τα κανάλια με βάση δείκτες ποιότητας, (θ) να ενθαρρύνει το ποιοτικό τηλεοπτικό περιεχόμενο με θεσμούς όπως

τα βραβεία ποιότητας για τα κανάλια και (ι) να αποκτήσει περισσότερες εποπτικές ευθύνες. Το ποσοστό που συμφωνεί απόλυτα ή συμφωνεί με ενίσχυση της ΑΡΚ με περισσότερο προσωπικό είναι κάτω από 30%.

Σχετικά με απόψεις για γενικότερα θέματα, περίπου ένας στους τέσσερις ερωτηθέντες συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα ότι οι τηλεθεατές θα ήταν καλύτερα να έβλεπαν λιγότερη κυπριακή τηλεόραση, με το αντίστοιχο ποσοστό για την παρακολούθηση τηλεόρασης γενικά να είναι γύρω στο 65%. Πάνω από 70% πιστεύει ότι οι γονείς δεν πρέπει να εμπιστεύονται τον ασκούμενο από την ΑΡΚ έλεγχο στην οικογενειακή ζώνη και ποσοστό πάνω από 80% ότι τα κανάλια θα πρέπει να αναπτύξουν τα ίδια μεταξύ τους ένα μηχανισμό ελέγχου για το τι πρέπει και τι δεν πρέπει να προβάλλουν. Η άποψη ότι τα κανάλια εξυπηρετούν το κοινό καλό φαίνεται να μην υιοθετείται από το μισό περίπου πληθυσμό. Αντίθετα η συντριπτική πλειοψηφία πιστεύει ότι τα κανάλια εξυπηρετούν πρωτίστως το πολιτικό κατεστημένο και τα οικονομικά τους συμφέροντα (γύρω στο 75% και 85% αντίστοιχα συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα ότι αυτό ισχύει).

7.8. Εισηγήσεις

Η ποιοτική συνιστώσα του ερευνητικού προγράμματος κατέδειξε ότι υπάρχει μια γενική εντύπωση ότι στο περιεχόμενο της κυπριακής τηλεόρασης είναι έντονη η παρουσία των στοιχείων ενδιαφέροντος αυτής της μελέτης (βία, εγκληματικότητα, ρατσισμός, φανατισμός, καταστροφές και ατυχήματα – παρά το ότι η ποσοτική ανάλυση κατέδειξε χαμηλή επικράτηση του ρατσισμού και του φανατισμού στο τηλεοπτικό περιεχόμενο). Σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια για εφαρμογή βελτιωτικών αλλαγών. Οι προτεινόμενες από τους συμμετέχοντες πολιτικές και δράσεις συνιστούν και τις περισσότερες εισηγήσεις στις οποίες καταλήγει η παρούσα μελέτη. Υπενθυμίζεται ότι ορισμένες από αυτές τις εισηγήσεις αναφέρονται σε μέτρα που ήδη εφαρμόζονται από την ΑΡΚ, ενώ άλλες μπορεί να μην είναι εύκολα εφαρμόσιμες για θεσμικούς, νομικούς ή πρακτικούς λόγους. Κρίθηκε ωστόσο σκόπιμο η πιο κάτω λίστα να παρουσιαστεί στην πλήρη της μορφή, με όλα τα ερευνητικά ευρήματα. Οι εισηγήσεις αυτές, καθώς και μερικές άλλες, οι οποίες έχουν προκύψει από τη γενικότερη αξιολόγηση των ποσοτικών και ποιοτικών ευρημάτων της έρευνας, συνοψίζονται στη συνέχεια:

1. Καθορισμός στόχων για βελτίωση του τηλεοπτικού προϊόντος που να είναι εξειδικευμένοι (δηλαδή να αναφέρονται σε συγκεκριμένες κατηγορίες περιεχομένου, π.χ., πλάνα φυσικής βίας) και μετρήσιμοι (δηλαδή να είναι διατυπωμένοι κατά τρόπο που να επιτρέπει αξιολόγηση βαθμού επίτευξης με ποσοτικά κριτήρια, π.χ., αριθμός σκηνών ανά ώρα).
2. Προώθηση νομοθεσίας που να υποχρεώνει τα τηλεοπτικά κανάλια να προβάλλουν (α) συγκεκριμένα είδη προγραμμάτων (π.χ., προγράμματα που απευθύνονται σε παιδιά) σε συγκεκριμένες ζώνες και (β) προγράμματα ή σποτ γραμματισμού στα μέσα.
3. Διασφάλιση αυστηρής αμεροληψίας στον έλεγχο του τηλεοπτικού περιεχομένου και στην επιβολή κυρώσεων ή άλλων διορθωτικών μέτρων.
4. Αντικατάσταση των δεικτών τηλεθέασης με δείκτες ποιότητας και αξιολόγηση και κατάταξη των καναλιών με βάση αυτούς τους δείκτες.

5. Εγκαθίδρυση συστήματος παρακολούθησης τηλεοπτικού περιεχομένου από την ίδια την APK (πέρα από την ανταπόκρισή της σε καταγγελίες πολιτών).
6. Δημιουργία Παρατηρητηρίου Τηλεόρασης.
7. Συνομολόγηση κώδικα καλής πρακτικής ή άλλης συμφωνίας μεταξύ των τηλεοπτικών καναλιών για αυτοπεριορισμό ορισμένων κατηγοριών περιεχομένου.
8. Εφαρμογή περιορισμών στην αδειοδότηση τηλεοπτικών οργανισμών.
9. Δημοσιοποίηση των κυρώσεων που επιβάλλονται για προβολή ακατάλληλου περιεχομένου.
10. Αύξηση του ύψους και της σοβαρότητας των κυρώσεων για προβολή ακατάλληλου περιεχομένου.
11. Ενίσχυση της βεβαιότητας επιβολής κυρώσεων.
12. Εξασφάλιση αμεσότητας στην εφαρμογή των κυρώσεων.
13. Εφαρμογή συστήματος εναλλακτικών κυρώσεων (π.χ., υποχρεωτική μετάδοση διορθωτικών προγραμμάτων).
14. Θέσπιση συστήματος θετικών κυρώσεων (π.χ., βραβείων, επιχορηγήσεων) για άτομα και τηλεοπτικούς οργανισμούς.
15. Εφαρμογή κριτηρίων επαγγελματικής επάρκειας δημοσιογράφων, υποχρεωτική επανακατάρτιση δημοσιογράφων και άλλων στελεχών των ΜΜΕ και σύνδεσή της με την εγγραφή τους ως μέλη στις επαγγελματικές τους οργανώσεις.
16. Σχεδιασμός και εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για στελέχη τηλεοπτικών καναλιών με εμπλοκή επαγγελματιών στο χώρο των ΜΜΕ, ακαδημαϊκών και των ίδιων των τηλεοπτικών οργανισμών.
17. Προώθηση μεταπτυχιακών σπουδών (π.χ., με υποτροφίες) για τα στελέχη των τηλεοπτικών καναλιών.
18. Διοργάνωση διαλέξεων και διαδραστικών εργαστηρίων προς το κοινό με στόχο το γραμματισμό στα μέσα.
19. Προώθηση διαντίδρασης μεταξύ δημοσιογράφων και περιθωριοποιημένων ομάδων.
20. Συνεργασία της APK με άλλους φορείς (π.χ., αστυνομία, δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς, πανεπιστήμια).
21. Στελέχωση της APK με επαγγελματίες από το χώρο των ΜΜΕ, της εκπαίδευσης, των επιστημών και των τεχνών.

